

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
KAHRAMANMARAŞ MERKEZLİ DEPREMLERİN
SONUÇLARININ TÜM YÖNLERİYLE
ARAŞTIRILMASI, DEPREME DİRENÇLİ YAPI
STOKUNUN OLUŞTURULMASI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM
UYGULAMALARININ ETKİNLİĞİNİN ARTIRILMASI
İÇİN ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN
BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN MECLİS
ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
(10/6996, 7004, 7005, 7006, 7007, 7009, 7010, 7024, 7026, 7034,
7035, 7036, 7037, 7038, 7039, 7040, 7041, 7042, 7043, 7044, 7045,
7046, 7047, 7048, 7049, 7050)**

**4'üncü Toplantı
21 Mart 2023 Salı**

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve turnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

Sayfa

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Veysel Eroğlu'nun, Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

III.- SUNUMLAR

1.- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Yapı İşleri Genel Müdürü Banu Aslan'ın, Yapı İşleri Genel Müdürlüğü olarak Kahramanmaraş merkezli deprem afetinde ve önceki afetlerde yaptıkları çalışmalar hakkında sunumu

2.-Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Altyapı ve Kentsel Dönüşüm Hizmetleri Genel Müdürlüğü Riskli Yapılar Dairesi Başkanı Serdar Cenikli'nin Kahramanmaraş merkezli depremin yapılara etkisi, sahada edindikleri izlenimler ile enkazların kaldırılmasına ilişkin yaptıkları koordinasyonlar hakkında sunumu

3.- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Altyapı ve Kentsel Dönüşüm Hizmetleri Genel Müdür Yardımcısı Suna Kotan'ın 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun ve bu Kanun kapsamında şimdiye kadar yaptıkları hakkında sunumu

4.- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü Coğrafi Teknolojiler Dairesi Başkanı Emra Sert'in depremin olduğu günden beri deprem bölgesinde Genel Müdürlük olarak yaptıkları çalışmalar hakkında sunumu

5.- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdür Yardımcısı Akın Kısa'nın coğrafi bilgi sistemleriyle ilgili olarak yaptıkları çalışmalarla ilgili önerileri hakkında sunumu

6.- Milli Emlak Genel Müdür Yardımcısı Mehmet Vural'ın, genel hayata etkili afet bölgesi olarak kabul edilen yerlerde yürüttükleri faaliyetler hakkında sunumu

7.- İller Bankası AŞ Genel Müdür Yardımcısı Erdoğan Topçu'nun Genel Müdürlük olarak deprem bölgesinde yaptıkları çalışmalarda izledikleri yollar hakkında sunumu

IV.- AÇIKLAMALAR

1.- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Altyapı ve Kentsel Dönüşüm Hizmetleri Genel Müdür Yardımcısı Suna Kotan'ın, Genel Müdürlük olarak yapacakları sunumlara ilişkin açıklaması

2.- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdür Yardımcısı Akın Kısa'nın Genel Müdürlük olarak yapacakları sunumlara ilişkin açıklaması

**KAHRAMANMARAŞ MERKEZLİ DEPREMLERİN SONUÇLARININ TÜM YÖNLERİYLE
ARAŞTIRILMASI, DEPREME DİRENÇLİ YAPI STOKUNUN OLUŞTURULMASI VE
KENTSEL DÖNÜŞÜM UYGULAMALARININ ETKİNLİĞİNİN ARTIRILMASI İÇİN
ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU**

**(10/6996, 7004, 7005, 7006, 7007, 7009, 7010, 7024, 7026, 7034, 7035, 7036, 7037, 7038, 7039,
7040, 7041, 7042, 7043, 7044, 7045, 7046, 7047, 7048, 7049, 7050)**

4'üncü Toplantı

21 Mart 2023 Salı

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Kahramanmaraş Merkezli Depremlerin Sonuçlarının Tüm Yönleriyle Araştırılması, Depreme Dirençli Yapı Stokunun Oluşturulması ve Kentsel Dönüşüm Uygulamalarının Etkinliğinin Artırılması İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu 11.07'de açılarak iki oturum yaptı.

Komisyon Başkanı Veysel Eroğlu, Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklama yaptı.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Yapı İşleri Genel Müdürü Banu Aslan tarafından, Yapı İşleri Genel Müdürlüğü olarak Kahramanmaraş merkezli deprem afetinde ve önceki afetlerde yaptıkları çalışmalar,

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Altyapı ve Kentsel Dönüşüm Hizmetleri Genel Müdürlüğü Riskli Yapılar Dairesi Başkanı Serdar Cenikli tarafından, Kahramanmaraş merkezli depremin yapılara etkisi, sahada edindikleri izlenimler ile enkazların kaldırılmasına ilişkin yaptıkları koordinasyonlar,

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Altyapı ve Kentsel Dönüşüm Hizmetleri Genel Müdür Yardımcısı Suna Kotan tarafından, 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun ve bu Kanun kapsamında şimdiye kadar yaptıkları,

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü Coğrafi Teknolojiler Dairesi Başkanı Emra Sert tarafından, depremin olduğu günden beri deprem bölgesinde Genel Müdürlük olarak yaptıkları çalışmalar,

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdür Yardımcısı Akın Kısa tarafından, coğrafi bilgi sistemleriyle ilgili olarak yaptıkları çalışmalarla ilgili önerileri,

Milli Emlak Genel Müdür Yardımcısı Mehmet Vural tarafından, genel hayata etkili afet bölgesi olarak kabul edilen yerlerde yürüttükleri faaliyetler,

İller Bankası AŞ Genel Müdür Yardımcısı Erdoğan Topçu tarafından, Genel Müdürlük olarak deprem bölgesinde yaptıkları çalışmalarda izledikleri yollar,

Hakkında sunum yapıldı.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Altyapı ve Kentsel Dönüşüm Hizmetleri Genel Müdür Yardımcısı Suna Kotan,

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdür Yardımcısı Akın Kısa,

Genel M¼d¼rl¼k olarak yapacakları sunumlara ilişkin açıklama yaptı.

Komisyon gündeminde gör¼ş¼lecek başka konu bulunmadığından, 22 Mart 2023 Çarşamba günü 11.00’de toplanmak üzere saat 18.44’te toplantıya son verildi.

21 Mart 2023 Salı

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 11.07

BAŞKAN: Veysel EROĞLU (Afyonkarahisar)

BAŞKAN VEKİLİ: Recep UNCÜOĞLU (Sakarya)

SÖZCÜ: Zeynep YILDIZ (Ankara)

KÂTİP: Sefer AYCAN (Kahramanmaraş)

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Hayırlara vesile olması dileğiyle toplantıyı açıyorum. Hayırlı olsun.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Veysel Eroğlu'nun, Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – İnşallah bugün çok önemli bir Bakanlık, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığını dinleyeceğiz.

Suna Kotan Hanımefendi geldi, Altyapı ve Kentsel Dönüşüm Hizmetleri Genel Müdür Yardımcısı; Serdar Cenikli Bey geldi, burada kendisi, Altyapı ve Kentsel Dönüşüm Hizmetleri Riskli Yapılar Dairesi Başkanı; Doktor Akın Kısa, Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdür Yardımcısı; Emra Sert Bey, buyurun, Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü Coğrafi Teknolojiler Dairesi Başkanı; Mehmet Vural Bey, Millî Emlak Genel Müdür Yardımcısı; Ulaş Ankıtcı burada, Millî Emlak Genel Müdürlüğü Teknik Hizmetler Daire Başkanı; Banu Aslan Hanım geldi, Yapı İşleri Genel Müdürü; Elif Uz Hanım burada, Yapı İşleri Genel Müdür Yardımcısı; Erdoğan Topçu, İller Bankası Genel Müdür Yardımcısı.

Şimdi, efendim, Banu Hanım, siz bugün gideceksiniz. Ben öncelikle Banu Hanım'a söz vermek istiyorum. Kendisi tecrübeli bir Genel Müdürümüz gerçekten. Dolayısıyla, önce Yapı İşleri Genel Müdürümüz Sayın Banu Aslan'ı dinleyelim.

Banu Hanım, söz sizde, kaç dakika sunarsınız? Yani sizin birim -Yapı İşleri Genel Müdürlüğü- çok önemli; dolayısıyla, siz çok detaylı şekilde anlatırsanız memnun oluruz. Tabii, sonradan sorular olacak ama sunumlardan sonra soruları alırsız herhâlde.

Basına da teşekkür ediyoruz arkadaşlar, görüntü aldınız.

Teşekkür ederiz.

Buyurunuz.

III.- SUNUMLAR

1.- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Yapı İşleri Genel Müdürü Banu Aslan'ın, Yapı İşleri Genel Müdürlüğü olarak Kahramanmaraş merkezli deprem afetinde ve önceki afetlerde yaptıkları çalışmalar hakkında sunumu

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Sayın Bakanım, saygıdeğer milletvekillerimiz, saygıdeğer katılımcılar; hepinizi saygıyla, hürmetle selamlıyorum.

Bir kez daha milletimizin başı sağ olsun demek istiyorum.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Yapı İşleri Genel Müdürlüğü olarak hem bu afette hem de önceki afetlerde yaptığımız çalışmalardan bir özet sunacağız. Sunumumuz çok uzun ama biz olabildiğince özet arz edeceğiz Sayın Bakanım.

Bilindiği üzere, Türkiye Afet Müdahale Planı kapsamında ülkemizdeki bütün kurumların afetler anında belli görevleri var ve o çalışmaları gerçekleştirmekle görevliler. Biz de hem Afet ve Acil Durum Müdahale Hizmetleri Yönetmeliği kapsamında hem de Türkiye Afet Müdahale Planı kapsamında hasar tespit, enkaz kaldırma, yeniden yapım çalışmaları gibi çalışmalardan -5 çalışmadan- mükellefiz.

Afet sonrasındaki hasar tespit çalışmalarımız da yine AFAD'ın 2013 yılı genelgesi ve Türkiye Afet Müdahale Planı kapsamında tarafımızca, Yapı İşleri Genel Müdürlüğünce koordine edilmektedir.

Kahramanmaraş Pazarcık merkezli 7,7; 7,6; daha sonra bilindiği üzere Hatay 6,4 afetlerinden sonra da hasar tespit çalışmaları başlatıldı. 6 Şubat'ta afet yaşandı, 7 Şubat itibarıyla tüm bölgede 2 bin personelimiz konuşlandırıldı; daha önceden yapılan birtakım hazırlıklarla kendi görev yerini bilen arkadaşlarımız ikinci bir emre gerek kalmaksızın alana intikal ettiler.

Hasar tespit çalışmalarını koordinasyon olarak merkezde, yerel koordinasyonda ve yerel ekiplerle -3 aşamada- yürütüyoruz. Ekip sayısının artırılması, afetin yarattığı etkiye dayanarak merkezdeki komisyonlarımıza aktarılan bilgilerle gerçekleştiriliyor. Yapılan çalışmaların yerinde koordinasyonu en hızlı, düzenli ve disiplinli şekilde ilerlemesinde yerel koordinatörlerimizle, her ilde en az 10 il müdürü ve üzeri düzeydeki koordinatörlerimizle gerçekleştirdik.

Hasar tespitinin kendisi de teknik olarak 3 aşamada gerçekleştiriliyor. İlk olarak İHA ya da "drone"larla -bunlar özel yazılımlı İHA ve "drone"lar- depremin ilk anlarından itibaren ya da bizim alana intikal ettiğimiz ilk andan itibaren yukarıdan izleme yapılarak kaç ekibin oluşturulması gerektiği, ne kadar sürede bitirmemiz gerektiğiyle ilgili verileri, genel verileri elde ediyoruz, buna göre bir planlamamızı hayata geçiriyoruz. İkinci aşamamız, sahada hepinizin gördüğü mühendis ve mimarlardan oluşan ekiplerimiz, onlar tek tek her binaya girerek, etkililik sınırı içerisindeki her binaya girerek hasar tespit çalışmalarını yapıyorlar. Üçüncü çalışmamız ise deneysel cihazlarla, toplu inceleme şeklinde gerçekleştirilenler. Bunlar gerek arama kurtarma alanlarında destek oluyor yani ortada bir arama kurtarma devam ediyor ama artçı sarsıntılar nedeniyle yanalarda eğilmiş ya da deplasman yapma riski olan yapılar var, onların ölçümünü yaparak anında AFAD'a bilgi veriyor. Yine, yıkımlar esnasında ya da -şu aşamada da depremin 40'inci gününde de hâlâ devam eden- alansal geniş incelemeli yapı izleme sistemleriyle, üç boyutta herhangi bir milimetrik düzeydeki deplasman olup olmadığını tespit etme ve bunun oradaki ilgili çalışanlara ya da vatandaşlara duyurulması yönünde faaliyetler gerçekleştiriyoruz.

Arkadaşlarımız sunumda hasar tespit verilerini hazırladılar. Tabii, bu dünün, hatta bir gün önceki gecenin verileri. O verilerden, başına da yansıyan verilerimizden de eğer isterseniz il bazında, alfabetik sırayla bilgi verilebilir Sayın Bakanım.

Az önce ifade ettiğim 2013 genelgesine göre hasar tespit gerçekleştiriyoruz. Buna göre yapıların hasar durumları hasarsız, az hasarlı, orta hasarlı, ağır hasarlı, acil yıktırılması gereken, acil yıktırılacak ya da yıkık enkaz olarak 6 bölümde kategorize edilmiş ve bu çerçevede inceleniyor. "Hasarsız." dediğimiz zaten adından da anlaşılacağı üzere hiçbir hasar almamış olan yapılarımız. "Az hasarlı." dediğimiz yapılarımız, sıva, boya çatlağı gibi, seramiklerin dökülmesi gibi -banyo, ıslak zemin, tuvalet vesaire oradaki seramiklerin dökülmesi gibi- yapısal bir hasara neden olmayan -duvar çatlağı gibi- ancak içeride az bir hasara, yapısal olmayan az bir hasara sebep olanlara "Az hasarlı." diyoruz. "Orta hasarlı ve üzeri." demek yapısal hasar aldığı anlamına geliyor. "Orta hasar." incelemeler sonucunda ıslah edilebilir yapı demek yani güçlendirmeye kurtarılabilecek, hâliyle yıkmadan önce mutlaka tekrar incelenmesi gereken yapı demek ama orta hasarda yapısal olarak hasar almıştır ve bu çalışmaları

güçlendirme faaliyetleri gerçekleştirilmeden içerisinde yaşama izin verilmeyecek olan yapılardır. “Ağır hasar.” yapısal olarak hasar almış, içerisinde kesinlikle yaşama izin verilemez ve ıslah edilemeyecek düzeyde hasar almış yapı demektir. “Acil yıktırılacak yapı.” belli düzeyde çökme ya da yatma gibi ağır hasarın bir tık daha ilerisi bir hasar almış, anında çevre güvenliği açısından da yıkıp kaldırmamız gereken yapılar statüsü oluyor. Elbette ki içinde ve çevresinde, iz düşümü kadar çevresinde yaşama devam edilemez. “Yıkık yapılar.” da enkazlarımız, onlar da arama kurtarma faaliyetlerinin akabinde hemen kaldırılması gereken yapılarımız olarak görülüyor. Bunların tespitleri de Türkiye genelinde, 2016 yılından beri eğitimini gerçekleştirdiğimiz özel sektör, kamu, tamamında yer alan, başta inşaat mühendisleri olmak üzere mimarlarımız da bu gruba dâhil. Sadece lisanslı inşaat mühendisi, mimar olduğu için değil, ayrıca hasar tespit konusunda eğitimler almış 40 bin özel eğitimli meslektaşımız tarafından gerçekleştirilmektedir.

Maraş afetinden sonra 11 ilde biliyorsunuz ki etkililik alanı ilan edildi. Etkililik alanı ilan edilmeyen ancak şu anda 9 tane ilimizden de talepler alınıyor ve hasar tespit çalışmaları yürütülüyor yani toplamda biz 20 ilde hasar tespiti yapıyoruz. 9 il biraz daha endişe ettiği için gerçekleşen hasar tespitleri; diğerleri, etkililik alanı sınırı içerisindeki yapısal hasar alan, etkilenen bölgelerimizin hasar tespit çalışmaları.

Sayın Bakanım, saygıdeğer milletvekilleri; 11 ilimizde ilk gün 2 binle başladık, şu ana kadar çalışmalar devam ediyor, bu günler içerisinde ihtiyaca göre ya da girebildiğimiz, açılmış alana göre toplamda 10 bine kadar çıktı, personel sayımızın genel ortalaması 8 bindeydi. Depremi yaşadığı ilk 3’üncü günden itibaren giremediğimiz hiçbir köy kalmadı. Bunu 1’inci, 2’nci günde de yapabildik ama arama kurtarmalar devam ediyordu, hassas bir durum vardı, orada daha ziyade genel incelemelerle kritik bölgelerin tespitine yoğunlaştık, tek tek bina içine girmeye değil. 3’üncü günden itibaren de çok yoğun bir şekilde tüm ekiplerimizle sahaya bastık diyebiliriz.

Şu ana kadar hasar tespit çalışmaları tamamıyla biten 6 ilimiz var, diğer illerimizde de ortalamamız bugün itibarıyla yüzde 96 civarında. Mesela, Hatay’da 6,4’ten sonra 5 bölgede ikinci incelemeler yapıldı ki yapı stokunun en yoğun olduğu 5 bölgeydi: Antakya, İskenderun, Samandağ, Kırıkhan, Hassa. Bunların 2’nci kez tamamıyla taraması da yine dün itibarıyla bitti, bugün valiliklerimizle, AFAD’la paylaşarak muhtarlıklarda ıslak imzalı askıya çıkma sürecini başlatacağız.

Malatya tamamen bitmişti, 5,7’den sonra tekrar inceleme ihtiyacı hissettik ve bu çalışmalar da şu anda yüzde 69, yüzde 70 bandında, Malatya’nın ikinci full incelemesi de yüzde 70 bandında. Onu da beş altı gün içerisinde tamamıyla bitirmeyi hedefliyoruz, bütün planlamalarımız da bu yönde.

Adana, Urfa, Diyarbakır, biraz daha Maraş, Malatya, Antep, Hatay’dan sonra takip ettiğimiz yerler yani eş zamanlı başladı ama esas ilgiyi bu merkez üssü olan yerlere vermiştik. Belli akut dönemi geçirdikten sonra Adana, Diyarbakır ve Urfa’ya ağırlık vermeye başladık. Onların da yüzde 70’i bitti, askıya çıktı zaten, kalanı da inşallah dört gün içerisinde, Diyarbakır bugün full bitiyor, Urfa, Adana’yı da dört beş gün içerisinde tamamıyla bitirmeyi hedefliyoruz. Tabii, buralardaki yapı stoku da gerçekten çok fazla yani Adana’da 400 bin üzeri bir yapı stoku, yine Urfa’mızda 430 bin gibi bir yapı stoku var, bunların da bütünüyle incelemesi dört gün, beş gün içerisinde tamamlanacak; yüzde 78-79 seviyelerindeyiz oralarda da.

Sayın Bakanım, bunun haricinde natamam çalışması başlattık. Bu, ilk defa başlatılan, ilk defa yapılan bir çalışma. Aslında afetlerde hasar tespit çalışmalarında natamam yapıların incelemesi yapılmaz çünkü bu yapılar zaten bitmemiştir, süreci devam ediyordur ve iskân aşamasına kadar ilgili idarenin yani ruhsatı kimden aldysa -belediye, OSB vesaire- onların sorumlulukları devam ettiği için genelgede de natamam binaların incelemesi yoktur. Ancak bu afet gerçekten çok başka bir afetti, peş peşe çok güçlü

geldi. Hâliyle, natamam yapılara da özel bir genelgeyi -beraber çalıştık AFAD’la- AFAD yayınladı ve bu çalışmalara da hasar tespitli eş zamanlı başladık. Kritik noktası şuydu, bu natamam çalışmalar, incelemeler doktora ve üstü düzeyde eğitim almış kişiler tarafından yapıldı; inşaat mühendisliği lisansı ve akademik çalışmaları da inşaat mühendisliği alanında olan doktora ve üstü düzeyde hocalarımız tarafından, uzman kişiler tarafından gerçekleştirildi. Onun verileri de ezberimde var, onu da arz edeyim. Toplamda 11 ilde Yapı İşleri olarak koordinasyonu sağladık ama hepsinde belediyelerle iş birliği yaptık. Hocaların tamamını YÖK’le konuşarak kendimiz organize ettik. Başta gönüllülük esasından başladık, daha sonra görevlendirme de gerçekleştirildi. 11 ilimizde hasarın yoğunluğu ve natamam binaların sayısına göre hoca görevlendirilmesi yapıldı. İlden gelen destekler de tabii göz önüne alındı ve şu anda, bütün illerde 27 bin natamam yapı olduğunu biliyoruz ve bu yapıların 16 bininin hocalarımız tarafından incelendiği çalışması var. Bunların içerisinde iki gün...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yani 11 ilde mi 20 bin?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – 27 bin yapı natamam yani inşaat hâlinde.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – 11 ilde?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Evet efendim.

Yani, şimdi, ruhsatı almış ama çalışmaya hiç başlamamış; biz onları incelemiyoruz çünkü hiç başlamamış. Hatta bazıları ruhsatı almış, üzerinden birkaç ay geçmiş ama hiç başlamamış. Onlar incelenecek kapsamda değil. Ama yaş beton çalışmaları başlamış, temeli başlamış, işte, kimi 1’inci katta, kimi 5’inci katta, kimi 10’uncu katta ama iskân almamış çalışmalar natamam olarak değerlendirildi ve bunların tamamının da incelenmesi süreci başlatıldı. 27 bin natamam bu kategoriden 16 bini tamamlandı. Bunlardan yaklaşık 98 tanesinin -iki buçuk gün önceki veri bende- hiçbir şekilde inşaatına devam edilemeyeceğine hocalarımız karar verdi ve bunlara yıkım kararı alındı. Bunların içerisinde 1.000 civarı, hatta 1.000’in üzeri, 1.132 civarı yapıya “Kesinlikle güçlendirilmesi gerekiyor. Tekrar gözden geçirilmesi gerekiyor.” denildi ve orada yapısal inceleme deneyleri başlatıldı, performans analizleri başlatıldı. Büyük bir kısmında, özellikle seviyesi çok ilerlememiş olanlarda, başlangıç seviyesinde olanlarda hasarsız çıktı ya da az hasarlı, çok hafif onarımlarla... Bunlar yapısal onarımlar yalnız, dekoratif onarımlar değil. İşte bunun için “Hocalar yapacak onu.” dedik zaten. O onarımın şekline de hocalar önerilerde bulunuyorlar “Şu şekilde yapılmalı.” diye. Büyük kısmı da bu şekilde az hasarlı yapılar olarak belirtildi. Yine, bunları da son “zoom” toplantımızla, 11 ildeki... Şu anda 183 hoca var, 430 hocayla başladık. Biten illerimiz başka illere geçti ya da bölgelerine geri döndüler, üniversitelerine. 183 hocayla sahada yaptığımız “zoom” toplantısında bunların da maksimum on gün içerisinde tamamlanacağı bilgisi var. En yoğun çalışma, malumunuz, Hatay ve Maraş’taydı. Onlar da yüzde 80 seviyenin üzerine çıktılar. Gaziantep bitti zaten, pilot uygulamamızı başlattığımız. Natamam çalışmalar da bu şekilde yürütüldü.

Burada, merak edilen, hep sorulan sorulardan yola çıkarak ben açıklamalarda bulunuyorum Sayın Bakanım, saygıdeğer milletvekilleri, sunuma bire bir bağlı kalarak değil açıkçası.

Kamu yapılarıyla ilgili sorular yoğun geldi yani “Nasıl yapılıyor?” işte “Tekrar incelenecek mi?” gibi. Kamu yapıları zaten “Ağır hasar.” “Yıkılacak.” kararı çıkmadan önce en az 2 kere incelendi, en az 2 kere bütün iller. Yoğun etkilenmeyen iller bile olsa, Urfa gibi, Diyarbakır gibi ya da ufak illerimiz de yapı sayısı daha az olan illerimiz de dâhil hepsinde kamu yapıları en az 2 kez incelendi ve bu 2’nin 1’i kesinlikle akademisyenler tarafından yapıldı. Hem acil kullanım gerekliliği göz önünde

bulundurulacak hem kamu yapılarının maddi hani durumu, kamuya olan yansıması hem bir an önce kullanılması -tasarım esnasında biliyorsunuz ki bina önem katsayıları daha güçlü alınıyor- bunların da hepsi göz önünde bulundurulacak 2 kez incelendi.

Yine, camilerimizin büyük çoğunluğu, mescit ve ufak tipteki ibadethanelerden bahsetmiyorum ama büyük açıklığı olan camilerimizin büyük çoğunluğu hocalarımız tarafından 2'nci kez incelendi ve bu şekilde ağır hasar ya da yıkım kararı alınanların kararları bu şekilde verildi. Kamu yapılarında ve kamu yararına olan yapılarda bu şekilde bir usul inceledik.

Yine, bu çalışmalar devam ederken o “drone”larımızla, İHA’larımızla... Bunlar normal sadece bir görüntü alan “drone”lar değil, hasarın eğimini, çatlağın eğimini, açıklığını, işte risk teşkil edecek boyutunu -çapraz mı değil mi- onların boyutunu yakın çekim alabilen, koordinat atabilen özel yazılımlı “drone”larımız. Yine bunlarla özellikle yüksek katlı yapılara ve minarelere uçuşlar gerçekleştirdik. Çatı hasarlarıyla ilgili yani yapı yıkılacak gibi değil, orta hasarlı bir yapı ama bacaları devrilmiş, artçı sarsıntılarda risk olma durumları olabilir; yine bunları da “drone” ve İHA’larımızla tespit ederek, BOZKUŞ-1, BOZKUŞ-2, GÖKTUĞ’larla tespit ederek ilgili idarelerine, yetkililerine, itfaiyelere haber vererek çevre güvenliğinin tedbirlerinin alınması sağlandı. Yıkımı, yıkım çalışmalarını gerçekleştiren, koordine eden valiliklerimize ve Genel Müdürlüğümüze bilgiler aktarıldı, anbean aktarıldı. Buradan “ETBK” diye bir grup kuruldu; elektrik, doğal gaz, su vesaire, enerjiyle ilgili bir gruptu. O hasar tespit verileri gün gün, il il, ilçe ilçe, sokak sokak bütün o grupta bölge müdürlerimizle ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının ilgili genel müdürleriyle paylaşarak en hızlı şekilde, hasarsız olan bölgelerde en hızlı şekilde enerji temini sağlandı, bire bir de çalışıldı burada; AFAD’la zaten bire birde koordinasyon içerisinde çalışıldı, belediyelerle, AFAD’la.

Yine, Ulaştırma Bakanlığıyla özellikle yıkım aşamasına gelecek ya da ağır hasar almış, üzerinde baz istasyonu olan yapılarla ilgili bire bir çalışıldı, an an veriler paylaşıldı. Şu anda ekranda bir kısmını gördüğümüz hasar tespitin haritaları, nokta atıp, koordinat atıp haritaları var; onlarla da veri paylaşımında bulunularak anında tedbir alınması sağlandı; sadece deprem yıkım aşaması değil, bu tarz çevresel güvenliğin de alınması için gerekli çalışmalar yapıldı; hasar tespit çalışmaları bu şekilde yürütüldü. Bu çalışmaların akabinde askıya çıkıldı, itiraz tespitlerle ilgili başvurular gelmekte biliyorsunuz. Yine, bu Nüfus Kayıt Sistemi’nde adreslerin görülememesi durumları bazı noktalarda yaşanıyor, bundan kaynaklı birtakım itirazlar geliyor. Onlarda bir hafta bekleniyor askıya çıktığı andan itibaren, sonra o sürede tasnifi yapıyor, tasniften sonra hemen alana tekrar giriliyor. Şunu da ifade etmek istiyorum: Aslında itiraz tespitlerin bir ay süresi vardır ama bu çok yıkıcı bir afet oldu, çok büyük bir afet oldu, bu süreleri beklemeyeceğiz, maksimum bir hafta tekrardan alanda -Bakanımızın da talimatı bu yönde zaten- kesintisiz incelemelere devam edeceğiz.

Hasar tespit konusu bu şekilde. Hasar tespitten sonra müsaadeniz olursa ben yapım çalışmalarıyla ilgili neler yaptık ya da iletişim ofisleriyle ilgili, bunlardan bilgi verip, sonra Genel Müdürlüğün genel çalışmaları, rutin çalışmaları hakkında kısaca bilgi verip sunumumu tamamlamak istiyorum. Bu süreye kadar eğer bir soru var ise... Sayın Bakanım, nasıl uygun görüyorsunuz, devam edeyim mi?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Sunum bittikten sonra olabilir isterseniz...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Topluca, tamam.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – ...veya arkadaşlar sormak isterlerse.

NECİP NASIR (İzmir) – Şimdi de sorabiliriz. Soralım mı?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tamam, soralım.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Sıcağı sıcağına sorsak daha iyi çünkü birikiyor, sonra yanıtlar da gecikiyor.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tamam, doğru.

Necip Bey, ben hemen size söz vereyim.

Buyurun.

NECİP NASIR (İzmir) – Banu Hanım’a sunumlarından dolayı teşekkür ediyorum.

Sayın Genel Müdürümüzle sürekli birlikte çalışıyoruz, hasar tespit konusunda İzmir’de de birlikteydik, yine yapı denetimle ilgili Yapı İşlerinde çok değerli çalışmalar yapıyor. Kendisine ve ekip arkadaşlarına teşekkür ediyorum.

Şimdi, İzmir’deki depremde de biz birlikteydik. Depremi hemen arkasından, depremin her sürecinde farklı bir planlama oluyor, farklı bir süreç geliyor, orada da çok hızlı bir aksiyon alınarak hasar tespitlerinin yapılıp sürecin hızlandırılması gerekiyor. Biz İzmir depreminde de gördük ve burada da bu 500 kilometre, 110 bin kilometrekarelik alanda da başarıyla sahaya indiklerini gördüm, ben de orada şahit oldum.

Şimdi, Sayın Bakanım, Değerli Komisyon üyeleri; İzmir’de yaşadığımız sorunun aynı şekilde bu deprem bölgesinde de yaşanacağını düşünerek -ilk gün Çevre ve Şehircilik Bakan Yardımcımız da Osmaniye’deydi- orada İl Müdürümüzle bu orta hasarlılarla ilgili bir değerlendirmemiz oldu. Şöyle ki: Depremden hemen sonra yapılan tespitlerde gelen ekipler -demin Genel Müdürümüzün de ifade ettiği gibi- “az, orta, ağır hasarlı” diye tespitler yapıyorlar ama yapılan bu tespitler çok hızlı bir şekilde görsel olarak yapılıyor ve bu orta hasarlılarla ilgili kararlar alındıktan sonra, o deprem travması, yer değişimlerinden sonra, vatandaşların itirazla ilgili süreleri kaçırmamasından sonra da sorunlar yaşanıyor. Bana göre aslında -yanılmıyorsa- bu sınıflandırma Afet Kanunu’na göre düzenlenmiş bir sınıflandırma. Bu sınıflandırma, binanın depreme karşı dayanıklılığı değil o anki fiziksel koşullarına göre de değerlendirme. Oysa bu deprem de gösterdi ki ülkemizdeki yapı stokunun büyük bölümü 2000 öncesi yönetmeliklerle yapılmış, mevcut o dönemin malzemeleriyle, denetimsizliğiyle yapılmış ve aslında dönüştürülmesi gereken yapılar.

Şimdi “orta hasarlı” denilen yapılar bir yıl içerisinde afetten sonra güçlendirilmediği takdirde kanunen ağır hasar durumuna dönüşüyor ve vatandaşın onu yıkması gerekiyor. Vatandaş onu bir yıl sonra yıktığında afetle ilgili herhangi bir yardımdan faydalanamıyor. İzmir’de mükemmel bir deprem süreci yönetildi, evleri yıkılan vatandaşların mağduriyetleri giderildi, 5 bine yakın konutun bir yıl içinde teslimleri başladı fakat orta hasarlıları bir yıl içinde güçlendiremedikleri için ağır hasara dönerek dönüştürmeleri, yıkımları gerektiğinden hiçbir şey yapamadılar, ekonomik koşullar... Başka bir handicap daha oluştu orada. Bu son zamanlarda çıkan imar yönetmeliklerindeki değişiklikler, yine asansör yönetmeliği, yangın yönetmeliği gibi sebeplerden dolayı mevcut yapı yıkıldığında, yeniden yapıldığında emsal kayıpları da olduğundan, binalar küçüldüğünden şu anda İzmir’de durum kitlenmiş durumda. Aynı durumun yaşanmaması için o gün biz, Bakan Yardımcımızla görüşerek sahaya inen ekiplerin ya “az hasarlı” ya da “tam hasarlı” diye ifade edilmeleri yönünde ifade etmiştik. Daha sonra Cumhurbaşkanımız da “orta hasar” tabirini kaldırdı ama burada şunu öğrenmek istiyorum Banu Hanım’dan: Şimdi, bizim bu Komisyondaki ana amacımız... Burada şu ortaya çıktı ki alınabilecek en hızlı önlem kentsel dönüşümün ortaya çıkmış olması, onunla ilgili eksikliklerin tespiti yapılacak; idari düzenlemeler tespit edeceğiz, bir de kanuni düzenlemeleri bu Komisyon olarak tespit edip çok hızlı aksiyon almaya çalışacağız.

Bu “orta hasarlı” “az hasarlı” ve “ağır hasarlı” tabirleri için kanuni düzenleme gerekiyor değil mi? Çünkü...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Biz, AFAD’ın yönetmeliğine göre yapıyoruz Sayın Vekilim yani orada bir kanunla belirtilmiş bir şey değil, yönetmelikle belirtilmiş bir durum var. Tabii ki daha öncesinde on yılların, çok uzun yılların tecrübeleri, bütün dünya örnekleri incelenerek AFAD tarafından hazırlanmış bir yönetmelik var. Daha önce Afet İşleri Genel Müdürlüğü tarafından da yapılan benzer çalışmalar vardı. Bu kategorize şekli ve neye göre “az hasarlı” neye göre “orta hasarlı” denileceğinin şekli bu yönetmelikle belirtilmiş durumda, kanunla değil.

NECİP NASIR (İzmir) – O zaman bu yönetmeliğin değişmesi gerekir. Zaten hızlı dönüşüme gidilecekse Sayın Bakanım, bu tabirin “orta hasarlı” tabirinin kaldırılması lazım. Bir de vatandaşta yanlış algı da oluyor; vatandaş binanın statik anlamında “az” “orta” “ağır” ifadelerini sanki depreme dayanıklıymış gibi anlıyor, aslında bu da burada bir çelişki. Gerçek anlamda, gerçekten ev de oturulabilecek gibiyse “az hasarlı” deyip vatandaş oturtmak lazım ama depreme dayanıklı değilse onu da o şekilde ifade ederek vatandaş tekrar içine sokmamak lazım. Güçlendirmeyse ya da yeniden dönüşümse onun sağlanması lazım. O zaman bunu da biz yönetmelik olarak talep edelim.

Yine, Banu Hanım’a bir sorum var: Şimdi, bu afet risklerine hazırlık kapsamında kentsel dönüşümü gerçekleştirmek için riskli yapı tespit edilmiş olan yapılar, 1975 yönetmeliğine tabi, 3194 sayılı İmar Kanunu’na ve yönetmeliklere uygun olarak ruhsat yapı kullanma izin belgesi almış olan yapılarla ilgili... Daha sonra, biliyorsunuz, Türkiye’de 1975, 1997, 2007 ve 2019 yıllarında 4 defa deprem yönetmeliği değiştirilmiş. Bizim Komisyonda da geçen bu birkaç gün içerisinde ortaya çıkan konu şu ki 1975 yönetmeliğiyle yapılan yani 2000’den önce yapılmış yapıların tamamında hazır betonun olmaması, nervürlü demirin olmaması, çimentonun evsafının net olmaması, yapı denetimin olmaması, hatta “güçlü kiriş, zayıf kolon” statik anlayışının olması, hatta o döneme kadar “yumuşak kat” dediğimiz düzensizlik hesaplarının olmaması yani tasarım hesaplarının da olmamasından dolayı 1997 öncesi yapılan yapıların tamamının -istisnalar hariç olarak- riskli yapı içerisinde değerlendirilmesiyle, riskli yapı olmadığının ispatı hâlinde binanın sürekliliğinin sağlanmasıyla ilgili bir düşünce oluştu. Bu konudaki düşüncelerinizi öğrenmek istiyorum.

Yapı İşleri Genel Müdürü olduğunuz için bir önerimiz daha var: Yapının taşıyıcı sistemine verilen zararlar ve bina sistemini etkileyen malzemelerin denetimsizliğinin önlenmesi için dört ya da beş yılda bir taşıyıcı sistemlerin kontrol edilmesinin önceliklendirilmesini düşünüyoruz. Birincisi, binaların yapı malzemelerinin kontrol sisteminin her ilde Çevre Şehircilik İl Müdürlüğü bünyesinde, mühendis ve mimarlardan oluşacak -adı “yapı polisi” de olabilir, başka bir şey de olabilir- bir yapının, her ildeki yapı stokunun beş yılda bir fiziki olarak yani “Taşıyıcı sisteminde bir değişiklik yapılmış mı yapılmamış mı?” veya “Ekleniler var mı?” şeklinde tespitini sağlamasını sağlayacak bir yapının oluşması gerektiğini düşünüyoruz.

Yine, aynı şekilde, yapı malzemelerinin kaynağında -ben yine “yapı polisi” diye ifade ediyorum- mühendis, mimarlardan oluşmuş ekip tarafından kontrol edilmesi gerektiğini düşünüyorum. Demiri alıp geliyoruz -biliyorsunuz, bu sizin bölümünüz- denetimciler şantiyeye geliyor, bir parça demiri alıyor götürüyor, çekme deneyi yapıyor. Mükemmel bir şey yaptınız, TÜİK de betona çip koyuyor, çip direkt Bakanlığın sistemine düşüyor, kontrol ediyorsunuz ama bunlarda dahi istismar var. Hatta, son bir istismar var, onu sizinle paylaşacağım. Özellikle, örneğin, İzmir Yapı Denetim Derneği gönderdi. Yani insanoğlunun olduğu her yerde istismar oluyor. İşte, bu kontrol mekanizması fabrikalara da giderek demiri fabrikada, üretim anında da kontrol etmesi, beton fabrikalarına giderek betonun standartlarını

kontrol etmesi... Bize burada, jeoloji mühendisi hocamız sunumunda -ben de biliyorsunuz inşaat mühendisiyim- beton geliyor, eyvallah, basınç deneyimi tamam, kontrolümüz tamam fakat içerisinde kullanılan agreganın zamanla farklı bir malzemeden olması nedeniyle betonu çürüttüğüyle ilgili bir “brief” verdi Komisyonumuza. Aktif silis reaksiyonuydu değil mi? Şimdi, beton fabrikalarında bunun standardının da uygun olup olmadığını denetlemeli bu yapı. Yine, aynı şekilde, inşaat mühendisi, jeoloji mühendisi, jeofizik mühendislerinin de beton fabrikalarında istihdam edilmesi zorunluluğunun getirilmesi gibi düşüncelerimiz var; bunlar da sizin bölümünüzü ilgilendiriyor.

Bu arada yapı denetimle ilgili de yapmış olduğunuz çalışmalardan dolayı sizlere özellikle teşekkür ediyorum. Siz yokken daha önce Komisyon da yapı denetimle ilgili geçmişti. Bu, bölgesel uzaklıktan kaynaklı sorunu da son zamanlarda çözdünüz. Bir büyük iş alan, bir küçük iş verme şeklinde, o problemi de giderdiniz. O anlamdaki çalışmalarınızdan dolayı da teşekkür ediyorum.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Sayın Vekilim, burada...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Efendim, sorulara hemen cevap vermek mi istersiniz yoksa bütün sorular...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – İsterseniz şimdi çünkü bayağı bir soru vardı.

NECİP NASIR (İzmir) – Yazılı da alabiliriz.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Nasıl isterseniz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yani daha sonra yazılı da olabilir. Tabii, Sayın Vekilimiz Necip Bey’in söylediği şeyler gerçekten çok önemli. Bilhassa, biz şunu arzu ediyoruz yani sadece inşaat yerinde denetim değil, aynı zamanda bütün çimento fabrikasından demir imalathanesine, oralarda da bir denetim olmasını istiyoruz.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Bunların hepsi var Sayın Bakanım. 2007 yılından beri “Piyasa Gözetimi ve Denetimi” diye bir çalışma var, duymuşsunuzdur mutlaka; yine Bakanlığımızın Mesleki Hizmetler Genel Müdürlüğü eliyle yürütülüyor ve kaynağında denetim yapılıyor. Her üretim tesisi, yapı malzemeleri üretim tesisi yılda en az 4-5 kez denetime tabi tutuluyor, hem de bunlar haberli bir denetim değil, ani denetim şeklinde oluyor. Aynı şekilde, beton santrallerinde, her beton santralinde senede en az 8 kez ani denetim yapılıyor. Dediğim gibi, Mesleki Hizmetler Genel Müdürlüğümüzün çalışmaları ama ben geçmişte PGD Şube Müdürlüğü yaptım, oradan kalan bilgilerimle cevap veriyorum. Bu denetimler elbette ki yapılıyor ama daha sıklaştırılmalı mı? Katılıyorum, daha sıklaştırılmalı. Yeni depremlere güvenme noktasında bir yorumunuz çok önemliydi Sayın Vekilim çünkü vatandaş hasar tespitini risk analiziyle, performans analiziyle karıştırıyor yani hasar tespiti yapılmış bir yapıda “az hasar” denildiğinde bundan sonra 7 büyüklüğünde, 8 büyüklüğünde, kaç büyüklüğünde deprem olursa olsun artık dayanır gibi algılıyor. Oysaki hasar tespit “Bu deprem bu binaya ne yaptı?” bunun tespitidir. Yani deprem 6 Şubatta gerçekleşti, 5 Şubattaki kriterlerinden, bu bina 5 Şubatta sahip olduğu özelliklerden 7 Şubatta neleri kaybetti, buna bakılmalıdır. Gerçekten, bilgilendirme noktasında ben de bunun çok önemli olduğunu düşünüyorum.

“‘Orta hasar’ yazmayalım, az hasar, ağır hasar konusunda...” Şu anda mevcuttaki literatürde “az hasar” “ağır hasar” ve “orta hasar” tabiri olduğu için elbette ki personellerimiz de o doküman ve o sisteme göre yapıyor ancak dikkatinizi çekmiştir mutlaka, e-devletten bütün tespitler açıklanırken

orta hasarlı olan tespitler -daha doğrusu, vatandaş kendisinin belki orta hasarlı olduğunu bilmiyor ama “Ben tespiti sistemde göremedim.” diyor- en az iki gün gecikmeli olarak açıldı sistemde çünkü “orta hasar” denilenlerin tamamı sistemde otomatik bloke edildi ve saha ekiplerinin haricinde -biliyorsunuz, her binadan en az 4-5 tane fotoğraf oluyor hasar durumlarını gösteren- orada merkezdeki uzmanlarımız, daire başkanlarımız “orta hasar” denilenlerin üzerinden bir kez daha geçerek yayına verdi yani bu konuda da elimizden geldiğince hassas olmaya çalıştık. Ama ben kişisel olarak bütün orta hasarlıların ağır hasar sayılmasının doğru olmayacağını düşünüyorum. Sizin de belirttiğiniz gibi, Sayın Vekilim, bunun içerisinde bir eliminasyon yapılması gerektiğini, güçlendirilebilir olduğunun ispat edilmesi durumunda bunların da güçlendirilmesine fırsat verilmesi gerektiğini düşünüyorum. Mesela, yapı mühendislik hizmeti almamıştır -dediğiniz gibi- 1975 Yönetmeliği’ne göre yapılmıştır, o dönemde nervürsüz demir, hazır beton, birçok şey yok, hatta zemin etüdü incelemesinde bile şu andaki teknolojiler yok gibi bir durum var ise onlar ağır hasarlı sayılabilir, güçlendirilmesi ya da yıkılıp yeniden yapılması elbette ki iyi bir şeydir ama bazı yapıları -mesela yirmi dört-yirmi beş yıllık- 5 milyon verip güçlendirilebilirken direkt yıkmanın doğru olmayacağı kanaatindeyim sizin gibi. Bunların analizinin yapılarak değerlendirilmesinin daha yerinde olacağını düşünüyorum.

Yapı malzemelerinin kaynağındaki şeyini söyledim.

Çipteki istismar da şöyle; yapı denetime de bu konu giriyor olacak: Şimdi, Sayın Bakanım, saygıdeğer milletvekillerimiz; bu sektör çok yaşayan bir sektör, bu inşaat sektörü yani maalesef, her taraftan manipüle etmeye uğraşanların da istismar etmeye uğraşanların da olduğu çok dinamik bir sektör. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı olarak, üzerimize düşen görevler çerçevesinde Yapı İşleri Genel Müdürlüğü olarak biz de en az sektör kadar dinamiğimiz, en az sektör kadar yani nerede bir gedik açmaya çalışıyorsa manipulatörler -ya da istismarcılar diyeyim- anında orayı basarak kapatma gibi... Yani çipteki istismarı ben size söyleyeyim, şuydu: E-devlet şifresiyle, T.C. kimlik numarasıyla RFID’ye girer adam ve o denetçi ona göre bakardı. T.C. kimlik numarasının birbirine verildiğini duyduk yani bu hiç beklenmeyecek, hiç düşünülmeyecek bir şeydir ama...

RECEP UNCUOĞLU (Sakarya) – T.C. kimliği verseler değil, bütün denetçilerin e-devlet şifreleri yapı denetim firmalarının elinde, ellerinde hazır kaşe, imzaları var. O şekilde, denetçiler e-devlet şifrelerini bile vermişler firmalara.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Evet, bunu duyduk. Bu ne zamanın olayı? Beş ay, beş buçuk ay öncesinin olayı ve buna ASELSAN’la birlikte çok farklı bir sistem getirdik, sadece koordinat atama değil, IP atama gibi; adamın kendi telefonu oraya giriş yaptığında o neredeydi, bunu anlayacak bir sistem geliştirdik. Çok kısa bir süre önce -bir ay önceydi yanılmıyorsam ya da kırk gün, elli gün önceydi- bu sistemi devreye koyduk yani o manipulatörlüğü, o istismarı kapattık. Yarın başka bir şey olabilir mi? Olabilir, gerçekten hiç akla gelmeyecek istismar yöntemleri kullanılabiliyor ama biz de en az o sistem kadar dinamiğimiz, bunu fark ettiğimiz anda buna bir teknoloji geliştirme yönünde de çalışmalarımız devam ediyor.

Betoncularda inşaat mühendisi, jeoloji ve jeofizik mühendisi çalışması koşulu benim tamamen dışımda olan, bilgimin de olmadığı bir konu, onu bilemeyeceğim.

Taşıyıcı sistemlerin denetimiyle ilgili -Meclisimize, sayın vekillerimize de çok teşekkür ediyoruz- 2022 yılı içerisinde bu kanun maddesi geçti, biliyorsunuz ve Bina Kimlik Sistemi’yle beraber beş yılda bir yapıların statik incelemesi süreci başlatıldı. Bina Kimlik Sistemi’ni zaten yönetmelikle başlatmıştık, bunu biliyorsunuz. Yapı denetimli başlayan, iskân alan bütün yapılara bu takılıyor ve bunun içerisinde bulunan çip sistemiyle bu yapının içerisinde ne var ne yok hepsi bunun içerisinde bulunuyor. “Bunu kim denetledi, beton sonuçları neydi, iskân ne zaman aldı; ruhsatı kim verdi, kim onayladı; fennî

mesulü kimdi?” gibi bu binayla ilgili -bütün projeleri de dâhil- bütün veriler zaten bunda var. Bu 2021 yılının Haziran sonunda Temmuz başında devreye girdi ve şu an itibarıyla 81 ilde eş zamanlı olarak 130 binin üzerinde bina kimliklendirildi. 2022 yılının Eylül ayında Meclisimizden çıkan kanun maddesiyle de bina kimlik belgesi olan, sertifikası olan, BKS’si olan tüm yapılara beş yılda bir denetim zorunluluğu getirildi. Bu, mimari ya da estetik bir inceleme süreci değil; artık “Kolonu kesti, balkonu mutfağa kattı, salona kattı, bodrumda perdeyi deldi, orayı pencere açıp eve çevirdi, üstüne kaçak kat attı.” gibi hiçbir istismar yapılamayacak. Eğer bunu yapan varsa çok ciddi bir cezalandırmayı da göze almış olacak çünkü hem savcılığa suç duyurusu hem anında belediyeler ve Bakanlığımız eliyle o yapılan manipülasyonun geriye çevrilmesi –ki çok daha masraflı bir süreç olacak- gerekiyorsa binanın kilitlenmesi, çok ciddi para cezaları gibi ceza sistemleri de devreye konuldu. 2021 yılında BKS’yle ilk yapılan yapının 2026 yılında aynı tarihte denetlenmesi de yine elektronik dağıtım usulüyle gerçekleştirilecek ve bu çalışma da uygulamaya girdi.

Bir parantez, çok üzücü bir şey ama 2019’da İstanbul Kartal’da Yeşilyurt apartmanı çökmüştü biliyorsunuz, alta kolon kesildiği ve üstte 3 kat kaçak atıldığı için bina düşey yükler altında inmişti. O durumdan sonra AR-GE çalışmalarını başlattık, birçok üniversiteyle ve yine ASELSAN’la çalışmalar yaptık. Bir yıldan fazla sürdü o AR-GE çalışmamız, tamamıyla yerli olarak bunu yaptık ve pilot uygulamalar, diğer uygulamalar, hepsini gördük ve eğer 6 Şubatta bu afeti yaşamamış olsaydık bizim 7 Şubat 2023 tarihinde bütün pilot uygulamalardan ve çalışmalardan başarıyla geçtiği için basın lansmanı yapılacaktı Bina Kimlik Sistemi’nin ve beş yılda bir denetim sisteminin. Böyle de bir şey oldu, yapamadık tabii o lansmanı.

NECİP NASIR (İzmir) – Denetimi kim sağlayacak?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Yine Yapı Denetim Sistemi gibi bir sistem Sayın Vekilim, yine elektronik atama, kesinlikle o binanın herhangi bir yerinde fennî mesul olarak yer alan bir kişi denetiminde yer alamayacak, bambaşka kişiler olacak. Yine, elektronik atamayla böyle bir sistem de geliştirildi, onun algoritması da yapıldı ve bütün uygulamalardan da başarıyla geçti, uygulanabilir seviyede yani şu anda.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ben kısa bir soru soracağım: Tabii, özellikle bu Yapı Denetim Sistemi Coğrafi Bilgi Sistemi’ne entegre ediliyor mu yani?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Tabii ki, Bina Kimlik Sistemi (BKS) CBS’yle entegredir efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yani çünkü bazı şehirlerde bunu yeniden hazırlamak istiyorlar, hazır bir program varsa bunu bütün illere vermek gerekir. Bence riskli ilçeler ve illerde, şu anda deprem riski olan yerlerde bunu hemen başlatmak gerekir.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – 81 ilde eş zamanlı başlatıldı, bunun için herhangi bir yerel idarenin ya da belediyenin, özel idarenin, başka bir kurumun bir çalışma yapmasına gerek yok; Bakanlık bu çalışmayı gerçekleştirdi, 2021 Temmuz başı itibarıyla da süreç başladı yapı denetimli yapılmış, iskân aşamasına gelmiş tüm yapılar için. Geriye dönük olarak bir çalışma var ise geriye dönük çalışmaların da AR-GE sürecini başlattık. Binaların birçoğunun projelerini elde edemiyoruz, bulamıyoruz özellikle 2000’den önceki yapıların. Orada birtakım değişiklikler meydana gelmiş ama ruhsatsız meydana gelmiş, esaslı onarımlar yapılmış. Bunlarla ilgili, bunu nasıl çözeceğimizle ilgili de bir AR-GE yapıyoruz Sayın Bakanım, onu da inşallah en kısa sürede hayata geçiririz diye umuyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Beş yıl mı dikkate aldınız?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Evet efendim beş yıl. Tamamıyla statik inceleme, bir de riskli olabileceği için asansör ve kazan dairelerindeki kalibrasyon sürelerini, bakım sürelerini ekledik. Geri kalan çok sık soruluyor, basın tarafından da sık soruluyor; mimari uygulamalar yapılıyor, birtakım dekoratif uygulamalar yapılıyor; statige etki etmeyen hiçbir şey bu denetim kapsamında olmayacak.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, teşekkür ederiz.

Şimdi, Gaziantep Milletvekilimiz Derya Bakbak Hanımefendi'ye söz veriyorum.

Buyurun.

DERYA BAKBAK (Gaziantep) – Sayın Bakanım, çok teşekkür ederim.

Banu Hanım da gerçekten çok yoğun bir çalışma yürüttüler Gaziantep'te. Saha çok genişti, bütün 11 ilin çalışmasını da aynı anda sürdürdünüz, hızlı bir şekilde tamamlandı. Kafada karışıklık olan bazı şeyler var, aslında ben anlıyorum ama sizinle de tekrar paylaşmak istedim. Evim az hasarlıydı, sonrasında orta hasarlı olmuş; bu sanırım sonraki artçılardan olmuştur diye düşünüyorum, 2 değerlendirme gelmiş, öyle olduğunu düşündüm.

Bir de şöyle: Mühendis hocalarımızdan gelen bir talep var. İnceleme ekipleri inceliyorlar “orta hasarlı” “ağır hasarlı” konumunda ama diyorlar ki “Yıkılmadan önce yıkım kararı bir üst kurul tarafından tekrar bir incelenirse, net bir şekilde verilse, öyle binalar yıkılsa. Sonuçta millî bir servet her yapı, tekrar bir gözden geçirilse. Böyle ufak tefek görüş farklılıkları çok az olsa da var.” yorumu yaptılar. Yıkım olmadan önce bu tespitin yapılmasını isterler.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Sayın Vekilim, biz, şimdi AFAD'ın yönetmeliğine göre yapıyoruz, orada da böyle bir durum yok hâlihazırda ama ben bunun da çok gerekli olduğunu düşünmüyorum, doğru olduğunu düşünmüyorum şahsi olarak çünkü siz de mühendissiniz, birçok mühendis vekillerimiz de var, hepsi şunu bilirler ki her yapı güçlendirilebilir. 5 katlı yapı 3 kata düşmüş, ağır hasarlı, acil yaktır... O bile güçlendirilebilir ama burada güçlendirmenin efektif olup olmadığı önemli yani o güçlendirmeye kaç para harcayacağız, ne kadar zaman harcayacağız, ne kadar enerji harcayacağız; bunlar yapının ne kadar süre daha ayakta kalmasına etki edecek? Bazı noktalarda bizim de hocalarla istişarelerimiz, konuşmalarımız oldu. Onlar tamamen bilimsel açıdan bakıyor, diyor ki: “Şunu şunu yaparım, bunu bunu yaparım, bunu güçlendirebilirim.” ancak...

DERYA BAKBAK (Gaziantep) – Güçlendirme açısından bakmıyor sanırım. Tespit eden ekiplerin hepsinin aynı tecrübeye sahip olmadıklarını düşünüyorlar, sanırım oraya takılmış durumdalar.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Şimdi, sadece bu depremde böyle bir şey olduysa onu da şöyle açıklayayım: Şimdi, bizim, kendimizin çok ciddi bir personel verisi var; bizim en önemli gücümüz bu eğitimleri almış, yurt içinde, yurt dışında özel hasar tespit eğitimini almış personelimiz zaten. Kamuda görev yapan personeli de buna dâhil ediyorum ancak bu afette alan çok geniş olduğu için yine kendimiz, bu eğitimleri kısa süreli de olsa hemen, hızlıca tekrar vermek suretiyle birçok alandan iş birliği yaptık; ilçe belediyelerinden, il belediyelerinden, birçok alandan... Bu arada destek veren hepsine de Meclis çatısı altında da teşekkür etmek istiyorum; hem belediyelerimize, İnşaat Mühendisleri Odalarına, destek veren hepsine teşekkür etmek istiyorum. Tabii ki bunların hepsi de inşaat mühendisiydi ve hepsi gelir gelmez o tablet sistemi eğitimini ve hasar tespit mevzuat eğitimini aldılar ama içerisinde yanılma payı olmuş mudur? Olabilir yani olmuştur.

DERYA BAKBAK (Gaziantep) – Çok düşük bir olasılıkla o bölümdeler, çok düşük oranda.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – “Yüzde sıfır.” demem mümkün değil buna...

DERYA BAKBAK (Gaziantep) – Çok düşük bir oranda ona teditirginler.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – ...ama bütün yıkılacak olanları tekrar bir üst kurulun incelemesinin, tekrar bir bakımın her hâlükârda efektif olmadığını düşünüyorum. Kaç yılında yapıldığı, hangi yönetmeliği göre yapıldığı gibi veriler de az önce İzmir Milletvekilimizin de ifade ettiği gibi “Belki bunlar göz önüne alınarak değerlendirilebilir mi?” diye düşünülebilir, çalışılabilir ama bütün yıkılacakları tekrar bir de üst kurul incelemesi gibi bir şeyin çok reel olduğunu düşünüyorum açıkçası.

DERYA BAKBAK (Gaziantep) – Bir de kolan kesme olayı... Gerçekten bu yeni sistem güzel ama önceki yapılar için bazı şikâyetler oluyor ve mahkemeler sürüyor ve mahkemeler yıllarca sürüyor; adam içeriye almıyor, göstermiyor. Kanunda ya da yönetmelikte bununla ilgili böyle net bir uygulama getirmemiz gerekiyor; yıllarca, aylarca süren mahkemeler, itirazlar, içeri girememesi sorununun ortadan kalkması gerekiyor.

Yine daha önce kentsel dönüşüm çalışmaları başlamıştı, Bakanlık da bu konuda çok ciddi destek vermişti, kişilerin kendi evlerinin yerinde dönüşümleriyle de ilgili destek vermişti ama insanlar şöyle bir kaygıdan dolayı bunu yapmak istemedi: “Evim küçülecek.” ya da “Evim başka bir yere taşınacak.” durumundan dolayı binanın incelemesini dahi yaptırmak istemedi. Bu sorunun da ortadan kalkması gerekiyor.

Diğer bir konu müteahhit değişikliği. Ben Gaziantep’te yıkılan binalara baktığımda, Ayşe Polat Sitesi’nde, Pamukkale Sitesi’nde hep müteahhit değişikliği olmuş. İlk 3 katı müteahhit yapmış, sonraki katı başka müteahhit yapmış, ilk 3 kat çöküyor zaten. Biliyorsunuz, sonraki bölümde iki gün, üç gün içerisinde çökme gerçekleşti. Bu müteahhit değişikliklerinde Bakanlık ya da böyle bir kurul tarafından onay verildikten sonra inşaat devam edebilse yani temelinde sıkıntı oluyor yahut maddi sıkıntılar yüzünden donatı ve betonda eksik kullanımlar yaşanıyor ve sonra yapılan kısım sağlam da olsa, müteahhit sağlam dahi yapsa bu sıkıntı giderilemiyor ya da müteahhit değiştikten sonra kat yükseklikleri olmuş -bu, tabii 99 öncesinde olmuş ama- yine de böyle sorunlar görülmüş. Bu projelerin ve müteahhit değişikliklerinin muhakkak bir onay sonrasında, projelerin ve yapının yapı olarak onayından sonra sistemin yürütmesi gerekiyor.

Diğer bir konu: “Yıkılanlar -tabii, zeminleri sağlam olanlar için söylüyorum- yerinde yapılacaklar mı?” İnsanların böyle bir kaygısı var. “Aynı sayıda düşük katlı yapıldığı takdirde yeterince daire sığmayacaktır, bizim bu problemimizi nasıl çözeceksiniz?” gibi bir durum var.

Diğer bir konu: Yapı denetim için üç firma atansa diyorum ben -yani bu benim şahsi önerim- bunlardan biri yerelde olsa, firma bunu bilse ama diğer iki tanesi sistem üzerinden, hiç tanınmadık kişiler tarafından otomatik atansa. TSİ’nin aslında böyle bir uygulaması varmış. Bir çalışma yürütülürken üç farklı deneticieye gidiyor ve o deneticilerden bir tanesi herhangi bir şeye itiraz ederse o konudaki itiraz süreci değerlendiriliyor. Yapı denetiminde de aynı şey sürdürülse; biri yerelde olsa ama en az bir tane de dışarıdan olsa ve firma bunu bilmeseydi. Mesela, dilatasyon hataları var -ne bileyim- projede tasarım hataları var, kolon sisteminde...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Yani iki denetimi mi kastettiniz?

DERYA BAKBAK (Gaziantep) – Evet, iki denetim. Diğerini uzaktan en azından projenin doğruluğunu incelese çünkü projede de hatalar olabiliyor.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Aslında onu belediyeler yapıyor, iki aşamalı bir süreç var, yapıyor da yani eksikliği, hatası olabilir ama yapıyor.

DERYA BAKBAK (Gaziantep) – Yahut da belediyelerde bununla ilgili özel bir birim kurulsa...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Özel bir birimle, yapı denetim daire başkanlıkları ya da şube müdürlükleri aracılığıyla...

DERYA BAKBAK (Gaziantep) – Normalde yapı denetim şube başkanlıkları var fakat kolonlar...

NECİP NASIR (İzmir) – Belediyelere sorumluluk getirmesi...

DERYA BAKBAK (Gaziantep) – Sorumluluk getirilmesi gerekiyor. Aslında bunları mimar yapıyor. Kolonların şekli, kolon dizaynları, konuluş yönlendirmeleri, dilatasyonlar, dilatasyon mesafeleri ve bunlar, bu tür durumlar bir denetimden geçtikten sonra -işte rijitlik merkezi, kütle merkezi- gözetimden geçtikten sonra onaylarının verilmesi gerekiyor.

Bir de biraz önce “kimliklendirme” dediniz. Mesela, onay veriliyor, ruhsat veriliyor, altı ay sonra geliniyor “Senin asansöründe problem var.” deniyor ve asansör kitleniyor. “Bu denetimin içerisinde -mimarisi de taşıyıcı sistemi de elektrik projeleri de makine projeleri de- her şeyiyle bu bina artık kullanıma hazır, bununla ilgili hiçbir sıkıntı yok, ben sana bununla ilgili onayı veriyorum.” diyoruz ama arkasından, altı ay sonra “Asansörü uygun değildir.” raporu veriyoruz. Ben bunu yapan müteahhit firmanın değil, onayı veren firmanın burada sorumlu olması gerektiğini düşünüyorum.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Her ikisinin de bence.

DERYA BAKBAK (Gaziantep) – Evet, öncelikle o ama onayı vermeyecek efendim, sorun varsa öncesinde bunu söyleyecek, öbür taraf o zaman sorumlu olacak, onayı verdikten sonra firma sorumlu olacak. Bunların da göz önünde bulundurulması için bilgi vermek olarak vermek istedim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Teşekkür ederiz.

Bu arada ben de bir şey sormak istiyorum Sayın Vekilimize ilave olarak: Bazı küçük belediyeler var, mesela bildiğim bir belediye var, sadece 1 teknisyen var ve bu yüksek katlı binalara nasıl oluyorsa ruhsat veriyor. Bunları nasıl önleyeceğiz?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Katılıyorum Sayın Bakanım, vekilime de katılıyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bu gerçekten çok önemli.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Şimdi, biz yapı denetimden pay alırken belli bir oranda da belediyelere bırakıyoruz, yerel idarelere bırakıyoruz, biliyorsunuz. Bunu bırakmamızın en önemli sebeplerinden biri, oradaki inşaat mühendisi, mimar, jeoloji mühendisi, elektrik mühendisi, makine mühendisi gibi meslek disiplinlerinde olan eksiklerini tamamlamaları için.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ama yoksa ruhsat verilmemesi lazım yani bana göre, yeteri kadar teknik eleman yoksa o işlemi yapmaması lazım.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Kesinlikle katılıyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yani bunu da belki gündeme getirmemiz lazım.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİMDEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Belediyeye yaptırımlar konusuna da katılıyorum; yeterince yaptırımımızın olması gerekiyor.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Teşekkür ederiz.

Şimdi, Adana Milletvekilimiz Müzeyyen Şevkin Hanımefendi söz alacak; kendisi de geçmişte Bakanlığınızın, İller Bankasının da elemanıydı, aynı zamanda jeolog bildiğim kadarıyla.

Buyurun efendim.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) - Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, değerli bürokratlar, değerli uzman arkadaşlarım, milletvekillerim; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle, sunumunuz için teşekkür ediyorum.

Tabii, hasar tespitinde hızlı reflekse geçti; bu, önemli bir şeydi ama ben de hem sahadan... Biz de Adana'da 530 vatandaşımızı kaybettiğimiz, 11 binanın tamamen yıkıldığı, şu anda da 900'ün üzerinde ağır hasarlı binanın bulunduğu bir süreci yaşadık. Bu orta ve ağır hasarlılarla ilgili nasıl bir yaptırım uygulanıyor? Buna ilişkin çok sayıda soru geliyor. Ağır hasarlılar tabii ki tamamen kaldırılacak ama orta hasarlılarla ilgili Sayın Çevre, Şehircilik Bakanı bunların da yıkılması gerektiğine ilişkin bir şeyler söyledi ama insanların zaten konut almayla ilgili çok büyük sorunları var; bu orta hasarlılar da yıkıldığı zaman çok büyük bir meblağ oluşturacak, bunların tamamı karşılanabilecek mi, nasıl bir yöntem izlenecek? Öncelikle onu sormak istiyorum.

Yine, tabii, bu denetlemeler sırasında, bu son deprem bölgesinde özellikle hem denetim hem kontrol aşamasında çıkılan ihalelerde bölgedeki mühendislerden çok yararlanılmadığına, özellikle İstanbul ve Ankara'dan mühendislerin tercih edildiğine ilişkin 11 bölgeden bize şikâyetler geliyor. Hani bunun tam tersinin olması gerekmiyor mu? Bu 11 bölgedeki mühendislerin değerlendirilmesi, hem buradaki insanların istihdam sorunlarının çözülmesi hem de destek anlamında daha olumlu olacaktır. Buna ilişkin şartnamelerinizde, sözleşmenizinde bir hüküm var mı yoksa yine Ankara ve İstanbul'daki veya işte büyük kentlerdeki mühendislerden mi yararlanılacak? Onu sormak istiyorum.

Yine, tabii, bu yapıların denetlenmesi sırasında hasar tespitleriyle ilgili bazılarının gelip karot aldığını, bazılarının sismik şeylerle tespitlerini... Yani birtakım fırsatçılar çıktı açıkçası; hepiniz, siz de biliyorsunuz bunu. Bir takım fırsatçıların çıkıp insanlardan büyük paralar alarak "Sismik olarak ben senin yapının sağlam olup olmadığını biliyorum." ya da "Karot alarak yapalım..." Bu da biliyorsunuz donatıyı kesmesi durumunda binayı daha da riske sokacak bir durum. Bence buna ilişkin kamuoyu tam anlamıyla bilgilendirilmedi; bu çok önemliydi ve buna ilişkin bir cezai müeyyide var mı? Yani bu tür böyle "Ben sismikle saptarım." diyenlere ya da fahiş fiyatlarla insanların bu can korkusundan faydalanan fırsatçılara dair bir cezai müeyyide var mı? Öncelikle bunları sormak istiyorum.

Daha sonra şu var: 2004 yılında Bakanlığınızca düzenlenen Deprem Şurası'nda yapı üretim mevzuatının depremlere daha duyarlı hâle getirilmesi amacıyla bir karar alındı. Yapı sisteminin risk yönetimini içerecek biçimde yenilenmesi; yapılaşmayla ilgili ayrı bir yapı kanunun hazırlanması; oluşturulacak yeni yapı kanununda yapının teknik konuları, yapı malzemesi, yapı denetimi, şartnameler, mesleki konular ve yapıyı ilgilendiren diğer hususların bütüncül bir yaklaşımla ele alınması; bina türü, mevcut yapı stokunun deprem tehlikesine karşı envanterinin incelenmesi ve değerlendirilmesi; mevcut durum, sorunlar ve bunları aşabilmek için izlenmesi gereken yolların belirlenmesi; bu amaçla aynı tehlikeyi yaşayan diğer gelişmiş ülkelerin yaptığı gibi kademeli değerlendirme yöntemlerinin uygulanması; yapılacak kademeli değerlendirme sonrası binaların tehlike sıralamasının yapılarak

iyileştirme programlarının ve projelerinin hazırlanması kararlarına yönelik gerçekleştirilen faaliyetleriniz nelerdir ve neden yukarıda çizilen çerçevede bir yapı kanununa sahip değiliz ülke olarak? Bu konuda Genel Müdürlüğünüzce bir çalışma yapılmakta mıdır? Yine, bizden önce -yani biz 2021 yılında bir deprem raporu sunduk Deprem Komisyonu olarak ama- 2010 yılında da TBMM’de bir Deprem Komisyonu kurulmuştu ve deprem riskinin araştırılarak deprem yönetiminde alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla kurulan o Komisyonun raporunda diyordu ki: “Deprem etkilerini azaltacak yapıım sistemleri ve yapı türlerinin desteklenmesi ve uygulanması sağlanmalıdır.” Bu öneri doğrultusunda herhangi bir çaba olmuş mudur -tabii, kurumunuz adına soruyorum, şahsınız değil- olmadıysa neden olmamıştır?

Bahse konu raporda yer verilmiş olan hasar tespit çalışması metodolojileri için merkezi yönetim birimlerinizde önemli bir tecrübe ve bilgi birikimi bulunmaktadır. Bu çalışmaların daha verimli hâle getirilmesi hususu ülkemiz yapı envanterinin oluşturulmasına bağlıdır. “Envantere göre yapılacak tespitler hasar ve zarar standartlarının belirlenmesi için önemli katkı sağlayacaktır.” önerisi doğrultusunda bir çabanız olmuş mudur, olmadıysa neden olmamıştır? Yani yapı envanteri çıkarılmış mıdır, son durum nedir? Biliyorsunuz, her yıl, kolonların kesilmesi, kirişlerin içerisinden tesisat geçirilmesi ve benzeri gibi maalesef binaya bir dizi müdahaleler var. Siz az önce ifade ettiniz ama ben yine de sorayım. Bir otomobil bile her yıl kontrol edilirken bu binalara ilişkin beş yılda bir, söylediniz, ifade ettiniz. Ben yine de bu sorumu tekrarlamış olayım: Ne tür cezai yaptırımlar uygulanacak, onu sormak istiyorum.

Yine “Denetim konusu sadece yapı denetimiyle sınırlı kalmamalıdır, denetimin bir inşaatın arsa seçiminden yapının kullanımına kadar geçen safhaları dikkate alan yer bilim raporlarının denetimi, proje denetimi, planlama denetimi, inşaat denetimi ve kullanım denetimi şeklinde bir süreç denetimi olarak tasarlanması gerekmektedir.” önerisi var. Bu doğrultuda bir çabanız olmuş mudur, olmadıysa neden olmadı? Yapı denetim mevzuatında yapı denetim kuruluşlarının zemin ve temel etüt raporlarının yerinde denetimi konusunda bir boşluk mevcut mudur? Zemin araştırmaları neden denetim sisteminin bir parçası hâline getirilmemektedir? Genel Müdürlüğünüz bu kanuni görevini yerine getirmiyor; neden getirmediğini buradan sormak istiyorum.

Ülkemizde yapı denetiminin son durumu nedir? Yani tamam, bilgisayardan seçiliyor, mesafeyi koruyorsunuz falan ama bunun da çok sağlıklı yürümediğine, birtakım şirketlerin başka kanallardan devreye girdiğine ilişkin maalesef bilgiler de geliyor bize.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Mümkün değil.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Yani ben söyleyeyim de burada... Yeterli olduğunu düşünüyor musunuz? Yapı denetimi ülkemizde yeterli midir yani yeterli bir konumda mıdır?

Peki, son yaşanan depremlerde en büyük yıkımın fay zonları üzerine oturan, sıvılaşmaya yatkın, mühendislik açısından zayıf mühendislik özelliklerine sahip, gevşek alüvyon zeminlere sahip ovalarda meydana geldiği görülmektedir. Gerek 99 Marmara depreminde Sakarya’da gerek 2011 Van Erciş’te gerek 2020 Elâzığ ve İzmir Bayraklı ile en son Maraş depremlerinde yıkımların büyük kısmının gevşek alüvyon zemin birim üzerine oturan yapılarda meydana gelmesine rağmen zemin etütleri neden yapı denetim sistemine alınıp gerekli denetimler yapılmıyor? Yıllardır Yapı İşleri Genel Müdürü olarak görev yapmanıza rağmen bu konuda düzenleyici bir işlemle ilgili çabanız oldu mu, bunu sormak isterim.

Yine, Yapı Denetim Dairesi, Genel Müdürlüğünüze bağlı... Son, Maraş depremlerinde 2000 yılından bu yana yapı denetimi sistemi içinde inşa edilmiş kaç bina yıkık? Acil yıkılacak, ağır ve orta hasar almış... Belki şu anda veremezsiniz ama listesini il il, yazılı olarak Komisyona verebilir

misiniz? Yıkılan bu yapılarda yapı denetim sorumluluğunu üstlenmiş kaç yapı denetim kuruluşu var, bunları tespit ettiniz mi? Bu yapı denetim kuruluşlarının bu binaların yıkılmasından ya da ağır hasar almasından dolayı bir sorumluluğu yok mudur, hiç mi sorumlulukları yok bu yapı denetim firmalarının? Varsa soruşturma açtınız mı? Açmadıysanız neden açmadınız? Yani bunu sadece üç beş müteahhide yıkarak... Bu bir sistem, bu sistemde vatandaşın tutun müteahhidine kadar bu işin içerisinde sorumlu kimse -yapı denetim, her kimse- buna ilişkin neden soruşturma açılmıyor?

Yine, henüz inşa edilmekte olan çok sayıda yapı da yıkıldı -siz az önce natamam binalardan bahsettiniz- bu bizlere hem yapı denetim kuruluşlarının hem de bunları denetlemekle görevli il yapı denetim komisyonu ile merkez komisyonunun görevlerini iyi yapmadığını göstermekte. Örneğin, Samandağ'da yapılmakta olan bir hastane yıkıldı, öyle değil mi Değerli Vekilim? Samandağ'da yapım aşamasındaki bir hastane yıkıldı ve kullanılamaz hâlde.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Evet Samandağ'da. Bir de İskenderun'da riskli olmasına rağmen faaliyetine devam eden bir hastane.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Yani her şeyin en iyi şekilde yapılmadığı buradan da maalesef gözler önüne serilmekte bu deprem sonrası.

2000 yılından sonra yapı denetim kuruluşları tarafından denetlenen kaç bina yıkılmıştır? Buna ilişkin bir çalışma yapıldı mı? Bu binalarda kaç yurttaşımız yaşamını yitirdi?

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Okullar da var.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Tabii okullar, hastaneler, resmî binalar; AFAD binası bile yıkıldı maalesef.

Bizim etüt ve proje yapım süreçlerimiz sizce uluslararası bina yapım kodlarıyla uyumlu mu; uyumlu değilse, neden uyumlu değil?

Binalarımız sadece depreme karşı yetersiz değil, aynı zamanda, diğer afet türlerinin etkilerine, risklerine karşı da eleştiriler var. Özellikle kıyı kentlerimiz deniz içi depremden kaynaklı tsunami etkilerine açık ancak tsunami riskine açık alanlarda inşa edilen yapıların bu etkiler baz alınarak inşa edildiklerini söylemek imkânsız yani çok göz önünde bulundurulmuyor tsunami etkisi ne yazık ki. Bu konudaki etüt ve proje süreçleri geliştirilmiyor. Buna ilişkin yaşanan sıkıntılar nedir?

Yine, fay zonlarının sakınım bandına inşa edilen 191 okul, hastane gibi çok sayıda resmî kurum ve kuruluşun binası maalesef hasar görmüş durumda. Bunları tekrar bu fay zonlarının üzerine oturtmamakla ilgili bir önlem alıyor musunuz? Buna ilişkin bilgi verir misiniz lütfen.

Yine, 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 28'inci maddesinde “Yapıda inşaat ve tesisat işleri ile kullanılan malzemelerin kamu adına denetimine ilişkin fenni mesuliyet, ruhsat eki etüt ve projelerin gerektirdiği uzmanlığı haiz meslek mensupları tarafından ayrı ayrı üstlenilmek zorundadır.” hükmü bulunmasına rağmen, yapı üretim ve denetim sistemi neden sadece 4 meslek disipliniyle sınırlandırılmıştır ve zemin araştırmalarını gerçekleştiren jeoloji mühendisleri neden denetim sistemi içinde yer almıyor? Merkez Yapı Denetim Komisyonu kaç üyeden oluşuyor? Bunların hangi meslek grubundan olduğu hakkında bilgi verir misiniz. Komisyonunda bütün farklı meslek disiplinlerinin temsil edilmesini engelleyen nedir diye bunları sormak istiyorum.

Tabii, yine, bizim 2021'deki Komisyon raporumuzun yapı inşası ve proje denetlenmesine ilişkin 408'inci sayfasında zeminden tutun parmak iziyle yapı denetiminde yer alacak mühendise, şantiye şefine kadar her konuda önermelerimiz var; bunların kaçını dikkate aldınız diye sormak istiyorum.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Teşekkür ediyoruz Sayın Vekilimiz Müzeyyen Hanımefendiye.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Müzeyyen abla ne varsa söyledi vallahi.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Her şeyi söyledin, bize bir şey bırakmadın.

Banu Hanımefendi, hemen cevap verecek misiniz yoksa...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Bir kısmı Yapı İşleriyle ilgili değil ama en azından bizimle ilgili olanları hemen arz etmek isterim Sayın Bakanım, sayın vekillerim.

Bölgedeki kişileri çalıştırma noktasında “Meslek disiplinleri açısından Ankara’dan, İstanbul’dan mı getireceksiniz?” konusunda... Ben kırsal konutlarla ilgili sorumluyum, katlı konutlarla ilgili TOKİ Başkanlığımız çalışmalar yapıyor biliyorsunuz. Bizim kırsal konutlarla ilgili çalışmamızda şu anda... Mesela, Jeoloji Mühendisleri Odası Başkanı aynı zamanda -biliyorsunuz- Genel Müdürlüğümüzün personeli, bir hafta önce, belki bir buçuk hafta önce konuştum ve bölgedeki kişilerin değerlendirilmesi gerektiği konusunda kendisinin de toplantılar yapmasını, bu konuda etkin kişileri yani her bulduğumuz kişi gibi değil de mesela, adamın bir kaybı varsa, bir üzüntüsü varsa, şu anda sahada çalışabilecek bir psikolojide değilse bunların da kendisi tarafından incelenip ve bize şu anda çalışabilecek durumda olan kişileri bildirilmesini... Yine, Mimarlar Odası, belediyeler, valilik, hepsiyle de görüştük; yereldeki meslektaşlarımızın değerlendirilmesi konusunda biz de mutabık kaldık. Bazı arkadaşlarımız, bilhassa harita mühendislerimiz dediler ki: “Bizim birtakım ölçüm cihazlarımız var ama bunlardan kaybolanlar oldu, evlerde kaldı, alamadık, enkazda kaldı.” Bununla ilgili, İstanbul’dan bir başışçı aramıştı, onu da AFAD’la irtibatlandırdık. Protokol yapılacak ve Hatay’dan başlamak üzere bölgede bu tarz ekipmanlarını kaybetmiş olan meslektaşlarımıza destek verilecek ve biz de onlardan faydalanacağız. Hatta AFAD’daki Genel Müdürümüz dedi ki: “Biz bir konteyner sağlayalım onlara; en azından orayı büro, ofis gibi değerlendirebilirler.” Öyle bir çalışma da başladı, aynı kanaatteyiz ve aynı şekilde de çalışmalarımızı yürütüyoruz.

Süreç denetimi, yapı denetim konusunda “Zemin denetimi yok.” diye bir durum elbette ki söz konusu bile olamaz. Bu sistemin içerisinde var, mevzuatta şu şekilde var: “İsterse yapı denetim, kendinin iş potansiyeline göre bünyesinde -jeoloji mühendisi kesin- jeoloji ve jeofizik mühendisinin ikisini birden de barındırabilir, maaşlı olarak hizmet satın alabilir, isterse de bu hizmeti veren bu tarz ofislerden hizmet alabilir.” şeklinde belirtiliyor. Etüdü yapan, etüdü onaylayan mutlaka ki firma bazında zeminle ilgili mühendisler var biliyorsunuz. Bunun haricinde yapı denetimde mutlaka zeminle ilgili bir jeoloji, jeofizik mühendisinin onayı olmadan çalışma başlayamaz.

Tahmin ediyorum ki sizin belirtmek istediğiniz Sayın Vekilim “Yapı denetimde zorunlu adam olsun bunlar.” gibi bir söylem. Bir önceki Komisyonda da konuşmuştuk, hatırlıyorsanız.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Aynen.

Nedense direnç var bu konuda.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – 2022’de de konuşmuştuk bunu; o, depremde sonraydı yanlış hatırlamıyorsam. Şimdi, biz o çalışmayı başlattık aslında ama onu, ona entegre etme gibi değil, zeminle ilgili de farklı bir zemin denetim sistemi ki gerekli, kesinlikle de gerekli; ben de buna inanıyorum. Bu çalışmanın modellemesini de yaptık. İçerisinde birtakım soru işaretleri kaldı. Paydaşlar arasında -bunlar, piyasadan da var, kurumlardan da var- görüşlerde itirazlar oldu yani “Şu, şöyle olmamalı; bu, böyle olmalı.” Gibi birtakım çekişmeler de oldu, siz de bunu tahmin ediyorsunuzdur; jeoloji, jeofizik şeyleri de oldu. Ama o çalışma da ciddi bir seviyeye geldi, onu da burada arz etmek isterim.

“191 tane kamu yapısında hasar oldu.” dediniz. Tabii, bu kamu yapılarını denetleyenler yapı denetim değil, birincisi bunu ifade etmek isterim. Yapı denetimler sadece özel yapıları denetlemekle mükelleflerdir. Hâliyle, o kamu yapısında orta ve üzeri hasar meydana geldiyse elbette ki soruşturmalar, incelemeler yapılır ama o yapı hangi kuruma aitse mutlaka o kurum tarafından denetlenecektir; ben buna, bu anlamda cevap veremeyeceğim.

Merkez yapı denetim sistemi üyelerinin mesleklerini yazılı olarak size arz ederiz Sayın Vekilim.

Bu arada, bu yönetim kurullarının hiçbirinde bir ücret olmadığını da bir parantez içerisinde belirtmek istiyorum.

Süreç denetimi mutlaka yapılıyor, belediyelerde de yapılıyor. Yani müellif hazırlıyor, sisteme koyuyor, sistemde yapı denetim inceliyor, bir arıza, aksaklık, düzeltilmesi gereken durum varsa “O düzeltmeler yapılsın.” diye -aynı zamanda, Sayın Bakbak Vekilimin de ifade ettiği üzere- tekrardan sisteme gönderiliyor. Yani bunlar birkaç aşamalı yapılıyor. Ama “Peki, belediyede bir tek tekniker varsa o, onu nasıl inceliyor?” Evet, o konuda bir şey yapılmadı, ona katılıyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bunu mutlaka çözmemiz gerekir.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Katılıyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Hatta ben size şeyden sonra, hangi belediye olduğunun ismini de vereceğim.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Yani belediyenin cezalandırma... Bizim yapı denetim sistemi içerisinde yok. Biz, ilgili birimlere sadece yazı gönderiyoruz, öyle söyleyeyim ama bunun da bu sistem içerisine katılması gerektiğine ben de...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bunu mutlaka ya yönetmeliğe veya kanun gerekiyorsa kanuna koymamız lazım.

MUSTAFA HİLMİ DÜLGER (Kilis) – Bir miktar sorumlu da olmalı.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yani yeteri kadar eleman kadrosu yoksa...

MUSTAFA HİLMİ DÜLGER (Kilis) – Bu işi başkası yapsın o zaman.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Başkası yapsın yani il yapsın veya orada bu konuda yetkili kimse...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Bizim il müdürlüğü yapamaz, orada da taraftır çünkü. Ruhsat vermeye yetkili kurumun yapması gerekliliği zorunlu ama üzerinde çalışılması lazım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Belde belediyesi olabilir, il olabilir, il belediyesi olabilir, büyükşehir belediyesi olabilir.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Ha, olabilir, evet.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Gerçi büyükşehirlerde belde yok ama...

NECİP NASIR (İzmir) - Sayın Bakanım, prosedür, bürokratik oligarşi iş yapmayı engeller.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Kamu adına onaylayacak ya...

NECİP NASIR (İzmir) – Kadroyu tamamlattırıp sorumluluk yüklenmesinin doğru olduğunu düşünüyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, peki.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Bir de “Elektronik dağıtımda fahiş fiyatlar ya da işte farklı şeyler duyuyoruz.” şeklinde bir ifadesi oldu Sayın Adana Milletvekilimizin. Kesinlikle olamaz, kesinlikle olamaz yani sistemin bu boyutu manipüle bile edilemez. Tamamıyla 2018 yılından itibaren elektronik atamadır Sayın Vekilim. Zaten bir tane bile bir şey olsaydı -ne müteahhitler ne yapı denetimler biliyorsunuz ortalığı ayağa kaldırırlardı. Kesinlikle olamaz o sistem. Ona, o sisteme benim değil, bizim Bakanın bile giriş yetkisi yok, tamamıyla elektronik atama şeklinde gerçekleşiyordur. Bu tarz şeyler manipülasyona kapalı.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Doğru işlediğini düşünüyor musunuz? Yapı denetim sistemi bu hâliyle doğru mu? Yani yeni bir düzenlemeye ihtiyaç yok mu sizce?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Ben şöyle düşünüyorum Sayın Vekilim: Bu zeminle ilgili ekstra bir sistem olması gerektiğine kesinlikle katılıyorum.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Çok özür dilerim, bir virgül koyarak şunu söylemek istiyorum: Yani, şimdi, bir elektrik tesisatında deprem sonrası hasar olduğunda düzeltebilirsiniz, su tesisatında olduğunda düzeltebilirsiniz ama en önemli konu binanın oturduğu zeminin özellikleridir. Şimdi, herhangi bir firma örneğin oraya fore kazık önerdi, özel bir tasarım önerdi temel tipine ilişkin; bunu tamamen belediyenin inisiyatifine bırakıyorsunuz. Yani belediyelerde jeoloji mühendisi çalışmıyor, bunu denetleyecek herhangi bir mekanizma yok; gerçekten yerinde doğru mu uygulanmış, fore kazığın içerisine donatı koydu mu, içerisine koyduğu o beton nitelikli mi; buna dair benim söylemek istediğim şey bu. Yani mesleki şovenizm değil bakın, bu kadar ölüm yaşadık, artık bir ders almamız gerekiyor. Benim söylemeye çalıştığım, evet, biri... Siz yaptırdınız projeyi inşaatçıya, o zaman inşaatçı olmasına gerek yok yapı denetiminde. Aynı şey yani o önerilen zemin tasarımının, temel tasarımının gerçekten yerinde uygulanıp uygulanmadığına dair yapı denetimin içerisinde bir jeoloji mühendisi olması gerek. Neden buna bu kadar direnç gösteriliyor, ben bunu merak ediyorum gerçekten. Yani, konu...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Yapı denetimin içinde jeoloji mühendisi var Sayın Vekilim. Bakın, o temel tiplerin denetiminde denetim raporları çıkar, hiçbir jeoloji mühendisi onaysız geçmemiştir. Evet, o denetim sistemi oluşturulmalı, ona katılıyorum.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Siz zemin raporunun onayından bahsediyorsunuz, ben kontrolünden bahsediyorum.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Kontrolünde de onaylar var. Mesela, kat yüksekliği... En son bitişte harita mühendisinin onayı var ama harita mühendisi yapı denetimin çakılı kadro personeli değil, bunu kastediyorum. “Yapı denetim sistemi uygun mu?” sorusu en kritik soru bence. Şöyle: 1999’daki biliyorsunuz Marmara depreminden sonra 555 sayılı bir KHK ve sonrasında yapı denetim sistemi üzerinde çalışmalar başlıyor ve 2001 yılında hayata geçiyor ve konuşmamın başında da ifade ettiğim gibi, çok yaşayan bir sistem, dinamik bir sistem; zaman içerisinde güncelleme ihtiyaçları, standartlarda değişiklikler, manipülasyonlara karşı tedbirler gibi birçok sebeple gelişerek devam ediyor ve şu anda da uygulanıyor. “Yapı denetim sistemi doğru bir sistem midir?” diye sorulursa, evet, doğru bir

sistemdir, net bir şekilde bunu söyleyebilirim. İçerisinde tekrar incelememiz gereken “Bu konuda daha baskın hareket etmemiz lazım.” dediğimiz hususlar olabilir ama bu yapı denetim sistemi, 4’lü TUS sistemiyle karşılaştırıldığında kesinlikle yapı denetim sisteminin daha doğru olduğunu düşünüyorum. Şu anda 2023 yılı itibarıyla yapılan onlarca düzenlemeyle -sizlerin sayesinde- bu sistemin gerçekten iyi bir noktada olduğunu da düşünüyorum. Manipüle edenleri, sistem kaçaklarını, meslek onuruna yakışmayacak hareket yapanları elbette ki daha sıkı denetleyelim ve gerekeni yapalım ama bu sistem iyi bir sistem. Özellikle son on yılda yaşanan bütün mevzuat düzenlemeleri, teknolojik desteklemeler, bunlar bu sistemi bana göre çok iyi bir hâle getirdi. Şimdi, ben bir can acısıyla, yaratmış olduğu stresle -ki hepimiz aynı acı içerisindeyiz- kimseyi affedelim ya da bir suçu birine yükleyelim anlamında söylemiyorum ama şunu da göz önüne almak lazım: Sinirle hareket edip “Kaldırılmalı bu sistemi, getirelim şu sistemi.” gibi bir şeyin olmasının yerinde olmayacağını düşünüyorum. Bu sistem doğru, ilaveleriyle, varsa eksikliklerinin giderilmesiyle bu sistemin değerlendirilmesi...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Uygulaması önemli bence.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Bizim için uygulanması önemli.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Sistemin varlığında sorun yok zaten Başkanım, asıl sorun, neden...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ben size söz vereceğim.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİMDEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Bir de “Kaç yapı yıkıldı?” denmişti, 216 tane Sayın Bakanım. Yapı denetimli olup yıkılma değil, orta hasar ve üzeri yapısal hasar alan yapı sayısı 216’dır. Burada bir de şunu düzeltmek istiyorum: Yapı denetim 2001 yılında getirildi; 81 ile eş zamanlı getirilmedi, 19 pilot ilde uygulamaya başlandı. Bu depremden etkilenen 11 ilimizden Gaziantep, Adana ve Hatay bu illerdendi. Mesela Maraş 19 pilot ilden biri değildi. Hâliyle Malatya, Adıyaman, Maraş, Urfa, Diyarbakır vesaire, bu illerimiz 2011 yılından itibaren yapı denetime geçti, 2011’den sonra. Hâliyle 14-15 yaşında bir bina etkilendi hangi ilde olursa olsun. “Bu yapı denetimliydi, neden böyle oldu?” sorusuna da bir açıklık getirmek amacıyla bunu söyledim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, teşekkür ederiz.

Şimdi Kilis Milletvekilimiz Mustafa Hilmi Dülger Beyefendi’ye söz veriyorum.

Buyurun efendim.

MUSTAFA HİLMİ DÜLGER (Kilis) – Sayın Bakanım, değerli milletvekili arkadaşlarım, Sayın Genel Müdürüm, değerli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Genel Müdürüm, sunumlarınıza -yetiştığım kadarıyla- teşekkür ediyorum. Çok güzel şeyler söylediniz. Sahadan bizim de bazı deneyimlerimiz vardı, onları da aktarmakta yarar görüyorum.

Öncelikli olarak, Bakanlık personelinin cansiperane çalıştığını takdir etmek gerekir. Çok güzel çalışmalarınız oldu fakat geniş bir alana yayıldığı için karşılaştığımız bu felaket, hâliyle yerelden destekler aldınız. Özel idare, belediye teknik elemanlarından destek alındı. Bunlar tablet eğitiminden geçirilmiş olmakla birlikte, yeknesaklıkta bir sıkıntı yaşadık. Aynı binaya 1’den fazla ekip gönderdik, her biri farklı farklı şeyler söylediler; biri “ağır hasarlı” derken biri “hafif hasarlı” dedi. Bunlar bizi sahada çok zor duruma soktu. Vatandaş böylece devlete, devletin teknik elemanlarına karşı bir güven bunalımı yaşadı. Tamam, itiraz müessesesi vardı, bunlar zaman içerisinde düzeltilecekti, düzeltildi fakat benim sizden istediğim, her ekipte mutlaka yerelden daha fazla sizin elemanlarınızın olması. Onlardan destek alınması doğaldır ama onların belirleyici olması... Mesela, özel idare personelinin köy yolları üzerine daha çok deneyimi vardır, hâliyle yapı denetiminde tecrübesi azdır. Bunun sıkıntılarını yaşadık, bire bir yaşadık; bunu belirtmekte yarar görüyorum.

İkincisi, bu yapı denetiminde hepimizin ağızımıza pelesenk ettiği kolon kesme, proje dışına çıkılması olaylarında ciddi bir şey bulmak zorundayız. Ceza hukukunda -hukukçu arkadaşlarımız bilirler- cezaların olmazsa olmaz 3 ilkesi vardır; adil olacak, caydırıcı olacak ve süratli olacak. Mahkemeye giden bir binanın proje dışına çıkılması olaylarıyla ilgili sürecinde hâliyle nasıl bir zaman geçirdiğimizi biliyoruz. Dolayısıyla, burada idare olarak bizim yapmamız gereken bir şeylerin olduğuna inanıyorum. Mesela, binanın tümünden kitlenmesi söz konusu olduğunda bütün bina sakinleri o kat ilavesini yapana, o kolonu kesene karşı bir denetleyici konumuna geleceklerdir. Dolayısıyla, bizim benzeri cezai tedbirlerle ve bir nevi kanun hükmünde kararnameyle -kanunu çıkarmak zordur ama- yönetmeliklerle uygulamadaki sorunları çözebiliriz mantığıyla hareket etmemizde yarar olduğuna inanıyorum.

Diğer bir konu, natamam yapıların denetlenmesi. Bunları ne zaman sonuçlandıracağız? Bu da önemli bir olay. Bir de bu arş yükseklik artırımında sahada ciddi sıkıntılar olduğuna inanıyorum. Az önce Sayın Bakanım da söyledi, belediyelerde teknik eleman yetersizliği hepimizin bildiği bir olay ama yetki ve sorumluluk aynı anda, birlikte verilir. Arş artırmada yetkili ama bunu yapabilecek altyapısı var mı, o tartışmalı. Dolayısıyla, makro planda, Bakanlık arşı belirlesin, yüksekliği belirlesin 15 kat ama bunun içerisinde gidip gelme yerelin yetkisinde olsun. Göğe kadar sınırsız bir yapı mantığı olmamalı. Jeolojik yapı buna müsait midir? Az önce Sayın Vekilim de dedi yani sınırsız yüksekliği veriyorsunuz ama jeoloji buna izin veriyor mu? Gördüklerimiz var “Arş sınırsız.” diyor. Allah’ın göğünü benden mi sakınacaksın mantığının olduğu yerde, o zaman bir şeyin zapturapt altına alınması gerektiğine inanıyorum. Dolayısıyla Bakanlığımızın buna mutlaka bir çözüm bulması gerektiğine inanıyorum. Kanunsa kanun, yönetmelikse yönetmelik yani bir şey yapılması gerektiğine inanıyorum.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – O kalktı, o kalktı.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Arş yüksekliği konusunda mutlaka cevap vereceklerdir, o Yapı İşlerinin uhdesinde değil.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Yasa çıktı, belediye meclislerinin o konuyla ilgili bir yıl içinde karar alması gerekiyordu; çoğu belediye aldı, almayan varsa da yasayı uygulamıyor demektir.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Almayanlar var, ekibi yok...

Evet, buyurun.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Bizim o konuda bir yetkimiz yok Sayın Bakanım, Sayın Vekilim. Onun için ona ilgili genel müdürlüklerimiz mutlaka cevap verecektir. Tamamı il personeli olma konusunda da konuşmamın başında arz etmiştim. Bu o kadar büyük bir afetti ki yani şu anda 20 ilde biz hasar tespit çalışmasına devam ediyoruz. Personelden kayıplarımız da oldu bu arada afet bölgelerinde, hâliyle burada bir nevi zorunlu kaldık dışarıdan yoğun ekip almaya ama bu noktadaki itirazlara -tabii, gönül ister hiçbiri olmasın- biz bunların hepsine tekrar bakıyoruz. Yani yanlış mı gitti, giden mi oldu? Olmadı; tekrar bakıyoruz bunların hepsine ama 11 ilde yüzde 7 civarında dediğiniz olay yaşandı. O yüzde 7’yi de ikinci kez bakarak telafi etmeye çalışıyoruz ama afetin büyüklüğü kaynaklı bütün hepsine kendi personelimizle yetişilmesi mümkün olamadı Sayın Vekilim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, teşekkür ederiz.

Gökan Bey, buyurun.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sizlere de bir rapor sunuyorum, bu konuyla ilgili önermelerimi ama Banu Hanım'ın yaptığı sunumla ilgili bazı değerlendirmeler yapmak istiyorum. Bir tanesi, bu kitapçık sayesinde bugün rakamları gördük. Şimdi, merak ettiğim bir konu var. 98.043 bağımsız bölüm yıkılmış yani 11 ilde 98.043 bağımsız bölüm yıkılmış, ölü sayısı 50 bin. Bunun anlamı, bağımsız bölüm başına vefat eden yurttaş sayımız 0,5 yani her iki bağımsız bölümde 1 ölüm meydana gelmiş gibi. Bu istatistik olarak başka değerlendirmelere yol açabilir yani buradan hareketle de geleceğe ilişkin kimi saptamalar yapabiliriz. Burada sayısal verilere ihtiyaç var yani bağımsız bölümlerin 1 bağımsız bölümü ve 2 bağımsız bölümü olan binalardaki ölüm sayıları ile 10 ve 10'un üzerinde bağımsız bölümü olan binalardaki ölüm sayılarının da mutlaka istatistik olarak ayrılmasına ihtiyaç var bir analitik çalışma yapabilmek için.

Değerli arkadaşlar, şimdi, aslında 99 depreminden sonra o günkü iktidar tabii “Böyle büyük bir depreme karşı ne yapılabilir?” noktasında çok sayıda arayış içine girdi, bunlardan bir tanesi de yapı denetim sistemiydi. Şimdi, yapı denetim sistemini biraz açalım. Yani 2018 yılına kadar yapı denetim sistemindeki şirketler... Evet, bakanlıklar tarafından şirketlere yetki veriliyordu, ya belediye başkanlarının ya belediye başkan yardımcılarının ya imar komisyonu başkanlarının ya da o bölgedeki etkili siyasetçilerin birinci derecede yakınlarının ya da onların ilişkide olduğu yapı denetim firmalarının bölgedeki büyük inşaat şirketleriyle arasında organik bir bağ vardı; bunu Bakanlığımız da biliyor. İlginç olan, her bir meslek mensubunun ya da meslekten olmayan insanın -yapı denetim şirketi sahibi olmak için teknik eleman olmaya da ihtiyaç yok- bir yapı denetim firmasına sahip olması gerekirken -aslında hepimiz biliyoruz ki, siz de biliyorsunuz ki- 5-6 tane yapı denetim firmasından az şirketi olan kişi yok; bunu biliyorsunuz, biz de biliyoruz, herkes biliyor. Kendinin adına 1 tane, yeğeninin adına 1 tane, kardeşinin adına 1 tane. Şimdi -baktım burada ben- şu soruyu sormamız gerekiyor: Adana, Gaziantep, Hatay 2001 yılındaki Yapı Denetim Yasası'na tabi olmuş; 2011'den itibaren de Elâzığ, Adıyaman, Malatya, Osmaniye, Maraş, Kilis, Şanlıurfa, Diyarbakır, hadi Sivas'ın Gürün'ü de depremde hasar gördü, onu da katalım. Şimdi, bir kere, bu on yıllık gecikmenin çok ciddi bir problem yarattığı ortaya çıktı. İkincisi, siz 2018 yılından itibaren bu yetkiyi, dağıtım yetkisini Bakanlığa aldınız; pek bir şey değişmedi yani belediyelerin elindeki bu imtiyazlar Bakanlığa geçti; bunu herkes biliyor.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Hayır, asla.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Bu konuyla ilgili, bu Komisyon 8'ine kadar çalışacak...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ama elektronik olarak dağıtılmıyor mu?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Elektronik dağıtılıyor.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Efendim, o zaman bu yapı denetim şirketlerinde 10 bin metrekare ve üzerinde dağıtımı yapılmış olan şirketlerin bir envanterini çıkarın, bunların ortaklık yapılarını bizim Komisyona bir sunun ve bunlarla ilgili, mesela, bunlar içinde bu bölgede çoğunlukla dağıtım yaptığımız, Bakanlığın 2018'den bu yana dağıtım yaptığı şirketlerden 6 Şubat tarihindeki depremde sonra kaç tane yapı denetim firmasının lisansını iptal ettiğinizi açıklamamız gerekir çünkü bu, kamusal hizmet veren bir alan olmasına rağmen yaygın bir biçimiyle rantın en yüksek döndüğü alanlardan bir tanesidir; biz bunu biliyoruz. Başlangıçta yüzde 40, yüzde 50 indirimlerle yapılan yapı denetim hizmeti, biliyoruz ki belediyeler eliyle bu yüzde 100 üzerinden uygulandı, komisyonların büyük bir çoğunluğu bu dağıtımı yapanlar tarafından alınır hâle gelmiştir. Siz de bunu bildiğiniz için belediyeleri devre dışı bıraktınız ama hâlâ sistemdeki sıkıntılar ortadan kalkmış değil. Tekrar söylüyorum, 10 bin metrekare ve üzerindeki büyük inşaatların dağıtımıyla ilgili bir çizelgeye ihtiyaç var. Bunlar içinde yapı yasaklısı

olmuş, bir yıl süreli, iki yıl süreli ya da başka zaman diliminde yasak kapsamına girmiş olanlardan tekrar bu kura kapsamında ne kadarı iş aldı? Bunlar içinde bu depremde kaçının binasının yıkıldığını bilmek gerekiyor, Komisyonunda bunun verilmesi lazım.

Şimdi, 20 Şubat Hatay depreminde ekipleriniz alandaydı, ben de gördüm. Üniversitelerden, akademisyen kadrolardan, bilirkişi hizmeti veren mimar, mühendisler, şehir plancıları... Her ekip 3 kişiden oluşuyordu -benim gördüğüm- içinde mutlaka bir inşaat mühendisi vardı. Fakat Hatay depreminde bunların büyük bir çoğunluğu kamu binalarında ya da öğrenci yurtlarında iskân ediliyordu ama bu depremden sonra büyük bir çoğunluğu gitti çünkü o depremde -sonuçta insan güvenliği açısından- 20 Şubat sonrası denetimleri hangi yöntemlerle yaptığınızı merak ediyorum yani o insanlar o binalara girmediğine göre bunlar nerede iskân edildi ya da geçici süreyle bu denetim... Çünkü bir hafta, on gün, on beş gün bölgede kaldıklarını biliyoruz.

Şimdi, bir başka nokta şu: Önce Bayındırlık ve İskân Bakanlığıydı, şimdi Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı. Arkadaşlar, çevre ve iklim değişikliği ile şehircilik ve afet diye bu Bakanlığın mutlak ayrışması gerekiyor. Yani birbiriyle çıkar çatışması olan grupların doğrudan etkilediği iki sektör var; biri çevreyi koruyor, biri tarım alanını imara almaya çalışıyor. Bir tanesi iklim değişikliği noktasında su havzalarını korumak istiyor, diğeri su havzalarının olduğu bölgelere sanayi ya da organize sanayi yerleştirmek için ha bire bakanlıklara baskı yapıyor. Yani bu konularla ilgili hizmetlerin tek elden yürütülmesi fikrinin yanlış sonuçlar doğurduğu ortaya çıktı. Yani aslında, bizim bir şeyin hızlı gitmesi yerine, denetiminin uzun sürmesi ve doğru sonuçlara ulaşana kadar da işlem yapmamamız önemlidir.

Bir başka olay da şu; siz dediniz ki: “Yapımı tamamlanmamış binalarda yıkım, ağır hasar ve orta hasar meydana geldi.” Şimdi, buradan yani “yapımı tamamlanmamış”tan benim anladığım, üzerinde betonarmenin kendi yükü dışında ilave yükler henüz gelmemiş yani şap gelmemiş, duvar gelmemiş, sıva gelmemiş, başka yükler, çatı yükü gelmemiş.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Natamam.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Natamam.

Yani bu binalar daha başlangıçta, yapı denetim sürecinin içinde hasar alıyorsa o zaman burada tekrar Müzeyyen Hanım’a dönüyorum, diyorum ki: O zaman gerçekten burada zeminle ilgili, işte, mikro bölgeleme mi yapılmadı, bu bölgeler imar planları gerçekten jeolojik etütlerin öncesinde oluşmuş imar bölgeleri mi ya da bu bölgelerde yapılmış olan çalışmalar yetersiz mi; bunun sorgulanması gerekir.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Veya beton prizi almadan yıkılmış olabilir.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – O konuyla ilgili...

Bir başka nokta şu: Yani neden siyasi iktidar kamu yapılarını, kamu kurum ve kuruluşlarının yapılarını yapı denetim sisteminin dışında tutuyor? Yani burada, hani, gerekçenin ne olduğu konusunda bir açıklamaya ihtiyaç var çünkü gördük ki 2001 yılından sonra yapılmış olan kamu yapıları da ağır hasarla, yıkımla karşı karşıya kalıyor. O nedenle yani ben Bayındırlık Bakanlığını hiç iyi bir bakanlık olarak görmüyorum, nitelikli ve yetişmiş kadrosunun çok olmasına rağmen, siyasetin en fazla nüfuz ettiği ve siyasetin en fazla çıkarları doğrultusunda baskı yaptığı bir bakanlıktır. Hele, geçmişte yani ihaleyi alan bir siyasetçinin yakınının denetimini yapacak bakanlık personelinin ona ilişkin olur vermemesi durumunda, başına sürgünler başta olmak üzere, her türlü musibetin geleceğini bildiği bir noktadan geliyoruz. O nedenle, bugün bir anayasaysa kamu yapılarının da kamu kurumlarının da kamu iktisadi teşekküllerinin de belediyelerin de yapmış olduğu betonarme ya da çelik yapılarla ilgili olarak, yapı denetim sistemine dâhil edilmesinin şart olması gerekiyor.

Yine hazine, belediye, vakıf ve benzeri araziler üzerindeki kaçak yapılar, zaten sisteme dâhil edilmediği gibi, bütün bu yapılarla ilgili bir mühendislik hizmeti de mümkün değildir. Peki, ne yapacağız biz? Biraz uzun sürecek Başkanım. Bu raporumu önerme olarak sizlere dağıttım, bunu da kayıtlara geçmesi için okumam gerekiyor.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, raporu verdiniz. Biliyorsunuz beş dakikayla sınırlıyoruz ama...

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Bugün başka konuşma yapmayacağım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Size yedi dakika verelim.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Afete hazırlık amaçlı mevzuat düzenleme önerilerimiz: Bu, İstanbul Büyükşehir Belediyesinin hem 2020 yılında hem de 6 Şubattan sonra, 2023 yılında yapmış olduğu...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Onun hepsini okuyacak mısınız? Rapor kayda geçse.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Ama kayda geçmesi için okunması gerekiyor.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yok, yok, onu rapora koyarız isterseniz.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Tutanaklara mutlaka geçmesi gerekiyor. Çünkü Necip Bey de okumuştur, biz de bir saatin üzerinde kendisini dinlemiştik; rica ediyorum, bu önemli.

Şimdi, Türkiye'nin idari mevzuat sisteminde afetlerle ilgili hüküm düzenlemelerinin yenilenmesi amacıyla başta İstanbul ve Marmara depremini ilgilendiren bölgeler olmak üzere bazı önermelerimiz var: Bir İstanbul yasasına ihtiyaç var. Büyükşehir ve ilçe belediyelerine verilmesini önerdiğimiz yetkiler nedir? Bir: Yenilenecek yönetmelikle riskli bina tespiti ve ilan etme yetkisinin mutlaka belediyelere verilmesi gerekir. Proje müelliflerinin sicil düzenleme yetkisinin mutlaka büyükşehir belediyelerine dâhil edilmesi gerekir; bu vardı, iptal edildi.

Bakanlıkların yetki ve sorumluluklarına ilişkin önerilerimiz: Büyükşehir ve ilçe belediyeleri imar şehircilik birimleri ile ÇŞİDB, UAB, TOKİ, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı birimlerinin İstanbul Planlama otoritesi altında mutlaka birleştirilmesi gerekir. İstanbul'un altyapı ve ulaşım sistemleri ve lojistik ağlarının, üretim alanları ve doğal kaynaklarının, uzun devreli gelişim stratejilerini yayınlama ve yatırım programının hazırlanma yetkisi Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ile Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığına verilmelidir. Belediyeler, depreme hazırlık kapsamında geliştireceği fiziki ve sektörel plan ve projeleri onaylayarak uygulamalarını kolaylaştıracak izinleri düzenleyip uygulama sürecine mutlaka nezaret etmelidir.

Anayasa'yla ilgili önermemiz; imar affı ve imar barışı uygulamaları Anayasa'yla yasaklanmalıdır, Anayasa'da kesin bir hükümle imar affı ve barışı yasaklanmalıdır. Afetlerde devletin ödev ve sorumluluğu mutlaka Anayasa'da tarif edilmelidir, afetlere karşı önlem alma ve afet sonrası yardım ve yeniden yapılanma süreçlerinde devletin ödev ve sorumluluklarını tarif edecek nitelikte Anayasa'ya düzenleme konulmalıdır.

İmar Kanunu'nda yapılacak olan değişiklikler; İmar Kanunu, afetlere ve iklim değişikliği koşullarına göre, yapılı çevrenin, ulaşım sistemlerinin, kentsel altyapı ve üstyapıların dirençliliğini artıracak nitelikte yeni bir ufukla yenilenmelidir. İmar planları hazırlanırken kentsel altyapıların ve ulaşım sistemlerinin planlanması, birlikte ve eş güdümlü yürütülmelidir. Yine, İmar Kanunu'nda denetim sistemi bütüncül olarak yapılanmalıdır. Sadece yapı denetimiyle değil, plan ve imar denetimi de mutlaka uygulamanın içinde olmalıdır. Denetimsiz yapılaşmaya cezai müeyyideler artırılmalıdır. Türk Ceza Kanunu ve İmar Kanunu'nda bir yapının herhangi bir sebeple yıkılması durumunda,

projelendirilmesinden, yapımından ve denetiminden sorumluların yapının yıkılmasında yaralanma ve ölüm durumlarına göre alacakları cezaların artırılmasına yönelik düzenleme yapılmalıdır. 1999 yılından önce yapılan ve hâlâ yürürlükte olan imar planları güncel jeolojik, jeoteknik etütlere göre mutlaka revize edilmelidir. İstanbul başta olmak üzere afet riski olan tüm kentlerde orta ve büyük ölçekli yatırım ve yapılaşmalar için kentsel afet ve risk etki değerlendirmesi yapılarak buna ilişkin bir yönetmelik düzenlenmelidir.

Toplanma alanları, geçici barınma alanları ve birinci derece tahliye koridorları imar planlarına işlenmelidir, bunlarla ilgili plan değişikliği yapılması yasaklanmalıdır. Tüm yapıların deprem güvenlik sertifikası, yapı kimlik kartı belediyelerce çıkarılmalı, yapı üzerinde ve dijital ortamda açık veri olarak sunulmalıdır; siz bunu yapı denetim sürecinden geçmiş ve iskân almış yapılarla ilgili olarak Bakanlık olarak yapıyorsunuz ama tüm yapıların yapılması gerekiyor çünkü kiracılar açısından çok büyük bir riskle karşı karşıyız. Kendi binasının güvensiz olduğunu gören yapı sahibi, binadan taşınıyor ama bu binada kiracı olarak oturan öğrenciler, memurlar, çoğu zaman kamu çalışanları ya da yoksul ve dar gelirli yurttaşlarımız da açıkçası bir tabutlukta yaşamak durumunda kalıyorlar.

Tek yapı ölçeğinde deformasyonlar, ilçe ve büyükşehir belediyelerince şikâyetle gerek kalmaksızın iskândan bir yıl sonra ve sonrasında periyodik olarak beş yılda bir denetlenmelidir; bunun için bir yasal düzenlemeye ihtiyaç var.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Uygulanıyor şu anda.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Belediyeler yapamıyor bunu.

Yapılardaki tüm tadilat işleri -yapı statğine müdahale edilme riski olan- ruhsata tabi olmalıdır, tadilat işleri ilçe belediyelerince denetlenip tadilat sonrası uygunluk verilmeden de faaliyete geçmemelidir. Bina yapım ve tadilat işlerinde görev alan her usta, ustabaşı ve işçi, yapı statığı ve statik bütünlüğe yönelik temel eğitimden geçirilerek yeterlilik belgesi almalıdır, bu belgeyi aldıktan sonra da faaliyet gösterebilmelidir.

Şu an Türkiye’de nitelikli inşaat ustasına ve işçisine çok ciddi bir ihtiyaç vardır. Özellikle Balkanlarda, Arap coğrafyasında ve Rusya’da çok ciddi Türk işçisi çalışıyor. İnşaat sektöründe büyük bir hızlanma olacak. Bu nedenle devletin bu eğitim faaliyetlerine okullar kapalıyken şu anda meslek teknik okullarında derhâl ama derhâl çok hızlı bir biçimde başlaması gerekir. Sadece mimari projeye göre değil, statik projeye göre de ruhsat ve eklerine aykırı imalatlar için tutanak yapılması zorunlu hâle getirilmelidir; bu, bizim yeni bir önermemiz çünkü sadece mimaride bir değişiklik olduğunda tutanak yapılıyor, statik projede de bir aykırılık varsa bununla da ilgili yasal tutanak tutulmalı ve bununla ilgili hem hukuki hem de cezai işlem yapılmalıdır.

Yapı denetim kuruluşları, büyükşehir belediyelerince periyodik olarak denetlenmelidir yani Bakanlığın denetim yapmadığı yapı denetim şirketlerine Bakanlığın yanında aynı zamanda belediyelerin de denetim yapmasının önü açılmalıdır. Zemin katında ticari işletme bulunan tüm yapılar, yapı güvenliği açısından her yıl bağlı oldukları ilçe belediyelerince denetlenmeli, deprem güvenliği belgesi olmayan ticari işletmelere çalışma izni verilmemelidir; fırınlar ve ısıyla çalışan pastaneler daha sıkı bir biçimiyle denetlenmelidir.

Belediyelerde nüfusla orantılı şekilde -20 bin ve üzeri- jeofizik mühendisi, jeoloji mühendisi, mimar, şehir plancısı, inşaat mühendisi ve harita mühendisi çalıştırma zorunluluğu getirilmelidir. Müteahhitlerin mesleki yeterliliklerine ilişkin yasal düzenlemede yetki ve sorumluluğu geliştiren bir çerçeve tanımlanmalıdır. Müteahhitlik karnesinin kiralınması yasaklanmalıdır. Hazır beton firmalarının

üretim yeri ve üretim yerinden şantiyeye kadar olan imal hatlarında araç bazında kontroller için ilave düzenlemeler yapılmalıdır. Mesleki denetim yetkisi geçmişte olduğu gibi tekrar meslek odalarına verilmelidir.

6306 sayılı Yasa kapsamında riskli yapı tespit edilen binaların yenilenmesinde bu binaların çatı alanları için yeni bir düzenlemeye ihtiyaç doğmakta, eski binanın çatı alanı yeni binada bağımsız birim ya da birimler olarak kullanılabilmesine imkân verecek düzenlemeler yapılmalıdır. Kentsel dönüşüm sürecinde dönüşümü kolaylaştıracak unsurlardan bir tanesi olarak da bu öneriyi yapıyorum. 100 adetten fazla bağımsız bölüm bulunan veya 2 bin metrekareden büyük parsellerde deprem konteynerleri konulması zorunlu kılınmalıdır.

Asma kat düzenlemesi kesin olarak kaldırılmalıdır. Çıkmalar sınırlandırılmalı ve 5 kata kadar yapılarda en fazla 1 metre çıkmaya müsaade edilmeli, 5 kattan sonraki yapılarda çıkma yapılması kesin olarak yasaklanmalıdır. 2 kattan fazla katı olan yapılarda, betonarme yapılarda bodrum kat zorunlu yapılmalıdır.

Deprem toplanma alanı, meydan ve park olarak belirlenmiş alanlarda tuvalet, kanalizasyon, fosseptik, temiz su ve benzeri ihtiyaçların altyapı imalatlarının tesis edilmesi zorunlu kılınmalıdır. Bu yapılmış olsaydı aslında biz yirmi dört saat içinde bütün deprem toplanma ve çadır alanlarımızdaki hijyen problemini önemli miktarda çözmüş olurduk.

12 Ağustos 2001 tarihinden önce yapılmış olan yapılardan Türkiye Bina Deprem Yönetmeliği şartlarına uygun hâle getirilmemiş olanlara yapı kullanma izin belgesi verilmemelidir. Hâlâ yapı kullanma izin belgesi almamış olan yapılardan, tekrar söylüyorum, 12 Ağustos 2001 tarihli Türkiye Bina Deprem Yönetmeliği'ne uygun olmayanlara yapı kullanma izin belgesi verilmemesi gerekir.

Dükkân, iş yeri ve benzeri kullanımların birleştirilmesi ve ayrılması gibi yapının taşıyıcı sistemini etkileyen Her türlü imalat yapı ruhsatına tabi tutularak tadilat ruhsatı düzenlenmesi zorunlu hâle getirilmelidir. “Yapı kullanma izni verilen yapıların her beş yılda bir ruhsat ve eklerine uygunluğu Bakanlıkça belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde denetlenir.” hükmü getirilmelidir.

Güçlendirmeye ilgili de yeni önermelerimiz var: Yapının tamamı kaçaksa ve mühendislik hizmeti almamışsa güçlendirme şartı mutlaka getirilmelidir. Tekrar söylüyorum, yapının tamamı kaçaksa yani ruhsat almamışsa ve mühendislik hizmeti almamışsa derhâl güçlendirme şartı getirilmelidir. Yapı kayıt belgesi, yapı statîği açısından risk taşımayan nedenlerden dolayı belge alanlar hariç, alanlar da dâhil olmak üzere tüm ruhsatsız yapılar güçlendirme yapmamaları durumunda ilgili belediyesince yıkılmalıdır. Yönetmelik esaslarına göre riskli olduğu belirlenmiş olup güçlendirmesi mümkün olan yapılar için talep edilmesi durumunda güçlendirme izni verilmelidir, bu izin verilmiyor şu anda. Yapının tamamı veya bir kısmı imar planında donatı alanında bulunan riskli yapılara güçlendirme izni de verilmemelidir.

Güçlendirme hesap ve projeleri Türkiye Bina Deprem Yönetmeliği'yle ilgili standartlara uygun olarak statik proje müelliflerince hazırlanmalıdır. Güçlendirme imalatlarının kontrolü yapı denetim kuruluşlarınca yapılmalıdır.

Güçlendirme izni alan yapılar çıkartılmalı, İstanbul Bina Kontrol ve Muayene Esasları -ya da her şehir için- doğrultusunda ilgili idaresince iki yılda bir kontrol edilmelidir. İskanlı binalar için beş yılda bir getirdiğimiz kontrolün güçlendirme yapılmış binalarla ilgili iki yılda bir yapılmasının zorunlu hâle getirilmesini öneriyoruz.

Güçlendirilecek yapının belediye, hazine ve benzeri kamu kurum ve kuruluşlarının mülkiyetindeki taşınmazlar üzerinde olması durumunda, taşınmaz satın alınmadan güçlendirme izni verilmemelidir. Burada, biraz özendirici olmak, biraz da insanların bulundukları arazi üzerindeki mülkiyetine sahip olması konusunda hem idareyi hem de vatandaşları zorunlu hâle getirme niyetimiz vardır.

Yine, hızlı bina taraması, riskli yapı analizinden önceki aşama olarak yönetmeliğe girmeli, tüm yapı stokunun depreme karşı kırılganlığı bu yöntemle tespit edilerek riskli yapı analizine sevki uygun görülenler için 6306 sayılı Yasa hükümleri uygulaması esas olmalıdır.

İstanbul'daki, Marmara'daki ve Türkiye'deki tüm yapıların beş yılda bir kontrol edilmeli, usul ve esasları da mutlaka belirlenmelidir. Kontrolü yapılan binalara muayene ve kontrol sertifikası hazırlanmalı, bina girişlerinde asılmalıdır. Kontrolü sonrasında riskli olduğu tespit edilen ve acilen güçlendirilmesi gereken binaların muayene ve kontrol sertifikasına sarı etiket yapıştırılmalıdır. Nasıl ki bir asansöre bindiğimizde mavi, yeşil ve kırmızı etiketi görüyor isek, her binanın güçlendirilmesi zorunlu olanlarına mutlaka sarı etiket yapıştırarak o binada yaşayanların ya da yaşayacak olanların bilgilendirilmesi sağlanmalıdır.

Sayın Başkan, 6306 sayılı Afet Riskli Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Yasa'da Bakanlığa verilen yetkilerin bir biçimiyle de özellikle büyükşehir belediyelerine de tanımlanması gerekir.

Burada, afet imar yüksek kurulu yönetmeliği hazırlanmalıdır. Yani artık hiçbir şey eskisi gibi olmayacağına göre, var olan düzenlemelerle de sorunlar devam ettiğine göre afet imar yüksek kurulu yönetmeliği hazırlanmalıdır. Afet imar yüksek kurulu oluşturulmalıdır, riskli alanların ilanı siyasi kararlar değil, bilimsel ve teknik kurallarla belirlenmelidir. İleriki bölümlerde, başka günlerde bunu anlatacağım; riskli alanlar neye göre ilan ediliyor? Daha çok, gecekonduların olduğu ve boş araziler riskli alan ilan edilip Bakanlık tarafından planlanırken gerçekten yapı riski taşıyan alanlarla ilgili bu uygulama yapılmamaktadır.

Afet imar yüksek kurulu kuruluş ve çalışma esasları yönetmelikle belirlenmelidir. Bütünleşik afet haritaları temel alınarak afet imar kurulu tarafından ilan edilecek afete maruz alanlar ve afet riskli alanlardaki taşınmazların konu olacağı yasal ve idari çerçeveler yine ilan sırasında afet imar yüksek kurulu tarafından belirlenmelidir.

Bütünleşik afet haritaları yönetmeliği hazırlanmalıdır. Bütünleşik afet haritaları 1/250.000, 1/100.000 ve 1/25.000 ölçekli hazırlanarak afete maruz alan ve afet riskli alanlarda taşınmazlarla ilgili idari tedbirler sistemi güçlendirilmelidir. Bütünleşik afet haritaları hazırlanışı ve onaylarına ilişkin esas ve usuller bir yönetmelikle tarif edilmelidir.

Afet riskli alanlar uygulama yönetmeliği hazırlanmalıdır. Riskli alanlarda “kademelenme ve öncelikle sistemi” başlatılmalıdır. Afete maruz alanlar içinde afet risk derecesine göre kademelenmiş birinci derece, ikinci derece ve üçüncü derece riskli alanlar için farklılaşan içerik ve kapsamda önlemler ve izlenecek süreçler, afet riskli alanlar uygulama yönetmeliği kapsamında tarif edilmelidir. Riskli alanlarda bir kademelenmeye giderek uygulama sürecinde kamu kaynaklarının aciliyet arz eden durum ve koşullara yönlendirilmesi sağlanmalıdır.

Ulusal Afet Eylem Fonu yönetmeliği hazırlanmalıdır. Türkiye genelinde ilan edilecek afete maruz ve afet riskli alanlarda yapılacak risk azaltım uygulamaların finansmanı Ulusal Afet Fonundan karşılanmalıdır. Ulusal Afet Fonu sadece depremden zarar gören 11 ili kapsamamalı ve tüm deprem riski taşıyan illeri kapsayacak şekilde genişletilmelidir. Bu Fon görüşmeleri geçtiğimiz hafta Mecliste

yapılırken bu önermeyi orada da yapmıştım çünkü sadece var olan krizin yönetilmesinin dışında, riskin azaltılması için de yani risk taşıyan illerimizle ilgili de Fonun mutlaka kaynak ayırması gerektiğinin üzerinde bir kez da duruyorum.

Fon gelirleri, merkezi bütçe yanı sıra reasürans ve sigorta temelli kaynak havuzları, gayrimenkul yatırım fonları, emeklilik ve sigorta fonları olup dönüşüm ve yenileme projelerine sağlanacak kredilerin afet bonolarının geri dönüşleri de olmalıdır. Fonun oluşumu, yönetimi, kaynak geliştirme ve yatırım esasları bir yönetmelikle belirlenmelidir. Bu mesela İstanbul Kemerburgaz'da rezerv konut sahası ilan edilerek Kemerköy Yapı Sitesi'nin içinde yapılan lüks, birkaç milyon dolara satılacak olan villalardan elde edilecek olan gelirlerin de o kentin deprem riskinin azaltılmasında ve bu fonun kaynağında kullanılabilir ya da Seyrantepe'de 1.800 polisin yaşadığı polis lojmanlarını boşaltıp burada 30 milyon TL'ye bir daire satıldığında buradan elde edilecek olan milyonlarca, milyarlarca liralık gelirler de yine kaynak olarak bu fona aktarılabilir. Yani rantın yoğun olduğu yerlerden elde edilen gelirler başka bir hesap yerine buraya aktarılmalıdır.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Toparlasak iyi olur çünkü vakit az kaldı.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Efendim, bir sayfamız kaldı, tamamliyorum.

Belediye Yasası, Kat Mülkiyeti Yasası, Medeni Kanun, İmar Kanunu ve Afet Riskli Alanların Dönüşümü Kanunu'nda öngördüğümüz düzenlemeler:

Afete maruz alanlarda bulunan taşınmazların taşınması ve yenilenmesi veya işlev değişikliği durumuna göre kamunun farklı tasarruflar geliştirebilmesi için yeni araçlar tanımlanmalıdır. Bu bakımdan, süreli ve süresiz vergi muafiyetleri, emlak vergisi uygulamalarında çeşitlemeler ve istisna uygulama, tapuya tescil, alım satımlarda ve el değiştirimlerde belediyelere bilgi paylaşımı, belediyelere şufa ve rüşhan hakları sağlanması, kira ve diğer sosyal yardım uygulamaları, afet bonusu uygulamalarıyla afet fonundan sağlanacak kredi düzenlemeleriyle geri ödeme seçenekleri, belediyelerin bu alandaki taşınmaz ortaklıkları kurarak uygulama sürecinin etkinleştirilmesi hakkındaki düzenlemeler, acele kamulaştırma ve resen uygulama imkânları, malikler arası uyuşmazlıkların giderilmesinde arabuluculuk ve tahkim düzenlemeleri de yasalar içinde eş güdümlle yapılmalıdır.

Yine, 5393 sayılı Belediye Yasası 69'uncu maddede ve bu maddeye bağlı olarak çıkarılacak yönetmelik ve bu yönetmeliklerde aşağıdaki düzenlemeler yapılmalıdır:

Belediyelerin kiralık konut arzı yapma yetkisi genişletilmeli, bunun için arsa stoku ve mali güçleri artırılmak üzere Belediye Yasası'nda ve Belediye Gelirleri Yasası'nda düzenleme yapılmalıdır. Yeni bir oyun kurucu olarak biz belediyelerin ya da devletin sadece insanları konut sahibi yapması değil, aynı zamanda kiralık konut sayısını -geçmişte kamunun lojmanını, şimdi kiralık konut sayısını- artırarak oyuncu olarak girmesini öneriyoruz.

TOKİ ile Hazine ve Maliye Bakanlığının belediyelere kiralık konut arzı yapmak üzere kamu taşınmazları devri yapmaları için özel yönetmelikler çıkarılmalıdır. Hep diyoruz ya, belediyeler ne kadar konut yaptı, konut stokunu artırmak için kaynak ayırıyor mu? Burada giderlerin önemli bir kısmını oluşturan arsa giderinin karşılanması konusunda hazinenin de elini taşın altına koyması gerekiyor.

Belediye tasarrufundaki arsalarda kiralık konut arzı yapmakla sorumlu konut birlikleri, konut sandıkları ve konut kooperatifleri kurmak üzere belediye iştiraklerine yetki tanımlanmalı, kredi kullanma ve kullanma usulleri ve esasları hakkında yönetmelik oluşturulmalıdır.

Kiralık konutlarda kira üst limitleri düzenlemesi yapmak üzere büyükşehir belediyeleri yetkilendirilmiştir. Yani yasayla yüzde 25 kira artışına zam getirmek yerine bu konularla ilgili özellikle en fazla problemin yaşandığı büyükşehirlerde büyükşehir belediyelerinin mutlaka yetkilendirmesi gerekir.

Belediyeler kira yardım yönetmeliği çıkarılmalıdır. Kira yardımı değeri belirlenirken asgari ücret baz alınmalı, yıllık artış oranları da asgari ücret artışıyla doğru orantılı olmalıdır. Sosyal hizmet kapsamında kira yardımı yapmak üzere belediyelerin uygulama ve bütçe kapasiteleri de artırılmalıdır. Bakın, bugün daha Bakanlık, İstanbul için kira yardımını 3.500 TL'ye çıkardı, İstanbul'da 8 bin TL'nin altında kiralık ev bulunmamaktadır. O nedenle, bir kez bunu öneriyoruz, asgari ücrete endeksli hâle getirilmeli.

Sizde 3 bin mi?

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – 25 bin oldu ya, olacak şey değil. Arsuz'da 25 bin aylık kira; Meydan Mahallesi'nde bile 15 bin.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Son olarak da Türk Mühendis ve Mimar Odalar Birliği Yasası yenilenmelidir, mesleki yeterlilik ve yetkinlik kurumsallaşması başlatılmalıdır. Burada siz de belirlediniz, her mühendis, her mimar her projeyi imza atamamalı; “yetkin mimar” “yetkin mühendis” kavramlarının mutlaka yasalarımız içine girmesi gerekir.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Doğrudur.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Ve diploma alışı yılı değil, meslekte sigortalı çalışma ya da imza karşılığında iş bitirme gibi belgelerle de meslekte daha büyük projelere imza atmayla ilgili de bir düzenleme gelmelidir. Mimar, mühendis ve şehir plancılarının meslek yaşamlarında mesleki yeterlilikleri ve yetkinlerinin güncel kılınması, belirli akreditasyonlarla mesleki yetkinliklerini kanıtlayabilmelerine yönelik bir uygulama hayata geçirilmelidir. Otuz sene çiftçilik yapan bir mühendis, otuz birinci yıl gelip “Ben otuz bir yıllık mühendisim.” diyerek bir uygulama yapmamalıdır.

Son olarak da Mesleki Sorumluluk Sigortası uygulaması hayata geçirilmelidir ve üniversitelerin ilgili bölümlerinde Türkiye genelinde ilk 150 bine giremeyen öğrencilerin TMMOB'a bağlı meslek disiplinlerindeki bir fakülteye girmelerini de mutlaka yasayla engellenmesi gerekir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Teşekkür ediyoruz.

Şimdi, ben bir de şunu ilave etmenizi beklerdim...

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Onu ilave edeceğim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – “Belediyelerin kentsel dönüşümü için bütçede belli bir pay ayırmaları teklif edilir.” diye.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Ben söyleyecektim onu.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bunu siz söyleyeceksiniz, tamam inşallah.

Efendim, hemen müsaade ederseniz, zaten bilgi notu, size bu şeyi şu anda cevap vermenize gerek yok... Ama özellikle, ben Hatay Milletvekilimiz Sayın Suzan Şahin Hanımefendiye hemen söz veriyorum.

Buyurun efendim.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Çok değerli katılımcılar, sunduğunuz katkılar için, bundan sonra en azından böyle felaketlerin yaşanmaması için, gereken tedbirlerin alınması konusundaki katkılarınız için çok teşekkür ederim; nihayetinde hepimizin emeklerine sağlık.

Nihayetinde bu depremleri yaşayanlar, gerçekten, ayakta kalanlar, depremde hayatını kaybedenler, uzvunu kaybedenler, hepimiz darmadağın oluyoruz ve acıları sarmak öyle kolay değil.

Şimdi, size bütün arkadaşlarım, gerek Müzeyyen Hanım gerek Gökan Bey ve diğer konuşmacılar birçok teknik konuda katkılar sundular. Ben de şu anda depremzede bölgesindeki insanların Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığından ne beklediği, hangi konularda kafalarının çok karışık olduğu, bu sorunların giderilmesi için ne yapmalısınız, nasıl bir süreye tabi tutmalısınız; bu konuda oradan aldığım bilgileri, soruları size yönelteceğim, aktaracağım ya da bilginize sunacağım.

Şimdi, arkadaşımız, Kilis Milletvekilimiz de söyledi, şu anda sahada hasar tespitlerine ilişkin çok büyük bir kaos var. Hasar tespitleri konusunda şimdiye kadar burada en masum olan kesim binalardaki mülkiyet sahipleri. Herkes şimdi şunu sorguluyor, diyorlar ki: Birkaç müteahhidi aldılar. E, bitti mi? Biz ne olacağız? En masum olanı benim. Bu mülkiyeti alırken ben güvendim, devletime, belediyeme, ilgili kurumlara güvendim. Bir yapı yapılırken ruhsat verecek olan kuruma, planı götüren müteahhit zemin etüdü yapacak olan firma ya da kurum, ondan sonra bunun uygun yapılip yapılmadığını denetleyecek kurumlar, yapı kullanma iznini verenler, her gün, her yıl çeşitli ücretler alarak araç muayenesi yapabiliyorlar da neden bu bina muayenelerini yapmadılar? Tapuda devirler yapılırken bize bu uyarıyı yapacak olan bir kurum neden yoktu? Neden bu şerhler düşülmüyor ya da bilgi almamız gereken birtakım birimler yok? Şimdi bütün bu yokların üzerine bizim mülkümüz yok; kim karşılayacak yani kim sorumluluk alacak? Biz şimdi de başka bir kaos içerisindeyiz. Mevcut konum itibarıyla bizim yıkılan binalarımızın yerine yeni binalar yapılacak mı, yapılmayacak mı; bu belli değil. Diyelim ki yapılmayacak, diyorlar ki “Bizim bu arsa bedellerimizi, Şehircilik Bakanlığı Konya’da bir yerden verebilir ya da bir yerde takas yapabilir veya bedeli noktasında belirtilen emlak değeri üzerinden verilebilir.” Ki herkesin bildiği bir şey var, harçlardan, vergilerden muafiyet yaratmak için emlak değerleri çok düşük takdir ediliyor ve bu süreç içerisinde bizim kamulaştırma yapılacak arazilerimiz var. Bu kamulaştırma yapılırken deprem sonrası değerini mi esas alacaklar, deprem öncesi değerini mi esas alacaklar? Eğer deprem sonrası değerini alacaklarsa yeşil alan konumunda olan bir arazinin değeri ile benim daha önce milyon dolarlık arsam ya da milyon dolarlık bağımsız bölümlerimin arasındaki farkı, mağduriyeti kim giderecek? Bunun gibi çeşitli sorunlar ve sorular var. Şu anda, mesela, bir kişinin hem kışlığı hem yazlığı hem oradaki hem buradaki bütün yapıları yıkılmış ya da biri az hasar görmüş, diğeri orta hasar görmüş birtakım binaları var. Burada, şu sunumunuzda gördüğüm üzere, orta hasarlı binaların tekrar onarılma noktasındaki şeyiniz var. “Orta hasarlı binalar en kısa sürede, belirlenecek konumda, onarılarak içine girilebilir. Bir yıl içinde onarılmayanlar yıkılır diyorsunuz.” Oysa, bunun tam tersi, şimdi, orta ve ağır hasarlı binaların tamamının yıkılacağı konusunda bir açıklama var. Bu bir tezatlık teşkil etmiyor mu şu an için? Bu sunumda yazılan şey ile açıklanan bilgi konusunda bir tezatlık var.

Üstelik şöyle bir şey oldu; İskenderun özelinde söyleyebilirim, ya, somut bir şey söylemek için İskenderun’u konuşuyorum, en iyi orayı biliyorum, orada yaşıyorum: Hani beni eleştiriyorlar “Sen İskenderun’un mu vekilisin?” Hayır. Bilmediğim bir şeyi konuşmanın bir âlemi yok, bildiğim konu üzerinde konuşmaya çalışıyorum. Şimdi, bu özelden genele yayılmasını istiyorum. İskenderun’da denize yakın konumda olan, birinci sıradaki binalarımızın birçoğu hasar gördü, az hasarlı, çok hasarlı, yıkılan binalarımız var. Daha bu binaların etütleri yapılmadan yani ağır hasarlı olmayan binalarımız da dâhil, oraya Şehircilik Bakanlığı bir planlama yaptı ve bu planlama herkesin dilinde. “Efendim,

burası yeşil alan olacak. 2 katlı veya tek katlı binalar gelecek, hasarlı olmayan binalar da yıkılacak.” Ki şöyle bir şey oldu bunu da teyit eden: Hemen, ikinci deprem olunca ikinci deprem sonrasında “az hasarlı” “hasarsız” denilen bütün binalara “orta hasar” ya da “hasarlı” kayıtları düşüldü. Şimdi, bir avukat arkadaşım beni aradı, dedi ki: “Evime gel. Ben İstanbul Teknik Üniversitesinden, Yıldız Teknik Üniversitesinden, oradan buradan bu konunun uzmanları bir ekip çağırdım. Ekipler geldi. Benim binamda şunları şunları yaptı. Binamda herhangi bir hasar yok. Ama ben -cevabınızı biliyorum, ben de ona bir öneride bulundum- şöyle bir şey yaptım, biz bu konuda Vekilimiz olarak senden medet umuyoruz çünkü kafamızda şöyle bir soru oluştu, buraların tamamını böyle bir ranta dönüştürme şeyleri var.” Ben milletin söylediğini söylüyorum. Bu kaos, zaten yaralı olan, zaten belirsizlik içerisinde olan, zaten hayatı kaymış insanların üzerine yeni bir yük oluşturuyor. Bu konuda vatandaş da rahatlatılacak net, açık, şeffaf birtakım paylaşımların yapılması gerekir vatandaş açısından. Şimdi, hakikaten kamulaştırma yapılacak yerlerin de mutlak surette kamulaştırma öncesi değerinin esas alınması lazım vatandaşın gönlünü birazcık ferahlatabilmek için. Evet, olabilir, benim bu binayı yıkabilirsiniz, burada yeşil alan yapabilirsiniz, burayı başka tek katlı binalar hâline dönüştürebilirsiniz. “11 katlı binanın 10 katı... Benim hissem ne olacak? Ben ne yapacağım kat düştüğü zaman?” diye soruyor.

Şimdi, bütün bunların şeffaflıkla ve hızlı bir şekilde paylaşılması gerektiği kanısındayım ve en azından, söylediğiniz gibi, orta hasarlı binalar, az hasarlı binalar onarılacaksa çok hızlı bir şekilde bir takvim açıklanması gerekir. Bu denetimlerin, söylediğiniz gibi, arkadaşlarım da bahsetti... Gökan Ağabey Hatay’da çok ciddi zaman geçirdi, çok uzun süre orada kaldı. Kendisi de bazı binaları gözlemleyerek, birtakım ekiplerin de gözlemlmeleriyle gezdiler. Şimdi, orada şöyle de bir şey var gerçekten: Hasar tespitleri konusunda dolaşan ekipleriniz yani sizin ekipleriniz, vatandaş çok rahatsız edici şeyler yaptı. Haklı olabilir, korkar, kendisi de binaya girmek istemeyebilir. Yani gördüklerimiz var; dışarıdan bakıyor böyle “Hm, az hasarlı...” Böyle bir şey olmaz, böyle bir denetim olmaz. Ben uzmanı değilim yani ben Müzeyyen Hanım gibi, Gökan Bey gibi “Şöyle şöyle teknik şeyler gerekli...” Bunu öğrenebilirim ama iddia edemem, uzmanı değilim. Fakat gerçekten rahatsız edici denetimler oldu, bir kere vatandaşların güven duygusunu kesinlikle zedeledi arkadaşlar. Şu anda herkes İBB’den medet umuyor, oradaki diğer belediyelerden medet umuyor, bizim belediyemize diyor ki: “Lütfen bir ekip kurun, benim binama bir daha baksınlar.” İBB’ye gidiyor, diyor ki: “Sen AFAD’la eşleşmişsin, senin getireceğin adamı, bunlar yetkili, tanır; ne olur bizim binamıza bir daha bak.” Bunların tamamen ortadan kalkması lazım devletin güvenilirliği açısından. Kurumları...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – İBB’nin ekipleri...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Hayır, anlatamadım yani ben vatandaşın şeyini getiriyorum, benim şu andaki görevim bu. Siz bunun ne kadarı doğru, ne kadarı sizce şey, değerlendirirsiniz ve buna göre bir önlem almak istersiniz ya da var “Kabul etmiyorum.” diyebilirsiniz, o ayrı bir konu.

Bunun yanı sıra, bu altyapılarla ilgili, bu altyapıların yapılması konusunda Sayın Gökan Vekilimin bütün bilgilerine, bütün sorularına katılıyorum. Bir kere belediyelerin yetkilerinin artırılması kesinlikle gerekli ve belediyeler artık yıkıldı ve bütçeleri yok ve takdir edersiniz ki daha büyük bütçelerle yapılacak işler var. Bu konuda ciddi anlamda, deprem bölgelerinde belediye bütçeleri revize edilmeli, süper teşvik konumunda onlara bir bütçe hazırlığı yapılmalı ve genel anlamda bütün Türkiye’de bu afetlere önceden tedbir alınması için de bunlar düşünülmeli. Kesinlikle... Mesela TOKİ bir bina yapacak kentsel dönüşüm konusunda. TOKİ bu binayı yapacak, altyapısını oluşturacak ama o şehrin diğer bölgelerindeki işte su depoları, kanalizasyonlar, bunların bağlantıları ve diğer eklentilerle ilgili şeylerini kim yapacak? Belediye mi? Yine TOKİ mi ya da Şehircilik Bakanlığı mı? Kim yapacak?

Bunların tamamen net hâle getirilmesi lazım, tek elden kaosa sebebiyet veriyor. O arıyor “Sen yap.”, bu arıyor “Onu da çağırdım, bu da gelmedi...” Zaten yeterince bir kaos var, bunların netlikle belirlenmesi lazım.

Ayrıca, bu belediyeler noktasında yerlerin tespiti... Ne kadar orman alanımız, ne kadar işte kamu alanlarında nereler bu konuda TOKİ veya başkaca binaların yapılması konusunda planlandı? Bunların şeffaf bir şekilde paylaşılması lazım. Kaldı ki belediyelerin resmî görüşü alınmalı. Bugün ben İmar Daire Başkanımızı aradım, orada da bu benzeri bir komisyon toplantısı var, Bakanlığınızın yetkilileri çağırmışlar, teşekkür ederiz fakat bu işlerin şifahi değil, resmî hâle dönüşmesi lazım, resmî görüşleri alınmalı yani sorup... İkili ilişkilerimiz iyi olduğunda tamam ama değilse? O yüzden bu yapılacak yerlerin, yerleşim yerlerinin seçilmesinden tutun altyapı konusunda yapılacak projelere mutlak surette o bölgedeki belediyelerce de uygunluk verilmesinin, onaylatılmasının ya da resmî olarak görüşlerinin alınmasının zorunlu olduğunu düşünüyorum.

Ayrıca, bu şeyde... Yani projeler HATSU, oradaki HATSU ya da su işlerine suyla ilgiliyse, diğerleriyle ilgiliyse bunların projelerinin belediyelerce onaylatılması gerektiği konusunda şey yapıyorum.

Bir de deprem toplanma alanları. Biz çok ihtiyaç duyduk buna bu sefer çünkü... Allah’tan şu eleştirdikleri EXPO alanlarımız vardı da ciddi bir kurtarıcı oldu. İskenderun’da en büyük kurtarıcı, İskenderun ve Arsuz’un ortak bölgesinde olan fore kazıklı o EXPO alanlarımız; binlerce kişiyi alanın içerisinde toplayabildik.

NECİP NASIR (İzmir) – Millet bahçeleri...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Evet.

Millet bahçelerinin şöyle bir alanı yoktu Sayın Nasır; kapalı alan ve duş vesaire, bu gibi hazırlıkları yoktu ama EXPO alanındaki o kısım şeylerin duşları, sıcak suyu, elektriği, daima jeneratörle... Sahra hastaneleri bile bizim etrafımıza kuruldu, çok önemli bir işlev, ödev yaptılar yani.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Belki millet bahçelerinin...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Kapalı alanları yok, evet. Şimdi, onu söyleyeceğim, millet bahçeleri konusunda söyleyeceğim. Şöyle: Biz toplanma alanlarının -park alanı gibi- üst kısmını değerlendirdik, hatta güzelleştirdik, çiçekler, banklar falan koyduğumuz kocaman meydanlar oldu. Onlar bizim toplanma alanlarımız ama insanlarımız o gün soğukta, yağmurda -inanılmaz bir yağmur vardı- açıkta kaldılar. Mesela, o toplanma alanları içerisinde banyosu, tuvaleti, ısınma problemi, jeneratörü, belli bir gıda stoku... Bunların hepsinin olabildiği toplanma alanlarından bahsediyorum. Yani tuvalet konusu inanılmaz, beş altı gün sorun yaşandı; sokaklarda erkekler gene iyi kötü bir şeyler yapabiliyor ama kadınlar için büyük bir problemdi, çok büyük problemdi hem de.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yani kadınlar için öncelikli ve emzirme alanları...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Hayır, o da değil efendim, Sayın Bakanım, şeyden bahsediyorum: Deprem oldu, insanlar sokaklarda, çoluğuyla çocuğuyla göçüğünün başında, kaldırımların üstünde bekliyorlar; günlerce tuvalet sorunu var, tuvalete girecek bir yer yok. Mobil tuvaletler gelmedi, yok ve o kadınlar, çocuklar kilometrelerce arkada, işte görünmeyen yer... Böyle bir ilkelik olamaz yani tuvalet konusunu çözemedik. Şu anda hâlâ, millet bahçeleri de dâhil, onlar çok büyük alanlar oldu, doğru, stadyumlar oldu yani büyük alanlar kurduk ama kırk iki gün sonra bile bu şehrin tuvalet ve banyo sorunu çözülemedi.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Dün AFAD Başkanı çok sayıda tuvaletin konulduğunu ifade etti.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Ama kırk iki gün diyorum Başkanım.

Ben şunu söylemeye çalışıyorum, diyorum ki: İşte, bunların önceden hazırlık açısından planlanmış olması gereklidir, bugün, bu açığı gördük.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Genel Müdürüm, hakikaten, bu tuvalet meselesi -ta 1999 depreminde ben de yaşadım- en büyük sıkıntı; tuvalet, banyo vesaire.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Ya, böyle alanların yani toplanma alanlarının, bütün bu söylediğim şeyleri içinde barındıran, şehrin belli bir oranda nüfusuna hitap edebilecek konumda hazırlıklı olması lazım ama bizim böyle bir tane toplanma alanımız yok. Bir tane bana gösterin, deyin ki: “Evet, bu toplanma alanı, deprem mevzuatına uygun, şu şekilde hazırlanmış bir toplanma alanımız var.” Yok.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Millet bahçelerinin bu noktada, bu maksatla kullanılması için bir şey yapalım yani.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Yapabilsinler, bence de.

Bakın, ben bir şey söylüyorum: Yeriniz millet bahçesi ya da başka bir yer ama altta fore kazıklı -dediğim gibi- depremden etkilenmeyecek, içinde bütün donatıları olan, belli dönemlerde gıdaların da revize edildiği, sürekli denetlendiği, her an depreme hazır bir bölgenin, sığınma alanlarının olması gerektiğini söylüyorum. Bu yoktu, hiçbir yerde yok; adı var, kendi yok.

Şimdi, biraz önce, yine birçok konuda arkadaşlarımızın sunumları sırasında dediniz ki: “Bizim buna ilişkin -yapı denetimler vesaire konusunda- mevzuatımız kesinlikle çok iyi, çok güzel.” Ben o konuda bir şey söylemiyorum ama madem güzel, madem iyi neden bu sonucu yaşıyoruz? Soru. “Şu anda bu kadar güzel bir yapı şematiğinde, yetki dağılımı, denetleme falan mevzuatlarımız var, neden bunların hiçbirini işlemedi? Niye işlemedi, bundan sonra da işleyecek mi?” konusunu bugüne kadar işlememiş olması bakımından -kusura bakmayın, ben Sayın Başkanı daha önceden de tanıdığım için, bu konuda büyük çaba harcayacağına inancımla, geçmişte olanı da eleştirerek- şunu söylüyorum, diyorum ki: Bunlar bu kadar iyiydi, neden bu denetimler yapılmadı? “Benim günahım ne? Sorumlular kimler? Bu sorumlular sorumluluk üstlenecek mi?”yi vatandaş soruyor. Birincisi, şu anda geçmişte olan, o eksik konumlarıyla ilgili kimler sorumluydu aleni bir şekilde sorumluluk üstlenmeli, bunun da gereğini yapmalı; tazminini, başka bir şeyini, başka bir şeyini. “Bu konu neden bu sonucu doğurdu?” sorusunun bir cevabını bütün vatandaşlarımız bekliyor. Felaket büyük olabilir. Hani bize şöyle bir şey deniliyor, bunu da asla kabul etmiyorum: “Felaket büyüktü, dünya çapında bir depremdi.” Evet, dünya çapında bir deprem, evet, bugün iki yüzyılda bir gördüğümüz bir büyüklükte ve peş peşe gelen depremler oldu, değişik türlerde 3 deprem yaşadık, kabul; iyi ama deprem bölgesi olan Japonya’da, bilmem nerede, bu kadar ölüm, bu kadar yıkım neden olmuyor? Ne yapıyorlar ki olmuyor? Biz niye yapmıyoruz? Herkese, buradaki herkese, bu konuda uzman olanlara da söyle bir sitemim var: Bu komisyonlar defalarca toplanıyor, defalarca raporlar, tespitler, araştırma önergeleri, bununla ilgili bir sürü doküman toplanıyor ama uygulamada değişen hiçbir şey yok. Sürekli bir bencilik, sencilik meselesi var.

Müteahhit... Ya, müteahhit kim olmalı? Müteahhit kimlerden oluşmalı? Hangi yetkilere sahip olmalı? Kimden izni olmalı, kimden sertifikası olmalı? Bu müteahhitlerin denetimleri nasıl yapılmalı? Bunlara dair hiçbir şeyimiz yok.

NECİP NASIR (İzmir) – Düzenlendi Sayın Vekilim, düzenlendi onlar.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Bakın, geçen gün TikTok'ta tiye alıyorlar bizi yani bizi dediğim, buradaki yönetimi, yönetim mevzuatını tiye alıyorlar. Sosyal medyalara bakın, adamın birisi almış eline bir telefon, bir tane Passat anahtarı, işte, elinde bir de not defteri. “İşin ne?” “Müteahhidim.” “Yani nereden mezunsun?” “Bir yerden mezun değilim. Ben müteahhidim.” “Nasıl müteahhit oldun?” “Ya, hanımefendi, bir Passatın, bir telefonun, biraz da paran varsa müteahhitsin.” diyor.

NECİP NASIR (İzmir) – Kalmadı, o dönem bitti, düzenlendi.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Bakın, düzenleme...

NECİP NASIR (İzmir) – Önüne gelen müteahhit olamıyor.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Ben hâlâ onlarca müteahhit sayabilirim, içinde inşaat mühendisi, mimar ve başka konumu olmayan onlarca müteahhit sayabilirim; bu bir.

NECİP NASIR (İzmir) – Doğrudur ama...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Ben sayabilirim, yapmayın ne olur, ben sayabilirim.

NECİP NASIR (İzmir) – Doğru, haklısınız, geçmişteydi ama.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – İkincisi şöyle: Kiraya verme işi var, müteahhitlik belgesini kiraya veriyor adam, kiraya veriyor, kendi hiç yok, bana veriyor kiraya.

Ben size bir örnek söyleyeyim: Benim kardeşimin bir şirketi var, aslında, işimiz petrol istasyonu, işte, ne bileyim, demir, kömür vesaire, tüccarız. Ama ne olur ne olmaz diye ağabeyim müteahhitlik bilmem ne, bilmem ne firması diye bir şirket kurmuş, bir şirket kurmuş. Benim ağabeyim o firmayı işletmedi yeğenim mimar oluncaya kadar, şimdi, o bunun üzerinden şey yapıyor. Ama isteseydi müteahhitti, isteseydi müteahhitti, ağabeyim inşaat mühendisi değil, ne bileyim mimar değil ya da bu konuda hiç uzmanlık alanı yok, değil.

NECİP NASIR (İzmir) – Şu anda şirketinin olması yeterli değil, değişti onlar.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Onu söylüyorum ama ben...

NECİP NASIR (İzmir) – Geçmişte öyleydi, düzenlendi.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Efendim, düzenlenmiş hâliyle bile hâlâ diyorum ki: Benim bildiğim, faaliyet sürdüren, bu vasfı taşımayan onlarca müteahhit var, denetlenmiyor o zaman; sonuç.

Düzenlemenin olmadığını söylemiyorum, ben aksine, bu düzenlemelerin işlemediğini söylüyorum, uygulanmadığını, denetlenmediğini söylüyorum, onu söylüyorum. Bakın, ben arkadaşşıma diyorum ki: Denetlenmiyor. Sizin ciddi olarak çok üzerinde duracağınız en önemli konu denetleme. Bakın, bir: Bu yönetimlerde yani biz bu son zamanlarda ülkeyi yönetirken 2 şeyi kaçıyoruz; planlama, denetleme. Gerçekten kısa, orta, uzun vadeli planlamamız yok. Denetleme mekanizmamız hiç işlemiyor yani bunu mutlak surette işletmek zorundayız.

Az önce Gökân Ağabey şöyle dedi, ben de onun altını çizeyim önemli olduğu için, mesela bir araç muayenesi yapıyoruz biz, eğer araç uygun değilse trafikten men ediyoruz.

NECİP NASIR (İzmir) – Onu ifade ettiler yani müteahhit açısından...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Tabii, tabii ben...

NECİP NASIR (İzmir) – Hayır, siz geç geldiğiniz için...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Hayır, ben de söylüyorum, düzenli denetimlerin yapılmasını mevzuata koyup yapmadığımız zaman anlamı kalmıyor diyorum, bunu söylemeye çalışıyorum.

NECİP NASIR (İzmir) – Koyulmuş.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Bakın, koyulmuş olması yetmiyor. Biz bu sonucu niye yaşadık? Bakın, Hatay’da 10 tane ilin toplamından fazla göçük var, yıkım var, 333 bin orta hasarlı, hasarlı bina var, sadece İskenderun’da 35 bin. Ben diyorum ki: Nasıl yani, neden? Var değilse 35 bin bina da mı gözden kaçtı? Bir İskenderun’da 35 bin bina, bu denetimler yapılıyordu da gözümüzden mi kaçtı? Bunu söylüyorum, yapılmıyor.

Müeyyidenin, kesinlikle ama kesinlikle otokontrolü sağlayacak, vatandaşın da bunu kendi düzeyinde yapabileceği otokontrolü sağlayacak bir müeyyide sisteminin getirilmesi lazım. Otodenetleme yani kendisi de denetleyebilmeli. Bu yerel yönetimler konusunu söyledim, mutlaka...

Bir de çok çok önemsedığım ve kimsenin üzerinde durmadığı bir konuyu söyleyeceğim. Bu hafriyatlar kırk iki gün boyunca daha bir sürü eksiklerimiz dururken alalecele 6’ncı gün hafriyat ihaleleri başladı. Bu ihaleler birilerine verildi, verilen kişilere de 21’inci maddeye göre verildi. 21’inci madde kapsamında Çevre, Şehircilik Bakanlığının belirlediği alanlara döküm yapılıyor, bu alanlar şehir içinde; bu çok riskli. Asbestli, kanserojen içeren bu şeylerin şehir merkezlerine yakın ya da şehir merkezi içinde depolanması son derece sakıncalı. Sayın Başkanım, bunun üzerinde sizin de durmanızı istiyorum. Asbestli hafriyatlar şehir içindeki mekânlara dökülüp depo edilmemeli, şehirden çok uzak olmalı. Kanser olacak herkes yani bu da önemli. Depolanma şekilleri, işte, mevzuatları falan filan, bunlara hiç girmiyorum. Bakın, uzmanlık alanım değil, olmayan bir konuda konuşmayı arzulamıyorum ama bildiğim bir şey var, şehir merkezlerine dökülmemesi gerekir. Bunun hassasiyetle üzerinde durmalısınız.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Onlar kontrol ediliyor, Bakanlığımızla da görüştük.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – İskenderun’da öyle değil, Meydan Mahallesi’ne dökülüyor.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Onlar geçici olaraktır mutlaka, daha sonra bunların değerlendirilmesi dahi kararlaştırıldı. Özellikle, şunu...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Bir de efendim, 2 tane orada tespit ettim, ben Çevre Şehircilik Bakanlığına da AFAD yetkililerine de bildirdim, dere yatağına döküm yapılıyor. Şimdi, bu dere yatağı yine bir yağmurla, selle bu sefer onlar da başka türlü sonuçlar doğuracak.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, üniversitelerden de bir ekip bu konuda çalışmaya başladı, onu da ifade edeyim, hatta Hatay’da özellikle bir doğal alana, kuşların göç yoluna dökülmüş, onları hemen kaldırttık.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Yani bunun hassasiyetle takibi gerektiğini düşünüyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Merak etmeyin.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Bu arada, bu yıkılan binalarla alakalı -kamu binaları, özellikle belediyeler çok zarar gördü- kamu binalarının yapımı vesaire konusunda da bir bütçe ayırmayı düşünüyor musunuz, bunlara nasıl destek vereceksiniz? Depreme maruz kalan bütün belediyelerin -ilçe, büyükşehir- ciddi bir bütçeye ihtiyaçları var ve kamusal desteğe yani Bakanlık desteğine ihtiyacı var, bunun özellikle altını çiziyorum.

Bölge insanının iş edinmesi konusu... Bu arada, çok önemli bir şey daha var. Çevre Şehircilik Bakanlığımız bir açıklama yaptı, dedi ki: “Bina yapmak yasak.” Ne kadar süre? Altı ay, bir yıl, neyse. Bu artçı depremler devam ediyor, bina yapmak yasak.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Nerede?

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Şu an bizde bu yasak, Valilik şeyi var.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Hangi açıklama Sayın Vekilim?

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Bakın, şunu söylüyorum: Bize şu anda bina yaptırmıyorlar. Zemin etütleri yapılmadan, işte, o olmadan, bu olmadan ve haklı. Ben neden yapılmadığı konusunu söylemiyorum.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – “Yapı yapılması yasak.” başka bir şey Sayın Vekilim...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Yapı yapılması...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – ...ama “Deneyler yapılmadan, zemin çalışmaları yapılmadan yapmak yasak.” başka bir şey.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Bunu söylüyorum. Bunun için de altı ay, bir yıl, neyse, ne kadar sürecekse üç ay, dört ay, her neyse. “Neden yapamayız?” dediğimizde, örneğin, benim yazlığında hiç hasar yok ama kuşkulandım, yıkacağım, bir daha yapacağım, korkuyorum. “Deniz kenarında, kıyı kenar çizgisinde yapamazsın.” diyebilirler, yıkamıyorum yani. Ben kendim için söylüyorum. Benim binam, yazlığım hasarsız, 5 ailem şimdi orada oturuyor. Şimdi, ben diyorum ki: Yahu, ne olur ne olmaz, sarsıldık 3 kere, 5 kere. Ben bu binayı yıkayım, fore kazıklı bir daha yapayım, her şeyi de yapayım, bedel medel de istemiyorum. Düşünüyorum, yıkarsam diyecekler ki: “Kıyı kenar çizgisi.” Şimdi, bu binaların kıyı kenar çizgisi değişti diyelim, yapılı olan yapılar ne olacak?

RECEP UNCUOĞLU (Sakarya) – Yapamaz.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Ya, onun için yapamam diye güçlendiremiyorum bile yani böyle bir kaos içindeyiz.

NECİP NASIR (İzmir) – Onu Meclise getirseydik reddedecektiniz, bağırıp çağıracaktınız.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Yok, reddedeceksiniz şeyi değil. Ben başka bir şey söyleyeceğim, şunu söyleyeceğim...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Neyse...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Şimdi, efendim, bağlıyorum.

Hâlâ artçı depremler devam ederken açıklama şu, deniyor ki: “Hâlâ artçı depremler devam ediyor.” haklılar; “Bilim adamları bu dönemde inşaat yapılmasını sakıncalı buluyor.” haklılar. Birkaç inşaat mühendisiyle ve deprem konusundaki ilgili bilim adamlarıyla da telefonda konuştum, teyit ettim; doğru, haklılar çünkü diyorlar ki: “Bir bina yapılırken dökülen harç ile demirin filizlenmesi bir ay sürer.” Benim uzmanlık alanım değil. Onun üzerinde, o bir ay boyunca artçı depremin olmaması gerekir ki doğru filizlensin. “Filizleme” diyorlarmış kaynaşma işine. Bunda haklılar, peki, elimiz kolumuz bağlı, eller kollar havaya. Peki, o zaman TOKİ niye yapıyor? TOKİ niye yapıyor? Vatandaş diyor ki: “Ya, bana yasak, ona serbest, nasıl yani?” “Hâlâ zemin sallanıyorsa TOKİ niye temel attı?” diye soruyorlar, ben de soruyorum; ben son derece haklı olduğumu düşünüyorum. Bakın, parası olan insanlar şu anda ne durumda, biliyor musunuz? Memleketi terk ediyorlar, evi yıkılmış, yazlığı yıkılmış, parası var, arazi alacak, inşaat yapamıyor ve haklı buluyor, haklı buluyor ama soruyor, diyor ki: “Ya, bana yasak da TOKİ’yi niye serbest?” Aynı bilimsel sebepler onun için yok mu? Aynı filizleme o binada olmayacak mı? Bu çatlaklar, oturmamışlıklar... Bu yüzden, TOKİ’nin kamunun güvenliği açısından derhâl yapılı binalardan vazgeçip prefabrik veya -ne bileyim- çelik konstrüksiyon prefabrik evler ve bu tür inşaatların yapılması konusuna tekrar dönmesi gerektiğini düşünüyorum kesinlikle.

Bir de bu alanlara prefabrik konteynerler yapıyoruz ya biz, o konteynerler insanlara tecrit hissi veriyor, sıra sıra sıra sıra diziliyor 21 metre. Sayın Cumhurbaşkanımız çok çocuk talebinde bulunduğu için herkes çok çocuklu, 21 metrenin içine de sığmıyorlar. A, B, C tipi olması lazım yani 60 metre, 30 metre yani insanların nüfus oranlarına göre değişik tiplerdeki yaşam alanlarının oluşturulması lazım; bunu da ayrıca belirtiyim.

Bir de yaşam alanı oluşması lazım yani orada ev ruhu yaşamalı, kendini böyle hapseden, bir yere tecrit edilmiş gibi hissetmemeli çünkü bizim bölgemizde ve diğer daha az, mesela Maraş'ta, bu uzun sürecek yani üç beş aylık bir mesele değil, uzun süreceğini hesaplamalıyız.

Çok teşekkür ediyorum. Bütün katkı sunan arkadaşlarıma teşekkür ediyorum. Şeffaf ve hızlı olunması için elinizden geleni yapacağınıza inanıyorum. Çok teşekkür ederim, sağ olun.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Biz de teşekkür ederiz.

Tabii, Sayın Genel Müdürüm cevap verecek ama burada son sözü de eski Komisyon Başkanımız Recep Uncuoğlu'na vereyim, daha sonra size söz vereceğiz, toparlayacağız, daha sonra arzu edilirse bir ara veririz.

Buyurun.

RECEP UNCULOĞLU (Sakarya) – Teşekkür ediyorum Sayın Bakanım.

Değerli Komisyon üyelerimiz, çok kıymetli heyetimiz; Genel Müdürümüz Banu Hanım'a hassaten teşekkür ediyorum güzel sunumları için. Bu sunumda, özellikle bir önceki Deprem Araştırma Komisyonunun “öneriler” kısmında ve “öncelikler” kısmında ele aldığımız birçok konunun da hayata geçmiş olması, geçiyor olması -geçenler var, hazırlıkları olanlar var- bizi de ziyadesiyle memnun etti.

Özellikle yapı denetimi noktasındaki sıkıntıları aşmak üzere bizim de öneriler arasında zikrettiğimiz değişik uygulamaların, hem denetçilerin hem şantiye şeflerinin şantiyede bulunduğunu tespit edebilecek, kimlik doğrulamayla çalışabilecek çeşitli mobil uygulamaların da hayata geçiyor olması çok önemli. Aynı zamanda, yapı denetimlerle beraber beton izleme sistemindeki çipli uygulamanın da –ki Bakanlığımızın da bu noktada AR-GE çalışması var- betonarme donatıların da bu şekilde yine test edilecek olması, Darphaneyle birlikte çalışılan metal üzerine işlenebilecek diğer kimliklendirme uygulamalarının, hologramın olması da bizim raporumuzda zikrettiğimiz hususlardan biriydi, bu da gayet memnun edici bir gelişme.

Tabii, bir yandan da bakın, bu bölgede 151.990 bina 2011 yılından beri yapı denetiminden yararlanmış 11 ilde, bizdeki veriye göre bunlardan yıkılanların sayısı sadece 132 yani yıkılıp içinde can kaybı oluşturma riski meydana getiren. Baktığınızda yüzde 99,9; bölgede 2011 yılından beri yapıldı yapı denetiminden geçmiş 151.990 binanın sadece 132'si yıkılmış. Yani bu noktada baktığınızda, Yapı Denetim Sistemi'ni baypas etmeye çalışan çok cılız da olsa kötü örneklerine rağmen, yüzde 99 oranında başarılı olduğunu Elâzığ depreminde de gördük, İzmir'de de gördük ve bu depremde de görmüş olduk. İnşallah, denetlemenin etkinliğini artıracak o küçük düzenlemelerle Yapı Denetim Sistemi'miz de yüzde yüz başarı verecek bir orana gelir, o binde 1'lik fark da kapanır.

Bir yandan, yine memnun edici bir gelişme, Müzeyyen Hanım'ın da özellikle altını çizdiği zemin ve temel etüdü uygulamalarında zemin etütlerinin denetlenmeyle birlikte yapılması, bunların standardize edilmesi noktasında da zemin ve temel etüdü uygulama esaslarının Resmî Gazete'de yayınlanıp standart bir format altında yapılması da yine raporumuzda yer alan maddelerden biriydi, bu da hayata geçmiş durumda; bu konuda da teşekkür ediyoruz. İnşallah, bu zemin etütlerine ilişkin bilgiler yapıya ilişkin bilgi formlarına da aktararak, standardize edilerek, kullanıma açılarak bunların

mikro bölgelemede -çünkü Türkiye genelinde bütün ruhsat alınan yapılarda zemin etütleri yapılıyor- bunlara ilişkin bu verilerin de hem ekonomik olarak hem zaman kaybını engelleme açısından kullanıma açılmasında fayda görüyoruz.

Yine, bizi memnun eden bir gelişme, Bina Kimlik Sistemi (BKS)'nin hayata geçmesi, kimlik sisteminin hayata geçmesi. Bunlar yapı denetimi geçirmiş binalar, inşallah diğer binalara da yaygınlaşmalı, diğer binaların da aynı kimlik sistemine kavuşması önemli. Bir yandan periyodik denetim, bu da bizim raporumuzda altını çizdiğimiz, önemsedığımız hususlardan biriydi; periyodik denetim de bugün tamamlanmış, iskân almış, yapı denetimi marifetiyle yapılmış yapıları kapsıyor, onun da kapsamı inşallah önümüzdeki süreçte tüm yapıları kapsayacak şekilde gelişir.

Tabii, bu depremler şunu gösterdi: Biz gerçekten afet yönetim kapasitemizle, geliştirdiğimiz diğer tüm yönetmeliklerimizle, hasar tespit metodolojimizle, AFAD, DASK, ilgili kurumların bütün koordinasyonunu her depremden çıkardıkları sonuçlarla beraber güncel tutmalarıyla önemli bir noktaya geldi fakat hâlâ bizim mühendislik hizmeti almamış ya da yeterli düzeyde almamış, eski yönetmeliklere göre denetlenmeden yapılmış çok büyük bir yapı stokumuz var. İşte, Hatay'da, Maraş'ta, Adıyaman'da önümüze çıkan tablo, maalesef, o eski yapı stokunun bu depremler karşısında direnç gösterememesi böyle bir afete dönüşmesi neticesinde oldu. O yüzden, biz raporumuzda da altını çizmiştik, devam eden Mekânsal Adres Kayıt Sistemi (MAKS)'in çalışmalarının tamamlanıp bunun dinamik bir şekilde güncellenerek bir bina envanter sistemine dönüştürülmesi, bina envanter kayıt sisteminin CBS bilgileriyle donatılması ve bugün hak sahipliği noktasında, 2018'den sonra yapılmış bazı yapıların MAKS'ta görünmemesi sebebiyle hak sahibi olamayan vatandaşlarımız oldu, bu depremde de yaşandı, bu envanterin mutlaka MAKS'la entegre, CBS'yle entegre bir şekilde mutlaka tamamlanması, tüm yapıları kapsar hâlde...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – 6 kurumla konuşuluyor bu yazılım için.

RECEP UNCÜOĞLU (Sakarya) – Evet, orada da çalışmaları var Bakanlığımızın, onu da biliyoruz, takip ediyoruz. İnşallah, o da tamamlanıp bütün yapının tüm bilgilerini -bağımsız bölüm sayısı, taşıyıcı sistemine ilişkin bilgiler, yapım yılı vesaire- içinde ihtiva eden bir bina envanter kayıt sistemini artık nihayetiyle geçirmek hayata elzem bir durumda çünkü bu envanter lazım ki biz önceliklendirme yapalım, kentsel dönüşüm ve riskli yapıların tespitiyle beraber elimizdeki kaynakları en riskli yapılara kullanıp dönüştürmeye hız verelim. Tabii, burada, bu riskli yapıların tespitine ilişkin esasların, 2019'daki bu risk değerlendirmelerinin, hızlı taramanın, ön değerlendirmelerin, bunların da bir standardizasyona ihtiyacı var. Bugün, sizin farklı farklı natamam binalarda hocalarla çalışarak 2018 Bina Deprem Yönetmeliği'ne göre yapılmış, o performansı hesap esasları olarak karşılayan yapılarda nasıl bir yol izleyeceğimizi dahi neredeyse 200 kişilik bir akademisyen ekiple kararlaştırırken... Kaldı ki bu yönetmeliğin performanslarını sağlamayan bir önceki yönetmelikteki tüm binaların, önceki yönetmeliklerdeki tüm binaların değerlendirilmesinde, bunların güçlendirilmesinde ya da risk analizlerinin yapılmasında da mutlaka bir standardizasyona ihtiyaç var, bu da bizim raporumuzun içinde birçok başlıkta, birçok öneriyle incelenen bir konuydu. Bu güçlendirme ve yeniden yapımda aynı hızlı tarama metodlarının ve tahribatsız test yöntemlerinin, istatistiki metodların geliştirilmesine ihtiyaç duyulan bir yöntem, bunun için çalışmalar devam ediyor, biliyoruz ama burada, özellikle İzmir özelinde, Bayraklı'da orta hasarlı olup da hâlâ istese dahi güçlendirme yapamayacak olan çünkü yeni yönetmeliğin, 2018 yönetmeliğinin performanslarını yakalayamayacak olan... Kaldı ki 2016, 2017'de yapılmış bir binayı dahi bugün 2018 yönetmeliğine göre performans analizine tabi tutun, onu karşılamayacağı ortadadır. Yani fiiliyatta 2019'dan önce yapılmış hiçbir binanın bu yönetmeliğe

göre güçlendirilmesi mümkün olmamaktadır, hele hele eski yapıların temel sistemi, taşıyıcı sistemi gibi büyük kapsamlı değişiklikler gerektiren Bayraklı gibi yerlerde orta hasarının güçlendirilmesi mümkün olmamaktadır. Bu noktada, mutlaka bizim performans analizini hasar görebilirlik, gevrek kırılma, toptan göçme gibi kademelendirerek, en azından can kaybını azaltacak şekilde güçlendirme yönetmeliğini, hatta mümkünse müstakil bir güçlendirme yönetmeliğini ve bunu da kademelendirerek ve burada da riskli yapı tespitlerindeki standart esasları da çok iyi belirleyerek hayata geçirmemiz lazım ki bu yapı stokunu sadece yıkıp yeniden yapmak değil, güçlendirerek de büyük can kayıplarının önüne geçmek mümkün olabilsin. Sonuçta, kaynaklarımız, bütün imkânlarımız bu yapı stokunun tamamını yıkıp yeniden yapmaya müsait değil.

Bir de yönetmelikte yığma yapılarla alakalı, her iki yöndeki dolu duvarlarla ilgili oransal bazı tespitler vardır, bunu mutlaka 2018 Deprem Yönetmeliği'mize şöyle eklemekte fayda var: "Taşıyıcı sistemde her iki yönde belli bir oranda, kesit oranlarında betonarme perdelerin yapıların deprem davranışı noktasındaki faydası tartışılmaz." Bakın, bugün, birçok yıkımda "U" şeklinde asansör kulelerinin veya perde olan bina çekirdeklerinin, binaların toptan göçmesi hâlinde bile ayakta kaldığına dair Nurdağı'ndan dahi fotoğraflar var. Bu perdelerin yönetmeliğe eklenerek -biz bunu raporumuza yazmıştık, öneriler arasında, 268 madde arasında bu da var- belli bir oranda mutlaka taşıyıcı sistemde betonarme perde kullanılmasının gerekliliğine dair bir ilavede fayda var. Tabii ki bu taşıyıcı sisteme hasar verilmesi, kolon kesilmesi, çeşitli zararlar, bazı yapıların zemin katlarının imalathane, sanayi vesaire amaçlarıyla kullanılmasıyla ilgili hasar alması, bunların ivedilikle, sadece yapı denetimden geçmiş, bitmiş, iskân almış, hazır binalarda değil, tüm binalarda... Nasıl ki hasar tespiti için tüm Türkiye'de hem gönüllülük hem de diğer kurum, kuruluşlardaki arkadaşları, teknik arkadaşları hızlıca bir eğitimden geçirip birer Android cihazla sahaya sürüp bu hasar tespit taramalarını hızlıca yapabiliyorsak, envanterle beraber mutlaka riskli yapı tespitlerini de böyle bir seferberlikle, gerekirse mühendislik fakültelerindeki son sınıf öğrencilerini de kullanarak -bunlar da raporumuzda detaylı bir şekilde var- bir Kartal Yeşilyurt daha yaşamamak adına -deprem beklemeden dahi göçebilecek, Allah korusun, yapılar var- böyle bir seferberlikle... Bakanlığımızın bu altyapısı var, bu tecrübesi var; bu risk analizlerinin, riskli yapı tespitlerinin -yapısal hasar görebilirlik, sadece 2000 yılı öncesi yapılar değil, yapısal hasar görebilirlik, işte, ağır çıkma, kısa kolon, yumuşak kat vesaire gibi birtakım şeyleri haiz yapılardan başlamak üzere- böyle bir seferberlikle riskli yapı analizlerinin de çok hızlı tamamlanıp kentsel dönüşümün hızlandırılması, önünün açılması, en riskli yapılardan başlatılması bütün bu tecrübeler ışığında elzem gözüküyor.

Ben tekrar teşekkür ediyorum, emeğinize sağlık.

Başarılar diliyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, teşekkür ediyoruz, çok faydalı hususları belirttiniz; sağ olun.

Şimdi, Sayın Genel Müdürüm, ben de bir iki hususa temas edeceğim. Evvela teşekkür ediyoruz, gerçekten ben de deprem bölgesinde ekibinizin çalışmalarını gördüm, cansiparane çalışıyorlardı.

Yalnız, orada, özellikle deprem bölgesindeki koordinatör vali veya kaymakamların -bundan sonrası için de faydalı olur- şöyle bir talebi var. Çünkü orada sağlam binalar tespit ediliyor fakat vatandaş korkudan içeri girmiyor, neticede herkes konteyner veya çadır istiyor. Ben ilk haftasında Adıyaman Besni'deydim, orada sizin ekiple birlikte ben de bizzat sağlam binalara girdim, KYK yurduna vesaire, hükümet binasına, TOKİ binalarına; onlara girdik, baktık, hakikaten sağlamdı, mühendislik olarak da hemen gözüküyor. Vatandaş ikna ettik ama zor ikna oldular. Yani bu konularda oradaki arkadaşlar "Kalinabilir, bir risk yok." diye... Tamam, hasarlı binalar için diyemeyiz ama hiç hasar olmayan bina

belli yani sistem ayakta duruyor; bunlara çok hızlı karar verilirse en azından vatandaş onlara güvenerek geçebilir ve de konteyner ve çadır ihtiyacı da azalır. Mesela, biz Besni’de ikna ettik, çadır ve konteyner ihtiyacı hemen hemen kalmadı; birincisi bu.

İkincisi, özellikle bu Komisyon, hakikaten... Daha önceki Komisyon Başkanımız ifade etti, alınan kararların bir kısmı hayata geçmiş; teşekkür ediyoruz ve devam ediyor bir kısmı da ama şimdi yeni kararlar almamız gerekir.

Ben özetle sizden şunu talep ediyorum: Sizlerin gerek kanunu düzenlemede gerek mevzuatta veya genelgede birtakım tavsiye edeceğiniz hususlar varsa bunları biz rapora koyacağız yani sizlerin taleplerini de koyalım.

Biz geçen İklim Değişikliği Komisyonunda şöyle yaptık biz: Mutlaka her kurum için birtakım tespitlerimizi, teklif ve tavsiyelerimizi belirttik ve ilgili kurumlara gönderdik. Yani artık bu raporların, geçen dönemde olduğu gibi uygulanabilir olması gerekir diye düşünüyorum; bir kere bunu özetle belirtmek istiyorum.

Bir diğer husus da özellikle, tamam, her şeyi güzel yapıyoruz belki, denetimlerin sağlıklı olduğunu kabul edelim ama bunu yapan işçiler yani kalıpcı, demirci, su tesisatçısı, efendim, bunların mutlaka tamamını sertifikalı hâle getirmemiz lazım. Bu şu anda yapılabilir, zor bir şey değil, hatta dünyada da bu yapılıyor, hatta bir ülkenin böyle bir sistemini ben size göndereyim -İngilizce olarak gönderdiler- ona da bakabilirsiniz; bu çok şart. Yani ben İSKİ Genel Müdürüyken şunu yapmıştım: “Ya, neredeyse akmayan ıslak mekân yok, tamamı akıyor.” dedim. Ama bu, tamamen tesisatçıların hatasındandı. Ben yetkim olmamasına rağmen İSKİ olarak “İSKİ sertifikalı su tesisatçıları” diye bir işlem başlatmıştım. Hakikaten tesisatçılar da yazıyordu “İSKİ sertifikalı” diye. Daha sonra, benden sonra gelen genel müdür “Bize ne?” dedi ve bu kalktı.

Şimdi, bu elektrikçi, tesisatçı, mekanikçi, kalıpcı, demirci için inanın çok elzem çünkü ne kadar kontrol etseniz bile orada eğer etreyi bağlarken açılarını vesaire, bağlantılarını veyahut da bindirme boylarını, kaç (Fi) olacağını bilmiyorsa bu adam veya uygun şekilde tatbik etmiyorsa, kalıbı uygun yapmamışsa gerçekten sıkıntı oluyor; bunu özellikle belirtmek istiyorum.

Bir de dün, TÜBİTAK Başkanlığında MTA bilhassa riskli illeri tespit edecekti, onu da bize bildirecek; herhâlde gelmedi, yakında gelir. Benim özellikle... Sizler Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığında en önemli Genel Müdürlüğsünüz. Dolayısıyla şu anda riskli illerden ve riskli bölgelerden başlayarak kentsel dönüşüm çok önemli. Bu dönüşüm olmadan biz depreme karşı herhangi ciddi bir tedbir almış olamayız. Dolayısıyla bunları da tespit edebilir... Süratli bir şekilde belediyelerle birlikte yapı stokunu belirleyip riskli yapıları ve bölgeleri -bölgeler belli zaten- belirleyip orada hızlı bir kentsel dönüşüm için ne gibi hukuki mevzuat gerekiyor; bunları gerekirse kanuni düzenleme, mevzuat düzenlemesi, yönetmelikle değiştirilebilir.

Hakikaten mesela, Afyonkarahisar’da çok riskli bir mahallemiz var, “Mısıri Mahallesi” diye bir mahalle. Ya, çoğunu ikna ettik ama orada beş on kişi işte, burada “rant mant” diyerek... Orası yapılacaktı, devletin de büyük desteği vardı, maalesef önlendi; yani bunları... Eğer bina riskliyse, bir an önce yıkılırsa, o zaman yeni bir planlamayla bu yapılar yenilenebilir diye düşünüyorum yani. Bu konuda hızlı adım atmamız lazım çünkü müracaat ediyor, hukuki işlemler, mahkemedeki safahat çok uzun sürüyor; neticede olan vatandaş oluyor yani kentsel dönüşüm yapılamıyor.

Bir de tabii, büyükşehir belediyelerinin ve diğer belediyelerin de mutlaka riskli yapıların dönüşümü için önünün açılması gerekir. Yani benim şahsi teklifim, bütün belediyelerin riskli binaların dönüşümü için bütçelerinde bir para ayırmaları lazım. Ben geçmişte yani belediyeler festival yapıyorlardı, “Ya,

festival yapacaklarına şunları yapın.” diye söylüyordum. Yani bu gibi şeyleri, birtakım yanlış masrafları, lüzumsuz reklam giderlerini vesaire; bunları tamamen kaldırıp riskli yapıların dönüşümüne ayırmaları lazım. Bunu özellikle vurgulamak istiyorum. Şimdi, Gökhan Bey bilir, o da...

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Mevzuat açısından sıkıntılı.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – İşte bunları düzeltelim.

Mesela, İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2 milyar TL reklam şeyi ayrılmış Gökhan Bey, 2 milyar TL. Ya, ne gereği var, neyin reklamını yapacak? Dolayısıyla bu gibi şeyleri... Yani ben sadece sizin için değil, bütün belediyelere... Ben Bakanlık dönemimde “Ya, bizim suyumuz yetmiyor.” dediğim zaman bakıyorum yüzde 70, 65, 50 su kaybı var. Festival yapacağına bunu tamamen; önce bu altyapıyı değiştirelim.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Ama festivaller de kültürel...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ya, doğru, kültürel etkinlik.

Ya, bakın, şöyle... Ya, tamam, ben inanıyorum.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Sanki bunun olmaması gerekir gibi...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ama şöyle bir şey var...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Bu ayrı şey, bu ayrı söylediğiniz; elma ile armudu...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Müsaade ederseniz... Ben sizi dinledim.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Bana tuhaf geldi yani.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Hayır, bir dakika, ben şöyle...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – İstanbul Belediyesi ve sanki tek bizim belediyelerimiz yapıyor.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yok değil, hepsi yapıyor.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – AK PARTİ’li belediyeler bizden daha çok...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Efendim, hepsi yapıyor. Ben burada parti, belediye ayırmıyorum. Benim dediğim şu: Kültürel faaliyet yapacaksa güzel bir kültürel faaliyetle gelsin. Meşhur bir şarkıcı çağırıyor, çok yüksek paralar ödüyor; dediğim bu.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Efendim, bir sürü...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Efendim, müsaade eder misiniz, benim kanaatimi söyledim, ben sizi dinledim.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Söyleyin, ben bir şey...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, netice itibarıyla şunu ifade etmek istiyorum: Yani sizden özellikle istediğimiz, burada güzel talepler var bunlarla alakalı ve hızlı bir şekilde uygulamaya geçerse çok memnun oluruz ama bundan sonra artık öleni geri getirmek mümkün değil; şu anda bizim yapacağımız, bu deprem bölgesindeki vatandaşları hızlı bir şekilde konutlarına yerleştirmek; birinci hedefimiz bu.

Bir diğer hedefimiz de riskli illerdeki riskli bölgelerin veya riskli yapının bir an önce kentsel dönüşümünü sağlamaktır. Özetle, bunun için ne gerekiyorsa bu konuda bizim yapmamız gerekenleri, tenkitlerinizi, tavsiyelerinizi, tekliflerinizi de vermenizi teklif ediyoruz.

Müzeyyen Hanım, benim burada dediğim de şu değil: Kültürel faaliyet yapılınsın, konferanslar tertip edilsin, şey yapılınsın ama bir sanatçıyı çağırarak yüksek paralar harcanmasın; demek istediğim bu. Acil, mübrem şeyler varken... Parası varsa yapsın ama kentsel dönüşüm yapmamış, tespit yapmamış, yapı stokunu belirlememiş; ondan sonra bu tür...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Vallahi ona bakacaksanız bir sürü açılışlara da gereksiz paralar harcanıyor, lütfen onlara da dikkat edelim yani.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Reklam konusunda asıl iktidar kadar fazla para harcayan yok ki.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, peki.

NECİP NASIR (İzmir) – Sayın Bakanım, Banu Hanım başlamadan bir şey soracaktım müsaade ederseniz, bir soru...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tamam, peki, o zaman festival yapmaya devam edin!

NECİP NASIR (İzmir) – Bir soru soracağım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Buyurun.

NECİP NASIR (İzmir) – Öncelikle, Kazı Destek Yapıları Yönetmeliği'ni hazırladığınız için teşekkür ediyoruz.

Banu Hanım, bir şey soracağım: Sayın Bakanımız Mustafa Demir'in Bayındırlık Bakanı olduğu dönemde Bakanlığımızın bir çalışması vardı; şu anda sizin bu Coğrafi Bilgi Sistemi'yle geldiğiniz noktada aslında sertifikasyon eğitimlerini başlatmıştınız, artık onun denetimlerini net bir şekilde başlatırsanız... O zaman şöyle bir şey yapılmıştı: Hem bu müteahhitleri disiplinize edici hem alt taşeronları disiplinize edici bir şeydi; işte bir sistem hazırlanacaktı, zaten bu sınıflandırmayla müteahhitler belli bir kategoriye geldi. Alt taşeronlar dediğimiz elektrikçi, tesisatçı, kalıpcı, özellikle mekanik yöndeki alt taşeronların -ki onlarda da zaten sertifika sistemi başlamıştı- yaptıkları herhangi bir hatadan kaynaklı veya tüketiciden bir şikâyet olduğunda sisteme bir kırmızı düşecekti. "İster özelde ister kamuda o sorunu giderinceye kadar iş yapmayacaklar." diye bir kurgu vardı ama sonra o kurgu hayata geçmedi. Böyle bir çalışma var mı? Aslında sistemimiz de uygun.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Banu Hanım, o zaman size söz veriyorum.

Buyurun efendim.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Hemen şeyi söyleyeyim: Sayın Vekilim, sizin söylediğiniz sistem yine Mesleki Hizmetler Genel Müdürlüğümüzün alanında ve o çalışma yapıldı. "YAMBİS sistemi" diye geçiyor, Yapı Müteahhitliği Kayıt Sistemi; orada da dediğiniz uygulamalar var. Zaten ona KİK de birtakım sınırlamalar ve kısıtlar getirdi. Onlarla entegre olarak o sistem uygulamaya geçti efendim. Sistem olarak tam bilmediğim bir şey, şey yapmayayım da belki büyük müteahhitler, sonra bir küçük, bir küçük, bir küçük gibi gidiyordu; belki sizin dediğiniz kadar taşeronla gelmemiştir, onu bilmiyorum ama o sistem kuruldu ve ilerliyor; onu arz edebilirim.

Sayın Bakanım, sayın vekillerim; çok hızlı bir şekilde kısa kısa cevap vereyim istiyorum. Sayın İstanbul Milletvekilimizin söylediği hususlar vardı "Mesleki bir sınırlama var mı, bu firmalarda çalışanlarda bir deneyim aranıyor mu?" diye. Elbette ki deneyim aranıyor; direkt denetçilerde en az beş yıl, yardımcı denetim elemanlarında en az üç yıl ve bu konuyla ilgili projelerde, en az üç tanesinde imzasıyla çalışmış olması yani "Ben baktım, çalıştım bu firmada." gibi değil, projeyi yapmış olması,

teftik etmiş olması koşulu aranıyor. Ve şeye de kesinlikle katılıyorum: “İşte, yirmi yıl çiftçilik yaptım, 21’inci yıl geldim mühendislik yapmaya karar verdim.” diye bir şey kesinlikle olmamalı, biz de buna katılıyoruz ve Yapı Denetim Kanunu’nu da o şekilde düzenlemiştik efendim.

Sayın Hatay Milletvekilimizin ifade ettiği “Orta hasarda sizin broşürünüzde belirtilenle kamuoyuna yapılan açıklama arasında bir çelişki var.” sorusu. Biz hâlihazırda mevcuttaki mevzuat doğrultusunda bir broşür yayınladık. Mevcut mevzuat bu ama Sayın Cumhurbaşkanımızın yaptığı açıklamalar doğrultusunda AFAD’ın da bu konuda ciddi çalışmalar yaptığını, bugün yarın yayınlacağını toplantının en başında da ifade etmiştim. Tabii, o resmî olarak yayınlandığı anda bizim bu da resmî olarak değişmiş olacak efendim ama şu andaki mevzuat doğrultusunda orta hasar ne demek, orta hasar tespit edilince ne olur bu mevcut duruma göre hazırlanmış oldu.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Bu yayınlanıncaya kadar kimse bir şey yapmayacak, yapamayacak.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Ama bugün, yarın muhtemelen.

Bir diğer şey...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Bunu da hızlandırmalısınız yani orta hasarlılarda eğer tadilat yapılarak oturabilecekse -Başkanın söylediği gibi- hasarsız, az hasarlı, orta hasarlılara güçlendirmeyle girilebiliyorsa çok ciddi oranda dışarıda kalan insanların evlere yerleşmesi söz konusu.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Çok önemli.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Aslında şöyle: Sayın Başkanımızın sorusuyla birleştirelim o zaman çünkü “Hani adamlar az hasarlı olduğunu bilse, birileri de teşvik etse, biraz moral verse daha iyi olur, içeri girebilirler.” diye ifade etmiştiniz. Biz personele çok yoğun bir açıklama yapmaması gerektiğini her zaman söyleriz çünkü zaten şok geçirmiş, travma geçirmiş, kafası karışmış vatandaşa eğer böyle bir anda çok doyurucu bir veriyi, mesela dakikalarca dinlemesi gereken bir veriyi çok kısa, birkaç saniyede söylemeye kalkarsa personel o anda daha fazla kafa karışıklığı yapabilir diye biz söyleyebileceği şeyleri daha sınırlı ve daha net de personelimize söylüyoruz.

Bir de psikososyal destek ekiplerinden bize gelen bir bilgi var. Mesela adamın, vatandaşın evi az hasarlı. “Girebilirsin.” diyoruz. Girmiyor. “Ya, gir, bir şey olmaz, az hasarlı.” “Bu şekilde ısrar etmeyeceksiniz, etmemelisiniz.” diye psikososyal destek gruplarındaki uzmanlarımızdan böyle bir telkin de aldık ve o yönde de hareket etmeye çalışıyoruz doğrusu.

Yine, Hatay Milletvekilimizin ifade ettiği “Hani geldi, bir baktı, ‘Az hasarlı.’ dedi.” Şimdi...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Vatandaş böyle söylüyor.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Şimdi, Sayın Vekilim, sahada biz zaman zaman 10 bin kişiye çıktık. Bunun içerisinde gönüllüler de oldu, başka kurumlardan da aldığımız oldu ve meslek olarak hepsi uygundu, eğitim olarak uygundu ama bir Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı personelleri kadar sık depreme gitmiş, bu konuda çok tecrübe edinmiş olmayabiliyorlar. Zaman zaman, tek tük bu tarz olaylar yaşanmış olabilir. İstirham ediyorum, bunu...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Özür dilerim, ben şunu ifade etmek için söyledim. Bakın, toplumun böyle bir geri dönüşü var, böyle bir algı oluştu. Bu da bir güvensizlik ortamı yarattı. Derhâl bunu giderecek bir formülü bulmalısınız yani.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Suzan Hanım, bir izah etsin, Banu Hanım izah etsin.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Ama bu tarz bir şey söyleyen bir vatandaşa anında dönüş sağlandı, gerekiyorsa ikinci kez gidildi. Bir de artık benim telefonum da herkeste var, mesela diğer Daire Başkanlarımızın, Genel Müdür Yardımcılarımızın da. Vatandaş hemen arıyor, resmini atıyor. “Bu böyle dedi, doğru mu?” Bu tarz hepsine de inanın birebir de dönüyoruz. Yüzlerce, binlerce insana da birebir de elimizden geldiği kadar dönüyoruz. Şunu istirham ediyorum: Sıfır hatadayız demiyorum, belki böyle yapan bir iki arkadaş da vardır, ona da bir şey diyemiyorum ama bir kişiyi görüp bütün hepsi böyle diye -vatandaşlarımızın da sizlere elbette ki teveccühleri, güvenleri var, sizlerin de aklında bulunsun- bu şekilde lütfen yorumlanmasın çünkü orada çok ciddi bir çalışma ve bu işin gerisinde bilgi birikimi, bir donanım da var. Onu da ifade etmek isterim.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Çok önemli olan bir şey var bu saatten sonra.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Suzan Vekilim, şimdi kayda geçmiyor ama şöyle yapalım.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Çok özür dilerim, katkı sunmak adına söyleyeceğim. İtirazlar var ya, o itirazları titizlikle yani gerçekten...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – İtirazların tamamında sadece İl Müdürlüğü personeli olacak.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Onu söylemek istiyorum, bunu yaparak bunu ortadan kaldıracabiliriz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi efendim, onu itiraz olunca...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Evet, sadece İl Müdürlüklerimiz personeli.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Yapıcı olarak bir şey söylüyorum.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Teşekkür ediyorum Sayın Vekilim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tamam, teşekkür ediyorum. İtirazlarda tamamen İl Müdürlüğüne hassaten.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – O zaman bu iş biraz daha güvenli hâle gelir.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Yine, bir diğer söyleyeceğim şey: Şimdi Yapı Denetim Sistemi madem iyiydi niye böyle bir durum yaşandı? Yapı Denetim Sistemi sıfır hata gidiyor değil ama sistem doğru bir sistem. İçinde yanlış yapanlar var ise onları ayıklayalım. Bizim de yüreğimiz göz göz Sayın Vekilim, biz de gördük o alanları, her tarafı. Sistemi manipüle eden varsa, sorumluluğunu layıkıyla yerine getirmeyen kişi ya da kişiler varsa bunlar için en ağır cezalandırma elbette ki olmalı ve bunlar bu sistemden ayıklanmalı.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Sayın Başkanım, bu sonuç böyle bir soruyu sizde uyandırıyor mu? Bu kadar büyük bir sonucun varlığı... Ya, evet, bu sistemde görevini layıkıyla yerine getirmeyenler varsa...

NECİP NASIR (İzmir) – Ama Sayın Vekilim, biz üç dört gündür bunun sebeplerini izah ettik.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Elbette ki.

NECİP NASIR (İzmir) – Şu an eski yapıların yüzde 97'si eski yapı stoku, 1975'te...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Yok, bizde yeniler yıkıldı.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Hemen onu arz edeceğim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, şöyle...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – 2018 sonrası yapılar yıkıldı.

NECİP NASIR (İzmir) – Yüzde 1 bile değil.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Zor değil elbette ama yeniler yıkıldı.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – 0,51 efendim, Hatay istatistik verileri elimde.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Hayır, hayır, yeniler yıkıldı, ben onu anlatmaya çalışıyorum.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Ama bunu “Başarılyız.” anlamında değil.

RECEP UNCÜOĞLU (Sakarya) – Yapı denetimine ait 41 bina yıkıldı sadece.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, bir dakika, arkadaşlar...

RECEP UNCÜOĞLU (Sakarya) – Hatay’da 41 bina, yapı denetimi hizmetinden geçmiş, 2011’den bu yana... 29.997 bina var Hatay’da, bunlardan sadece 41’i yıkıldı.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Yapısal hasar aldı.

RECEP UNCÜOĞLU (Sakarya) – Ama Hatay’da yıkılan binalar yüzde 97 olarak eskisi, eski denetim...

NECİP NASIR (İzmir) – 2018 Deprem Yönetmeliği yapı denetime...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Vekilim, karşılıklı konuşmayalım.

Bir dakika müsaade edin, ben onu...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Sayın Başkanım...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Müsaade ederseniz ben onu neticelendireceğim.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Arkadaşlarıma ben doğru ifade edemiyorum sanırım. Diyorum ki: Yapı denetim firmaları geldikten sonra 41 tane yapılabilir. Ama biz depremi önleme, depreme karşı tedbir alma bunlarla ilgili neler yapılması gerekir diye Mecliste araştırma komisyonlarında birçok tespit yaptık. Geriye dönüklerle ilgili de ne yapmalıyız, bunları da yapmamışız diyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, ben şöyle bir bilgi vereyim efendim: 1999 depremi milattır hakikaten. Ondan sonra, 2000 yılından sonra bölgede yıkılan bütün binalara baktığımız zaman, bana gelen değerlere göre yüzde 3’ü toplam, hepsinden yüzde 3’ü -Banu Hanım bu rakamı belki teyit edebilir- gerisi tamamen 2000 yılından önce yapılmış binalar.

Şimdi, bizim yapacağımız zaten daha önceki binalar için ne yapacağız, bütün şehirlerde, depreme ilişkin illerde ne yapacağız, onun için toplandık zaten.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Onu diyorum zaten, daha önce yapılmamış...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Hayır, ben bu düşünceye katıldığımı ifade etmek istiyorum. Sadece şu ayrımı söylüyorum: Şimdi, bizim Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ve Yapı İşleri Genel Müdürlüğü olarak peşine düştüğümüz oran yıkılan binalar içerisindeki yüzdelikte 0,51; yapı denetimli

olup yıkılan 0,51; 1 değil ama biz o 0,51'in peşinde olmalıyız, onları araştırmalıyız ve buna sebep olan ortamı da ortadan kaldırmalıyız ve mevzuatsal bir değişiklik varsa da bu konuda da elimizden geleni yapmalıyız.

Şunu ifade etmek istiyorum: Daha önceki TUS sistemine göre bu sistemin başarılı olduğu, ona kıyasla başarılı olduğu ortada. Ama bu 0,51'i de artık yaşamamamız gerekiyor, yüzde 1'in altı bile olsa, o konuda da elimizden gelen gayreti yapacağız.

Yine "Hasar tespitleri kademeli yapılmalı, hatta güçlendirme yönetmeliği ayrıca mı oluşturulmalı?" diye Sayın Başkanımızdan, vekilimizden söylenmişti. Kesinlikle katılıyorum. Güçlendirme mevzuatı ayrı bir şekilde de değerlendirilebilir. Benim öneri olarak sunacağım kısımlardan da biridir.

Bu saate kadar ne yaptık? Hem de aslında Sayın Adana Milletvekilimiz de hani "Uzun zamandır da genel müdürsünüz, ne yaptınız?" dedi. Ona da aynı zamanda bir açıklama getirmek istiyorum: Depremlerde edindiğimiz ya da bu kaydı kendiliğinden çıktığı yapılardan hepsinden bir ders çıkardık ve hiçbirini boş geçmedik. Bunu samimiyetle ifade etmek istiyorum. Neler yaptık? LİS'i yaptık, Laboratuvar İzleme Sistemi, yirmi dört saat bütün beton laboratuvarlarını inceliyoruz, küreleme odalarını yirmi dört saat inceliyoruz. 81 ilde bu ağı kurduk ve bu yapılmadığı anda, sistem manipüle edildiği anda böyle ışık yanıyor sönüyor bizim sistemimizde, anında tedbir alıyoruz. Elektronik Beton İzleme Sistemi'ni yaptık. Evet, buna rağmen, bu kadar önemli, ASELSAN'ın bir projesi olmasına rağmen, Savunma Sanayii Müsteşarlığıyla yapılmış olmasına rağmen manipüle edilebilen birtakım istisnalar oluştu, çıktığı anda da tedbiri aldık; istatistikler ortada yüzde 99'un üzerinde de başarı sağladık. Orta hasarlıların daha hızlı güçlendirilmesi, bir yıl içerisinde deneyleri, güçlendirilmesi hem fazla maliyet alır hem de zaman alır düşüncesiyle 2021'den itibaren 7 üniversiteyle çok ciddi bir çalışma yaptık, bunun mevzuatını hazırladık; daha hızlı güçlendirme metotları, yeni malzemeler, izolatörler vesaire -biliyorsunuz zaten- bunların çalışmalarını yaptık ve bunların bütün algoritmalarını, yazılımlarını da oluşturduk, hayata da geçirir vaziyete getirdik.

Yine bu...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Geçirirken destek verecek misiniz vatandaş?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Şimdi, ben tamamıyla teknik boyutunu çalıştım Sayın Vekilim, destek boyutları sizlerin çalışmaları olacaktır, Meclisimizin çalışmaları...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – O zaman Başkana dönüyorum, destek verecek misiniz Sayın Bakanım?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Elimizden geldiği kadar her türlü desteği verdik.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Yok yani yok, destek vermediniz.

NECİP NASIR (İzmir) – Kredi çıktı, 1 milyon 250 binin 0.70'liğini devlet karşılıyor, yüzde 55-60'lara geliyor.

RECEP UNCUOĞLU (Sakarya) – 400'den 1 milyon 250 bine çıkarıldı kentsel dönüşüm kredisi, muazzam bir artış ya!

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Hayır, hayır tadilatlarda hasarın derecesi...

NECİP NASIR (İzmir) – Güçlendirme kredisi de var.

RECEP UNCUOĞLU (Sakarya) – Güçlendirmenin de kredisi var, o da o anlamda arttı.

ÇEVRE ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Tabii, tabii, o da var.

RECEP UNCÜOĞLU (Sakarya) – O da arttı, o oran da arttı. 400’den 1 milyon 250 bine çıkarken güçlendirme de arttı.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Şimdi, benden sonra muhtemelen Kentsel Dönüşüm olacak, o hem riskli yapılarda hem de güçlendirmeye ilgili, biz de destek veriyoruz, anlatacaklardır.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Betonla ilgili bu arada, hani betonun C34 betonu işte, ustaların sulandırdığını biz çok dinledik.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Beton firmaları da denetlenmeli.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Herhâlde bu anlamda ustaların da bir eğitimden geçirilmesi...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Sertifika alması lazım.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Kesinlikle doğru. Biz beton santral mikserlerine de bir sistem oluşturduk, karekod sistemi. Hani böyle işaret eder, o atar, o tamamıyla önlendi ama ustaların daha kaliteli -daha nitelikli diyeyim- olması için bir şey yapılmalı mı?

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Sertifikalı olmalı.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Mesleki Yeterlilik Kurumu bunu yapıyor, Millî Eğitim Bakanlığından sertifikalı oluyor ama benim de önerilerimden biri Sayın Bakanım, bu olacaktır.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Sulandırıyorlar.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Daha zor sınavlardan geçirmemiz lazım, daha detaylı eğitimler vermemiz lazım ustalarımıza.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Malzeme denetimi çok önemli gerçekten yani.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Tabii, piyasa gözetimi, denetimi bu yapılıyor. Bu arada yapı denetimleri... Ben çok hızlı konuşuyorum -ki çok uzun oldu- ya sıktım diye, çok uzun oldu diye.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Olsun ama ben zevkle dinliyorum.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Önemli...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Çok hızlı konuşuyorum, bağışlayın.

Bu arada işte, BKS’nin zaten kanunu da çıktı -az önce yansıttık- Haziran 2022’de, o beş yılda bir denetimin kanunu da çıktı sizlerin sayesinde, o süreç de başlıyor. Kazı destek yapılarını oluşturduk, İstanbul’da daha çok görürsünüz, küçük küçük parseller kayar, biri açılır, öbürü kayar hemen, örneği Ankara’daki Açelya Apartmanı; bununla ilgili de yine 4 üniversitemizle ortak çalıştık, çok ciddi bir çalışmadır bu. Bütün kazı destek çukurları ve bu konuda alınması gereken tedbirlerin mevzuatı da şöyle, 700 sayfa kadar. Bütün hesap yöntemlerini örnek hesaplamalarıyla beraber yayınladık.

Zemin temel etüt formatını az önce Sayın Vekilim ifade etti zaten, bunu oluşturduk.

“Tahribatsız yöntemlerle hızlı tarama metotları yok mudur, bunu Bakanlık yapamaz mı?” Elbette ki vardır ve tabii ki yaptık, uluslararası çok ciddi ödüller aldık buradan, kamuda en iyi inovasyon ödülünü Amerika’dan EBİS ve KAYES almıştır. KAYES sistemi, kamu yapılarının envanter sisteminin oluşturulmasıdır, bu çalışmayı 81 ilimizde başlattık, hatta yüzde 90’ın da üzeri bir seviyedeyiz.

Hani ellerinde android cihazlarla bunu yapamazlar mı? Yapabilirler. Uluslararası en saygın bilim dergilerinde yüzde 90'ın üzeri oy aldı, bu bilimsel olarak, metot olarak kabul edildi, "Türkiye metodu" olarak geçiyor bu ve dünyada da uygulayan birimler, bilim adamları var bu konuda sorular soranlar. Kamu yapılarına başladık, 530 bin kamu yapısının yaklaşık 490 binine geldik, saha çalışmaları bittikten sonra bunların masa çalışmaları başlayacak, raporlama, analiz çalışmaları, bu bittikten sonra da Cumhurbaşkanlığımıza bu verileri teslim edeceğiz. Bunun konut yapıları için olanı da var mı? Elbette ki yapılabilir yani kamu yapılarının sadece tasarım metotları ve önlem katsayıları farklı yoksa konut yapıları için de anında bu tarz bir kurgu yapılabilir, kullanılabilir; dediğim gibi doğruluğu yüzde 90'ın üzerinde de onay almış bir şey.

"Yapı denetimlerde denetimleri nasıl yapıyorsunuz?" dendi.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU– Sayın Genel Müdürüm, bu sistemi bütün yapılarda uygulanacak şekilde genişletelim.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Şimdi, benim görevim kamu yapıları ya Sayın Bakanım, ben o yüzden bunu arz ettim, konut yapıları için de elbette ki çalışılabilir.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bunu teknik olarak da şey yapalım tamam mı efendim?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Olur.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Sizin öneriniz olsun.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Örnek olsun.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Olur.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Öneri olarak Komisyona sunun.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Yani benim önerim konutlar olmasın, o sizlerin önerisi olsun ama biz çalışalım.

RECEP UNCUOĞLU (Sakarya) – Bizim önerimiz olarak vardı zaten daha da geliştireceğiz.

NECİP NASIR (İzmir) – Bizim önerimiz de olacak Vekilim.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Sizde varsa olur zaten bizimkiler bir şey olmuyor.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Öneriyoruz da ne oluyor?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ya, oluyor işte.

Şimdi, bakın, Sayın Vekilim, o zaman boşuna bu toplantıyı yapmayalım. Geçen toplantıda olanların çoğu...

RECEP UNCUOĞLU (Sakarya) – Sayın Genel Müdürümüz sayıyor, buradaki bütün önerilerimizin, periyodik denetim, bina kimlik sistemi...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Bu Komisyonun daha farklı bir sonuca ereceğine inanıyorum.

RECEP UNCUOĞLU (Sakarya) – Zemin etütleriyle ilgili o kadar gündeme getirmiştiniz, bakın onun bile şeyi yapıldı, standardize edildi.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, şimdi, neyse toplantıyı tamamlıyoruz.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİMDEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Bir önceki alınan kararların da hemen hepsinin çalışmalarını gerçekleştirdik, bunu da arz etmek isterim. Bir de “Bunlar raporlanıyor mu depremlerden sonra?” denmişti, elbette ki raporlanıyor. Elâzığ ve İzmir depreminden sonra bu hasar alma sebepleri de dâhil olmak üzere çok ciddi bir raporlama oluşturduk. Bu arada Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğümüzün de haritalama metodlarından da destek aldık.

“Yapı denetimler denetleniyor mu? Acaba, kaç defa denetleniyor? Nasıl yapılıyor bu iş?” diye bir soru gelmişti, hemen onu da ifade etmek istiyorum. Bu noktada da elimizden gelen gayreti gösteriyoruz, bunlar cezalandırılıyor mu? Tabii ki cezalandırılıyor. 2008 yılında, 230 yapı denetimi denetlenirken, ceza kesilirken, daha doğrusu 230 denetleme gerçekleşirken 2009 yılında 514, 2012 yılında 6.724, 2017 yılında 12 bin, 2022 yılında 20.200 denetim yapmış; bu böyle toplaya toplaya gitmiyor, her yılınki ayrı ayrı. Yani neredeyse 100 katı geliştirilmiş, yapı denetimin başlangıcından itibaren bu konudaki çalışmalarımız ve denetimlerimiz 100 katı bir artış göstermiş, bunu da ifade etmek istiyorum. Hasar tespit metodu 2016 yılında (HTS) yapılan bir metottur ve bunu da büyük bir gururla söylüyorum. Japonların bile örnek aldığı, aramızda iş birliği çalışması yaparak onlardan izolatör mevzuatını, bizden hasar tespit yazılımını onlara vereceğimiz bir protokol de hazır, inşallah nisan ayında bitecek, 20 Marttaydı ama bu olaylarla yetiştiremedik. Hasar tespit yazılımında da çok ciddi bir veri var elimizde, yapı stokumuzla ilgili, yapılan hatalarla ilgili, bu da yine Meclis komisyonlarında gündeme getirilen, daha önce söylenen konulardan biriydi, bunlar da gerçekleşti.

EBİS konusunda 8 ülkeyle protokol imzalandık, JICA ve Japonya’yla da bugün yarın imzalama aşamasındayız. Yeni yapım teknolojileri araştırılıyor mu? Evet, bu konuda bir AR-GE Daire Başkanlığı kurduk, izolatlolu sistemlerin kullanılması...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Şimdi, bunlar çok güzel tespitler, gerçekten çok büyük ilgiyle ve memnuniyetle dinliyorum fakat bu yaptığımız tespitler kurumlar arası genel müdürlük yani bakanlık içi ve bakanlık dışı ilgili kurumlarla...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Paylaşıyor mu diye...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Tabii ki, kamuoyuyla, tabii ki. Kendi il müdürlüklerimize basılı hâlde gönderiyoruz zaten.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Öyle değil. Mesela, sizin yaptığınız bu tespiti alıp uygulaması gereken, mutlaka bunu da buraya koymamız gereken diğer kurumlarla iletişim sağlanabiliyor mu?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİMDEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Tabii ki. Şimdi, AFAD’la direkt zaten ortak şifreyle şey yapıyoruz. Bizim kendi il müdürlüklerimiz, AFAD il müdürlükleri, valilikler zaten, bunun harici kendi sitemizde kamuoyuna açık -herkes açıp okuyabilir- eksiklerimizi de yazıyoruz, “Şuna daha dikkat etmemiz gerektiğini gördük.” onu da yazıyoruz, elimizden gelen gayreti gösteriyoruz düzeltmek için. Artı, zaten belli eksikleri olanlara da talimat şeklinde yazıyoruz, kimin eksiğiyse “Burada bunu gördük, bir daha yapma.” ya da “Şunu şöyle yap.” şeklinde talimat şeklinde de gönderiyoruz Sayın Vekilim, bu depremden sonra da bu tarz bir çalışma olacak.

Sayın Başkanım, benim önerim de şu olacak: Birincisi, belediyelerle ilgili meslek disiplinlerindeki personel açığının giderilmesi lazım. Biz yapı denetimiyle ilgili yüzde 3’lük onlara pay veriyoruz. Bunun tek sebebi, bu meslek disiplinlerinin alımını sağlamak. Lütfen, inşaat, makine, elektrik, jeoloji, jeofizik, harita, çevre gibi meslek disiplinlerinden kişilerin olması gerekiyor.

Kaçak yapılarla ilgili ya da kaçak kat hattı, dediğiniz gibi, usule aykırı. “Kolon kesti.” “Şikâyet etti.” bu konularda şikâyetler olduğunda savcılıklar tarafından hızlı aksiyon alınması gerektiği kanaatindeyiz. Meclisimiz bu konuda katkı sunarsa tabii ki çok iyi olur.

İşçilerin sertifikalı olması da az önce benim de notumdaydı, siz de zaten ifade ettiniz; daha uzun süreli bir eğitim olabilir. Bizim kendimizin de bir an önce bitireceği birtakım çalışmalar, AR-GE’ler var, bunların biri de bu zeminle ilgili denetim sisteminin de hayata geçirilmesi olacak.

Arz ederim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Efendim, teşekkür ediyoruz.

MUSTAFA HİLMİ DÜLGER (Kilis) – Bir şey söyleyebilir miyim?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bir kısaysa şey yapalım, çok kısa, peki...

MUSTAFA HİLMİ DÜLGER (Kilis) – Sayın Genel Müdürüm, bu, son derece güzel, beton izleme, yapı denetimlerinin denetlenmesi. 100 katına varan artışlardan bahsettiniz, bunlarla gerçekten gurur duyuyoruz, teşekkür ediyoruz tüm ekibe, Bakanlığa.

Sadece bir şey sormak istiyorum: Bu manipüle edilen, manipüle olaylarında nasıl bir cezai yönetime başvuruyoruz? Sistemin dışına itecek bir yöntem...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Ruhsat iptali.

MUSTAFA HİLMİ DÜLGER (Kilis) – Orada bir beş yıl olayı var Sayın Vekilim.

Yani sistemin dışına iten bir yere gitmeli ki ben aklımdan geçirdiğimde, bunu düşündüğümde bir başkasını görmeyelim.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Evet, ibret olmalı.

MUSTAFA HİLMİ DÜLGER (Kilis) – Bunu yapabilirim ama yaptığımda da bulunduğumda da sistem dışına çıkacağımı bilmeyelim. Böyle bir şeye gitmemiz gerektiğini anlıyorum. Burada beş yıl olayı var.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Aslında şöyle Sayın Vekilim: Bunun değişik kademeleri var. Mimari olarak bir hata yapmadıysa, statik olarak aykırılık yaptıysa bunların her birinin kendi çalışma sistemlerine -diplomalarına da diyeyim- düşecek şekilde mühendislerin, mimarların bir etkisi var; bunun haricinde de şirkete ve denetçiye para cezaları var; bu dediğim, mimariyi etkileyen konular.

Statigi etkileyecek konular ise bunların... 1’incisi zaten savcılığa suç duyuruları var; çok ciddi, bir yıldan beş yıla hapis cezalarıyla karşı karşıya kalıyorlar. Suçun oranına göre bir yıl, yeni iş almaktan men var, ruhsat iptali, alanın yıkılması, bir daha sistem içerisine dâhil edilmeme, diplomaya el konulması gibi suçun kademesine göre değişen oranlar var. Yani tekrar gözden geçiririz ama bana göre çok ciddi caydırıcılıkta oranlar. Sadece bir deprem oldu, bir bina yıkıldıysa direkt kapatılır konusu gündemde, o da şöyle: Bunun sebebinin, tek sebebinin gerçekten denetim olduğuna emin miyiz ki direkt kapatalım? Bunun sistemini kilitliyoruz şu anda, bloke ediyoruz; çalışmıyor o soruşturma bitene kadar- zaten savcılıklarımız iş başında biliyorsunuz- ama o şey netleşene kadar, “Bunun hatası budur.” diyene kadar herhâlde haksızlık olur direkt sistem dışına atmak. Evet, bu konuda da araştırmalar devam ediyor.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet efendim, gönülden teşekkür ederiz, hakikaten çok kapsamlı bir görüşme oldu, çok faydalı oldu.

Özellikle ben vekillerimize de gönülden teşekkür ediyorum; çok güzel teklifleri var, inşallah bunları değerlendireceğiz.

Ayrıca sizin az önceki teklifinizi de biz de kendimiz teklif olarak sunacağız.

Ben son olarak bir ilave yapmak istiyorum. Bu güçlendirme yani takviye konusu 1999 depreminden sonra gündeme geldi ama hakikaten bunun ayrı olarak ele alınması lazım. Bazen “güçlendirme” adına binanın yükünü artırıyor yani sistem gerçekten daha kötü oluyor. Yani ben geçenlerde Afyon’da bir okulun güçlendirmesinde rastladım “Ya, bu okulu güçlendirmeyin. Yani zaten yapacağımız inşaatın maliyetliyle yeni, yıkıp yapsanız çok daha ucuz olacak.” dedik ama ona rağmen ilgili birimler güçlendireceğiz dedi yani baktılar ki güçlendirirken bina yıkıldı, dolayısıyla bu güçlendirme meselesinin çok iyi ele alınması gerektiği kanaatindeyim. Bir de bazı firmalar işte, şunu söyle yaparsanız, kolonu şöyle sararsanız binanız güçlenecek diye böyle vatandaşları, konuyu...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – İstismar eden firmalar.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – ...istismar eden firmalar var. Yani bu konuda da hakikaten... Sadece mesele kolon meselesi değil ki kirişler var, taşıyıcı sistem var, zemin meselesi var. Burada güçlendirmeyi ayrı bir şekilde ele almak gerekir, güçlendirme yapılması gerekenlerin hangisi olduğunun bilhassa belirlenmesi lazım.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – KAYES gibi bir önceliklendirme yapmak lazım ona göre.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bu konuda özellikle yönetmeliği herhalde sizin birim hazırlayacak. Bu konuda da ben şunu söyleyeyim: 99 depreminden sonra, ben o zaman İSKİ Genel Müdürüydüm, ya bu güçlendirme çok yanlış yapıyor diye İstanbul’daki bütün üniversitelerdeki hocaları toplayarak onlarla “Güçlendirme nasıl yapılacaktır?” diye bir kitap da yayınladık. Onu bulursam size de göndereceğim.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Bende o kitap var, biz de ondan yararlanarak yeni deprem yönetmeliği...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ha, sizler buldunuz, ben bulamadım.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Yeni deprem yönetmeliğiyle ikisini örtüştürerek biz de bir eğitim yayımladık Sayın Bakanım.

RECEP UNCÜOĞLU (Sakarya) – Onu çoğaltıp bize de gönderin.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Burada kendisini de dinleyeceğiz, Profesör Doktor Zekai Celep bu konuda Türkiye’de gerçekten uzman bir arkadaşımız, hocamız, ben kendisinden de rica ettim, onu da dinlersek iyi olur. O kitap da onun eseri ancak Banu Hanım, o kitap bende kalmadı biz yayınladık ama Komisyon üyelerimiz de o kitaptan istiyor.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Buluruz hemen.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Siz fotokopi çekip gönderirseniz memnun oluruz.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Zekai Celep Hocadan da isteriz Sayın Bakanım, hemen buluruz inşallah.

RECEP UNCÜOĞLU (Sakarya) – Çok iyi olur.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tamam.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Bize de dağıtın bari.

ZEYNEP YILDIZ (Ankara) – “Komisyon üyeleri...” dedi zaten.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Hemen refleks, hemen refleks.

ZEYNEP YILDIZ (Ankara) – Ama “Komisyon üyeleri...” dedi.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Biz zaten taratınız dijital atarız efendim kâğıt harcamayalım diye.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Teşekkür ediyoruz size ve bütün ekibinize Banu Hanım.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ BANU ASLAN – Biz teşekkür ederiz efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ayrıca, bir ülkedeki sertifikasyonla ilgili bana bilgi gönderdiler, onu ben size göndereyim, İngilizce ama sizin ekip bunu çevirir istifade edilebilir diye düşünüyorum.

Şimdi, değerli milletvekillerimiz, ikinci toplantıya ben gelemeyeceğim çünkü Irak Heyeti geliyor, Başbakanı, ben de biliyorsunuz Irak özel temsilcisiyim.

Uygun görürseniz 15.30’da başlamak üzere toplantıya ara veriyorum.

Kapanma Saati: 14.43

İKİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 15.35****BAŞKAN: Veyssel EROĞLU (Afyonkarahisar)****BAŞKAN VEKİLİ: Recep UNCÜOĞLU (Sakarya)****SÖZCÜ: Zeynep YILDIZ (Ankara)****KÂTİP: Sefer AYCAN (Kahramanmaraş)**

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCÜOĞLU – Evet, kıymetli milletvekillerimiz, değerli katılımcılar, kıymetli uzman arkadaşlarımız; Komisyonumuzun aradan sonra oturumunu açıyorum.

Yine, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı kapsamında sunumlara devam ediyoruz. Sunumlarını yapacak olan Altyapı ve Kentsel Dönüşüm Hizmetleri Genel Müdür Yardımcısı Suna Kotan’a ve Altyapı ve Kentsel Dönüşüm Hizmetleri Genel Müdürlüğü Riskli Yapılar Dairesi Başkanı Serdar Cenikli’ye tekrar hoş geldiniz diyorum.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Hoş bulduk.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCÜOĞLU – Sunumlarını yapmak üzere Altyapı ve Kentsel Dönüşüm Hizmetleri Genel Müdür Yardımcımız Suna Kotan’a söz veriyorum.

Buyurun.

IV.- AÇIKLAMALAR

1.- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Altyapı ve Kentsel Dönüşüm Hizmetleri Genel Müdür Yardımcısı Suna Kotan’ın, Genel Müdürlük olarak yapacakları sunumlara ilişkin açıklaması

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Sayın Başkanım, kıymetli vekillerim ve Komisyona katılımcı olarak katılan çok saygıdeğer hanımefendiler, beyefendiler; öncelikle selamlarımı sunuyorum, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün biz bu Komisyona Kentsel Dönüşüm Genel Müdürlüğü olarak 2 sunum hazırladık. Bir tanesi, Kahramanmaraş merkezli depremin yapılara etkisini ortaya koymak üzere teknik bir sunum olacak. İkinci sunum da madem bugünkü başlıklardan bir tanesi de “Kentsel Dönüşümün Etkinliğinin Artırılması” o zaman “kentsel dönüşüm mevzuatı” olarak bilinen 6306 sayılı Kanun’dan bahsedeceğiz. Bu kanun yeterli mi değil mi, neler yapılabilir ve bu kanun kapsamında şimdiye kadar yaptıklarımızla ilgili bir sunum olacak.

Şimdi ilk sunumu Riskli Yapılar Daire Başkanımız Serdar Cenikli yapacak, teknik bir sunum olacak.

Ben sözü kendisine veriyorum, sonra 6306 sayılı Kanun’la ilgili olarak da ben konuşacağım.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCÜOĞLU – Evet, teşekkür ediyoruz.

Ben de Riskli Yapılar Daire Başkanı Serdar Bey’e söz veriyorum.

Buyurun.

III.- SUNUMLAR(Devam)

2.-Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Altyapı ve Kentsel Dönüşüm Hizmetleri Genel Müdürlüğü Riskli Yapılar Dairesi Başkanı Serdar Cenkli'nin Kahramanmaraş merkezli depremin yapılara etkisi, sahada edindikleri izlenimler ile enkazların kaldırılmasına ilişkin yaptıkları koordinasyonlar hakkında sunumu

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ RİSKLİ YAPILAR DAİRESİ BAŞKANI SERDAR CENİKLİ – Sayın Başkanım, sayın milletvekillerimiz, değerli hazırın; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ben Altyapı ve Kentsel Dönüşüm Hizmetleri Genel Müdürlüğünde Riskli Yapılar Dairesi Başkanı olarak görev yapmaktayım.

Sayın Genel Müdürlüğünüz de ifade ettikleri gibi sunumumuzu 2 kısma ayırdık. Ben depremin olduğu ilk günden itibaren sahada bilfiil görev yaptım. Sahada edindiğimiz izlenimleri, depremin teknik olarak nelere sebebiyet verdiğini biraz teknik, biraz böyle kavram olarak daha iyi anlaşılması adına kısa bir sunum hazırladık. Yani bir farkındalık yaratacağını düşünüyoruz. Sunumun son kısmında da biz Genel Müdürlük olarak hasar tespiti işlemleri tamamlandıktan sonra acil yıkım kararı alınan ve yıkık olan binaların enkazlarının kaldırılması, yıkımlarının yapılması konusunda koordinasyonu da biz gerçekleştiriyoruz. O yapmış olduğumuz faaliyetlerden net, kısa bir bilgi vermek suretiyle sonlandırmayı planlıyorum efendim.

Şimdi, tabii, Değerli Komisyonumuz akademisyenlerimizden, hocalarımızdan bu konuyla ilgili detaylı bilgi alacaktır ancak biz de kendimizce konunun teknik anlamda anlaşılması adına bazı hususlara değinmek istiyoruz. Sunum içerisindeki verilerde, bilgilerde İstanbul Teknik Üniversitemizin ve Orta Doğu Teknik Üniversitemizin hazırlamış olduğu ön değerlendirme raporlarından alıntılar vardır. Değerli hocalarımızla sahada da istişare etme, birlikte çalışma fırsatı da bulduk ve aynı zamanda bizim daire başkanlığımız olarak hazırladığımız dokümanlar da sunum içerisinde yer almaktadır.

Şimdi, ilk etapta deprem tabii Pazarcık'ta saat 04.17'de ve 13.24'te Pazarcık ve Elbistan merkez üssü olmak üzere 7,7 büyüklüğünde ve 7,6 büyüklüğünde iki deprem meydana geldi bilindiği üzere. Bu deprem sonucunda slaytta gözüktüğü üzere ilk deprem aslında şu kırmızı noktayla gözükken yerde merkez üssü, burası olarak açıklandı. Yaklaşık 300 kilometre uzunluğunda bir kırık meydana geldi. Ya, bu aslında -tabii konunun uzmanları daha iyi açıklayacaklardır- oldukça büyük denecek bir kırık meydana geldi ve büyüklük olarak da 7,7 olarak tespit edildi. İkinci deprem ise aslında aynı Doğu Anadolu fayı üzerinde değil üst kısmında 140 kilometrelik bir kırık oluşmasına sebep verdi, bu da Elbistan merkezli bir depremdi. Bu noktada yine oldukça büyük bir alan ve plaklarda kırılma meydana geldiğini görüyoruz. Yaklaşık 540 kilometre uzunluğunda büyük çapta bir plak hareketinin olduğunu gözlemledik. Depremlerin uzunluğuna bakacak olursak, hani yıkıcı etki açısından konu değerlendirildiğinde süresi de oldukça önem arz ediyor. İlk değerlendirmelere göre, İstanbul Teknik Üniversitemizin değerlendirmesine göre ilk depremin yaklaşık yüz saniye civarında sürdüğü, ikinci depremin ise altmış saniye civarında sürdüğü tespit edilmiş durumdadır. Her iki deprem de fay segmentleri üzerinde çok büyük yatay ve düşey yer değiştirmelere sebep vermiştir. Biz sahada da bunu gözlemlene imkânı bulduk yani yolların, demir yollarının; hatta burada mesela bir fotoğrafta gözüküyor, şu tel çit yaklaşık 6,5 metre diğer tarafa ötelenmiş durumda; demir yollarının ve yolların ne hâle geldiği de fotoğraflarda görünmekte.

Aslında burada kritik iki konu var: Bir, deprem büyüklük olarak oldukça büyük ve yarattığı etki olarak da -biz bunu “şiddet”le ölçeklendiriyoruz yani “şiddet”le ifade ediyoruz, birazdan onları izah etmeye çalışacağım- oldukça büyük etkiler yarattı ve bu işin daha kötü tarafı dokuz saat arayla, birbirine yakın diyeceğimiz büyüklükte peş peşe iki tane olması da aslında olasılıksal olarak ya da teorik olarak aslında çok da beklenmedik, olağanüstü diyebileceğimiz bir durum olduğunu da söyleyebiliriz.

Şimdi, bu, kamuoyunda da vatandaşlarımızın da daha iyi anlaması adına hani hep böyle söyleniyor; şiddet, büyüklük bu terminolojide karışıyor, basit, bunlardan böyle anlaşılması adına, daha iyi kavranması adına kısa açıklamalarda bulunmak istiyorum. Şiddet aslında yüzeyde binalarda, yollarda depremin yarattığı etkiyle, etkiye bağlı olarak bir sınıflandırma yapılmasıdır yani yüzeyde yaratılan etkiye bağlı olarak bir sınıflandırma yapılmaktadır. Büyüklük ise aletsel olarak fayın işte ivme veya hız hareketine bağlı olarak ölçüm yapılması meselesidir. Yani her zaman...

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCÜOĞLU – Evet, şimdi daha önce MTA’dan da aldığımız sunumlarda da bu bilgileri daha önce de paylaşmışlardı, bugün de yoğun bir sunum gündemi var, hızlandırırsak memnun olurum, evet.

ÇEVRE ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ RİSKLİ YAPILAR DAİRESİ BAŞKANI SERDAR CENİKLİ – Hızlanayım Sayın Başkanım, tamam.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCÜOĞLU – Evet, daha hızlı geçin.

ÇEVRE ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ RİSKLİ YAPILAR DAİRESİ BAŞKANI SERDAR CENİKLİ – Daha hızlı geçeyim buraları, bilgi malumunuz üzerinedir, tekrar hatırlatma ihtiyacı duyduğum için ifade etmek istedim.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCÜOĞLU – Teşekkür ederiz.

ÇEVRE ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ RİSKLİ YAPILAR DAİRESİ BAŞKANI SERDAR CENİKLİ – Yani yer yer burada şiddet olarak 11’i bulan yani büyüklük olarak belli ilçelerimizde 11’i bulan yani aşırı büyüklükte olan depremlerin oluştuğunu yani depremin etki yarattığını gözlemleyebiliriz.

Bir diğer önemli husus da, bu da sunumun ilerleyen kısmında anlaşılması adına... Biz, deprem mühendisliğinde, oluşan depremi ivme büyüklüğüyle yani ivme zaman grafiğinde ifadelendirmekle tanımlıyoruz aslında. Bu deprem şiddeti de zemin yapısına bağlı olarak yüzeyde farklı ivmeler oluşturabiliyor; bunu bu depremde de gördük, daha önceki depremlerde de gözlemeleme fırsatı bulduk yani daha gevşek olan bir zeminde -özellikle bu gevşek zemin tabakası, zemin kalınlığı da oldukça kalınsa- “zemin büyütmesi” dediğimiz etkinin oluştuğunu ve ivme değerlerinin aslında küçük bir depremde çok daha büyüyebildiğini, hele de böyle büyük bir depremde çok daha büyüyebildiğini gözlemledik. Örneğin, İzmir’de olan depremin Sisam Adası’nda olup 75 kilometre uzağındaki Bayraklı’yı etkilemesinin sebebi o bölgedeki zemin yapısının, çok kalın bir tabakanın oldukça gevşek olması ve bu da aslında düşük bir ivme olmasına rağmen büyük etkiler yapmasına sebebiyet verdi; hakeza, burada da benzer hususları Hatay bölgesinde gözlemledik.

Şimdi, bu kısımda da... Biz depremin dayanıklılığını ivme periyot grafiği üzerinde tanımlıyoruz; aslında, biz bu grafiğin nasıl oluşacağını başlangıçta bilmiyoruz, bunu deprem tehlike haritamızda matematiksel bir fonksiyon hâline getirip daha öncesinde tahmin ediyoruz yani o fayın durumuna, zemin yapısına bağlı olarak bunu tahmin ediyoruz ve buna da “deprem tasarım spektrumu” diyoruz.

Birazdan bununla ilgili kısmı detaylı ifade etmeye çalışacağım. Bu tasarım spektrumunda yapılar kendi doğal titreşimi uyarınca depremde kuvvet alıyorlar; aslında, bir ivme oluştuğunda, bir deprem hareketi oluştuğunda her yapı bu depremde kendi doğal titreşimi uyarınca ekseriyetle kuvvet alıyor yani her yapı aynı şekilde etkilileniyor aslında.

Bir diğer husus da biz binaları tasarlarken deprem tehlike haritamızdan birtakım büyüklükler alıyoruz yani bir fayda deprem sık oluyorsa o küçük mertebeli bir depremdir ama nadir bir depremse, uzun periyotlarda tekrarlanıyorsa bu depremler daha büyük depremlerdir. Örneğin “DD-2” diye ifade ettiğimiz depremlerdeki düzey bizim konut tipi binalar için kullandığımız bir deprem düzeyidir; bunu da “dört yüz yetmiş beş yıl tekrarlı deprem” olarak tanımlıyoruz. Hastane tipi, deprem sonrasında hemen kullanımına ihtiyacı olan binalarda ise “DD-1” yani “iki bin dört yüz yetmiş beş yıl tekrarlı deprem” düzeylerini kullanmaktayız.

Şimdi, asıl anlatmak istediğim, önemsedığım kısma geldim. Burada deprem olduktan sonra ölçüm istasyonlarından alınan birtakım veriler var; bunu az önce ifade ettiğim fonksiyonda çizdiğimizde, örneğin İstanbul Teknik Üniversitesinin Hatay’da 3129 no.lu istasyon için çizmiş olduğu grafiğe baktığımızda, bizim deprem tehlike haritamıza göre öngörülen değerin çok üzerinde ivmelerin ölçüldüğünü, oluştuğunu açık bir şekilde görebiliyoruz, Kahramanmaraş’ta da yine benzer ölçümlerin olduğunu görebiliyoruz.

Orta Doğu Teknik Üniversitemizin yapmış olduğu bir çalışmaya bakacak olursak; örneğin, şurada sarıyla işaretlenmiş grafiğimiz bundan bir önceki Deprem Yönetmeliği’imize göre oluşturulan bir tasarım spektrumu, mavi olan şu anki Deprem Yönetmeliği’imize göre, deprem tehlike haritamıza göre çizmiş olduğumuz grafik ama oluşan depremde kuzey-güney bileşenlerine bağlı olarak baktığımızda 4-5 kata varan farkların olduğunu yani deprem tasarım spektrumunun oldukça üzerinde etkilerin oluştuğunu görebiliyoruz.

Bir de önemli husus, zemin yapısına bağlı olarak... Bakın, burada her istasyon aslında farklı noktada bir ölçüm yapıyor. Zemin yapısına bağlı olarak bu ivme değerlerinin değişkenlik gösterdiğini de görüyoruz yani 7,7 büyüklüğünde oldu, her yer aynı ivmeyle etki altına girmedi, zemin yapısına bağlı olarak bunun değişkenlik gösterdiğini... Örneğin, aslında merkez üssünden Hatay’a doğru uzaklaştıkça ivme değerinin düşmesini beklerken burada “zemin büyütmesi” dediğimiz etkiyle ivme değerlerinin çok daha büyüdüğünü ve yıkıcı etkisinin yüksek olduğunu gözlemleyebiliyoruz.

Yine, aslında bir miktar düşük ivmelerin olduğu yerleri de görebiliyoruz. Örneğin, Kilis gibi, Maraş’ta, şu bölgede, yakın kısımlarda, şuralarda aslında öngörülen, deprem yönetmeliğinin öngördüğü tasarım spektörünün daha altında ivmelerin de olduğu lokasyonları görebiliyoruz. Yani buradan ezcümle demek istediğim, deprem 7,7 büyüklüğünde oldu ama her yeri ivme etkisiyle aynı şekilde etkilemedi ve her yapı da aynı şekilde bundan kuvvet almadı aslında.

Yapının durumuyla ilgili kısaca şu hususları gözlemledik: Binanın yapım yıllarına bağlı olarak özellikle 2000 yılı öncesi yapılmış olan binaların bu depremde daha yüksek seviyede etkilendiğini açık bir şekilde gördük. Temellerin taşıma kapasitesinin düşük olduğu, zeminlerin taşıma kapasitesinin düşük olduğu yerlerde yine yüksek etken olduğunu gördük. İmalat kusurlarına bağlı olarak işte, bu beton, demir detaylandırılmasının düzgün olmaması, kanca yapılmaması, pek çok etken burada sayılabilir. Yönetmeliklere uygun projelendirmelerin ve yapılmayan binaların yine çok etkilendiğini gördük. Bitişik nizamlı binalarda binaların birbirlerine çarpma etkisiyle olumsuz etkilediklerini ve yıkıma, hasara sebep olduklarını gördük. Ayrıca “zemin sıvılaşması” dediğimiz, aslında, titreşime bağlı olarak yer altı su seviyesinin yükselmesi ve zeminin taşıma kapasitesinin düşmesiyle binaların kısmen veya toptan dönme şeklinde hasarlar aldığını gözlemledik.

Burada da eleman bazlı bazı hasarlara ve bina bazlı hasar durumlarına ilişkin birkaç görsel koyduk, onları arz ediyorum.

Evet, son değerlendirme olarak, bu 2 büyük deprem yüzeyde çok büyük yer değiştirmelere sebebiyet verdi ve oldukça büyük diyebileceğimiz ivmeler yani ivmeye bağlı olarak yıkıcı bir etki yarattı. Oluşan depremler neticesinde merkez üssüne olan uzaklık ve zemin yapısına bağlı olarak alanda farklı etkilerin olduğunu gözlemledik. İstasyon verilerine göre yani meydana gelen depremin yarattığı gerçek etkileri ölçüm yapan istasyon verilerine göre bakıldığında, deprem tehlike haritasının oldukça üzerinde etkilerin olduğu, bazı bölgelerde ise yer yer altında etkilerinin olduğu da görülmüştür. Yumuşak zeminlerde “zemin büyütmesi” dediğimiz hususun olduğunu da görmüş bulunmaktayız.

Bir diğer önemli husus da yönetmeliklere uygun yapılmayan malzeme ve işçilik kalitesi düşük olan donatı detaylandırılması, beton kalitesi düşük olan yapıların da oldukça etkilendiğini gözlemledik.

Bir diğer önemli husus da zemin sıvılaşmasına bağlı olarak binaların kısmi veya toptan göçme durumlarının oluştuğunu gözlemledik.

Son olarak da şu hususu arz etmek isterim: Biz Genel Müdürlük olarak hasar tespit işlemleri gerçekleştirilmiş ve hasar tespiti yıkık ve acil yıkım kararı alınan binaların yıkılmasını ve enkazlarının kaldırılması faaliyetlerinin koordinasyonunu sahada gerçekleştirmekteyiz. Bu işlemlerin hukuki birtakım süreçleri var 7269’a göre, süreçleri tamamlandıktan sonra uygun makine ve ekipmanla yıkım sürecinin yapılmasını gerçekleştirmeye çalışmaktayız. Burada sahada şöyle bir durum söz konusu: Vatandaşlarımız, malikler -tabii, yaşadıkları acı da çok büyük- binalarında enkaz kaldırma faaliyetleri sırasında eşyalarını, altınlarını, paralarını, kasalarını, silahlarını, bu ve benzeri veya bir anı niteliğinde olan eşyalarını almak için bizden yardım istiyor; biz de bu noktada olabildiğince onlara destek olmaya çalışıyoruz. Bu anlamda da aslında sahada oldukça zorlu bir süreç yönetilmeye çalışılıyor. Verilere bakacak olursak, 18.760 acil yıkım kararı olan binanın 6.548’inin yıkımını tamamlamış durumdayız dün itibarıyla; bu da yaklaşık yüzde 35 mertebesine geliyor. Enkaz kaldırma faaliyetlerinde ise hemen hemen yüzde 20 mertebesindeyiz ve şu anda da çalışmalarımız sahada hâlâ devam etmektedir.

Söyleyeceklerim bu kadar.

Arz ederim.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCÜOĞLU – Teşekkür ediyoruz Altyapı ve Kentsel Dönüşüm Hizmetleri Genel Müdürlüğü Riskli Yapılar Daire Başkanı Serdar Cenikli, sunumunuz için.

Burada soru da alacağız. Daha önce, Yapı İşleri Genel Müdürlüğümüzün sunumundaki yıkık, acil yıkılacak tablosu ile -değerli vekillerimiz de bakmışlar- sizin verdiğiniz tabloda küçük de olsa farklar var yani örneğin Hatay’da yıkık sizin tablonuzda 13.460, Yapı İşleri Genel Müdürlüğümüzün sunumundaysa 13.314. Aranızdaki bu rakamsal fark nereden kaynaklanıyor?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ RİSKLİ YAPILAR DAİRESİ BAŞKANI SERDAR CENİKLİ – Şöyle arz edeyim: Aldığımız veri günlük olarak sürekli güncelleniyor, Buradan kaynaklanmış olabilir. Aynı an itibarıyla almamış olabiliriz. Onlar belki şu anda, sıcaklığına, buraya gelmeden önce veri almış olabilirler, bir gün öncesinin verisi aslında bu. Bir de şöyle olabilir, şundan kaynaklı olabilir: Şimdi, onlar tespit yapıyorlar, sonrasında 7269 sayılı Kanun’umuza göre olur alınıyor, tebligat yapılıyor, süreçleri devam ettiriliyor; bu işlemler tamamlanmış. Bizim yıkım faaliyetlerine başladığımız kısmın verisinden kaynaklıdır, fark bu olabilir efendim.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCÜOĞLU – Teşekkür ederiz.

Şimdi, sorusu olan, İzmir Milletvekilimiz Necip Nasır.

Buyurun Sayın Vekilim.

NECİP NASIR (İzmir) – Sayın Başkana sunumlarından dolayı teşekkür ediyorum.

Aslında 2012 yılından beri Genel Müdürümüz Vedat Bey’le bu kentsel dönüşümle ilgili -daha önce de ifade etmiştim, STK Başkanlığı sürecinde- hep birlikte sahadaydık. Bu Komisyonunda esas öne çıkan, kentsel dönüşümün hızlı bir şekilde, ülkemizdeki mevcut yapı stokuyla dönüştürülmesine yönelik çünkü Deprem Araştırma Komisyonunda daha önceki görüşmelerde de ifade ettik; 500 sayfalık; hastalık teşhis edildi, tedavisi de önerildi ama bu olağanüstü, binlerce yıllık, küçük kıyamet gibi bir depremden de sonuçları çıkararak, ülkemizdeki mevcut yapı stokunun dönüşmesiyle ilgili aslında çok hızlı aksiyon alabileceğimiz, hayata geçirebileceğimiz konuların tespit edilmesi bu Komisyonunda önem taşıyor ve öne çıktı.

Şimdi, bunları daha önceki sunumlarımızda ifade etmiştik; hem idari hem kanuni eksikliklerinin tespit edilerek idari olanların hızlı bir şekilde, yasal değişiklikler gerektirenlerin de önümüzdeki süreçte hızlı bir şekilde Meclisimizde, Türkiye Büyük Millet Meclisinde hayata geçirilmesiyle ilgili bu Komisyonun önemli bir görevi var. Aslında, bundan sonraki süreçte, Türkiye’deki bu yapı stokunun dönüştürülmesiyle ilgili, sizin bölümünüze büyük bir görev ve sorumluluk düşüyor. Buradan çıkan sonuç da o.

Şimdi, mesela, ben İzmir’de... Bu yasayı daha önceki sunumda da ifade etmiştim. Gökan Milletvekilim de “Hep İzmir, İzmir... diyorsun...” İzmir Milletvekilimiz olduğu için tabii ki. Yüzde 80 dönüşmesi gereken yapı stoku olduğu yerde, ilk yasanın çıktığı andan itibaren “faşist yasası”ndan tutun, “rantsal dönüşüm” söylemleriyle hep kentsel dönüşüm engellendi. Hükümet tarafından yapılması ama siyasi amaçlarla da sosyal bir proje olması ve hakikaten toplumun bütün kesimlerini ilgilendiren, siyasi riskler taşıyan bir konu olduğundan da bu konuya pek yaklaşım gösterilmedi ancak geline durum itibarıyla, toplumda artık kentsel dönüşümün yapılmasıyla ilgili büyük bir talep oluştu. Şimdi, bu talepte, bunu hayata geçirirken sizlere büyük bir görev düşüyor. Bu anlamda, örneğin, bizim bazı tespitlerimiz var. Ne gibi? Diyelim ki kentsel dönüşüm; örneğin, İzmir’de 2012-2013 yılları arasında 6,5 milyon metrekare alan; riskli alan ve dönüşüm alanı ilan edildi, belediyeler yetkilendirildi. Ancak burada, belediyeler bu dönüşümü yapmadığı gibi, ada bazında planları yapılmış olmasına rağmen özel sektörün dinamiklerine de müsaade etmedi; plan bütünlüğü içinde diye müteahhitler gitti, yüzde 100’üyle anlaştı, “Ada bazında dönüşsün, biz yapalım.” dedi, ona da müsaade edilmedi, onun giderilmesi gerekiyor.

Yine -daha önce de ifade ettim- 5393 sayılı Kanun’un 73’üncü maddesiyle yüzde 100 uzlaşma gereken yerlerde bu, özellikle sosyal bir proje olması nedeniyle biraz güç ve zor, zamana yaygın bir yöntem olduğu için bu maddenin de 6306’yla birleştirilerek artık tek bir maddeyle kentsel dönüşümden hiç kimsenin... Ki aktörlerden biri belediyeler, biri vatandaş, biri özel sektörün dinamikleri, biri de Hükümet ise bütün kesimlerin artık aksiyon almasını sağlayacak bir düzenleme olabilmesi için bu 2 maddenin de gelişmesi gerektiğini düşünüyoruz.

Yine aynı şekilde vatandaş 4’üncü katından karot aldırıyor ama zemin kattaki müsaade etmeyince, iş hukuka aksedince... Hâlâ İzmir’de var, hatta bir tanesini geçenlerde de ifade ettim. Milliyet gazetesi yazarımız, bölge müdürünün kendi binası, 4’üncü katında çıkan beton karot sonuçları çok sıkıntılı ama zemin kattaki müsaade etmediği için savcılığa intikal etti. İzmir depreminin arkasından gerçekleşen bir durum ama hâlâ mahkeme devam ediyor ve orada zeminden karot alınamadığı için... Bu arada ne oldu? Bunu özellikle de bir daha vurgulamak istiyorum: Diğer kat malikleri geldi, binaların boyasını moyasını yaptı; aslında riskli bir bina ve kendileri çıktı oradan, vatandaşlara mezar gibi yeri kiraya verdiler. Bu gibi durumlar var, hukuki olarak düzenlemeler gerektiriyor.

Yine aynı şekilde zaten bu işi hukuki boyutta kendine ticari kazanç olarak gören avukatlar çıktı. “Kentsel dönüşümü durdururum.” diye internette ilanlar da veriyor, bunları önleyici tedbirler gerekiyor. Şimdi bizim buna benzer bir sürü tedbirimiz var. Yani burada şimdi işin içinde merkezinde olan esas sizsiniz. En başta da ifade ettiğim gibi bu bir kentsel dönüşüm, sosyal bir proje; ile, ilçeye, bölgeye göre de farklılıklar gösterebilir. Bununla ilgili çok hızlı aksiyon alınabilmesi için bu Komisyonla şöyle bir düşünce belirdi, demin de ifade ettim: İdare olarak olacak olanlar hemen tespit edilip hemen aksiyon alınsın ama eğer kanuni ise kanuni talepler de hazırlanıp hemen ilk Mecliste gündeme getirilsin. Sizin Altyapı ve Kentsel Dönüşüm Müdürlüğü olarak bu konuda tespit ettiğiniz ve yapılmasını istediğiniz, önünüzü tıkayan sebepleri ivedilikle Komisyonla paylaşırsanız burada hem hukuki hem idari düzenlemeler alınarak çok hızlı yol alabiliriz. Çünkü bu işin içinde, merkezinde olan sizsiniz. Bunları da burada aktarırsanız biz... Ben birkaç tane engelleyici tedbir saydım.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCÜOĞLU – Sayın vekilim, biz teşekkür ederiz.

Şimdi zaten Altyapı ve Kentsel Dönüşüm Genel Müdür Yardımcımızın bu konulara, mevzuata da ilişkin kapsamlı bir sunumu olacak. Ondan önce, Müzeyyen Hanım sorusunu sunumun sonuna bıraktı, Elâzığ Vekilimiz Gürsel Bey söz istedi.

Buyurun.

GÜRSEL EROL (Elâzığ) – Sayın Başkanım, ben Sayın Genel Müdüre aslında Melih Gökçek döneminde Ankara’da uygulanan Kuzey Ankara Girişi Kentsel Dönüşüm Projesi Kanunu’yla ilgili bir örnek vererek bir soru sormak istiyorum. Yani o bölgede sorun normal Kentsel Dönüşüm Kanunu’yla çözülemediği için oraya özel bir kanun çıkarıldı ve son derece de doğru bir karar; kanun da doğru, uygulama da doğru. Yani bunu diğer illerde belediyelere bu yetkiyi vererek niye uygulayamıyoruz? Yani Bakanlığın yetkisi olması yerine o Kuzey Ankara Girişi Kentsel Dönüşüm Projesi Kanunu’nu genelleştirerek... Belediyelerin niye böyle bir yetkisi yok? Çünkü orada hakikaten yani o kanun çıkmasaydı havaalanı yolu üzerinin, eski havaalanı yolu üzerinin, oranın o şekle gelmesi, yapılması mümkün değildi, mülkiyet sorunlarını çözmek mümkün değildi. Bu birincisi yani o kanunun, Kuzey Ankara Girişi Kentsel Dönüşüm Projesi Kanunu’nun bütün belediyeler için uygulanabilir bir hâle getirilmesiyle ilgili önerimi sunayım.

Bir de Sayın Başkanım, Deprem Komisyonu Başkanlığımıza bir önerim olacak. Sayın Cumhurbaşkanımız da bunu birçok defa ifade etti. Biz Elâzığ depreminden sonra bunu, bir binada ya hasar vardır ya yoktur, orta hasarlı bir bina olamaz diye sık sık gündeme getirdik. Çünkü orta hasarlı binalar artçı depremlerden son derece -siz de inşaat mühendisisiniz- yoruluyor ve taşıma özelliğini, statik özelliğini kaybediyor. Daha sonra Elâzığ’da orta hasarlı binaların birçoğu ağır hasarlıya döndü ve çoğu yıkıldı. Şu anda da 6 Şubatta yaşanan deprem sonrası yani deprem sürecinde Elâzığ’da yıkım olmadı ama şu anda sanıyorum 8 bine yakın binanın yıkım kararı verildi; o belki 10-15 bine çıkacak. Cumhurbaşkanımızın da orta hasarlı bir kavramın olmadığıyla ilgili “Bir bina ya hasarlıdır ya değildir.” diye ifadesi var ama hâlâ Bakanlık sisteminde orta hasarlı olduğu için DASK ödeme yapmıyor. Orada bir sıkıntı var, onun düzenlenmesi lazım; orta hasarlı kavramının tanımlanmasının sistemden çıkarılması, bunun “ya hasarlıdır ya da değildir” diye düzeltilmesi lazım.

Bu önerilerimi getirdim.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCÜOĞLU – Evet, teşekkür ederiz.

Şimdi, sunumunu yapmak üzere Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımızın Altyapı ve Kentsel Dönüşüm Hizmetleri Genel Müdür Yardımcısı Suna Kotan Hanımefendi'ye söz vereceğim.

İsterseniz sunumun başında isterseniz sunumda kısa bir cevap verebilirsiniz.

Buyurun.

3.- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Altyapı ve Kentsel Dönüşüm Hizmetleri Genel Müdür Yardımcısı Suna Kotan'ın 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun ve bu Kanun kapsamında şimdiye kadar yaptıkları hakkında sunumu

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Sayın Başkanım, kıymetli vekillerim; şimdi, önce bir kendimi tanıtayım. Ben hukukçuyum; 6306 sayılı Kanun'un hazırlanmasında ben vardım, sonradan alt mevzuatın tamamının hazırlanmasında ben vardım. Kanunun uygulanmasına yönelik olarak belediyelere ve diğere müdürlüklerimize verilen görüşleri yazan daireler bana bağlı, benim denetiminden geçerek şey yapıyor. Dolayısıyla 6306 sayılı Kanun'da ne var, ne yok, ne eksik belki de en net söyleyebilecek kişilerden birisi olduğumu düşünüyorum. Şimdi, burada, öncelikle, kanunda ne var ne yok anlatacağım. Bu çerçevede de, bir önceki sunumda sayın vekillerimin soruları vardı kentsel dönüşüme ilişkin, hem onlara değinerek hem de kanunu anlatarak ya da işte, nasıl olması gerektiğine yönelik önerilerimizi, tekliflerimizi arz ederek bir sunum gerçekleştireceğim. Yazılı bir sunum var ama ona bağlı kalmayacağım ben.

Şimdi, 6306 sayılı Kanun 2012'nin Mayıs ayında yürürlüğe girdi. Dönüşüme yönelik çok ciddi önemli argümanları olan bir kanun. Şimdiye kadarki hiçbir dönüşüm kanununda mülkiyet hakkına dokunan hükümler olan bir kanun olmamasına rağmen 6306 sayılı Kanun, özellikle yeni yapı yapılması konusunda maliklerin üçte 2 çoğunluğuyla işlem yapılabilmesine yönelik bir düzenlemeye gitti. Bu düzenleme Anayasa Mahkemesinden geçerek de onaylandı çünkü bir risk var, bu dönüşüm için bu gerekir. Yine, diğer hiçbir kanunda olmayan maliklere birtakım parasal yardımlar öngören bir kanun. Bu anlamda da çok ciddi anlamda diğer dönüşümü öngören kanunlardan farklı ve dönüşümü kolaylaştırabilecek nitelikte bir kanun. Yine, uygulamalarda en azından bir bakanlığa... Yetkiler Bakanlıkta toplanmış gibi gözüküyor ama aslında öyle değil. Yani Bakanlık belki bir koordinatör ama Bakanlığın bu yetkileri belediye ve TOKİ'yle paylaşacağı yönünde; kanunun birçok maddesinde “Bakanlık yapar” “belediye yapar” -belediye idare tanımında geçiyor bu arada- ya da “TOKİ yapar” gibi bu 3 kuruma atıf yapan bir şey. Aslında yetkileri sadece Bakanlığa toplayan bir kanun değil.

Şimdi, Vekilimin... Belediyelere riskli yapı ve riskli alan belirleme konusunda yetki verilmesi gibi ilk toplantıda bir görüş ortaya çıktı. Şimdi, 6306 sayılı Kanun'da idare şöyle tanımlanıyor: “Mücavir alan sınırları içerisinde belediyeler, bu alan sınırları dışında il özel idareleri, büyükşehirlerde büyükşehir belediyeleri, Bakanlıkça yetkilendirilmişse büyükşehir içerisindeki ilçe belediyeleri yetkilidir.” diyor ve bu kanun 2012 yılında yürürlüğe girdikten hemen sonra Bakanlık, bütün büyükşehir belediyesi içerisindeki ilçe belediyelerini riskli alan ve riskli yapı tespiti yapma konusunda yetkilendirildi. Dolayısıyla bugün artık hiçbir belediyenin “Benim riskli yapı ya da alan belirleme konusunda yetkim yok.” dememesi lazım ama bunu hâlâ diyorlar. Yani vatandaş “Benim yapım riskli midir?” diye belediyeye gittiğinde belediye bunu bize yazıyor. Biz aynen “Malik yaptırabiliyorsa malik yaptırın, malik yaptıramıyorsa belediye senin yetkin var, yerel yönetim olarak ilk önce buna müdahale etmesi gereken idare sensin.” diye iade ediyoruz. Ha, bu yazıdan sonra gidiyor ama belediyeler bunu bilmiyorlar mı bilmiyorum. Yani o genelgeyi belki de yeniden mi duyuralım belediyelere? “Biz, ta 2012'de bu yetkiyi sizlere verdik; riskli alan ve riskli yapı belirleme konusunda hiçbir belediye ‘Benim yetkim yok.’ diyemez.”

Şimdi...

GÜRSEL EROL (Elâzığ) – Bence o genelgeyi yenilemeniz de yarar var.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Evet, bunu belki de şimdi, buradan da yani siz sayın vekillerimizle de böyle...

ZEYNEP YILDIZ (Ankara) – Yenilemek değil de zaten var olan genelge gözetilmeli.

GÜRSEL EROL (Elâzığ) – Ama resen belediye yıkılmak istenen binalarda bu tespiti yapamıyor ki.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Yapıyor, kesinlikle yapıyor Sayın Vekilim. Süreci şöyle...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Valilik o emri vermiyor mu? Bakanlık valiliğe, valilik de belediyeye değil mi?

ZEYNEP YILDIZ (Ankara) – Ama zaten var olan genelgeyi uygulamak zorunda belediyeler.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Hayır, dördüncü kata gidiyor karot alıyor, birinci kattan alması lazım.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Şimdi eksiklikleri söyleyeceğim ya da tıkanıklıkları noktaları, kanunun, söyleyeceğim ama riskli yapı tespiti konusunda bizim kanunumuzda ve yönetmeliklerimizde şöyle bir hüküm var: Riskli yapı tespitini biz öncelikle malikler yaptırın istiyoruz; diyoruz ki öncelikle malikleri... Bunu da niye istiyoruz? Çünkü riskli yapı tespiti yaptıktan sonra yapılacak yeni uygulamalara üçte 2 çoğunlukla karar verilecek ve üçte 1’de kalanın payı belki de satılma noktasına gidecek. Bu yüzden de diyoruz ki: Öncelikle riskli yapı tespitini malikler bir anlaşarak kendi aralarında yaptırınlar. Uygulama sorunsuz yürüsün, maksadımız bu ama biz aynı zamanda bu genelgede belediyelere şunu yazdık, dedik ki: “Tespit edilmesi aciliyet gerektiren yapıları maliklerin talebini beklemeden siz yapabilirsiniz.” 2012’de yazdık bunu. Dolayısıyla resen istediği zaman teklif yapabilir. Onu bırak, yönetmelikte hükmümüz var, diyor ki: “Belediye ya da Bakanlık maliklere süre vererek maliklerden tespit isteyebilir, malikler yaptırmazsa belediye ya da Bakanlık resen yapar.” Yani o genelge dışında yönetmelikte de bu hüküm var ama bütün bunlara rağmen böyle sanki bütün yetkiler Bakanlıkta, birisi “Risk.” dediği zaman, birisi bir “Dönüşüm.” dediği zaman hemen herkes Bakanlığa yazıyor. Biz aynen “Hayır, bu yetki sizde de var, isterseniz bunu kullanırsınız.” diyoruz. Ha, kullanmak istenilmiyor, niye istenilmiyor? İşte, dediğim gibi yani riskli yapıyı belediye gidip resen yaptığı zaman bu üçte 2 anlaşamama durumu olacak, maliklerin itirazlarıyla karşılaşacak. Belediyelerin çoğu da o yüzden de bu sorumluluğu Bakanlık alsın istiyor, Bakanlık yaptırın istiyor ama Bakanlık...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Ya da dediğiniz zaman -özür dilerim ama- zaten belediye ve Bakanlık eşit sorumlulukta olmuyor mu? Yani siz oraya...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Evet ama Sayın Vekilim, 6306 sayılı Kanun’un maksadı şudur: Yani evet, uygulamalara yön versin diye bütün yetkiler kendisinde gibi gözüktür ama bütün yetkileri hem zaten kanunda “Belediye, TOKİ, Bakanlık yapar.” diyor hem de diyor ki: “Bakanlık buradaki yetkileri devreder.” Yani merkezî idarenin herhangi bir ildeki herhangi bir yapının riskli yapı tespitini yapması ya da yıktırması doğru bir şey değil. Yani oraya ilk

müdahaleyi yapacak olan yerel yönetimlerdir. 6306 sayılı Kanun'un mantığında bu var. Uygulamada da biz bunu uyguluyoruz ama buna rağmen sorumluluk alınmak istenmiyor ne yazık ki. Bunu belki değiştirecek bir şeyler yapılabilir. Yani açıkça belki “Bakanlığı” çıkartıp o zaman “belediyeye yaptırmak” mı demek lazım “belediye yapsın” diye.

NECİP NASIR (İzmir) – Vatandaşların müracaatı hâlinde valiliklerin bu konuda baskıcı davranmasının doğru olacağını düşünüyorum.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Valilikler ama şeyde kendi... Yani il özel idarelerinin yetkisi mücavir alan sınırları dışında.

NECİP NASIR (İzmir) – Yeni bir tanımlamayla diye düşünüyorum.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCUGÖLÜ – Teklif olarak değerlendirebiliriz.

NECİP NASIR (İzmir) – Mesela bize 6306'da vermişsiniz bunu; 7'ye (2) b maddesinde, 8'e (3) c'de “Belediye yapsın.” diyor. 5 tane blok aynı imar adasında anlaşmış, bir tanesi yapmıyor, üçte 2 çoğunluk da sağlanıyor, belediyenin aslında gidip orayı yapması gerekiyor, yapmıyor. Şimdi, bunun bir yaptırım gücü olması gerekiyor. Kanun yetkiyi vermiş, siyasi saiklerle belediye yapmıyor bunu. O hâlde “valiliğe” diye bir düzenleme yapmamız gerektiğini düşünüyorum. Bunu öneri olarak sunacağız.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Valiliğe demeye gerek yok ki orada yani irade konulursa hani merkezî idare gitsin, herhangi bir ildeki bir yapının tespitini yapsın diyorsanız biz yaparız, yetki var, problem yok. Ama yani belediyenin yapması biz... Mesela bu soru çok geliyor, diyor ki “Bir parselde birden fazla yapı var, 3 tanesi istedi, yaptırdı tespiti, kesinleşti hatta yıktırdı, bir tane gecekondusu olan bunu yaptırmıyor.” Dolayısıyla o parselde dönüşüm yapılamıyor. Şimdi, biz zorla yaptırmayı göze almamak için buna bir sürü argüman geliştirdik. Yani işte, ifraz yapılabilirse ifraz yap, ifraz yapılamıyorsa yıkıp aynı şekilde yapmalarının yolunu açacak düzenlemeler yaptık yönetmelikle.

NECİP NASIR (İzmir) – O zaman belediyeleri niye yetkilendirelim? Belediyelere yaptırım yapacaksın, bu siyasi saikler ortadan kalkacak ondan sonra...

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Hayır, içinde 50 tane, 60 tane, 40 tane yapı olan adalar da var, parseller de var. Burada bağımsız birimle ilgili de uygulamaya kolaylık getirsin, riskli olan yapıyı tek başına yıkıp yeniden yapsın, bütün herkesin, maliklerin üçte 2'sini de aramasın...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Şeyde yapıyoruz, ya bir parselde 10 tane yapı var diyelim, anlaşmıyor, bir tanesi yaptıramıyorsa 9 tanesi yaptırdı, bir tanesi yaptıramıyor. Yani bizim şu andaki ürettiğimiz çözüm ifraz olabiliyorsa o tek yaptırmayana ifraz ediyor. İfraz olamıyorsa..

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Buna belediyelerin çoğu ruhsat vermiyor ama şu an.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Teknik olarak mümkün değilse “9 taneyi yıkın, 9 tanenin üçte 2 çoğunluğuyla uygulamalara yön verin.” diyoruz. Bu kez şey çıkıyor, tapuda terklerle ilgili bir mesele çıkıyor. Terklerde işte, belediyeler bütün maliklerin muvafakatini istiyor.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Sayın Müdürüm, uygulama yapılamıyor.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Yürümüyor.

ÇEVRE ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Evet, yürümüyor. Yani burada belki resen yapılması gerekecek ama bunu yapacak olana karar vermemiz lazım yani merkezi idare mi gitsin yapsın yoksa belediye mi yapsın?

Kanunda riskli yapı tespiti yaparak uygulama var, riskli alan belirleyerek yapılan uygulama var, bir de rezerv alan belirleyerek yapılan uygulamalar var. Riskli yapıları, dediğim gibi öncelikle malikler yapsın istiyoruz ama maliklerin yapmadığı, bizim de İstanbul’da çöken binaların etrafında olduğu gibi yani bizim resen yaptığımız uygulamalar da var. Belediyelere de “Resen istiyorsanız yapabilirsiniz.” diyoruz, çok fazla yok ama. Genelde riskli yapı üzerindeki dönüşüm, maliklerin talebine istinaden yürüyor. Şimdiye kadar da 900 bin bağımsız birim olan yapının maliklerin talebine istinaden olarak riskli yapı tespiti yapıldı, üçte 2 çoğunlukla karar alındı, üçte 1’in hisseleri satılarak bunların dönüşümü sağlandı. Bunların yerine de 1 milyon 900 tane yeni yapı yapıldı yani 1 milyon 900 kişinin en azından can güvenliği sağlanmış oldu. Bu, eleştirilebilir, bu parsel bazlı dönüşüm, bina bazlı dönüşüm kentsel dönüşüm olmayabilir ama bizim kanunun adı zaten afet riski altındaki binanın ya da alanın dönüşümü. Evet, kentsel dönüşüm olsa, sosyal donatısıyla, çevresiyle, altyapısıyla her şeyi dönüşse çok daha iyi olur ama bu bina bazlı dönüşümler de önemli.

Şimdi, bina bazlı dönüşümü etkin hâle getirmek için kanunda birtakım argümanlar var, işte, kira yardımı yapıyoruz, vergi, harçlardan muafiyet sağlıyoruz, bankalardan kredi çekilirse bunlara faiz desteği veriyoruz. Bunlar oldukça cazip geldi ilk yıllarda fakat seneler ilerledikçe bu harç muafiyetleri birazcık azaldı ya da kiralara yetersiz gelmeye başladı, o yüzden bu tespit sayıları son bir iki yılda azaldı ama şu anda...

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Geçen yıl 200 bin lirayla başladınız, 2022 yılında.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCÜOĞLU - Şu anda 1 milyon 250 bin lira.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – 1 milyon 250 bine kimse ulaşmıyor ki.

ÇEVRE ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Şu anda faiz desteğini ve kira yardımını ciddi oranlarda artırdık. Bunların muhtemelen...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Kira yardımını ne kadar artırdınız?

ÇEVRE ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – İstanbul’da 3 bin 500 liraya.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Türkiye’nin gerçeğiyle pek bağdaşmıyor yani. İstanbul’da 3 bin 500 liraya kira mı var?

ÇEVRE ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Sayın Vekilim, oraya da geleceğim.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Bizde yok yani bizim Arsuz’da 25 bin liraya çıktı.

NECİP NASİR (İzmir) – Sizinki sosyetik yer Sayın Vekilim.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCÜOĞLU - Devam etsin Genel Müdür Yardımcımız, o konulara da değinecek zaten.

Buyurun.

ÇEVRE ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Sayın Vekilim, o konuya da geleceğim.

Şimdi, riskli yapı tespitleriyle ilgili olarak Sayın Vekilim de söyledi, kanunun 6/a maddesi resen uygulama yapmayı öngören bir madde. Orada riskli yapı tespiti için zorla binaya girme, kilitli olan kapıları açtırma konusunda bir yetki var ama bu, genel anlamda maliklerin yaptırdığı tespitte böyle bir yetki yok. O tespitlerde de yani maliklerce yapılan tespitte de -ki genelde riskli yapı tespitleri zemin katta yapılıyor, kritik kat dediğimiz katta yapılıyor- oraya zorla girme yetkisinin, gerekirse tespit için kilitli olan kapıları açarak binaya girilmesine izin vermeye dair bir düzenleme yapılması elzem riskli yapılarda.

Riskli yapılarda gene aslında alanlarda da öyle, dönüşümü ciddi ölçüde etkileyen ya da engelleyen, duraksatan bir başka konu, konunun yargıya taşınması yani riskli alan kararlarına karşı dava açılıyor; birçoğuna riskli alan kararına açılmasa bile oranın imar planlarına karşı davalar açılıyor. Tabii ki bir hukukçu olarak dava açılmasın demek mümkün değil, açılacak dava ancak davalar o kadar uzun sürüyor ki bu, dönüşümü çok ciddi anlamda sekteye uğrattıyor özellikle riskli yapılarda. Dönüşüme engel olmak isteyen malik, riskli yapı tespiti işleminden başlıyor, işte, anlaşılmadığı için, üçte 1’de kaldığı için payının satılmasına kadar giden süreçteki her işlemi dava konusu ediyor. Davalar açılсын ama kentsel dönüşüm konusunda, gayrimenkul hukuku konusunda ihtisaslaşmış mahkemelere ivedilikle ihtiyaç var. Bilmiyorum bu Komisyonada Adalet Bakanlığının yetkilileri de dinlenecek mi ama bu konunun çok acilen çözülmesi lazım yani hem yargılamaların seri bir şekilde, kısa sürede çözülmesini sağlayacak bir düzenleme hem de bu konuyu bilen, kentsel dönüşüm, gayrimenkul hukukundan anlayan hakimlerce bu konunun çözülmesi gerekir. İstanbul’da milyon dolarlık taşınmazlara ilişkin açılan davalara sulh hukuk, asliye hukuk mahkemesinde yeni mezun olan bir hâkim bakıyor. Dolayısıyla anlamıyor, bilirkişiye defalarca gönderiyor yani hem bu anlamda gayrimenkul hukukunu bilen hâkimlerin oluşturulduğu bir mahkeme olmalı hem de belki davanın sürecini yani inceleme sürelerini kısaltacak bir düzenlemeyle ihtisas mahkemelerinin kurulması önemli kentsel dönüşümde.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCUOĞLU – Bizim önceki Komisyon Raporu’muzda da bu ihtisas mahkemeleri konusunda önerimiz mevcuttur.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Evet ama Adalet Bakanlığına gönderildi mi, bilmiyorum. Yani, şu an bir çalışma olup olmadığını bilmiyorum, en azından bizim “Böyle bir çalışma var.” diye bir duyumumuz yok.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCUOĞLU – Evet.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Yani, bunun belki... İnşallah, bu Komisyonun şeyiyle, Adalet Bakanlığına belki şey olabilirse.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCUOĞLU – Onu görüşelim, tamam.

Evet, buyurun.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Alan bazlı dönüşümlerin de kendine özgü zorlukları var. Yani, alan bazlı dönüşümde de bizim ülkede ne yazık ki hâlâ dönüşümden zengin olmayı hayal eden bir kesim var. Dolayısıyla, bunlarla anlaşmak bir türlü mümkün olmuyor; alanı ilan ediyorsunuz, hak sahipliği çalışmalarında tıkanıp kalıyor.

İkincisi, bizim ülkede çok ciddi anlamda mülkiyet sorunları var. Yani, özellikle İstanbul’da hazine taşınmazları üzerinde tapu tahsis belgeleri olanlar bu mülkiyet problemleri çözülemediği için... Ha, biz bunun için Kanun’un 6’ncı maddesinin (a) fıkrasına bir hüküm ekledik. Hazinesin üzerine devralıyoruz, yapıları yapıyoruz; artık dönüşüm sürecini engellemesin diye birtakım düzenlemeler yaptık, çok da faydası oldu, yürüyor ama gene de mülkiyet sorunlarını çözecek belki...

NECİP NASIR (İzmir) – Ama imar barışı da büyük oranda çözdü bunu değil mi?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Evet, evet; oraya geleceğim. O imar barışı, aslında hem mülkiyet sorunlarını çözdü hem de imar barışının kaçak yapılaşmanın olduğu yerdeki dönüşümlere faydası oldu. Şöyle faydası oldu: Aslında herkes kaçak yapıların nerede olduğunu biliyor ama kaçak yapılar resmî olarak kayıtlara geçmiyor. Yani, belediye orada bir kaçak yapı olduğunu biliyor ama sorduğunuz zaman resmîyette o yapı onun kaydında yok, yok olduğu için de işlem yapmıyor. İşte, imar barışıyla o yapı kayıt belgesi verildiği zaman o yapı resmî olarak devletin kayıtlarına geçti. Dolayısıyla, bu kentsel dönüşümde çok işe yaradı; hem belediyeye hazine taşınmazlarındaki taşınmazları satın alma hakkı tanıdı hem de orada bir yapının olduğu artık resmî kayıtlara da geçmiş oldu.

Bir kere alan bazlı dönüşümde algıyı değiştirmemiz lazım. Yani, vatandaştaki “Ben bu dönüşümden zengin olurum.” algısını değiştirmek lazım. Biz aslında bu konuya çalışıyoruz. Bunun için belki hak sahipliği kriterlerini yönetmelikle değil, kanunla belirlemek lazım. Yani, vatandaş, bir yer dönüşüme girdiği zaman ne alacağını net olarak, kimsenin müdahale edemeyeceği şekilde, kanunda yazmak lazım; aslında bu çözümleri düşünüyoruz. Ha, kolay olur mu? Bu zor olur. Yani, hak sahibi kriterini bir kanuna, bir mevzuata yazmak alan özelinde dönüşümü biraz sınırlandırır ama böyle olduğu zaman da... Alana gittiğin zaman değerlendirme yaptırıyorsunuz, hiç kimse değerinden memnun değil yani sanki dönüşüm yapan idarenin onlara bir kastı varmış gibi, sanki eksik belirlemiş gibi; maliklerde böyle bir şey var, bunu yıkmak lazım. Yani, evet, bu afetlerden sonra bir kendilerine geliyorlar “Evet, dönüşmesi gerekir.” diyorlar yani can güvenliği daha çok kazanma hırının önüne geçiyor o şeylerde ama hafızamız çok güçlü olmadığı için bu gene unutuluyor. Yani, belki buna yönelik bir çözüm üretmek lazım, vatandaşa net bir kriter -gene de diyorum- koymak lazım.

Rezerv alan belirleme işlemlerimiz var. Rezerv alanları biz üç türlü belirliyoruz. Birincisi, riskli alan varsa orada onların nakledileceği yeri yeni konut yapmak için belirliyoruz. Diğer bir kategorimiz, kentsel dönüşüme gelir elde edebilmek için rezerv alan belirliyoruz ve bunlara hiçbir uygulama yapmadan, belki imar uygulamasını yaparak, satarak bu taşınmazlardan kentsel dönüşüme gelir elde etmeye çalışıyoruz. Bir diğeri de, uygulama yaptığımız tarihî alanları falan da yeniliyoruz; onların sosyal donatı ihtiyacı için, çevre düzenlemesi için rezerv alanını belirleyip o alanlarda uygulama yapabiliyoruz. Yani, rezerv alanı sadece kanun kapsamında hazır konut ya da nakledilecek konut üretmek için belirlenmiyor, 3 maksatta da belirlenebiliyor.

Şimdi, dediğim gibi, kanun kapsamındaki finansman desteklerine baktığımız zaman, evet, kira yardımı yapılıyor; faiz desteği veriliyor; harçlarda, vergilerde muafiyet çok ciddi anlamda var. Dolayısıyla, bunlar bir nebze ihtiyacı karşılıyor ama bizim vatandaşın dönüşüme baktığı... Yani bir tarafta “Zengin olurum.” diyen, böyle bir kesim var, bir tarafta da sabit gelirli emeklilerin oturduğu yerler var. İşte, ekonomisi belli olan bir kesim var. Şimdi, bunların olduğu yerlerde de bu bizim yaptığımız yardımların yeterli olmadığı oluyor yani ekonomisi çok iyi olmadığı için kredibilitesi yok, gidip kredi çekemiyor, verdiğimiz kira desteği çok yetmeyebiliyor. Dolayısıyla, bir şekilde özellikle ekonomik bakımdan güçsüz olan kesimlerin olduğu yerlerdeki dönüşümlerdeki yardımları artıracak bir finansman

modeli oluşturmak lazım. Yani 6306 sayılı Kanun'un uygulanabilirliğini sağlamak için en önemli şey, bu kanunun finansman yönünü güçlendirmek lazım. Bu finansmanda da ben artık şu noktaya geldim: Evet, dolaylı birtakım kaynaklar öngörüyoruz ama bu dolaylı kaynaklar bir yere kadar getiriyor işi. Belki doğrudan bir bütçe ayırarak bir şey yapmak lazım ya da -ne bileyim, ben hukukçuyum; bu konulardan, para puldan çok da anlamam- belki ekonomistlerle bu işi konuşmak lazım. Yani maliyecilerle bu işi konuşup “Kentsel dönüşümün finansmanında yeni argümanları nasıl yaratırız?”ı... Belki, asıl önemli mevzu o. Yani kentsel dönüşümün bu finansman boyutunu çözdüğümüz zaman, zaten dönüşümün yapılmaması gibi bir şey olamaz.

Şimdi, biz elimizdeki kaynaklarla baktığımızda, on iki sene içerisinde 32 milyar lira harcamışız. Belediyelerle, TOKİ'yle hep beraber yaklaşık 3 milyon konutun da dönüşümünü sağlamışız. Şimdi, bu elimizdeki kaynaklarla hiç fena rakamlar değil ama ülkemizde dönüştürülecek bina sayısına baktığımızda bu yeterli midir? Tabii ki değil. Dolayısıyla, şey önemli, kentsel dönüşümün o finansman yönünü artıracak birtakım argümanlara ihtiyaç var, bu konuda şey yapmak lazım. Bizim önerimiz var mı? Dolaylı öneriler var ama bu dolaylı öneriler ne kadar katkı sağlar? Dediğim gibi, yani artık biz şey noktasındayız, dolaylı değil doğrudan bir kaynak, bu işe kaynak ayrılması lazım gelir diye düşünüyorum.

Hatta şunun üzerine çalıştık şimdi bu afetten önce: Kentsel dönüşümün diğer bir şeyi, bu işi yapacak, sırf bu işle uğraşacak bir kurum ya da birime ihtiyaç var. Şimdi, kentsel dönüşümle ilgili görevler bizim Bakanlığa verilmiş. Kentsel dönüşüm alanı ya da yapı belirleme konusunda bizim Genel Müdürlük yetkili, belirliyoruz. Planlama konusu Mekânsal Planlama Genel Müdürlüğüne gidiyor. Yapım konusu, köylerde yapılacaksa Yapı İşlerine gidiyor, şehirlerde yapılacaksa TOKİ'ye, Emlak Konuta gidiyor. Kaynak için taşınmaz gerekiyorsa Millî Emlak Genel Müdürlüğüne gidiyor. Buranın verileri için bir sistem oluşturmuşuz, Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğüne gidiyor. Yani evet, uyumlu çalışmıyor muyuz? Çalışıyoruz. Ama bakıldığı zaman, bunun şu olumsuz tarafları oluyor:

1) Zaman kaybı oluyor mu? Oluyor. Yani bir yerin planını siz bizzat kendiniz yaparsanız belki daha hızlı yapacaksınız, başka birime giderken belki daha zaman alıyor olabilir yani bu yazışmalardan dolayı bir şey olabilir.

2) Şuna bakıyoruz: Biz belediyelerin bazılarına yetki vermek istiyoruz, belediye diyor ki: “Benim tecrübeli personelim yok, bana personel görevlendir.” Kentsel Dönüşüm Genel Müdürlüğü olarak şuna bakıyorum: Yani kentsel dönüşümün belli bir boyutunu biz yaptığımız için bizdeki personelin kentsel dönüşümün bütün unsurları konusunda uzlaşmasının imkânı yok. Yani planlama konusunu bilmiyor benim Genel Müdürlüğümdeki kişi ya da yapım konusunu başka bir birim yaptığı için o bilmiyor. Hâlbuki kentsel dönüşüm işini yapan birimde çalışanlar kentsel dönüşümün başından sonuna kadar bu işin uzmanı olmalı ve o uzmanlık yeteneklerini de ilgili idarelere gerektiğinde aktarabilmeli, bunun eğitimini vermeli, gerektiğinde ben üç beş adamı belediyede görevlendirmeliyim, gidip orada iş yapabilmeli. Bunu sağlamaya yönelik bizim “Genel Müdürlüğümüz tüzel kişiliği olan bir başkanlık olsun.” gibi bir çalışmamız oldu yani “Gerektiğinde, dönüşümün yoğun olduğu illerde kentsel dönüşüm müdürlüğü kurulsun ya da yoğun olduğu bölgelerde bölgeler kurulsun, oradaki dönüşüm yapıldıktan sonra burası kapansın, belediyeler istediği zaman oraya eleman verebilsin yani kendi personelini yetiştirsin ve dönüşümün başından sonuna kadar tamamen gene diğer idarelerle, diğer genel müdürlüklerle iş birliği içinde çalışsın ama kontrolü bu müdürlükte olsun.” gibi böyle bir çalışma yaptık. Strateji ve Bütçe Başkanlığıyla da çalıştık, hatta düzenleyici etki analizimiz Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından onaylandı da sonra zaten tam ne yapacağımızı karar verecektik ki deprem afeti oldu, bu çalışma da öyle bir yarım kaldı.

Yani kentsel dönüşümün etkinliğini artırmak için böyle bir birime... Yani bu başkanlık olur ya da şu anda şey tartışılıyor, bunu da şey yapıyoruz: “Afet bakanlığı mı olsun?” Böyle bir bakanlık olacaksa da mutlaka kentsel dönüşüm ve afet bakanlığı olmalı belki. Yani kentsel dönüşüm için bir bütçe, belki böyle bir bakanlık olup sırf bu işte kullanmak için belki ayrılmalı. Bunlar yapılırsa -yani şu anda yaptıklarımızın kat kat fazlası yapılabilir yani yapılmaz değil, yapıyoruz, bunu görüyoruz ama bunlar da sağlanırsa- özellikle ihtisas mahkemelerinin kurulması sağlanırsa yani gereksiz yere, vatandaşların sırf kendisine verilen bağımsız bölümle yetinmediği için açtığı davalar yüzünden süreçler tıkanmayacak. Müstakil bir birim olursa, tüzel kişiliği olan bir birim olursa kaynak geliştirme konusunda daha rahat hareket edecek ve bir finansman da ayırabilirsek dönüşüm niye olmasın ki yani istediğimiz hızda olur. Yani şu an olduğunun kat kat fazlası, bu yapılabilir diye düşünüyorum.

Şimdi, geçen yılki Deprem Komisyonunda da ya da işte, bir önceki toplantıda da şeyi çok tartıştık biz: İşte, hızlı tarama sistemleri geliştirelim. Ha, biz geliştiriyoruz, burada problem yok, geliştirelim ama ben şuna inanıyorum: Yani aslında biz ülkemizdeki bütün deprem riski olan yerleri biliyoruz, yapı stokumuzun durumunu biliyoruz, dolayısıyla kaçak yapıları biliyoruz. Biz 2019 yılında strateji belgesi hazırlanması gerektiğini bütün belediyelere bildirdik. O belediyelere dedik ki: “Strateji belgelerini hazırlayın yani ilinizdeki “Dönüşüm nereden başlamalı?” diye bu belgeyi hazırlayın, bize gönderin, dönüşümü biz oradaki, o belgenize göre şey yapalım” Birçok belediyeden gelmedi. Şimdi, aslında, hızlı taramaya, şuna buna bence ihtiyaç yok çünkü biz dönüştürülecek yapıların nerede olduğunu biliyoruz. Şimdi, hızlı tarama yapıp da bir yere işte “Şurada, şu bölgedeki şeyler risklidir.” demenin, dönüştürmeyeceksek, hemen müdahale edemeyeceksek kimseye bir faydası yok. Yani orada oturan malikleri paniğe sevk edecek. Riskli olduğu bilindiği zaman ekonomik değeri düşecek, ekonomide bu konutların, bu şeylerin dönüşümü söz konusu olmayacak. Dolayısıyla dönüştürmek istedikten sonra, buna güç olduktan sonra zaten hızlı tarama şeyi var yani elimizde riskli olan bölgeler de var, yapılar da var. Yani bunu bütün idareler de biliyor, sanki bilmiyormuşuz gibi şey yapmaya gerek yok bence. Evet, hızlı tarama metodu bizim yönetmeliğin ekinde var, biz alan belirlerken bu hızlı tarama metodunu kullanıyoruz. Daha detaylısını da çalışıyoruz yani bina bazında en azından risklinin risklisi, onları tespit edelim diye ama dediğim gibi, bunlar dönüp dolaşıp dönüşümü ne kadar hızla yapacağına bağlı. Yani bir bölgeyi böyle taradın, dönüşüm yapamayacaksan taramanın bir anlamı yok. Dolayısıyla, eğer bu işe yeterli maliyet ayrılırsa, yeterli mali kaynak bir finansman metodunu geliştirebilirsek biz bu dönüşümü yaparız; burada problem yok.

GÜRSEL EROL (Elâzığ) – Ağzınıza sağlık, teşekkür ederiz. Tespitleriniz son derece doğru.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Ağzınıza sağlık, çok teşekkür ederiz. Başka bir şey söylemeye gerek yok artık. Finansman, kaldı bu dönüşümü sağlamak.

GÜRSEL EROL (Elâzığ) – Finansmanı da bizimkiler olursa bulacağız, afet bakanlığı da doğru bir öneri.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Bence şu anda konuştuğunuz her şeyi hakikaten kutluyorum. Yani kendim konuşuyormuş ya da benim şeyimden biri konuşuyormuş gibi hissettim. Çok teşekkür ediyorum fakat hanımefendinin söylediği...

GÜRSEL EROL (Elâzığ) – İnşallah sizi görevden almazlar.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İLKİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Sayın Vekilim, ben her mecrada bunları dile getiriyorum yani bunları aslında biliyoruz ama yapmıyor muyuz? Yapıyoruz ama şey de belli.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Söylediğiniz şey çok önemli: Dönüştürmek istiyor muyuz? Net. Bunun için bir finansman ayırıyor muyuz? Net. “Finansman ve dönüştürme iradesi varsa bizim bunu yapacak kadromuz, gücümüz, sistemimiz, yöntemimiz, her şeyimiz var.” diyorsunuz, net. Demek ki bütçe ayırmayan ve dönüştürmeyen siyasi otoriteye ben de diyorum ki: “Ayrın kardeşim.”

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İLKİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Yok, son kısmını ben öyle demiyorum. Ben şöyle diyorum: Dönüştürülecek yapı sayısı çok ciddi anlamda fazla ve bunların bir çırpıda dönüştürülecek mali kaynağı...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Yani siz “En ağır kısımdan başlayalım, bir yerden başlayalım.” dediniz, duydum yani. Daha riskli, az riskli, çok riskli bir yerden başlayalım. Böyle durarak, hiçbir yeri dönüştürmeyerek bir yol kat etmiyoruz, konu bu.

Teşekkür ederiz.

GÜRSEL EROL (Elâzığ) – Teşekkür ederiz.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İLKİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Güçlendirmeye ilgili birtakım şeyler söylemek istiyorum. Gene Sayın Vekilimin önerileri var, o önerilerin birçoğu zaten şu anda mevcut. İşte, güçlendirme konusunda deniliyor ki riskli yapı tespitiyle güçlendirme mümkün olsun. Zaten yönetmeliğimizde açık hüküm var, mümkün ama uygulamada şöyle mümkün değil: Yani yapıda bir kaçaklık varsa kaçak yapıyı güçlendirmek için güçlendirme ruhsatı alamazsınız. Yani “Kaçak yapıyı da güçlendirelim.” deniliyorsa onun da teknik şeyini tartışmak lazım yani hiçbir projesi olmayan bir yapıyı güçlendirmek için güçlendirilebilir mi, teknik şeyini ben bilmem, olabilir mi onu tartışmak lazım.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Hangi yapıları güçlendireceğiz?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İLKİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Ruhsatlı yapıların güçlendirilmesi mümkün.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Hasar yönünden...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İLKİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Yani hasarlı durumdan riskli yapı tespiti yaptırdığımız riskli çıkan bir bina bile güçlendirilebilir, onun şeyi yok. Teknik olarak rapor hazırlanıyor “Güçlendirilmesi mümkündür.” deniliyor, o da hem teknik olarak mümkün mü hem de mali yönden fizibil mi; ona bakılıyor. Ama mevzuat anlamında güçlendirmeye konu edilebilmesi için de bir kere imar mevzuatına aykırı olmaması gerekiyor, imar mevzuatına aykırı hiçbir yapının; Yapı Kayıt Belgesi alınanlar ve orta hasarlılar -onlar için özel düzenleme var- hariç güçlendirilmesi mümkün değil. Yani kaçak olan bir yapıyı “Ben güçlendiririm.” diye bekletenler var; hayır, bu olamaz.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – O açıdan değil, hasarlılık açısından.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İLKİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Ha, hasarlılık açısından, onun kriteri yok yani riskli yapı olarak tespit edilmiş bir bina bile güçlendirilebilir ama dediğim gibi, bunun maliyeti fizibil mi ya da işte, teknik olarak kullanım alanını şey yapar mı...

GÜRSEL EROL (Elâzığ) – Ben öyle biliyorum, yani doğrusu o değil mi, orta hasarlı binaların da yıkım kararı veriliyor? Cumhurbaşkanı'nın en son açıklaması oydu.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Veriliyor ama 7269’a göre “Eğer bir sene sonra güçlendirilmezse bunlar da yukarıdaki maddeye göre -orada ağır hasarı tarif ediyor- yıktırılır.” diyor.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – “Güçlendirilmezse yıktırılır.” diyor sizin mevzuatınız. Cumhurbaşkanı “Onlar da yıkılacaktır.” diyor.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Hayır, bizim mevzuatımız değil, deprem mevzuatı öyle diyor.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Ama yani Cumhurbaşkanının açıklaması “Onlar da yıkılacak.” diyor, net.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Yani şu an güçlendirilmediği için... Mesela Van depreminde yapmıştık onu, orta hasarlı görülen binalara bir kanuni düzenlemeyle “Bunlar riskli yapı olarak kabul edilir, işlem yapılır.” dedik; dolayısıyla, güçlendirilmeyenler riskli yapı kabul edildiği için yıkım sürecini kolaylaştırdık, kira yardımı da yaparak.

NECİP NASIR (İzmir) – Burada da kanuni düzenleme yapılması gerekiyor.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Evet, düzenleme yapılırsa olur.

NECİP NASIR (İzmir) – İzmir, depremde çok faydalanamadı. Bir yıl sonra “ağır hasar”a döndü, hiçbir aftan faydalanamadı İzmir.

GÜRSEL EROL (Elâzığ) – Ağabey, becerememişsiniz, biz Elâzığ’da hepsini becerdik.

NECİP NASIR (İzmir) – Ama alamazdık.

GÜRSEL EROL (Elâzığ) – Elâzığ’da hakikaten başarılı işler yapıldı, biz de destek verdik yani.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCUOĞLU – Elâzığ’da yapıldı, evet.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Tamam da yani şimdi de katkı ver bari, destek ver.

GÜRSEL EROL (Elâzığ) – Veriyorum işte, örnekleri anlatıyorum.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCUOĞLU – Genel Müdür Yardımcımız, sunumunuza devam ediyor musunuz?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Ana hatlarıyla söyleyeceğim bunlar yani bizim 3 tane önerimiz vardı, onları saydım. Durum bu, sorular varsa cevaplandırabilirim.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCUOĞLU – Teşekkür ediyoruz Genel Müdür Yardımcımız Suna Kotan Hanımefendi’ye.

Tabii, bu konuda daha önceki Komisyon raporumuzda da kentsel dönüşümün bütün ayaklarıyla alakalı çalışmalarımız, öncelik alanları, önerilerimiz olmuştu; bunlarla ilgili öncelikle riskli yapı stokunun belirlenmesi... Tabii, bu hızlı tarama ve riskli yapı stokunun belirlenmesinin üzerinde neden duruyoruz? Kaynaklar kısıtlı ve sınırlı olduğu için önceliklendirmeyi tam isabetli yapıp en riskli yapılardan başlamak daha efektif olur düşüncesiyle... Tabii ki kentsel dönüşümün diğer ayaklarını

-hem mevzuatta hem finansmanda hem de mülkiyete ilişkin diğer meselelerde-atlamadan, onları da eş güdümlü olarak oralarda da ilgiyle gerekli düzenlemeleri, iyileştirmeleri yaparak riskli yapı stokunu da hızlı bir şekilde tespit edip kaynakları en etkin, en verimli kullanarak en doğru yerlerde dönüşüme hız vermek açısından tabii, hızlı tarama yöntemleri, tahribatsız yöntemler; bunlar üzerinde duruyoruz. Arkasından, mülkiyete ilişkin sorunlar var...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Bir şey vurgulayabilir miyim Başkanım?

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCÜOĞLU – Buyurun.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Biz aslında 2019’da Strateji Belgesi’nin usul ve esasını belirledik ve bütün belediyelere gönderdik. Yani strateji belgesi belediyelerce hazırlanmış olsa... Aslında dönüştürülecek alanlar belli.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCÜOĞLU – O konuda da yine raporumuzun en arka sayfasında Kentsel Dönüşüm Strateji Belgesi’ni hazırlamayan belediyelerin listesi var, onu da ilgili belediyelere ben kendi seçim bölgemde ilettim, raporu da verdim; bunların da tamamlanması gerektiğinin altını çizdik.

Tabii, bu 6306’ya ilişkin mülkiyete dair önerilerimiz de vardı, yedi sekiz önerimiz vardı burada; imar planlarıyla alakalı, bazı yerlerde kentsel dönüşüme mevcut meri planlar da yapılaşmayla uyumadığı için onlar da bir engel teşkil edebiliyor.

Kentsel dönüşümün bir ayağı daha var, “sosyolojik boyut” diyoruz yani burada sizin de altını çizdiğiniz gibi, deprem sonrası bir farkındalık oluştuğunda insanlar kendileri de masraf yapmaya, bir an önce can güvenliği açısından dönüşüme hevesli hâle geliyorlar ama belli bir süre sonra da kentsel dönüşümle ilgili hiç bir yükümlülüğü karşılamadan, âdeta kentsel dönüşümle her şeyini yenileyeceği, belki de kentsel dönüşümden biraz daha metrekare kazanacağı bir algıya dönüşüyorlar; bunun da toplumsal farkındalık ayağıyla ilgili önerilerimiz ve öncelik alanları raporda kapsamlı incelenmişti.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Evet, evet.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCÜOĞLU – Yine, dediğiniz gibi, belediyelerin kentsel dönüşümdeki etkinliği hem yetki olurlarının olmasına rağmen hem de strateji belgelerini Bakanlığın çok defalar talep edip, uyarıp istemesine rağmen, yetiştiremeyen, yetiştirmeyen; kentsel dönüşüme hem mali açıdan, finans açısından “Gücümüz yetmiyor.” diyen, “Personelimiz yeterli değil.” diyen; kentsel dönüşüm, kentsel tasarım projeleri geliştiremeyen; bu noktada vatandaşın önüne gerekli kentsel tasarım, ada bazında, çözümler sunamayan; plan değişiklikleri yapıp vatandaşların muvafakatını alamayan, alamayacak kapasitede belediyelerimiz var. Bir de bu konunun sıkıntılı olması, vatandaşın beklentilerinin her zaman yükselmesi, onlarda bir memnuniyet oluşturma zor olması dolayısıyla da siyasi sebeplerle de bazı belediyelerin geri durduğunu biliyoruz, bazı belediyelerin yaklaşmadığını, yanaşmadığını da biliyoruz.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Sayın Başkanım, burada bir şey daha eklemek istiyorum.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCÜOĞLU – Buyurun.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Şimdi, 6306 sayılı Kanun’da şöyle bir hüküm var: Belediyeler, kentsel dönüşüm işine giren belediyeler yatırım bütçesinin yüzde 5’ini bu işe ayırmak durumunda. Hiçbir belediye şimdiye kadar on iki yıllık süre içerisinde ayırmadı bunu.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCÜOĞLU – Evet, biz bunu yüzde 10 olarak raporda bir teklif olarak sunduk ve denetlensin dedik.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Evet, yani bu iş olması lazım gelen şekilde yapılmıyorsa bunda bütün idareler elini taşın altına koymadığı içindir.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCÜOĞLU – Evet, tabii, burada mevzuata ilişkin de hem mevcut mevzuattaki eksikliklerin, kentsel dönüşümün önünde engel teşkil eden hususların değiştirilmesine yönelik önerilerimiz vardı, kurumlar arası çakışma vardı ve finansa ilişkin de ayrı bir bölümde finans yönetimine ilişkin hem deprem risk ve zararlarının azaltılmasında kamunun finansman ihtiyacını karşılamaya yönelik önerilerimiz, aynı zamanda kentsel dönüşümün finansmanına ilişkin önerilerimiz, sizin de bahsettiğiniz hususların birçoğu hem DASK’ın burada bir etkinliğinin artırılması, DASK’tan aktarılabilecek bazı fonlar üretilebilmesi gibi finansman ayağında da önerilerimiz vardı. Tabii, bu çok ayaklı bir iş; sadece önceliklendirme yapmak, riskli yapı tespitini hızlandırmak, tarama metotları geliştirmek değil, bir eş zamanlı olarak mevzuattaki düzenlemeleri yapmak, mülkiyet hakkına dair o hukuki süreçlerin hızlandırılacağı ihtisas mahkemelerini hayata geçirmek, mevzuatta çok kritik düzenlemeler yapıp, süreci hızlandırmak, bir yandan da işte finansman modelleri geliştirmek, kaynak oluşturmak, o kaynakları doğru yerde, bütün bu işlerin eş zamanlı, eş güdümlü, aynı etkinlikte, verimlilikte yapılması lazım ki kentsel dönüşümde hayal ettiğimiz, istediğimiz Türkiye’mizin ihtiyacı olan hızı ve büyüklüğü yakalayalım.

Evet, vekillerimizden Müzeyyen Hanım söz istemiş.

NECİP NASIR (İzmir) – Söz rica ettim, oylamaya gideceğim, müsaade etti Sayın Vekilim.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCÜOĞLU – Tamam.

NECİP NASIR (İzmir) – Bir soru soracağım sadece.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCÜOĞLU – Evet, o zaman müsaadenizle İzmir Milletvekilimiz Necip Nasır’a söz veriyorum.

Buyurun Sayın Vekilim.

NECİP NASIR (İzmir) – Sayın Başkanım, bir şey soracağım. Bu imar haklarının toplulaştırılması ve imar haklarının transferi, aktarımı için hukuki bir düzenleme gerekiyor mu? Sadece bunu öğrenmek istiyorum. Bu yöntemle Konya Meram Belediyesi muazzam işler yaptı, biliyorum ama altlığı yok bunun. Bununla ilgili sizce hukuki bir düzenleme gerekiyor mu? Hukukçu olduğunuz için...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Şimdi, 6306 sayılı Kanun’da o yetkiyi veriyor, diyor ki: “İmar haklarını başka bir alana transfer etmeye bakanlık, işte, yetki devrederse, belediyeler yetkili.” ama bunun nasıl yapılacağının tarifi yok. Bunun için yani uygulama yapacak belediyenin işini kolaylaştırmak istiyorsak, evet, bunun bir yönetmeliği yazılabilir ama bir belediye bir uygulama yazar, belediye meclis kararına bağlar, “Buna göre yaptım.” der; bu doğrunun usul ve esası olur, sonradan da düzenlenir bunun mevzuatı yani olmadan da yapılabilir.

NECİP NASIR (İzmir) – Anayasa’ya takılmaz mı? Mülkiyet sorunu oluşmaz mı? Hukuki bir düzenleme gerekmiyor mu?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Yok, yetki veriyor zaten, diyor ki: İmar haklarını başka bir alana transfer edecek. Ama bu transferi yaparken, mesela uygulamayı yaparken adil bir şekilde yaparsa hiçbir şeye takılmaz, dava konusu edilmez ama yapılmazsa “Mahkemeye git.” deyince mahkeme diyecek ki: “Bunun bir usulü, esası yok. Belediye de bunu böyle yapmış ama bunu hukuka uygun yapmış, hukuka uygun yapmamış.” gibi böyle iptal kararı verir. Ama dayanağı var yani...

NECİP NASIR (İzmir) – Peki, Bakanlık olarak buna bir yönetmelik hazırlayabilir miyiz? Kazılar yönetmeliği gibi bir yönetmelik...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Şimdi, şöyle, hazırlanabilir ama bu imar hakları transferini, bu işin mevzuatını en iyi hazırlayabilmek için bu işi yapıyor olmak lazım. Yani bunu yapan bir idareyle istişare hâlinde yapılabilir ama Bakanlık masa başında oturarak bu işin şeyini yazamaz. Şimdi, uygulayan bir belediyenin bize bir teklifi olursa yani “Biz bu şekilde yaptık.” derse biz de ona ülke genelinde uygulanacak şekilde olur mu diye bakıp eksikliklerini düzelterek, evet, bir yönetmeliğini, “İmar uygulaması yapılanların haklarının transferi yapılacaksa bu şekilde yapılır.” gibi bir şeyini hazırlayabiliriz, hiçbir şey yok. Ama bu, uygulamaya dayalı, uygulamayı...

NECİP NASIR (İzmir) – Aslında, uygulamayı bilen, şu anda Genel Müdür Yardımcımız Bakanlıkta, eski Meram Belediye Başkanı Fatma Hanım bu konuya çok hâkim.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Evet, görüşeyim ben.

NECİP NASIR (İzmir) – Aslında, onunla konuşursanız bir altlık hazırlanabileceğini düşünüyorum.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Olur, olur.

NECİP NASIR (İzmir) – 10 bine yakın dönüşüm yapmış çünkü.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Onları şeyden de alırız, o belediye madem yapmış, oradan şeyleri alırız, hazırlarız.

NECİP NASIR (İzmir) – Oldu, teşekkür ediyorum.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Rica ederim.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCUOĞLU – Adana Milletvekilimiz Müzeyyen Şevkin söz istemişti.

Buyurun Sayın Vekilim.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Öncelikle, sunumunuz için teşekkür ederim.

Tabii, şimdi, bu, kentsel dönüşüm, normalde, kentleri afete dayanıklı hâle getirmek üzere ortaya konulmuş bir yasa taslağıydı ve doğrudu aslında. Ama maalesef şimdi görüyoruz ki işte, tamamen mülkiyet sahiplerine bırakılmış durumda bu. İşte, gidip bir tane karot alınıp burada... Herhangi bir mülk sahibinin, bir apartmanda, bir yerden karot aldırıp -zaten otuz yıllık, kırk yıllık binaysa o binanın

depreme dayanıklı çıkabilme olasılığı sıfır- ve “Depreme dayanıklı değildir.” diyerek bir belge alıp, o bütün mülk sahiplerini de bu şeye sokup tek bir binada dönüşümün yapılmasının adı kentsel dönüşüm oldu, maalesef buna evrildi. Yani, bir kere, bu mantığım kendi yanlış. Yani müteahhitler bunu alıyorlar, zaten o bina sahiplerine, o binanın yüzde 50’sine ancak verebiliyorlar. Orada yaşlı insanlar özellikle çok mağdur oluyorlar yani bunu ödeyebilecek durumda olamıyor, gitse yeniden yer kiralayamıyor, bir sürü sosyolojik olarak yarattığı olumsuzluklar da var o insanlar üzerinde. Ayrıca, on sekiz ay bir kira ödemesi yapılıyor bu kentsel dönüşümde. Ondan sonra o iş uzuyorsa vatandaş kendi hâliyle baş başa bırakılıyor ve bu kirayı ödemek zorunda ta ki bina bitinceye kadar. Bu tür olumsuzluklar var. Şimdi, gördüğümüzde, sizin de ifade ettiğiniz gibi, kanuni olarak yani kâğıt üzerinde herhangi bir sorun yokmuş gibi görünüyor ama uygulamalarda bunun böyle olmadığını bilfiil yaşayarak görüyoruz. Kentsel dönüşüm tamamen amacından sapmış durumda. Yani bir kentin afet adası neyse ya da o mahalle afete dayanıklı değilse onun bütünlüklü olarak dönüştürülmesinden ziyade, maalesef, rantı yüksek olan alanlarda binaların dönüştürülmesine evrilmiş durumda. Bir kere, bu zihniyetten hemen ayrılmak gerekiyor. Yani daha ne kadar olay yaşayacağız? Yani, şimdi, hep söylenen şu, sabahtan beri olan konuşmalarda “Efendim, işte, Deprem Yönetmeliği’nden önce yapılmış binalar yıkıldı.” Peki, güzel. Adana’da Deprem Yönetmeliği’nden çok önce, hiç de mühendislik eli değmemiş binalarda en ufak bir hasar görülmezken mühendis eli değmiş binalar da yıkıldı. Acaba yer seçimsel hatalar yok mu burada? Yani bunları hiç hesaba katmayacak mıyız? Yani yer seçimsel hatalar da çok önemli burada.

Dolayısıyla, benim birkaç sorum olacak izininizle.

Şimdi, Altyapı ve Kentsel Dönüşüm Hizmetleri Genel Müdürlüğünün yetki ve sorumluluk çerçevesi oldukça geniş tutulmuş. Mahalli idarelerin altyapı sistemleriyle ilgili genel planlama programlamadan teknik altyapı tesislerine ilişkin envanteri tutmaya, katlı ve köprülül kavşak gibi yapıların projelerini yapmak veya yaptırmaktan teknik altyapıya ilişkin her türlü etüt, proje, yapı ruhsatı ve yapı kullanma iznine ilişkin usul ve esasları belirlemeye kadar tanımlı konularda faaliyetler gerçekleştiriliyor. Bunlardan hangilerini gerçekleştiriyorsunuz? Yani bir bunu...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Şu saydıklarınızın hepsi aslında usul esas belirleme. Yani altyapı şeylerine katlı, köprülül kavşak yapmanın usulü esası. Yani oradaki görev tek bir görev, usul esas belirleme. Biz bunu 2013-2014 yıllarında yaptık, bitirdik. Usul esası belirledik, yayınladık. Ama hiçbir belediye de... “Bunu yaptınız. Biz bunu uyguluyoruz. Nasıl uygulayacağız?” diye hiç kimse de bir şey demedi.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Mesela geçtiğimiz...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – O görevi yaptık, bitti.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Belediyelerin ekiplerinden insanları da alıyor musunuz çalışmalarınıza?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Usul, esaslarda evet yani orada zaten o belediyelerle iş birliği içinde çalışmak mümkün değildi. O zaman beraber çalıştık, yayınladık ama ya çok iyi uygulanıyor, çok iyi oldu yönetmelik ya da kimse uygulamıyor, hiç de bir şey olmadı.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Ya, evet yani gerçekten çok üzülüyoruz. İşte, geçtiğimiz gün, köprülÜ kavşakta 16 vatandaşımızı yitirdiğimiz bu sel afetiyle ilgili, bu otopark ve köprülÜ kavşakla ilgili ne söylenebilir? Yani beş yüz yıllık -dün de ifade ettim- yağış ve akış rejimini tespit edip kesiti buna göre almak gerekirken maalesef şu anda 16 vatandaşımızın kaybıyla...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – 18 oldu.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – 18’e çıktı. Pardon, düzeltiyorum, doğru, 18 oldu. Sadece Urfa’da 16, Adıyaman’da da 2 diye biliyorum.

Dolayısıyla, şimdi elli güne yaklaştı; mesela, Devlet Demiryollarının bu deprem sonrası deprem bölgesine girmemesi hakkında ne düşünüyorsunuz? Yani orada hâlâ bir şey yok. Kurumları bu depremlere ve afetlere hazırlık yapma konusunda uyardınız mı, uyarıyor musunuz bu konuda?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Sayın Vekilim, deprem sonrası yapılan hiçbir işte Genel Müdürlüğümüzün doğrudan görevi yok yani şu anda biz acil yıkılacak yapıların yıkım işinin koordinasyonunu da Bakan Bey’in “Benzer görevler verir.” hükmü çerçevesinde bize “Bu işi siz yapın.” dediği için Genel Müdürlük olarak yapıyoruz ama bizim görevlerimizi düzenleyen ne 6306 kapsamında ne de 1 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararı’nda deprem sonrasına ilişkin olarak bizim Genel Müdürlüğün hiçbir görevi yok.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – “Altyapı ve Kentsel Dönüşüm Hizmetleri Genel Müdürlüğü” denildiği için yani...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Altyapı olarak kuruldu bizim Genel Müdürlük ilk başta. Bu Kentsel Dönüşüm Yasası çıkmadan önce Altyapı Genel Müdürlüğü gibi kuruldu. Dört beş ay sonra da 6306 sayılı Kanun çıkınca “Kentsel Dönüşümü o Genel Müdürlük yapsın.” denildi, ismine o eklendi.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Tamam, altyapıyla kim ilgileniyor o zaman bu durumda?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Orada bir iş yok. Orada bir usul, esas belirleme işi vardı, belirledik, bitti.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Yani tamam, bir kısmıyla, belediye olan yerlerde İller Bankası ilgileniyor ama...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – O yapımla ilgili olan kısımlarda İller Bankası yani sizin biraz önce okuduğunuz o kocaman bir paragraf aslında diyor ki: “Şunun, şunun, şunun...” Orada bir sürü iş gibi... “O işlerin nasıl yapılacağını, usul, esasını belirlemek” diyor.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Tamam, usul, esas belirlemede sorun yok.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Belirledik.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Peki, uygulama...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – İşte, belirledik, bizim iş bitti. Uygulamasını...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Sizden sonra işi kim takip edecek?

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Kim takip edecek peki bunu?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Belediyeler usul, esasa göre yapacak. Belediye görevini yapmıyorsa kim denetliyorsa orası belki... Yerel yönetimler denetleyecek ya da işte, alt şeyin...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Belki değil yani şu anda mevcut mevzuata göre, sizin bu hazırlık yaptığınız kısımdan sonraki kısmı devralan birim neresi?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Yerel yönetimler denetleyecek.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – İşte yani bence bu altyapıyı o zaman çıkarmak gerekiyor buradan.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – “Herhâlde belediye yapmazsa orası...” diyecek yani.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Evet, 6306 sayılı Yasa’nın yürürlüğe girdiği günden bu yana gerçekleştirdiği toplam harcamanın ne kadarı kira yardımı, ne kadarı hak sahibi binaların yapımı, ne kadarı güçlendirme kredisi, ne kadarı afet zarar azaltma projelerine harcanmıştır? Bunları not alıp şu anda uygun değilseniz yazılı olarak da Komisyonumuza...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Hemen şurada, slaytımızda vardı o rakamlar.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – İlgili mevzuatta riskli yapıların yıkım işlerinde kredi desteği verilmesi söz konusu mudur? Kentsel dönüşüm çalışmaları neden başarısız oldu? Gerçi izah ettiniz bir miktar ama sizin düşünceniz...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Sayın Vekilim, ben başarısız oldu demiyorum. Ben diyorum ki: Ciddi anlamda yapı dönüştü, 3 milyon yapı az bir yapı değil on senede. 32 milyar para harcandı, 3 milyon yapı Bakanlık...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Peki, yapı stoku envanteri yeteri kadar çıkarıldı mı sizce? Bu ülkede bu envanter çıkarılmış olsa hani bu kadar... Kaç yüz bin bina yıkılmış vaziyette şu anda sadece 11 ilde? Yani bir kere buna ilişkin yapı envanteri sağlıklı olarak çıkarılmamış durumda, 11 ilde bir kentsel dönüşüm gerçekleştirilmemiş durumda. Yani bize “Kentsel dönüşüm başarılı.” dersiniz ben bu 11 ilde neden 50 binden fazla insanımızı... “50 bin” deniliyor -siz demiyorsunuz tabii ki- resmî rakamlara göre öyle veriliyor ama daha fazla olduğunu biliyoruz yani on binlerce insanımızı enkaz altında bıraktıysak burada bir sorun var; o zaman kentsel dönüşüm amacına uygun olarak uygulanmamıştır Türkiye’de.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Sayın Vekilim, şimdi, şöyle söylüyorum ben: Ülkemiz bir deprem ülkesi.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Doğru.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Yani dönüştürülmesi gereken yapı sayısı gözetildiği vakit dönüştürdüğümüz yapı hiç de az değil yani harcadığımız kaynak, dönüştürdüğümüz yapı...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Nerede dönüştürdüğünüz önemli. İşte, önemli olan, afet riski altında olan bölgelerde mi dönüştürüldü yoksa...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – 59 tane ilde yani belli bir yerde değil ki...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – ... rantal alanlarda mı dönüştürüldü?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Hayır, 59 tane ilimizde var. Ya, buranın hepsi rantal alan olmuş olamaz yani.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Tamam yani ben çok sağlıklı işlemediğini burada yeniden ifade etmek durumundayım. Sağlıklı olsa bugün on binlerce vatandaşımız deprem bölgesinde enkaz altında hayatını yitirmemiş olurdu diye tekrar ifade etmek istiyorum.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Mesela Hatay’da ne kadar dönüşüm yaptılar? Birinci derece deprem bölgesinde 10 ilin toplamından daha fazla göçük, yıkık bina, hasarlı bina var, 10 ilin toplamından. 10 ilin toplamından daha fazla ölüm, daha fazla bina yıkımı var.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCÜOĞLU – Sayın Vekilim, size de söz vereceğim. Tamamlayalım. Zamanı verimli kullanalım.

Buyurun.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Cumhurbaşkanlığı teşkilatı hakkında 1 nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Genel Müdürlüğünüz için yapılan düzenlemelerde afet risk azaltma ve güvenliğine yönelik tek bir maddenin olmaması deprem yönetim sistemimiz için bir zafiyet değil midir? Bugüne kadar kaç tane riskli alan ilan edilmiş? Kaç tanesinde yetki ilgili idareye devredilmiş? Kaç tanesinin işlemleri bakanlıkça takip edilmiştir? Kaç tane riskli alanda dönüşüm proje işlemleri tamamlanmıştır? Riskli alan ilanında doğru bir strateji izlenmiş midir? Demin de sordum bunu ama yine sorayım. Bu kadar çok sayıda alan ilan edileceğine daha az sayıda ama mekânsal, sosyal, ekolojik ve afet risk azaltma odaklı dönüşüm uygulaması yapılırsa ve tamamlanmış olsaydı daha uygun olmaz mıydı?

Köylerimizin de dönüşüm projeleri kapsamına alınması ve bu yerleşimlerdeki dayanıksız ve niteliksiz binaların dönüşümüne finansal destek sağlayacak modeller yönünden bir çalışmanız var mı köyler için?

Yine, riskli alan ilan edilen sahaların afetsellik karakteri araştırılmakta mıdır? İlan edilen alanların depremsellik, yüzey faylanması, tehlike ve sakinim zonu, heyelan, taşkın ve benzeri gibi afet risklerine göre dağılımı nedir? Bu türden afet risklerine sahip sahaların belirlenmesi ve riskli alan ilan edilerek öncelikle dönüştürülmesi konusunda bir çalışmanız var mıdır?

6306 sayılı Yasa’nın afet risk azaltmaya odaklı, sosyal boyutu güçlendirilmiş, kapsayıcı ve katılımcı, yeni bir içerikte düzenlenmesine yönelik bir çalışmanız var mıdır?

Yine, 6306 sayılı Kanun’a 2019 yılında eklenen uygulamaların resen yapılması başlıklı 6/A maddesinde “Bakanlığa verilen yıkılacak derecede riskli olan yapıların bulunduğu alanlar ile kendiliğinden çöken veya zeminin kayması, heyelan, su baskını, kaya düşmesi, yangın, patlama gibi

sebeplerle ağır hasar gören veya ağır hasar görme riski bulunan yapıların bulunduğu alanlarda dönüşüm uygulamaları maliklerin ve ilgililerin muvafakati aranmaksızın Bakanlıkça resen yapılabilir veya yaptırılabilir.” yetkisi hangi alanlarda, kaç bina için kullanılmıştır? Bu yetki kullanılırken heyelan, su baskını, kaya düşmesi ve benzeri etüt ve analizler yapılıyor mu? Bu yetkinin kullanımında örneğin 7269 sayılı Yasa uygulamalarıyla çakışma ve çatışma yaşanmıyor mu?

Deprem bölgesinde en büyük yıkımın fay zonları üzerine oturan yerleşim alanlarında olduğu dikkate alındığında ülkemiz için en riskli alanlardan olan yüzey faylanması sakinim bandı içinde kaç yerde dönüşüm yapıldı?

Ve son olarak da 7269 sayılı yasaya göre Bakanlar Kurulu kararıyla afet riskli alanlardaki yapılar için de imar affı kapsamı için de yapı kayıt belgesi verilmiş midir? Verildiyse yeri ve adedi hakkında bilgi verebilir misiniz? AFAD Başkanlığınca bu konuda Başkanlığınız uyarıldı mı? Eğer uyarıldıysa ne yaptınız bununla ilgili? Özellikle aktif fay zonları üzerinde yer alan 24 kent, 110’u aşkın ilçe ve 502’yi aşkın köy için özel bir çalışma yapıyor musunuz? Yaptıysanız bu yerleri sayar mısınız? Yapmadıysanız kaç bin kişinin daha bu fay zonu üzerinde ölmesini bekleyeceğiz diye sormak istiyorum.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCÜOĞLU – İsterseniz tabii, bir kısmına yazılı da verebilirsiniz, tutanaklardan alırsınız. Çok kapsamlı oldu.

Buyurun.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Evet, yani çünkü spesifik olarak hangi alan, o detaylı şeyine ancak yazılı olarak verilebilir. Yalnız şunu söyleyebilirim, işte ekranda da var. 59 ilimizde 279 alanda çalışma yapıyoruz. Yani bu alanların hiçbirisi riskli değildir denilemez. Yani bu alanlar tabii ki riskli alan. Yani bir de riskli alan tanımı şöyle kanunda: Bir, zemin ya da üzerindeki yapılaşma sebebiyle risk teşkil eden alanlar riskli alan belirlenebiliyor. İki, kamu güvenliği ve kamu düzeninin bozulduğu yerlerde işte planlama, altyapının yetersiz olduğu şey ki Güneydoğu’daki dönüşümler bu madde kapsamında yapıldı. Bir üçüncüsü de üzerindeki yapılaşmanın yüzde 65’i ruhsatsız ya da kaçak ise bu sebepten belirlenebiliyor. Dolayısıyla bu 279 tane alan mutlaka bu şartlara uyuyor. Yani bunların hiçbirine “dönüştürülmesi gerekmeyen” ya da “rantın olduğu yerler” demek mümkün değil yani bunların tamamı bu kanundaki şartları taşıyan... Zaten 279 alanın 84’üne karşı da dava açılmış, bunlardan bazıları iptal edilmiş ama bazıları davayı kaybetmiştir, uygulamalar devam eden alanlar yani bunların denetimi yargı tarafından da oluyor. Dolayısıyla, evet, 279 eldeki kanun ve eldeki şartlara göre bence azımsanacak bir rakam değil ama dönüştürülmesi gereken yapı sayısına da baktığımızda, evet, daha çok alanı dönüştürmemiz gerekiyor hep beraber belediyelerle, Bakanlık olarak, idarelerle bir bütün olarak.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Afet bakanlığıyla ilgili görüşünüze yüzde yüz katılıyorum. Gerçekten çünkü bir tek kurumun bunun altından kalkabilmesi mümkün değil. Eş güdüm içerisinde bütün bu kurumların ve genel müdürlüklerin bir arada çalışması gerekiyor.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN - “Afet bakanlığı” demiyorum, ben “kentsel dönüşüm bakanlığı” diyorum.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Olabilir, fark etmez “afet ve kentsel dönüşüm bakanlığı” olabilir. Ama afetlerle her yıl deneyimlenen bir ülke olarak gerçekten afetlere karşı eş güdümün özellikle sağlanması açısından önemli olduğunu düşünüyorum.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCUOĞLU - Diğer kısımlara da yazılı cevap verirsiniz, tutanakları arkadaşlar size ulaştırır.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN - Yazılı olarak cevap veririm.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCUOĞLU – Şimdi, söz isteyen Hatay Milletvekili Suzan Şahin.

Buyurun Sayın Vekil.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Efendim, sunumunuz için çok teşekkür ediyorum, katılımcılara da katkıları için teşekkür ederim.

Hakikaten sunumu izlerken burada arkadaşlarımızla “Evet, çok doğru; evet, çok doğru.” gibi tasdik etmek zorunda kaldık. Bütün bu doğrulara rağmen bu sonucun böyle olmasını vallahi anlayamıyorum. Yani bütün bu doğru tespitlere, doğru mekanizmalara, doğru sistemlere, doğru kurulmuş, ön belirlenmiş tespitlere rağmen sonucun bu kadar vahim olmasını anlamakta zorluk çekiyorum. Dolayısıyla diyoruz ki: Evet, bizim bürokratlarımız, bakanlıklarda çalışan arkadaşlarımız buradaki, işte, genel müdürler, sistemdeki tüm çalışanlar üzerine düşeni yapmış, ortaya bir strateji koymuş ama ne olmuş da bunlar gerçekleşememiş? Finans olabilir, işte, birimlerin ortak iletişim kuramaması olabilir, o olabilir, bu olabilir. Veya işte, ortak çalışma içerisinde herkesin bir arada, bir elden yönetilerek yapının içerisine alınması gibi tekliflerin doğru ve hızlı değerlendirilmesi gerekir.

Hakikaten çok teşekkür ederiz ama sonuç olarak -diyeceksiniz ki: “Papağan gibi bunu tekrarlıyorsunuz.” evet, tekrarlıyorum- biz öldük, binlerce binamız yıkıldı, yuvalarımız dağıldı ve darmadağınız; hayatta kalanların da hayatı yok. Bu sonuç hiçbir kelimeyle artık anlatılamaz hâle geldi. Sürekli bu masalarda, bu komisyonlarda, bu araştırma önergelerinde bir şeyleri tespit edip edip gitmekten de yorulduk. Tespit ediyoruz, şurada bakınız, şu Deprem Araştırma Komisyon Raporu var, belki de sizin şu söylediklerinizin yüzde 90’ı bunun içinde var, daha fazlası var, tüm kurumlara ilişkin tespitler var. Belediyelerin, bakanlıkların, siyaset biriminin, Meclisin, herkesin yapması gerekenler konusunda onlarca kez çalışma yapılmış ama bir hareket yok. Bu hareketsizliğin sorumlusu kim ve niçin yok? Sonuç olarak, biz öldük, bir daha tekrar ediyorum, ben de öldüm yani herkes öldü, burada konuştuğumuza bakmayın, içimiz boşaldı ve artık bunların bir ete kemiğe bürünmesini istiyoruz.

Bak, şu anda zaman harcıyoruz, bütün arkadaşlarımız deprem bölgesinin milletvekilleri, birçok insanın hâlâ AFAD yönetiminden dünya kadar şikâyeti var. “Yok, yok, yoklar” ülkesindeyiz. Herkese de çok teşekkür ediyoruz, burada çalışanlara, bizim için birçok yardım gönderenlere, birçok belediyeye, o partili bu partili. İlk altı günü, emin olun, o belediyeler götürdü deprem sonrası konumunda.

Şimdi size bir şey soruyoruz, diyorsunuz ki: “Biz bu işin buraya gelinceye kadar kısmından sorumluyuz.” Evet, bundan sonraki kısmıyla da birlikte çalışmak zorundasınız; öncesi ve sonrası yok, bir bütün olmak durumundasınız çünkü bu, Türkiye’nin en büyük tehdidi ve nihayet “279 rakamı büyük.” Hayır, büyük değil, bu kadar büyük bir risk altında olan bir ülke için büyük değil hem de çok küçük. Yani saydığınız şey sadece Hatay’daki binaların rakamı bile değil ya, 1 ilden bahsediyoruz ama biz çoğunlukla deprem bölgesinde olan bir ülkeyiz, bence değil. Bütün kaynaklar başka türlü... Buna özel kaynak ayrılması lazım.

Bakin, bir şey söyleyeceğim: Şimdi, vatandaşlardan milyonlarca kez, milyonlarca çeşit vergi alıyoruz; mesela, ben şundan eminim ki yeni bir vergi sistemi getirilse, vatandaşlar inansalar ki gerçekten bu dönüşüm olacak, yemin ederim herkes verir. “IBAN” diyoruz gönderiyorlar, “o” diyoruz

gönderiyorlar ama bir güven meselesinin oluşması için... “Buraya kadar benim, şuraya kadar benim.” deyip bunları birleştirememek, bu büyük bir acı. Bunu sizinle ilgili konuşmuyorum, destekleyen bir konumda konuşuyorum ve nihayet birçok şeyi burada yine tespit ediyoruz, sonuca gideceğimiz bir şey yok. Şu gün, vatandaşın gözünde -ben onlar adına buradayım- en önemli şey şu: “Ben, burada en masumum-masum olan bu mülkiyet sahipleri- mülkiyet hakkımı nasıl koruyacaksınız? Mağduriyetlerimi kim giderecek? Netice itibarıyla, bu hayata benim bir daha tutunabilmem için buradaki yapacağınız kamulaştırma işlemlerini deprem öncesi gerçek rakamlara göre mi yapacaksınız, deprem sonrası tuzla buz olmuş bir yerde bir değer tespiti mi olacak?” Ben mülkiyet hakkının korunması için şeffaf, açık, net bir stratejinin belirlenip halkla paylaşılmasını istiyorum. Yani ya “Burası riskli bölge; evet, senin bu evini alacağız kardeşim ama buraya 10 şiddetinde depreme dayanıklı yapı malzemesiyle senin yerine bu binayı yapacağım, anahtarını vereceğim.” demeliyiz ya da “Senin buraya asla bina yapılamaz; evet, bu değersiz arsa mülkiyetinde senin olsun ama ver bana, ben sana şuradan bir ev yapacağım -ya da dükkân neyse- bunu sana teslim edeceğim.” demek zorundayız. Hiç kimse sorumluluktan kaçmamalı, bu sorumluluğu herkes üstlenmeli. Ha, bunu eksik yapan, hiç yapmayan, gereği gibi yapmayan personellerimiz ya da bu birimin insanları varsa da derhâl her birim kendi içinde gerekli soruşturmaları açmalı, müeyyideleri, bundan sonraki sistemi oluşturmalı, bir daha bunu yaşamamak zorundayız ve bu konum itibarıyla artık kentlerin yeniden yaratılması konusunda, diyorsunuz ya: “Çok dönüşüm yaptık.” Öncelik, mesela yani “‘Hatay, Hatay, Hatay’ diyorsunuz” diyeceksiniz, evet “Hatay” diyorum çünkü en riskli yerlerden, en riskli konumda olan il Hatay. “Hatay” diyorum, öncelik orası olmalıydı, bugün de öncelik, dönüşümler noktasında orası olmalı.

Bunun dışında belediyelerle iş birliği konusu... Belediyelerin içinde olmadığı hiçbir sistem doğru işlemez, zorunlu kılmak zorundasınız. Yaptığınız bütün çalışmalara, heyetlere, sistemlere belediyeden bir personelin -bir ya da ihtiyaç kadar- katılması ve yetkili olması lazım, kesinlikle. Belediyelerin “olur” ve uygunluğu olmadan yapılan işlemler sakat olur, o yüzden yetki dağılımını yaparken -denetim mekanizmasıdır da aynı zamanda, iki kurumun birbirini denetlemesini de sağlar- komisyonlarınızda, ekiplerinizde belediyelerden mutlak surette bir temsilcinin söz, imza ve yetki sahibi olması lazım; bunu mutlaka dikkate almalısınız diye düşünüyorum. Hani diyorsunuz ya: “Gönderdik gelmedi.” Eğer kendi içinde olsaydı mecbur verenekti. Örnek veriyorum yani “Gönderdik, bize belirleyin, gönderin...” Bunların zorunlu hâle getirilmesi için de bazı şeyler, stratejiler belirlenmeli.

Bu arada yine söyleyeceğim, şu anda “Mevcut binaların altyapıları falan, dönüşüme hazırlanalım, TOKİ’ler...” diyoruz ya, bilim adamları şu anda yerde betonarme çalışmalarının yapılmasını riskli görüyorlarsa bu, kamu kurumları içinde böyle olmalı, düz vatandaş için de. Bir eylem birliği içerisinde olmak zorundayız. TOKİ binaları yapacak, vatandaş yapmayacak; bu da bir kaos oluşturuyor yani eylem birliği sağlanmalı; kamu da kişi de... Bu konuda da gerekli önerilerin yapılmasını istiyoruz.

Güçlendirme konusunda, hani binaların güçlendirilmesi... Hasarsız ya da az hasarlı konumunda, yıkılmayacak, hakikaten güçlendirmeye hayata geçebilecek binaların hemen ayırt edilmesi ve bir an önce kimler tarafından yapılacaksa -TOKİ mi yapacak, işte o mu yapacak, para mı vereceksiniz, kredi mi kullanacak- hayata geçirilmesi lazım ki insanlar sosyalleşebilsin, kendi evlerinde kendi hayatlarını kurabilsin; bir aile, iki aile dışarıdaki o kötü, normalde on beş yirmi günlük “geçici barınaklar” olarak bildiğimiz çadır kentler ortadan kalsın.

Hâlâ çadır kentlerin sayısı konteyner kentlerden çok çok fazla ve kalıcı gibi düşünülüyor. Bu kentleşmeye yani dönüşüme giderken de çok iyi malzemeler olduğunu bu süreçle öğrendik, benim bir ilgi alanım ya da bilgi alanım değil ama birçok depreme dayanıklı prefabrik, çelik konstrüksiyon veya işte “ytong” gibi malzemelerin 3’ünün birden ayrı ayrı, ahşap, birçok modellemeler yapıyorlar

bu konuda. Yaşam alanlarını ve elbette bunların 21 metrekaresiyle sınırlı olmadığı, ruhsal travmanın da ortadan kalkacağı, insanlara yuva hissini vereceği yaşam alanlarının hızlı bir şekilde oluşturulması lazım. Bu konuda, deprem bölgelerindeki insanların birçoğu gerçekten yıkık, ekonomik olarak da yıkık. Yıllarca deprem vergisi ödemiş vatandaşlar devletin güçlü ellerini bu onarımlarda, yeniden yapılanmada ciddi anlamda kendi üzerlerinde görmek istiyor. Buna dair çalışmalarınız, şu söylediklerime dair bir yatırımınız, çalışmanız, stratejiniz var mı? Bu söylediğim kurumlar arası iletişimi sağlama yönünde, bakanlık düzeyinde sizin bilginiz dâhilinde olan bir çalışma yapılıyor mu? Bunları söylemek istedim.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCUGLU – Evet, buyurun.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Deprem bölgelerinde yeni yapılacak yapılarla ilgili olarak köylerdeki Yapı İşleri Genel Müdürlüğümüzün sorumluluğunda yürütecek, şehirlerdeki de TOKİ ve Emlak Konut sorumluluğunda yürütecek. Dolayısıyla hani orada nasıl bir çalışma var, o konuda bizim şu an için bir bilgimiz yok, bu konuda bir şey veremem, oradan ancak bilgi temin edilip yazılı olarak verilebilir. Çünkü bizim Genel Müdürlük o konuyu yapmıyor, bizim Genel Müdürlüğün şu an Antakya’da bir alanda, özellikle tarihi sit alanlarının bulunduğu bir alanda riskli alan çalışması var.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Çok özür dilerim, bunu da unuttum aslında, en önemli konulardan bir tanesi. Çok büyük alanda sit alanı olabilecek yerlerimiz var, dünyanın neredeyse kültür varlıkları konusunda en zengin şehirlerinden biriyiz, bunun da hassasiyetle en geniş alanda -özellikle Asi Nehri’nin sağ ve solu konumuyla konuşlanmış- bu bölgelerin belirlenmesi; sit alanı ve kültür varlıkları uhdesinde bunu, bu kötü günü fırsata çevirecek doğru kararların da alınması lazım.

Teşekkür ediyorum.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Yani şu an sit alanlarıyla ilgili olarak Kültür ve Turizm Bakanlığıyla beraber ortak bir çalışma yürütüyoruz, oranın sit alanı ilan edilip o alandaki dönüşümü Kültür ve Turizm Bakanlığının görüşleri doğrultusunda gerçekleştirmek üzere ama onun dışındaki şeyler, dönüşüm uygulamaları tamamen TOKİ ve Emlak Konut tarafından yapılacağı için hani benim şu an için bir şey söylemem mümkün değil.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCUGLU – Evet.

İstanbul Milletvekilimiz Gökhan Zeybek’in de sorusu var.

Buyurun Sayın Vekilim.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Evet, teşekkür ederim Sayın Başkan.

Çok kısa bir değerlendirmenizi rica edeceğim sizden.

Şimdi, 5393 sayılı Yasa ve 5366 sayılı Yasalarla kentsel dönüşüm ve gelişim proje alanı ve yenileme alanları oluşturma yetkiniz var sizin, bunların içinde bir tanesi de rezerv yapı alanı.

Şimdi, ben açıkçası merak ettiğim için sormak istiyorum. Ya, Türkiye’de bir afete maruz kalma özelliği çok geniş coğrafyalar üzerinde konut yerleşimleri, sanayi yerleşimleri var. Başta deprem olmak üzere, sel, heyelan, çığ, su baskınları gibi farklı afet riskleriyle karşı karşıyayız. Bütün bunlarla ilgili de çalışma yapıyorsunuz ama bütün bunların arasında –vaktiniz bol- mesela, İstanbul’da, Kemerköy’de bir spor alanını, bir golf alanını rezerv konut sahası ilan ediyorsunuz, afet riskli alan statüsüne alıyorsunuz, burada 3 ila 5 milyon dolar arasında satılabilecek olan konutlar planlıyorsunuz; bu planlamayı

yapıyorsunuz, bunlar itirazlar görüyor, mahkemeye gidiyor, iptal ediliyor; mesela üç gün içinde yeni planları askıya çıkaracak kadar canhıraş çalışıyorsunuz. Bu deprem oluyor, 50 bin insan –açıklanan– ölüyor, ne kadar daha insanın öldüğünden haberimiz yok, yüz binlerce insan yaralı; 3,5-4 milyon insan konutuna giremez durumda.

Gerçekten, mesela siz, bu Bakanlığın çalışanları, akşam eve gittiğinizde çocuklarınızın yüzüne nasıl bakıyorsunuz? Yani Kemerköy’deki hani bu rezerv konut sahasında Demirören Holdingin zararını çıkarmak için milyon dolarlık planlamayı niye yapıyorsunuz mesela? Bunu yaparken hiç böyle rahatsızlık duymuyor musunuz; çok açık soruyorum. Yani size talimat gelebilir, Bakanlıktan da gelebilir, siyasetten de gelebilir yani buna direnç gösterecek bir irade nasıl oluşmuyor? O zaman işte bunlar oluşmadığı için de bu depremler karşısındaki yıkımlardan da bu dönüşüm çalışmalarından da...

Ben İstanbul Milletvekiliyim, burada getirdiğiniz çözümlerin; Kâğıthane, Kartal, Gaziosmanpaşa dışındaki önerilerinizin tümü, düşük yoğunlukta gecekondulu mahallelerinin dönüşeceği rant projeleri. Siz Bağcılar’da ne getirdiniz? Güngören’de ne getirdiniz? Yani Güngören’de sadece Tozkoparan’ı getiriyorsunuz, niye getiriyorsunuz? Tozkoparan’da Küba Mahallesi, tek katlı gecekondular. Peki, Güngören’de 10 katlı, 12 katlı kooperatif binaların dönüşümelerini niye getirmiyorsunuz? Bahçelievler’de niçin getirmiyorsunuz? Yani neden yapı yoğunluğunun 5 emsal, 6 emsal, 8 emsal olduğu hiçbir mahalleyle ilgili bir dönüşüm getirmiyorsunuz? İstanbul’daki 8,5 milyon rezerv konut sahasını Başakşehir ilçesine verdiniz, Başakşehir Belediyesi’ne verdiniz. Ama Başakşehir’in yanında, orada gene AK PARTİ tarafından yönetilen Bahçelievler Belediyesi var, Bağcılar Belediyesi var, Bayrampaşa Belediyesi var. Hektarda 1.000, 1.200, 1.500, 3 bin kişinin yaşadığı yerleşim alanları var; bunların dönüştürülmesi konusunda niçin hiçbir proje geliştirmediniz? Gerçekten sormak istiyorum: Yani şu son iki yıl içinde Göktürk’teki, Kemerköy’deki bu imar planı çalışmalarını yapıyor olmaktan dolayı yani sizin kurumda çalışan plancılar –siz hukukçusunuz ama- mimarlar, mühendisler zerre kadar... Akşam eve gittiğinizde nasıl hissediyorsunuz kendinizi?

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCÜOĞLU – Evet...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Yani biz, dediğim gibi, dönüşüm alanı olarak belirlenen hiçbir alana “Dönüşüm alanı olmaz.” diyemeyiz. Ha, daha çok belirlenmesi gereken alan olabilir; onu diyebiliriz. Ama yani yapılmıyor değil dönüşüm, istenilen hızda olmayabilir ama yapılmıyor değil. Şimdi, spesifik olarak belirttiğiniz alanlarla ilgili olarak da hani orada ne olduğu, nedenini, planını, nasıl onaylandığı, o konunun bilgisi ben de yok çünkü o planın onaylanma konusu bizim Genel Müdürlüğün işi değil. Dolayısıyla yazılı olarak cevap verebiliriz.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCÜOĞLU – Evet, teşekkür ediyoruz.

Tabii ki kentsel dönüşüm bizim depreme dirençli kentler oluşturmak, yapı stokunu yenilemek açısından en kritik, en can alıcı, en kapsamlı, en karmaşık zorluğumuz açıkçası. Kentsel dönüşümü hızlandırabilmek, bu manada etkin hâle getirebilmek, toplumsal farkındalığını, vatandaşın da kentsel dönüşüm konusundaki istekliliğini, imkânlarını artırabilmek... Sonuç itibarıyla bir hukuk devletiyiz, buradaki vatandaşın mülkiyet haklarını korumak, kollamak adına bütün yargı süreçlerini işlettiğinde karşılaşılan, gecikilen sıkıntıları, sorunları da daha hızlı çözebilmek adına... Tabii çok kapsamlı bir konu, çok ayağı olan bir konu; finansman ihtiyacı, mevzuat ihtiyacı, uygulamada karşılaşılan mülkiyetinden tutun da arsa paylarındaki hatalara varıncaya kadar, sizin de bahsettiğiniz gibi, kaçak yapılaşmanın olduğu bölgeler, mevcut imar planlarıyla olan bütün uyumsuzluklar, bunların hepsi maalesef uzun yılların bir faturası şeklinde kentsel dönüşümü engelleyen hususlar. Bunları çözmek için çalışıyoruz, Bakanlığımız çalışıyor. Bu mevzuat, 6306 Türkiye’de yoktu. Bu noktada, 99 depremlerini

bir milat olarak görüp de Türkiye'nin hem afet yönetim kapasitesini artırma hem de yapı stokunu dönüştürebilme adına atılmış büyük adımlardır; yapı denetim sistemi olsun, 6306 olsun, bütün bu geliştirilen mevzuat, ayrılan kaynaklar... Ne kadar yapılabilirse imkânlar dâhilinde istenen hıza ulaşması açısından da hızlandırılacak. Her dönem güncellenen kanunlarda yapılan değişikliklerle bir mesafe alındı ama tabii ki çok uzun yılların büyük bir stoku var karşımızda. Bununla alakalı da bu mücadele devam edecek. Burada her konumda ister yasama olarak ister bütün uygulayıcı bürokrasi olarak katkı sağlamaya, çözüm bulmaya, sonuç odaklı çalışmaya hepimizin gayret etmesi lazım.

Sonuç itibarıyla, kentsel dönüşümle ilişkin birçok tespitin yapıldığı; bugünkü fotoğrafın en net şekliyle çekildiği; aksayan, eksik kalan hususların yansıtıldığı -işin içinde hem toplumsal farkındalık hem de birtakım siyasi sebepler de var- “Kentsel dönüşümle hayır” mitinglerinin yapıldığı; yeri geldiğinde her türlü kentsel dönüşüm projesine doğrudur, eksiktir, yanlıştır, fazladır bakmadan “rantsal dönüşüm” diyerek karşı çıkıldığı; iktidar yapmasın, mevcut iktidar puan kazanmasın diye sadece o çerçeveden bakılarak yaklaşıldığı süreçler de oldu bu memlekette, bu sahnelerin yaşandığı iller de oldu, maalesef bu söylemleri kullanan “şehrül emin” dediğimiz belediye başkanları da oldu. Maalesef, bu noktada, gayret edeceğiz, daha fazla çözüm arayışına bıkmadan devam edeceğiz.

Ben sunumlarınız için teşekkür ediyorum, emeğinize sağlık. Yazılı olarak da cevap vermek istediğiniz hususlar varsa onların da cevaplarını yazılı olarak ulaştırabilirsiniz.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Biz teşekkür ediyoruz.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCUGÖLU – Evet, biz teşekkür ederiz.

NECİP NASIR (İzmir) – Yalnız Gökân Bey'in suçlamasına lütfen yazılı cevabı ilgili arkadaşlarla gönderirseniz...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ALTYAPI VE KENTSEL DÖNÜŞÜM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SUNA KOTAN – Tabii, tabii.

NECİP NASIR (İzmir) – Bizim de bilgimiz olsun çünkü...

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Bir suçlama yapmadım ben.

NECİP NASIR (İzmir) – Hayır, şöyle...

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Fotoğrafları da vereyim yani.

NECİP NASIR (İzmir) – Şimdi, şöyle, bürokrat arkadaşımız...

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – 5 milyon dolarlık villa rezerv konut sahasına niye yapılsın?

ZEYNEP YILDIZ (Ankara) – Kişiselleştirerek kurdunuz ya cümleleri o açtın...

NECİP NASIR (İzmir) – Çünkü aynı şeyi biz İzmir'de de yaşıyoruz, böyle suçlamalar geliyor, o suçlamalarla... Ama aslını astarını öğrenince durum değişiyor. Yazılı olarak bildirmenizi rica ediyoruz.

ZEYNEP YILDIZ (Ankara) – Yani bir de usulen hani biz de netice itibarıyla İstanbul Büyükşehir Belediyesinin kentsel dönüşüm payının yüzde 5,5'tan neden yüzde 1,59'a düştüğünü elbette ki sormak isteriz.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Sorun, sorun.

ZEYNEP YILDIZ (Ankara) – Soruyoruz da.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – E, sorun.

ZEYNEP YILDIZ (Ankara) – Fakat burada sadece 2015’ten bu yana 7.067 kentsel dönüşüm davası açılmış. Dolayısıyla, burada belirli noktalarda birilerini, bir şeyleri suçlamaktansa sistemsal çözümler üretmemiz daha isabetli olacaktır diye düşünüyorum.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Tekrar söylüyorum: 350 bin metrekairelik Göktürk’teki, Kemerköy’deki spor alanı, yeşil alan neden villa imarlı hâle getirildi? Çevre, Şehircilik Bakanlığı...

ZEYNEP YILDIZ (Ankara) – Ya, zaten “Sorulara yazılı cevap versinler.” dediler.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCÜOĞLU – Evet, teşekkür ediyoruz değerli vekillerimiz.

Sunumlarını yapan Altyapı ve Kentsel Dönüşüm Hizmetleri Genel Müdür Yardımcısı Suna Kotan’a ve Riskli Yapılar Dairesi Başkanı Serdar Canikli’ye teşekkür ediyoruz, sağ olsunlar.

Şimdi, yine, Çevre ve Şehircilik Bakanlığımızın sunumları içerisinde Coğrafi Bilgi Sistemlerinin sunumları olacak.

Arkadaşlar o arada hazırlıkları yapsınlar, sunumu sizlere basılı olarak da ulaştırdık; aynı zamanda, sunumlar Whatsapp grubumuzdan da paylaşılmış durumda.

Evet, bir sunumumuz olacak. Sunumları yapmak üzere gelen Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdür Yardımcımız Doktor Akın Kısa ve Coğrafi Teknolojiler Dairesi Başkanı Emra Sert; hoş geldiniz diyorum.

Buyurun.

IV.- AÇIKLAMALAR(Devam)

2.- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdür Yardımcısı Akın Kısa ’nın Genel Müdürlük olarak yapacakları sunumlara ilişkin açıklaması

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI COĞRAFİ BİLGİ SİSTEMLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI AKIN KISA – Teşekkür ederiz.

Sayın Başkanım, sayın vekillerim; öncelikli olarak milletimizin başı sağ olsun, geçmiş olsun diliyorum.

Bölgede de içinde bulunduğumuz çok zor durumlar var, onun için de kolay değil bazı şeyleri aktarmak. İzniniz olursa biz size 2 bölümde aktarma yapacağız. Bir tanesi, depremin olduğu günden itibaren Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğümüzün bugüne kadar bir faaliyeti oldu, onu Emra arkadaşım aktaracak. Daha sonrasında da coğrafi bilgi sistemleriyle ilgili, bu ülkede de yaptığımız çalışmalarla ilgili birkaç önerimiz var. O konuda size çok kısa, 5-6 maddelik bir bilgi verip kapatmayı düşünüyoruz

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCÜOĞLU – Evet, teşekkür ediyorum.

Emra Sert, Coğrafi Teknolojiler Daire Başkanı, buyurun.

III.- SUNUMLAR(Devam)

4.- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü Coğrafi Teknolojiler Dairesi Başkanı Emra Sert ’in depremin olduğu günden beri deprem bölgesinde Genel Müdürlük olarak yaptıkları çalışmalar hakkında sunumu

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI COĞRAFİ BİLGİ SİSTEMLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ COĞRAFİ TEKNOLOJİLER DAİRESİ BAŞKANI EMRA SERT – Sayın Başkanım, kıymetli milletvekillerimiz ve pek kıymetli hazırun; Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü olarak depremin ilk saatlerinden itibaren coğrafi verilerin paylaşımı anlamında 11 il ve etkilenen diğer 10 il de olmak üzere toplamda 21 ili içerecek şekilde bütün coğrafi veri hazırlıklarımızı

tamamlamış bulunmaktayız. Ki normalde depremin ilk saatlerinden itibaren bütün bakanlıklarımız, merkez kuruluşlarımız ve benzer şekilde belediyelerimizden elde etmiş olduğumuz bütün althıkları, paylaşım usul ve esaslarında afet önceliği vererek hem “web” servisleriyle hem de benzer şekilde, “bulk” veri şeklinde Ulusal Coğrafi Bilgi Platformu üzerinden ATLAS uygulamasıyla ortak bir kullanıcı oluşturarak bütün kurumlarımızla ve ilgilileriyle paylaştık. Bu doğrultuda, yine, hızlıca hareket etme anlamında, özellikle, AKSUNGUR “drone” üzerinden, insansız hava aracı üzerinden elde etmiş olduğumuz ilk izlenimlerle, 7 bölgede acil “drone” uçuşları gerçekleştirerek bölgenin temel haritalama çalışmalarını gerçekleştirdik.

Bu temel haritalama çalışmalarına ilave olarak, yine, benzer şekilde, uluslararası anlamda metre altı hassasiyette çözünürlük sunan Maxar ve SkySat firmalarıyla doğrudan iletişime geçip ülkemiz adına bu afetin yer almış olduğu bölgelerdeki uydu görüntülerinin temini, değerlemesi ve ortak kullanım süreci gerçekleştirildi.

Yine, benzer şekilde Harita Genel Müdürlüğümüz tarafından süreci içerisinde temin edilen GÖKTÜRK-1 görüntülerinin de hızlı bir şekilde Ulusal Coğrafi Bilgi Platformu üzerinden kullanımı ve paylaşılması bütün belediyelerimizle ve bütün ilgili kurumlarımızla karşılıklı olarak gerçekleştirilmiş oldu.

Bu çalışma içerisinde, özellikle TUSAŞ’la yapmış olduğumuz ortak çalışmada AKSUNGUR görüntülerinden 7/24 esasına dayalı olarak depremin ilk gününden itibaren bölgeyi canlı olarak izledik ve bölgedeki bütün yıkık binaların, daha ekipler henüz konuşlanmadan önce, aslında, ilk başta ön tespitlerini gerçekleştirdik. Bu anlamda, ön tespitlerde, hedef GPS koordinatlamasıyla doğrudan yıkıkların ortaya çıkartılması sağlandı ve 7/24 esasına göre gerçekleştirilen çalışma neticesinde de bir ön çalışma olarak 11 bin tane binanın ilk üç gün tespiti yapılarak bölge ekiplerine hızlıca, acilen aktarılması sağlandı.

Diğer taraftan, yine, bölge içerisinde, özellikle hasar miktarı yüksek olan kentlerimizde 360 derecelik “drone”larla 360 derecelik çekimler gerçekleştirilerek ilgili birimlerimizin, AFAD’ın, benzer şekilde Altyapı ve Kentsel Dönüşümün, Yapı İşleri Genel Müdürlüğümüzün ve diğer kurumlarımızın kullanımlarına açıldı ve hasar tespitlerinde, arama kurtarmalarda aktif olarak kullanmaları sağlandı.

Yine, diğer taraftan, analitik anlamda devletimizin elinde var olan, binaya ilişkin olarak konumlandırılmış bütün “web” servisleri tek bir ortak noktada analitik çözümlerle tek ekran hâline getirildi. Tapu Kadastro, DASK, beraberinde MAKS’ın -Mekânsal Adres Kayıt Sistemi’nin- altyapısı, benzer şekilde Yapı İşleri Genel Müdürlüğünün hasar tespit noktaları ve Kimlik Paylaşım Sistemi’nde hanede oturan kişi sayısı ile birlikte ortak analitik platformları, sistemlerden otomatik şekilde gelecek vaziyette konumlandırıldı ve ilgili kullanıcılarına açıldı.

Diğer taraftan, yine “drone”larla elde etmiş olduğumuz görüntüler üzerinde doğrudan üç boyutlu şehir modellerinin ortaya çıkartılması sağlanarak, aslında hasar tespit noktalarında girilmesi riskli olan sokakların özellikle bu anlamda tespitleri gerçekleştirilerek ekiplerin doğrudan konuşlandırılmasına yönelik althık temin edildi. Bu althığımız şu anda “3dsehir.csb.gov.tr” adresinde de ziyarete açık vaziyette, girilebilir durumda.

Yine, benzer şekilde Yapı İşleri Genel Müdürlüğümüzün tespit ettiği noktaların sıklığının haritası düzenli olarak raporlanarak yoğunlaşmalara dayalı olarak çünkü afetin boyutu çok büyük hem saha görevimiz oldu bu doğrultuda sahada yer aldık aktif bir şekilde hem de merkezde yer aldık. Doğrudan hasar tespitlerin yoğunlaştığı noktaları mevcuttaki MAKS’ta elde edilen bina yoğunluklarıyla karşılaştırarak ekiplerin hızlı bir şekilde konuşlandırılması sağlandı karşılıklı çalışmayla ve bunun akabinde doğrudan, sahada bazı yerlerde elektrik yok, bazı yerlerde internet yok veya her ikisi birden

yok böyle durumlara yönelik olarak da pafta çıktılarıyla sahadaki hem yöneticilerimizin hem devlet erkânımızın hem de benzer şekilde vatandaşlarımızın kullanımına da sunulmak üzere hasar tespit haritaları üretildi ve afet koordinasyon merkezleriyle bu anlamda koordineli bir çalışma yürütüldü. Bu çalışma hâlen devam ediyor aynı zamanda. Bunlar gününbirlik olarak raporlandı, bütün yıkıklar, hasar durumlarının tespitleri. Bu raporlamalar, Yapı İşleri Genel Müdürlüğümüzün veri tabanına dayalı olarak gerçekleştirildi ve akabinde de bölgede bizim için kritik olan esas unsurlardan bir tanesi, dağıtım şirketleriyle, özellikle elektrik ve doğal gaz dağıtım şirketleriyle olası kazaların önüne geçilebilmesi için ilk günden itibaren acil ve yıkıkların envanterinin paylaşılması durumu söz konusu oldu. Dağıtım şirketleri bu vesileyle gerekli tedbirleri kendi bünyelerinde aldılar. Diğer taraftan, bölgede çalışan dışarıdaki bütün belediyelerimiz ve yerel belediyelerimizin bütün ekipleriyle de aynı zamanda Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemi altlığı paylaşarak onların elde etmiş olduğu, bölgede gerçekleştirmiş olduğu hat çalışmaları da mevcut envanterin üzerine konularak mevcut envanter hasar durumuna ilişkin kıyaslama koşulları kendilerine sağlanmış oldu.

Yine, diğer taraftan Sanayi Bakanlığımızla birlikte ortaklaşa gerçekleştirilen çalışmalarda bölgelerde özellikle organize sanayi bölgeleri ve küçük sanayi sitelerine yönelik hasar tespit durumları kendileriyle paylaşıldı. Bu anlamda hem MAKS bünyesindeki envanterler hem mevcut imara göre konuşlanmış veya imar dışında ortaya çıkmış sanayi alanlarının tespiti yapılarak envanter şeklinde kendileriyle paylaşıldı.

Yine, benzer şekilde eğitim tesislerinde de benzer süreç gerçekleştirildi ve bu duruma yönelik olarak hasar tespit çalışmaları Millî Eğitim Bakanlığının yetkililerine bizim tarafımızdan harita altlıkları sağlanarak ilgili koşullar sağlandı.

Bir diğer çalışmada, özellikle yer seçimi analizinin yapılabilmesi için uygun altlıklar kurumlara sağlanarak bu anlamda hızlı bir şekilde çaprazlama metoduyla, mekânsal çaprazlama yöntemleriyle doğrudan yer seçimi analizlerinin gerçekleştirilmesi sağlanarak hem mikro bölgeleme hem jeolojik etüt hem sivilaşma riski, fay, korunan alanlar ve mera hazine parselleri gibi unsurlarda Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemi altlığının vermiş olduğu imkânlar bütün kurumlarımızla, ilgili kurumlarımızla paylaşılmış oldu ve bu anlamda da onlardan gelen geri dönüşler doğrultusunda yerleşime uygun olan bölgeler yine ulusal altlığa konu edilerek diğer bütün birimlerle paylaşımı gerçekleştirildi ve buna yönelik olarak TOKİ'nin veya diğer kurumlarımızın gerçekleştirmiş olduğu faaliyetler analitik olarak mekânsal anlamda sorgulanabilir hâle getirildi.

Yine bir diğer yapılan çalışmalarda, özellikle güncel yıkım verilerine dayalı olarak güncel görüntülerle, geçmiş görüntülerin “change detection” diyebileceğimiz değişim analizi metoduyla karşılaştırmasının gerçekleştirilmesine yönelik görüntüler sağlandı. İlgili birimler gerek yıkım miktarının gerekse de şehir hasar miktarının uydu görüntüsü üzerindeki doğrudan değişimini izleyebilir hâle geldi. Bu değişim aynı zamanda mülkiyeti bize ait olan 2015 görüntüleri ile 2023 görüntüleri arasında da gerçekleştirildi ve gerçekten bölgedeki aslında yıkımın büyüklüğü, gücü uydu görüntüleriyle de çok net bir şekilde ortaya konmuş oldu. Bu anlamda Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü olarak teknik anlamda özellikle olanakları sağlamamız bakımından verinin ilgili kurumlarındaki kaynaklarından “web” servisi metotlarıyla ve 49 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi gereği veri paylaşım matrisleriyle beraber alınıp afete yönelik olarak paylaşım matrisi gözetilmeksizin bütün kurumlarla paylaşılmasına yönelik olarak sahaya olan harita hâkimiyetini arttırdık ve bu doğrultuda ilgili birimlerimizin, ilgili belediyelerimizin... Ki biz aktif olarak Hatay'da konuşlanıyorduk, bütün illerde konuşlandık ama aktif çalışma bölgemiz özellikle Hatay'dı. Bu anlamda sayın milletvekilimizin dediği gibi yıkımın çok fazla olduğu, yoğun olduğu... Bütün belediyelerimizle beraber aktif bir şekilde altlıklarımızı karşılıklı olarak

paylaştık ve bu anlamda da Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemi altlığına geri dönüşlerini bekledik. Uydu görüntülerinin temini yine benzer şekilde “drone” ekiplerinin sahaya konuşlanmasıyla beraber aslında bilabedel gerçekleştirilen çalışmalar yapıldı. Özellikle SkySat ve Maxar uydu görüntülerinin yabancı kaynaklardan temin edilerek direkt ulusal anlamda kullanıma sunulması CBS Genel Müdürlüğüyle beraber ortaya çıkan bir çalışma oldu.

AKSUNGUR çalışması yine benzer şekilde ve en önemli kısmı CBS verileriyle birlikte deprem bölgesinde yer alan bütün koordinasyon merkezlerine yönelik olarak aktif çalışma harita altlığı gerçekleştirilmiş oldu. Bu isteyen koordinasyon merkezleri veya imkânı olan koordinasyon merkezleri için on-line olabildiği gibi sahada özellikle keşif amaçlı çıkılan yerlerde off-line olarak çalışma imkânını da kendilerine sunmuş olduk Sayın Başkanım ve değerli milletvekillerimiz.

Bu anlamda Risk Kalkanı Projesi’ni anlatmak için Genel Müdürümüz Akın Bey’e sözü vermek üzere ben müsaadelerinizi arz ediyorum. Sorular varsa arz edebilirim.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCÜOĞLU - Teşekkür ederiz.

Soruları bütün sunum tamamlandığında alırsız değerli vekillerimizden. Evet, Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdür Yardımcısı Doktor Akın Kısa.

Buyurun.

5.- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdür Yardımcısı Akın Kısa’nın coğrafi bilgi sistemleriyle ilgili olarak yaptıkları çalışmalarla ilgili önerileri hakkında sunumu

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI COĞRAFİ BİLGİ SİSTEMLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI AKIN KISA – Sayın Başkanım, teşekkürler.

Şimdi Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğümüz 2011 yılında Bakanlığımız bünyesinde kuruldu. Devletimizin bu konudaki en önemli kararlarından bir tanesiydi ve ülkede ne kadar gerekli olduğunu da son beş yılda zaten görmüş olduk.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız Fuat Oktay’ın Başkanlığında Türkiye Coğrafi Bilgi Sistemi Kurulu da bu konudaki hızlandırma işini yaptı. Kurumlarımıza ait olan yaklaşık 600’e yakın coğrafi verinin tamamen bedelsiz olarak kurumlar arasında paylaşılmasını sağladılar. Bunun da bu afet sırasında ne kadar önemli olduğunu gördük. Elâzığ’da olsun, İzmir’de olsun, Karadeniz Bölgesi’ndeki tüm afetlerde olsun hakeza buradaki afet bölgesinde de Genel Müdürlüğümüz üzerindeki bu verilerin paylaşımı konusu bizler için de ne kadar hazırlıklı olduğumuzu bu kısımda da neden bu çalışmaların yapılması gerektiğini aktarmış olduk zaten bizler de.

Şimdi buradaki hazırun için; bizim dijital ikizlerimiz şehirlerimizde hazırlanmıştı, yaklaşık 2016-2017 yıllarında yaptığımız bir çalışmayla şehirlerimizin dijital ikizleri hazır olmuştu. Bu, veri olarak şehrin aslında bilgisayar ortamında da oluşmasını sağlamıştık. Depremde de diğer afetlerde de bu ikizlerimizi canlı olarak çalıştırdık ve afetlerdeki hasarı çok hızlı bir şekilde tespit ettik. Şu anda bu ikizlerimizin güncellenmesine ve diğer bina verileriyle entegrasyonuna devam ediyoruz. Özellikle Mekânsal Adres Kayıt Sistemi, Tapu Kadastro verileri, enerji kimliği verileri, yapı denetim bilgisinin tümünü entegre etmeye başladık. Bu yıl aldığımız bir kararla da tüm altyapı kuruluşlarına doğal gaz, elektrik, su, kanalizasyon, telekomünikasyonunu bağlayacağız inşallah. Böylece dijital ikizimiz olduğu gibi ortaya çıkmış olacak.

Yıllardır yürüttüğümüz önemli çalışmalardan bir tanesi de akıllı şehirlerle ilgili stratejilerin belirlenmesi ve yerel yönetimlerde bu stratejilere uygun olarak çalışmaların yapılmasıydı. Yaptığımız bu strateji belgesinde bizim en önemseydiğimiz şeylerden bir tanesi bu afetle de ilgili olduğu için dirençli

şehirlere dönüşüm sürecinde akıllı teknolojilerin kullanılması yönündeydi. Şimdiki çalışmalarımızın büyük kısmı da bu teknolojileri devreye aldığımız için de bizim bütün illerimizde faydası oldu. Nasıl bir faydamız oldu? Bulut Kent Bilgi Sistemi kapsamında, özellikle, afetten etkilenen 11 ilimizin 2’nci ya da 3’üncü gün tüm altyapı verileri, bina verileri, Mekansal Adres Kayıt Sistemi’ndeki kadaströ verileri olduğu gibi kent bilgi sisteminden belediyelerimiz adına açıldı, oradaki iletişimdeki bütün arkadaşlarımızla paylaşıldı. Bu onlar için en azından ekranda kendilerini gördükleri, hasar tespitlerini de birlikte işledikleri bir ortama dönüştürülmüş oldu.

Şimdi, bizler neler yapacağız bu süreçten sonra? Özellikle binalarla ilgili “bina information modeli” dediğimiz, özellikle artık bu binaların da akıllı bir sisteme dönüştürülmesini sağlayacağız. Binalarımızın erken uyarı sistemleriyle otomatik olarak kurulmasını sağlamak üzere hareket ediyoruz ki dijital ikizlerde de bunların hepsinin analizlerini yapmaya başladık zaten.

Önemsemediğimiz şeylerden bir tanesi de suydur: Veriye dayalı, özellikle iklime ve afete duyarlı yeni yerleşim alanlarının tespiti ve planlama süreçlerinde bunların kullanılması. Elimizdeki dijital ikizler üzerinden analizlerin yapılması, simülasyonların yapılması ve bu konuda da artık “akıllı şehir yönetimi” dediğimiz yönetimin ortaya konulması. Bizim için önemli olan şey, afetten sonra şehrin yeniden bu dirençle kendi sistemine geri dönmesinin sağlanması.

Son olarak da Türkiye Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemi kapsamında kamu kurumları arasında verilerin üretimi, paylaşımı için epey bir çalışma yapıldı; verilerimizin standartları oluşturuldu, paylaşım standartları. Artık bundan sonra üniversitedeki akademisyenlerimizin, özel sektörümüzün ve yerel yönetimlerimizin de kendi bilgi sistemlerindeki verileri Türkiye Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemi’yle paylaşmalarını sağlamak istiyoruz. Bu yıl AFAD’la yaptığımız çalışmada, TÜBİTAK’la yapılan çalışmalarda özellikle şu anda arazide fayların belirlenmesi sırasında -yereldeki görünen faylardan bahsediyorum- heyelanların ve kaya düşmelerinin otomatik olarak sistemimize aktarılması sağlandı. Bizler de bunu arazide bilgi sistemini kullanan kendi arkadaşlarımıza aktardık. Mekansal Planlama Genel Müdürlüğümüz özellikle planlarını yaparken, bu çalışmalarda da Sayın Bakanımıza bir şeyler hazırlarken tüm bu verileri aktif olarak kullandı.

Bilgi sistemlerinin en önemli ayaklarından bir tanesi yerelde de bu sistemlerin güçlendirilmesinin sağlanması. Elbette ki bunun içinde finans kaynaklarının da yavaş yavaş aktarılması önem kazanıyor. Biz yıllardır yaptığımız çalışmalarda Mekansal Adres Kayıt Sistemi’nin içindeki özellikle ruhsatlı binaların 2010 sonrasında sisteme kaydını biliyoruz, 2010 öncesinde de yavaş yavaş sisteme entegre edilmesi üzerine çalışmalarımızı devam ettiriyoruz. İnşallah bir iki yıl içinde bu konuda çok büyük bir sistem kurmuş olacağız, kendi sistemimizi artık yönetmiş olacağız Türkiye’de.

Ben teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCÜOĞLU – Biz teşekkür ediyoruz.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI COĞRAFİ BİLGİ SİSTEMLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI AKIN KISA – Son olarak da yaptığımız çalışmalarda elbette ki araziyle olan bu çok yoğun çalışmalarda birkaç tane şeyimiz oldu, öneri olarak da bunları algılayabilirsiniz. Bir tanesi, verilerle erişim sağlayan bütün sistemlere verileri eriştirdik fakat geri dönüşleri alırken biraz zorlanıyoruz yani arazide yapılan çalışmaların da hızlı bir şekilde bizlere dönmesi gerekiyor ki bilgi sistemlerimizi iyice güçlendirelim. Sivil kullanıma yönelik, özellikle yer gözlem uydularının artık bu sistem içinde aktif kullanılmasını sağladık bizler, bunun daha da hızlandırılmasını istiyoruz. Veri sahibi kurumların temin etmesi gereken verileri artık hızlı bir şekilde entegre ettiklerini ve bunun nasıl fayda sağladığını da gördük. Bunların artık birazcık daha hızlandırılmasını istiyoruz. Abone kurumları dediğimiz, özellikle altyapı kurumlarının elektrik, doğal gaz, su ve kanalizasyona ait olan

verilerinin de tek bir sistemden entegre edilerek adres kayıtlarının oluşturulmasının önemli olduğunu gördük bu sürecin içinde; Elazığ'dan beri bu süreci zaten takip ediyoruz. “Numarataj verilerinin sahaya uyuşmaması” dediğimiz kısım, Mekansal Adres Kayıt Sistemi’nin çok iyi bir şekilde işlediğini görüyoruz. Bazen yerel yönetimlerimizin buna uyum sağlamak üzere levhalarını çıkmadıkları ya da geç kaldıklarından dolayı da bazı eksiklikler olduğunu gördük. Bunların da bir an önce yapılması lazım yani sistemlerin araziyle uyumlaştırma sürecinin de çok hızlı bir şekilde yapılması lazım. Özel sektörümüzün ve sivil toplum örgütlerimizin bu süreçlerde çok fazla sistem kullandıklarını ve veri ürettiklerini gördük. Bunları da bir denetim altına almamızda fayda var çünkü bazen bilinçsiz bir şekilde gereksiz bazı bilgilerin de sosyal medyada paylaşıldığını tespit ettik. Bu konuda da belki mevzuatlarla düzenleme yapılabilir diye düşünüyoruz.

Ben teşekkür ediyorum sizlere.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCUGÖLU – Çok teşekkür ederiz sunumunuz için.

Şimdi, tabii, Coğrafi Bilgi Sistemleri bizim bütün deprem dirençli kentler oluşturma, mevcut yapı stoku, arama kurtarma, aynı zamanda güvenli yerleşimlerin tespiti noktasında çok önemli bir altlık. Gerek AYDES’in karar destek sistemlerinin gerek AFAD ve hasar görebilirlik çalışmalarının gerekse Mekansal Adres Kayıt Sistemi MAKS’in tam, etkin, verimli kullanılabilmesi; arama kurtarma faaliyetlerine, çalışmalarına çok daha etkili destek olabilmesi adına çok önemli bir kurumumuz. Tabii, Coğrafi Bilgi Sistemlerinin önemli olan bu entegrasyonu; bütün veriyi en etkin şekilde derlemek, birleştirebilmek, kullanıma hazır hâle getirebilmek. Bizim önceki raporumuzda da değindiğimiz hususlar vardı; örneğin, “atlas.gov.tr”ye ulaşım, erişim noktasında o zaman vekillerimizin de hatta Kamil Okyay Sındır’ın da çok talepleri olmuştu; bir o konu var. Bir de büyük bir “data” oluşuyor. Bu büyük “data”yı, “big data”yı işleyebilecek bir veri analitik kurumu ya da birimi kurulması, bu veriyi diğer bütün alanlarda bu verilerin çıktılarını çeşitli istatistiksel dağılımlarla ya da işte veri madenciliğiyle anlamlı hâle getirmek, birçok alanda faydalı hâle getirmek; bölgenin demografisini, hareketlerini, ekonomisini bütün kabiliyetini ya da eylemini tespit edebilecek, bu konuda da önemli çıkarımlar yapabilecek hâle getirmek için bunu da raporumuzda önermiştik. Bir de raporumuzda -şimdi göz gezdirirken dikkatimi çekti- “İnspire Direktifi” vardı Avrupa Birliği’nin ve onunla ilgili Genel Müdürlüğün yaptığı çalışmalar da var. Biz buraya özellikle “doğal risk zonu çerçevesinde” demişiz, bu riskler tanımlanmış. “Türkiye’de de bu çalışmaların yapılması açısından mikro bölgeleme yönetmeliği hazırlansın ve özellikle dünyada yaygın şekilde kullanılan ‘sismik jeolojik tehlikeler için bölgeleme’ adlı kılavuzdan da yararlanılsın.” denilmiş. Bu konuda bir ilerleme kaydedildi mi? Bu konuda sizin çalışmalarınız ne aşamada, onları da paylaşabiliriz.

Sonuç itibarıyla, sizin de altını çizdiğiniz, diğer veri üreten özel sektör olsun, abone kurumları olsun ve sizin çeşitli yerel birimlerden talep ettiğiniz veriler olsun; bunların da size ulaşabilmesi adına biz de bu önerilerimizi, talepleri öncelik alanı olarak birer öneri olarak da raporumuza inşallah dercedeceğiz.

İstanbul Milletvekilimiz Gökhan Zeybek söz istiyor; ben şimdi ona söz vereyim, daha sonra siz cevaplırsınız.

Buyurun Sayın Vekilim.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sorum olacak: Bu altyapı şebekeleriyle ilgili olarak sizin sistemde bu manada bazı yetkilerinizin olduğunu biliyorum yani altyapı sistemleriyle bu tespitler yapılırken işte, içme suyu, atık su, telekom, elektrik, yağmur suyu şebekesi gibi şebekelerle ilgili bir rapor oluşturabildiniz mi ya da buna ilişkin veriler size geldi mi? Bazı kentlerimizde içme suyuna ulaşma konusunda sürecin biraz uzadığı, sağlıklı

içme suyuna ulaşma ve kanalizasyon şebekesi ile içme suyu şebekesinin birbiriyle kesiştiği alanlarla ilgili problemler yaşandı. Bu konuda deprem öncesi ve sonrasıyla ilgili yeni bir çalışma alanınız var mı?

İkincisi: Yani biz mimari proje yaparken genelde tip projeleri yaparız ve bir çoklu yapı bloklarının olduğu yerlerde binalara A1, A2, A3; B1, B2, B3 gibi birtakım mimari formlarına göre numara veririz fakat sonra bunlar tapuya tescil edilirken site yönetim planlarında bu isimleriyle tescil edilirler. Sonra belediyeler gelir burada numarataj yaptığında başka bir numaralandırma sistemiyle de numara verirler. Sonra insanların elinde kat irtifaklı bir tapu var, orada A, B, C tiplerinden 1, 2, 3, 4 diye gider fakat belediyenin vermiş olduğu numaratajda da bir kapı numarası vardır, bu da bir çelişki yaratır. Bu konularla ilgili herhangi bir çalışmanız var mı?

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCUOĞLU – Adana Milletvekilimiz Müzeyyen Şevkin’in de sorusu var, onu da alalım.

Buyurun Sayın Vekilim.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Teşekkür ederim.

Ben de Coğrafi Bilgi Sistemlerini çok önemseyen ve bütün bu imar katmanlarında muhakkak olması gerektiğine inanan bir mühendisim. Öncelikle sunumunuz için ve çalışmanız için teşekkür etmek istiyorum.

Bu afet zararlarının oluşumundan sonra tespitler yapıyorsunuz Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü olarak ama afet zararlarının azaltılmasına ilişkin bir çalışmanız var mı? Önce onu sorayım. Yani mesela bir fay zonunun işlenmesine ilişkin çalışmanız var mı ya da ortaklaşıyor musunuz diğer kurumlarla bu konuda? Bunu sormak istiyorum.

Bir de Amerika Birleşik Devletleri’nde, Kaliforniya’da bir fay yasası var ve bu fay yasasında 100 metrelik zonda, bu fay zone içerisinde bir bina satın alınacağı zaman mutlaka emlak dairesi, emlak ajansları uyarılıyor ve “Burası fay zone içerisinde, deprem riski altında olan bir alan.” diye bir uyarı yapılıyor. Türkiye’de buna ilişkin herhangi bir çalışma yapıldığını ben bilmiyorum. Var mı böyle bir çalışma? Nasıl bazı riskli yapılara ilişkin tapulara şerh konuluyorsa bu fay zonlarına ilişkin şerh konulmasına dair var mı bir çalışma? Bunu sormak istiyorum.

Yine, taşkın alanları, heyelanlar, fay zonları, kaya düşme tehlikesi olan alanlar gibi alanlar Bakanlar Kurulu kararıyla afet riskli alan olarak ilan edilen alanlar kadastro paftalarına işlenebiliyor mu? İşlenmiyorsa neden işlenmiyor? Bununla ilgili bir çalışma yapılıyor mu diye sormak istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCUOĞLU – İzmir Milletvekilimiz Necip Nasır’a söz veriyorum.

Buyurun Sayın Vekilim.

NECİP NASIR (İzmir) – Sunumunuz için teşekkür ediyorum.

Merak ettiğim bir konu var. İzmir depreminde bulunduğum alandaki yapıyla ilgili altı saat sonra, tabii, göçüğün altında kimlerin kaldığıyla ilgili tereddütler varken bir bilgi geldi, dediler ki: “4’üncü katta 3 kişi var, 1 de misafir var.” Bütün ekipler oraya yoğunlaştı. Bunu sizin coğrafi bilgi sistemi üzerinden nüfusta koordineli bir çözüm mü üretildi? O konuda aydınlatırsanız memnun olurum.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCUOĞLU – Buyurun.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI COĞRAFI BİLGİ SİSTEMLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI AKIN KISA – Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; öncelikle ATLAS konusunda biz 2011’den beri Ulusal Coğrafi Bilgi Platformu olarak ATLAS’ önemsiyoruz ama ATLAS’a lütfen şöyle bakın: Tüm kurumların verilerine tek bir ekrandan ulaştığımız ve her yerden ulaştığımız, 7/24 ulaştığımız bir sistem. Bunun en önemli ayaklarından bir tanesi güvenlik. Onun için de güvenliği sağladığımız zaman bazen ulaşılmakta sıkıntı çıkabiliyor ama ben deprem için söyleyeyim: 1’inci gün, pazartesi günü öğlen biz sistemin bir kısmını açtık veri olarak açtık, bir kısmını da şifreli açtık; ilgililerine açtık. 2’nci gün 2 milyon civarında bir tıklama oldu, 3’üncü gün 3 milyona çıktı yani erişmek isteyen ne kadar kişi varsa ATLAS’a bağlandı ve kullanıcı adı ve şifreyle eriştiler hiç istisnasız. Hatta bir örnek vereyim size: İstanbul Teknik Üniversitesinden hocalarımız aradı “Arazideyiz, Adana tarafındayız, Hatay’a doğru gideceğiz. Acilen bize bölgedeki orman sahaları, jeoloji verileri, fay hatları lazım.” dedikleri anda beş dakika içinde kendilerine şifreyi verdik. İnanılmaz derecede de mutlu oldular ve işlerine baktılar yani aslında kendi işlerini yürüttüler. Onun için ATLAS sisteminin tamamen tüm verileri çok rahat artık tek bir ekranda buluşturan ve onlarla ilgili iş ve işlemleri yapan bir sistem olduğunu söyleyebiliriz. Altyapı olarak da herhangi bir sıkıntımız yok, güçlü bir altyapısı var. Bu konuda da zaten sürekli güncelleniyor.

Şimdi INSPIRE konusunda, Sayın Başkanım, biz artık Türkiye’de Türkiye Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemi kurallarını koyduk. INSPIRE direktifleri Avrupa Birliğine bağlı olarak bir ülke için geçerli ama bizler Birleşmiş Milletler üzerinden hem INSPIRE’e uyumlu hareket ettik hem de Birleşmiş Milletlerin coğrafi bilgi sistemiyle ilgili bir veri altyapısı var; ona uyum sağladık yani dünyanın hem en üst seviyesine hem de Avrupa Birliğine uyumlu bir Türkiye Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemi standartlarımız var artık. İstisnasız entegre olabiliriz yani bugün Avrupa Birliğine girdiğimiz anda ne kadar veri sistemimiz varsa meta verisiyle birlikte entegre edebiliriz. Onun da kendi kuralları var. Onun için yani tüm verilerimizi Avrupa’ya ya da dünyaya açacağız diye bir şeyimiz yok, biz kendimize ait olan bütün kısıtlamaları veri sorumluluk matrisimizde, paylaşım matrisimizde belirledik; bunu da Resmî Gazete’de yayınladık. Onun için de tüm dünyayla şu anda eşdeğer şekilde, hatta bazen iddia ediyoruz, onlardan bir tık ileri gidebiliyoruz. Onun için de INSPIRE’e uyumlu, Birleşmiş Milletlerin tamamen sistemiyle entegre olacak şekilde hazırlıklarımızı yaptık ve artık Türkiye Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemi standartları olarak da lansman yapıyoruz.

Şimdi, bu kapsamda “mikro bölgeleme” diyelim ama biz şöyle bakıyoruz: “Yerleşime uygunluk haritaları” dediğimiz, özellikle Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Mekânsal Planlama Genel Müdürlüğümüzün tüm sistemini şu anda açtık, ATLAS üzerinde de yayınladık. Ben daha da fazlasını söyleyeyim: Şu anda bütün planlar Bakanlığımıza geliyor ve dışarıya açık. Bütün herkes planları görebilir, ATLAS’tan da görebilir. Yerleşime uygunluk haritalarımız Yer Bilimsel Etüt Sistemi’ne (YERBİS) geliyor. Onlar ATLAS’a bağlandı, onlar da dışarıya açık. Yani “dışarıya açık” derken vatandaşımız da girip rahatlıkla şifresiz bir şekilde bakabilir, görebilir. Bunların tümünü de aynı zamanda diğer kurumlara açmış bulunmaktayız. Son iki senede 70’e yakın kamu kurumuna açtık bütün sistemimizi, 35’e yakın belediyemiz de entegre hâlinde bu verileri kullanıyorlar. Yani bizim elimizdeki tüm planları, yer bilimsel haritalarını, orman haritalarını, jeoloji haritalarını rahatlıkla kullanan bir sistem oluşturduk. Artık yazışmayı kaldırdık, bürokratik diye bir şey yok. E-Devlet’e koyduğumuz bir veri talep formu var. Veri Talep Formu’na girdikleri anda veri servisleri otomatik olarak kendi sistemlerine aktarılmış oluyor. ATLAS’ın dışında da kullanabiliyorlar, analiz edebiliyorlar. Depremde de bu konuda üniversite hocalarımıza çok hızlı bir şekilde açtık sistemimizi.

Altyapıyla ilgili şebekeleri biz şu şekilde çalışıyoruz: Birincisi, tüm ülkede kendi Bulut Kent Bilgi Sistemi kapsamımızda altyapıyla ilgili bir bilgi sistemimiz var. Bu altyapı bilgilerini bizler kendimize almıyoruz, biz servis mimarisiyle bağlanıyoruz çünkü o andaki canlı veriye ulaşmamız lazım, güncel veriye ulaşmamız lazım; onun için de herhangi bir depolama yapmıyoruz bizler ama deprem zamanında direkt depolama yaptık. Altyapı kuruluşlarına hızlı bir şekilde “indirme servisleri” dediğimiz servisi alarak kendi bilgi sistemlerimize entegre ettik ve onları yayınlamaya başladık. Ama altyapılarla ilgili güncel olarak bir rapor şu anda hazırlamadık, eski ve yeni olarak da bir çalışma yapmadık. Sadece bildiğim bir şeyi söyleyeyim size: İller Bankası Genel Müdürlüğümüz arazideydi. İller Bankası Genel Müdürlüğümüz tüm sisteme hâkimdi, zaten bir kısım verileri de kendilerinden almıştık. Uygulamadaki altyapı bilgileri hakkında, zannederseniz, Genel Müdürüm siz bilgi vereceksiniz.

Mimari projelerle ilgili şu anda Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğümüz bünyesinde ülkemizdeki tüm mimari projeler taranıyor. Ne kadar mimari proje varsa bir sistem dâhilinde taranıyor ve entegre edilmeye başlandı bizlere. Bu hem Mekansal Adres Kayıt Sistemi’ne entegre olmaya başladı hem de kendi bilgi sistemlerinden ulusal CBS’ye entegre olmaya başlandı. Oradaki uyumsuzluklar da yavaş yavaş gideriliyor. Kadastrodaki bir parsel ile bina eşleşmelerinde bir sıkıntı kalmadı; onlar yüzde 99’a yakın eşleştirildi, bir sıkıntımız yok. Bildiğim kadarıyla özellikle numaratajdaki bağımsız bölümlerde bunlar bu proje çalışmaları sırasında düzeltile düzeltile gidiyor; o konuda da büyük bir gelişme yaptık. Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğümüz de kendi iç sistemlerinde bu mimari projelerini 3 boyutlu verilere entegre etmeye başladılar zaten.

“Afetlerle ilgili azaltım çalışmalarında bu veriler kullanılıyor mu?” dediğinizde; evet, bunu şu şekilde değerlendirelim lütfen: Şu anda kurumlarımız yaptıkları tüm projelerde Türkiye Ulusal Coğrafi Bilgi sistemindeki 600 katmanı kullanabilme yeteneğine sahipler. Artık herhangi bir kurumun “Veriye erişemedim.” diye bir derdi kalmadı. Onun için de kullanıyorlar ama bunu “afet azaltım” şeklinde bazen söylemiyorlar; bildiğiniz gibi bunlar proje yapıyorlar, her kurumumuzun bir projesi var. Bugüne kadar, bir yıl, bir buçuk yıl içinde, bildiğim kadarıyla yine, 10 bin, 15 bine yakın veri paylaşım sistemi aktarıldı ve aktif kullanıldı, azaltımda da mutlaka kullanılmıştır diye düşünüyorum ama bir proje ismi olduğu için size ayrıntılı olarak şu projedir diyemiyorum.

AFAD, özellikle AYDES sistemi, tamamen bu sistemlerin hepsini kullanıyor. Diğer tarafta, Mekânsal Planlama Genel Müdürlüğümüz Mekânsal Strateji Planı’nı yaparken Türkiye Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemi’nin tüm katmanlarını kullandı; şu anda da sıkıntısız bunlarla ilgili çalışmalar yürütüldü, kurumlarımızdaki veriler eksik ise hızlı bir şekilde de tamamladılar. Özellikle Türkiye Coğrafi Bilgi Sistemi Kurulunda, Fuat Bey’in başkanlığındaki Bakan Yardımcılarımızın kurullarında bunu gündeme getirdiğimizde tüm kurumlarımız yaklaşık altı ay ile bir sene içinde kendi eksik verilerini de tamamlayarak sisteme entegre etmiş durumda, orada da bir sıkıntımız kalmadı.

Faylarla ilgili özellikle elde ettiğimiz verileri şu anda kadastroyla paylaşıyoruz ama bizim bildiğimiz kadarıyla, Kadastro Bilgi Sistemimizde, Tapu Bilgi Sistemimizde böyle bir kayıt bölümü yok fakat şunu biliyoruz: Çalışma yapan arkadaşlarımızın kadastro verileriyle birlikte bizim elimizdeki fayları hatta deprem tehlike haritalarını kullandığını biliyoruz.

Son olarak da sigorta sistemleri, bu binalarla ilgili sigortalama sırasındaki DASK da artık bu çalışmayı yapıyor, elimizdeki bu verileri kullanarak sigorta katsayıları oluşturuyor. Binalarla da ilgili geçtiklerini biliyorum özel sektörün, özellikle Samsun bölgesinde uygulandığını biliyorum, jeolojiyle ilgili bir çalışmada jeoloji verilerini de kullanarak risk planının yapıldığını biliyorum ama resmî olarak bu, kurumsal bir yapıyı henüz daha ulaştırmadı. O konuda da Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğümüzün bir çalışması var, değerlendirme çalışması; o çalışmanın içinde de bu sistem aktif olarak kullanılacak.

Taşkın alanlarıyla ilgili, Su Yönetimi Genel Müdürlüğümüzün tüm taşkın bilgi sistemi şu anda entegre olmuş durumda bizlere. Biz bu Taşkın Bilgi Sistemi'yle yani taşkınlarla ilgili "Q500" "Q50" denilen bütün sistemi şu anda aktif olarak yerel yönetimlerimize açmış bulunmaktayız. Bunun yanında da gürültü haritaları, hava kirliliği haritaları yani bizim çevreyle ilgili haritaların tümü de açılmış durumda. Yerel yönetimlerimizin bu verileri kullanarak kendi planlarında düzeltmeler yapacağını düşünüyoruz, mutlaka yapıyorlardır. Bildiğim kadarıyla da e-Plan Otomasyon'a veri girerken, yeni veriler girerken bu verileri kullanarak hareket ediyorlar.

Nüfusla ilgili de sayın vekilim, biz söylemekte bazen imtina ediyoruz ama biz Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğümüz olarak kişisel verilere ve ticari verilere erişim sağlamıyoruz ama afet sırasında, özellikle bu afette de İzmir'deki afette de şunu yaptık: Binada yaşayanlara kişi olarak değil de sayı olarak bir de nüfus verisi olarak yani "Kaç yaşında? Çalışıyor mu, çalışmıyor mu?" şeklinde bir bilgiyle ulaştık. Hiçbir kişi bilgisi bize gelmeden sadece bağımsız bölümdeki "yaşayan" sayıları olarak geliyor. O sırada, tabii canlı olarak işlendiği için orada misafir de varsa mutlaka bizim sistemlerimize aktarılmış oluyor sayı olarak yani bu misafirdir, bunlar oturanlardır, yaşları şunlardır şeklinde. Aktif olarak kullandık mı; evet, kullandık. Buradaki afette de kullandık bunu. Çok hızlı bir şekilde yıkık binalardaki etkilenen sayısını bizden istediler "Yaklaşık ne kadar bir nüfus etkilendi?" diye; acil yıkık, ağır hasarlı ve orta hasarlı gibi böyle. Biz de o MAKS'taki sistemden otomatik olarak bu verileri sayı olarak çekerek yakaladık, konut ve iş yeri sayısı olarak da ayırabildik; Mekânsal Adres Kayıt Sistemi'nin bir gücü bunlar aslında ama kişisel veriler, biliyorsunuz ki çok sıkıntılı ki afet zamanında güvenlik konusunu maksimuma çevirdik biz, hiçbir şekilde, T.C. kimlik numaraları da dâhil olmak üzere paylaşılmadı, bizimle dahi paylaşılmadı, biz sadece sayı aldık.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Bir sayı var mı? Bir sayı verebiliyor musunuz?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI COĞRAFİ BİLGİ SİSTEMLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI AKIN KISA - Sayın Vekilim, şimdi sayı olarak şöyle bir şey veremiyoruz bizler: Şu anda araziye gidildiğinde oradaki tespitler ortaya çıkıyor ama genel olarak, örnek veriyorum, Hatay'daki şu mahallede ne kadara bir kişi yaşıyor konusunu...

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – 4 bin bina yıkılmış, yıkılan binalar tespit edilmiş tek tek.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI COĞRAFİ BİLGİ SİSTEMLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI AKIN KISA – Binaların tespitleri ve bu binalardaki yaşayan kişi sayısı olarak hemen hemen orada bir sıkıntımız yok ama o binalardaki kurtarma ekiplerinin ne kadara kurtardığı bilgisi henüz bizlere ulaşmıyor yani o bilgiler tamamen...

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Onu söylemiyorum yani ne kadar insan yıkılan binalardan dolayı en azından bugün konutunun dışına çıkmış? Yıkılan binalar...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI COĞRAFİ BİLGİ SİSTEMLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI AKIN KISA – Sayın Vekilim, o konuyla ilgili AFAD'da bir bilgi var, Coğrafi Bilgi Sistemleri olarak bize ulaştırılmadı henüz daha öyle bir bilgi ama AFAD'da böyle bir bilgi olduğunu biliyorum. AFAD'da da bu konuda özellikle Sayın Cumhurbaşkanımıza, Fuat Bey'e bilgilerin aktarılması sırasında "Şehrin dışına çıkanlar, bu şehirlerde, hangi şehirlerde kaç kişi var?" şeklinde...

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Onu sormadım ben, onu sormadım. Yani yıkılan binalarda biz bağımsız birim sayısını biliyoruz ancak yıkılan binalarda kaç kişinin...

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCÜOĞLU – Yaşadığını...

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – ...deprem öncesi yaşadığını ve bugün konutsuz ölenlerin...

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCÜOĞLU – Deprem öncesi...

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – ...deprem öncesi ve deprem sonrası kaç kişinin...

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCÜOĞLU – Sonrasını bilemeyiz.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI COĞRAFİ BİLGİ SİSTEMLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI AKIN KISA – Mekânsal Adres Kayıt Sistemi olarak bilinen bir sayı var, zaten nüfus verilerinden alınan veriler var ama onun hangi tarihte en son güncellendiği konusunda bir adres bilgisi güncellendiğinde, bildiğimiz kadarıyla bize ulaşıyor, onun dışında ulaşmıyor.

NECİP NASIR (İzmir) - Bu muazzam bir şey. Bu deprem anında ekipler “Enkaz altında başka var mı, yok mu?” diye boşu boşuna uğraşırken böyle bir bilgi gelince noktasal olarak hareket ediyor. Teşekkür ediyoruz, çok muazzam bir sistem, çok güzel bir şey.

Tabii, bu depremde çok yaygın bir alan olduğu için pek fark edilmedi ama İzmir’de lokal olduğu için bunun çok büyük avantajlarını gördük.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI COĞRAFİ BİLGİ SİSTEMLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI AKIN KISA – Sayın Vekilim, orada tabii önemli olan konu şu: Tek tek olursa yani belirli, böyle lokasyonu küçük olursa direkt ulaşılabilir ama bu 11 bölgede...

NECİP NASIR (İzmir) – Zor oluyor.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI COĞRAFİ BİLGİ SİSTEMLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI AKIN KISA - Aslında şöyle bir kolaylığı oldu: Biliyorsunuz, konut ve iş yerleri olarak akşam vakti oraların boş olduğunu düşünürseniz en azından yoğunluklar anlamında, AKSUNGUR sağ olsun, pazartesi öğleden sonra saat üçten itibaren bize aktarıldı görüntüler, gece yarıları dâhil olmak üzere yıkık binaları direkt olarak tespit ettiğimiz için en azından arkadaşlarımıza, arazideki arkadaşlarımıza yukarıdan bir yön verme durumumuz çıktı. O sırada da konut mu, iş yeri mi yani bu bilgiler önemliydi bizler için çünkü iş yeri ya da konut olan bölgeler biraz daha boştur o saatlerde, gece yarıları; daha çok nüfusun olduğu yönlere doğru gidilmesi gerekiyor şeklinde. Zor bir süreçti, kolay bir süreç değildi ama dediğimiz gibi, birinci gün akşamından itibaren ekiplerimiz de aslında araziye ulaşıldı ama çok büyük bir bölge yani zor bir süreçti. İnşallah, iyi bir şekilde de çıkacak bütün arkadaşlarımız.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCÜOĞLU – Evet, çok teşekkür ediyoruz.

Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdür Yardımcısı Doktor Akın Kısa ve Coğrafi Teknolojiler Daire Başkanı Emra Sert sunumlarını yaptılar. Kolaylıklar diliyoruz, başarılar diliyoruz çalışmalarınızda.

Teşekkür ederiz.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI COĞRAFİ BİLGİ SİSTEMLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI AKIN KISA – Teşekkür ediyoruz.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCÜOĞLU – Evet, değerli milletvekillerimiz, şimdi yine Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ilgili birimleri sunumları kapsamında Millî Emlak Genel Müdürlüğümüzün sunumu var.

Genel Müdür Yardımcısı Mehmet Vural ve Teknik Hizmetler Daire Başkanı Ulaş Anıtkı sunumlarını yapacaklar.

Hoş geldiniz diyoruz tekrar.

MİLLÎ EMLAK GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MEHMET VURAL - Hoş bulduk Sayın Başkanım.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCÜOĞLU – Hoş geldiniz.

Evet, ben, Genel Müdür Yardımcımız Mehmet Vural’a sözü veriyorum.

Buyurun.

6.- Millî Emlak Genel Müdür Yardımcısı Mehmet Vural’ın, genel hayata etkili afet bölgesi olarak kabul edilen yerlerde yürüttükleri faaliyetler hakkında sunumu

MİLLÎ EMLAK GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MEHMET VURAL - Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Başkanım, sayın vekillerim, kıymetli hazırın; sizleri kurumum adına, Genel Müdürlüğüm adına saygıyla selamlıyorum.

Millî Emlak Genel Müdürlüğümüzce genel hayata etkili afet bölgesi olarak kabul edilen yerlerde yürütülen faaliyetleri iki başlık altında kısaca arz etmeye çalışacağım. Birinci başlıkta yapılan mevzuat düzenlemeleri, ikinci başlıkta da sahada yürütülen faaliyetlerle alakalı bilgi arz etmiş olacağım.

Mevzuat kapsamında yapılan düzenlemelerde 126 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’yle, genel hayata etkili afet bölgesi olarak kabul edilen yerlerde kamu kurum ve kuruluşlarına ait taşınmazlardan uygulamaya dâhil edilecek olanlar ile özel mülkiyete tabi diğer bütün taşınmazlar için Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından ilgisine göre devir veya acele kamulaştırma kararı alınabilecektir. Kamulaştırma işlemleri Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı veya Toplu Konut İdaresi Başkanlığı tarafından yürütülecektir. Kamulaştırılan taşınmazların Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının veya Toplu Konut İdaresi Başkanlığının talebi üzerine hazine adına tescilleri yapılacaktır. Tespit dışı bırakılan yerlerin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının talebine istinaden, ilgili kurumların görüşü alınmaksızın, hazine adına idari yoldan tescilleri yapılabilir. Daha önce bir tescil yapılırken aşağı yukarı 10 tane kurumdan görüş alınıyordu idari olarak, bu yapılan düzenlemeyle hiçbir kurumdan görüş almadan direkt hazine adına tescilleri yapılabilmektedir.

Yine, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına 2023 tarihli 127 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’yle verilen yetki kapsamında, hazine taşınmazlarına ilişkin olarak olağanüstü hâl süresince tahsil edilmesi gereken satış, ön izin, irtifak hakkı, kullanma izni, kira bedelleri ve hasılat paylarıyla ecrimisillerin olağanüstü hâl süresince ertelenmesine ilişkin Genel Müdürlüğümüzce 414 sayılı Millî Emlak Genel Tebliği çıkarılmıştır ve Resmî Gazete’de yayınlanmıştır. Bu kapsamda, 6/2/2023 tarihinde yaşanan depremler nedeniyle genel hayata etkili afet bölgesi olarak kabul edilen yerlerdeki hazine taşınmazlarına ilişkin olarak sözleşmeye istinaden ödenmesi gereken bedeller ile ecrimisil bedellerinden vade tarihi 6/2/2023 ile 8/5/2023 dönemi içerisinde olanların yani OHAL süresince ödeme süreleri üç ay süreyle ertelenmiş olup bu bedeller erteleme süresi sonunda 3 eşit taksitle ödenebilecektir. Bu bedellere herhangi bir gecikme faizi, gecikme zammı uygulanmayacaktır.

Yine, genel bir düzenleme, malumlarınız olduğu üzere, 7440 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılmasına İlişkin Kanun’la hazinenin özel mülkiyetinde veya devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan taşınmazlar hakkında yapılan kesin izin, kesin tahsis, kullandırma kararı, irtifak hakkı, kullanma izni ve kiralama işlemlerinden kaynaklanan ve vadesi 31/12/2022 tarihi itibarıyla geldiği hâlde bu kanunun yayımı tarihi itibarıyla ödenmemiş olan kullanma bedelleri, hasılat, ticari kâr payları asıllarının tamamı ile bu alacaklara ilişkin gecikme zammı, faiz gibi ferileri yerine, bu kanunun yayımı tarihine kadar Yurt İçi ÜFE aylık değişim oranları esas alınarak hesaplanacak tutarın bu kanunda belirtilen süre ve şekillerde başvurulması ve ödenmesi şartıyla bu alacaklara hesaplanan gecikme zammı, faiz gibi feri alacakların tahsilinden vazgeçilmiştir.

Sahada yürütülen çalışmalarla alakalı olarak 126 sayılı Olağanüstü Hâl Kapsamında Yerleşme ve Yapılaşmaya İlişkin Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi kapsamında, geçici ve kesin iskân alanlarının belirlenmesinde öncelikli olarak hazine taşınmazları kullanılması öngörülmüştür. Bu bağlamda, Millî Emlak Genel Müdürümüz, genel müdür yardımcılarımız, daire başkanlarımız, ildeki personelimiz ilk günden itibaren arazi belirleme ve tespit koordinasyon çalışmalarını yürütmektedir ve çalışmalar da devam etmektedir. Bu kapsamda, genel hayata etkili afet bölgesi olarak kabul edilen yerlerde, Toplu Konut İdaresi Başkanlığı tarafından bizden talep edilen, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Mekânsal Planlama Genel Müdürlüğümüzce belirlenen, geçici ve kesin iskân alanları dâhil, 8 ilimizde mülkiyeti hazineye ait olmak üzere, toplam 10 milyon 957 bin metrekare yüzölçümlü 851 adet taşınmaz, deprem bölgesinde oluşan konut ihtiyacının karşılanması amacıyla 1164 sayılı Kanun'un ek 4'üncü maddesine göre Toplu Konut İdaresi Başkanlığımıza devredilmiştir.

Kesin iskân alanlarının belirlenmesi çalışmaları kapsamında bu alanlarda kalan hazine taşınmazlarının Toplu Konut İdaresi Başkanlığına devirleri ayrıca sağlanacaktır, çalışmalarımız devam etmektedir.

Benim sunumum bu kadar.

Çok teşekkür ediyorum.

Arz ederim.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCÜOĞLU – Evet, biz teşekkür ediyoruz.

Tabii, burada, özellikle 126 sayılı Kararname'yle bu iş ve işlemler süratle tamamlanıyor. Bir yandan da ilgili kanunla bu bölgedeki bazı alacakların tahsilinden vazgeçilmesiyle de vatandaşa orada bir kolaylık sağlanıyor.

Tabii, Millî Emlak Genel Müdürlüğümüzün elinde bütün bu veri, altyapı hazır, sonuç itibarıyla, sadece mevzuattaki düzenlemeyle yapılacak ilgili işlemlerin daha hızlı gerçekleşmesi, hayata geçmesi hedeflendi ve bu kapsamda da uygulamalar yapıldı.

MİLLÎ EMLAK GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MEHMET VURAL - Evet Sayın Başkanım.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCÜOĞLU – “Kesin iskân alanlarının belirlenmesi” derken, burada, 8 ildeki 851 taşınmaz, bunlar da bir anlamda “kesin iskân” anlamında... Eğer devredildiyse bunlar TOKİ'ye, bunlar da kesin iskân...

MİLLÎ EMLAK GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MEHMET VURAL – Buralarda geçici iskân alanlar da var Sayın Başkanım. Bu iskân alanlarını belirlemeye tabii ki Coğrafi Bilgiler Genel Müdürlüğümüzün de katkılarıyla Mekânsal Planlama Genel Müdürlüğümüz nerelerde yeni yerleşim yerlerinin yapılacağına ilişkin planları yapıyor, TOKİ kanalıyla yapıldığı için dolayısıyla TOKİ bizden talep ediyor, biz de 1164 sayılı Kanun'un ek 4'üncü maddesine göre Toplu Konut İdaresi Başkanlığına bedelsiz olarak bu hazine taşınmazlarını belirlenen yerleri tamamını devrediyoruz. Bu kapsamda, 11 ilde çalışmalarımız... 8 ilde büyük bir çoğunlukla devirler yapıldı, diğer illerde de yine 8 ille beraber çalışmalar devam ediyor, kesin sayılar her gün biraz daha netleşiyor Sayın Başkanım.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCÜOĞLU – Evet.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Bir soru sorabilir miyim Başkanım?

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCÜOĞLU – Tabii, buyurun Sayın Vekilim.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Genel Müdür Yardımcım.

Bir sorum var: Anadolu’da çok sayıda yerde hazineye ait olan arazilerde yurttaşlar tarafından ekim yapılabilmektedir, bu da idarelerin, açıkçası, gözetiminde yapılmaktadır. Tarımsal üretimin artması konusunda da yardımcı olunduğunu biliyorum.

Geçtiğimiz hafta, Adıyaman’da Toplu Konut İdaresi tarafından yapımına başlanan inşaata ilgili bir buğday tarlasıyla ilgili -bir fotoğraf- paylaşımlar yapıldı. Daha sonra buranın da hazineye ait olan bir arazi olduğu söylendi. Şunu sormak istiyorum: Mülkiyeti Millî Emlaka ait olan ancak köylüler tarafından uzun yıllardır ekilip biçilen bu tür tarımsal alanlardan idareniz tarafından, müdürlüğünüz tarafından Toplu Konut İdaresine verilmiş yerler var mı? Bu konularla ilgili talep nereden geliyor? Yani size Çevre, Şehircilik Bakanlığından gelen bir devir talebine karşı herhangi bir değerlendirme yetkiniz var mı?

Teşekkür ederim.

MİLLÎ EMLAK GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MEHMET VURAL – Sayın Vekilim, şöyle: Bu tür yerlerde eğer ilgili kişi söz konusu alanı tarımsal amaçla kullandıysa bu da idare tarafından tespit edildiyse zaten bu yerleri devretmemiz mümkün değil ancak dosyasında eksik bilgi olur veya süreci hızla tamamlamak amacıyla hızlı bir şekilde istenmiş bir yer olabilir, tek tük yanlışlıklar olabilir ama bu yanlışlıklarda idare yanlışını her zaman düzeltebilir, bunları TOKİ’den geri alabiliyor. Dolayısıyla eğer vatandaşın hak sahipliği varsa zaten biz, biliyorsunuz, birçok yasa çıkardık, sizler de bu konuyu çok iyi biliyorsunuz, bu yasalarla ilgili kişilere on yıl süreyle doğrudan kiralama hakkı veriyoruz, on yıl sonunda bu kişilerin -tarımsal amaçlı tabii ki- bu yerleri doğrudan satın alma hakları doğuyor. Bu tür şeyler varsa yanlışlıklar düzeltebilir, belki tek tük çıkabilir Sayın Vekilim.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCUOĞLU – Evet, çok teşekkür ediyoruz sunumlarınız için Millî Emlak Genel Müdür Yardımcımız Mehmet Vural ve Teknik Hizmetler Daire Başkanımız Ulaş Ankıtcı’ya teşekkür ediyoruz sunumları için; kolaylıklar diliyoruz, iyi çalışmalar, hayırlı çalışmalar, başarılar diliyoruz.

Değerli vekillerimiz, şimdi de son sunumumuzu İller Bankası Anonim Şirketi Genel Müdür Yardımcısı Erdoğan Topçu gerçekleştirecek.

Buyurun.

7.- İller Bankası AŞ Genel Müdür Yardımcısı Erdoğan Topçu’nun Genel Müdürlük olarak deprem bölgesinde yaptıkları çalışmalarda izledikleri yollar hakkında sunumu

İLLER BANKASI AŞ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ERDOĞAN TOPÇU – Sayın Başkanım, Değerli Komisyon üyeleri; sizleri İller Bankası adına saygıyla selamlıyorum.

Ben de sunumumu, sunuma bağlı olmadan... Burada, her ilde, her belediyede neler yaptığımızı sunumda gösterdik. Ben bu çalışmaları yaparken nasıl bir yol izlediğimizi anlatmaya çalışacağım sizlere.

Son yıllarda, bilindiği üzere, ülkemizde çok sayıda afet yaşanmaya başlandı. Karadeniz’de sel baskınları, Dereli’de, Arhavi’de, Bozkurt’ta; daha sonra orman yangınları; yine, Elâzığ’da deprem yaşandı. Dolayısıyla, biz İller Bankası olarak bu yaşanan afetlerden ders çıkararak çeşitli tedbirler almaya başladık. Yani bize verilen altyapı hasarlarının giderilmesi görevini yaparken bu yaşanan sellerde, yangınlarda, depremlerde elde ettiğimiz tecrübelerle göre ihtiyaç olacak malzemelerin depolandığı çeşitli depolar tesis ettik Türkiye’nin değişik bölgelerinde. Daha sonra, bizim Türkiye genelinde inşaatı devam eden şantiyelerimiz var; altyapı şantiyeleri, içme suyu, kanalizasyon. Bu şantiyelerdeki mevcut malzemeleri sürekli güncel olarak izlemekteyiz nerede, hangi şantiyede,

hangi malzemeler var kullanabileceğimiz diye. Sonra, Türkiye’deki yine belediyelerin bütün altyapı tesislerini izleyebildiğimiz bir harita üzerinden hangi belediye hangi kaynaktan suyunu temin etmekte, şebekelerinde hangi tür borular döşenmiş, mevcut sistemi nedir, bunları izlemekteyiz.

Dolayısıyla, biz, 6 Şubatta deprem meydana geldiğinde aynı günün akşamı bütün bu 11 ile ulaştık, o akşam faaliyetlerimize hemen başladık. Bu faaliyetleri yürütürken İller Bankasından 300 teknik personel, 2 bin personel de su ve kanal idareleriyle iş birliği yaparak yaklaşık 2.300 personelle deprem bölgesinde faaliyetlere başladık. Bu faaliyetleri yürütürken bir, acil, geçici çözümler bulmaya başladık; bir de bununla birlikte, ikinci etapta da kalıcı çözümler neler olabilir, onları yapmaya çalıştık.

Öncelikle, ilk başladığımızda, arama kurtarma çalışması yapılan alanlara seyyar su depoları yerleştirildi, bu depolara taşıma yoluyla su temin edildi, çeşmeler yerleştirildi, ayrıca seyyar tuvaletler yerleştirildi. Hasar görmeyen camilerin yanındaki WC’lerin üzerine de yine seyyar su tankları yerleştirilerek, su taşınarak tuvaletler, WC’ler işler hâle getirildi. O sırada yine, oluşturulan çadır kentlere, konteyner kentlere su temini sağlandı İller Bankası ile su ve kanal idarelerinin iş birliğiyle. Bu hizmetleri yürütürken, dediğim gibi, diğer illerimizdeki şantiyelerden olsun, depolarımızdan olsun kesintisiz malzeme teminini hızlı bir şekilde sağlayarak bu çadır kentlere, konteyner kentlere su temini sağlandı, bunların atık su bağlantıları yapıldı, gerektiği yerlerde foseptikler oluşturuldu. Daha sonra, bu belediyelere su sağlayan isale, terfi hatlarında deprem nedeniyle meydana gelen hasarlar giderildi. Burada 6 Şubattaki depremden günümüze kadar yaklaşık 40 bin adet hasar giderildi.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCÜOĞLU – 40 bin?

İLLER BANKASI AŞ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ERDOĞAN TOPÇU – Evet, 40 bin adet hasar onarımı gerçekleştirildi.

3’üncü günden itibaren depolara iletilen, arama kurtarması tamamlanan yerlerde su kademeli olarak şebekeye vermeye başlandı. Ben de Adıyaman’da görevliydim, biz 3’üncü günde Adıyaman merkezin yüzde 50’sine su vermeye başlamıştık.

Sonra, yine, enkaz kaldırma çalışması yapılan alanlarda abone körlemesi yaptık çünkü yıkılan her binanın yanında abone boruları açıktaydı yani tabii, su verdiğimiz zaman oraları su basacaktı. Dolayısıyla, kaldırılan yani arama çalışmaları tamamlanan enkazlara hemen su vererek su çıktığı noktada aboneleri körleyerek bu engelleri düzelttik, bu aboneler körlenerek şebekenin tamamına su vermeye çalışıldı.

Burada, yine, içme suyunda giderdiğimiz arızalarda -bunların çoğu abone bağlantıları olmak üzere- hani “32’lik” diye tabir ettiğimiz borulardan yaklaşık 56 kilometre boru kullanıldı. Kanalizasyon sistemlerinin onarımında 18 kilometre kanalizasyon borusu kullanıldı.

Altyapısı kullanılmayacak durumda olan isale şebeke hatlarına ait proje çalışmalarına hızlı bir şekilde başlanılmıştır, kalıcı çözümler planlanmaktadır. Yine, önemli olan bir konu da genelde şehirlerin, kentlerin tek noktadan su kaynakları bulunmakta, tesisleri bulunmakta, burada önemli arızalar olması hâlinde şehir susuz kalmakta; dolayısıyla, biz, artık, alternatif su kaynaklarını da kalıcı olarak onararak veya yenisini yaparak alternatif su kaynaklarını da işler hâle getirmekteyiz.

Ayrıca, TOKİ tarafından yapılacak olan kalıcı konutlara içme suyu temini ve atık sularının bertarafına yönelik çalışmalarımız da devam etmektedir.

İller Bankası bu altyapı çalışmalarını sürdürürken aynı zamanda da Bakanlığımızın bina hasar tespitlerinde ayrıca 450 personelle teknik destek vermiştir.

Kısaca söylemek istediklerim bunlar Sayın Başkanım.

Teşekkür ediyorum.

Sorular varsa yanıtlamaya çalışacağım.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCÜOĞLU – Biz teşekkür ediyoruz.

Gerçekten çok geniş bir alanda hiç akla gelmedik bir şekilde yani bu hizmetleri sağlamak, bu kadar geniş bir alana ulaşmak... Emeğinize sağlık diyoruz.

Burada verdiğiniz yazılı slayt sunumu şeklindeki evrak bazında da bölgedeki illerimizi, Gaziantep ilçeleri, Malatya merkez ve ilçeleri, Osmaniye merkez ve ilçeleri, Kahramanmaraş merkez ve ilçeleri, Adıyaman, Hatay, Şanlıurfa, Diyarbakır, Kilis, Adana, Elâzığ; buralarda yapılan çalışmaları da tafsilatlı bir şekilde belirtmişsiniz. Bunu da Komisyon olarak bölgede yapılan çalışmalarla ilgili bilgilendirme olarak aldık.

Teşekkür ediyoruz.

İLLER BANKASI AŞ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ERDOĞAN TOPÇU – Sayın Başkanım, bir not daha iletmek istiyorum müsaadenizle.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCÜOĞLU – Buyurun.

İLLER BANKASI AŞ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ERDOĞAN TOPÇU – Urfa’da yaşanan sel felaketi sonrasında da yine biz sahadaydık. Orada, bilindiği üzere, Urfa’nın sulama suyuyla birlikte içme suyu da Atatürk Barajı’ndan tünellerle sağlanıyor. Orada sulama ağzına yakın bölgelerdeki derelerin de taşması nedeniyle ciddi bir bulanıklık oluşmuştu, tünelin kapaklarını açarak bulanıklığı kısa sürede giderdik ve yani 2’nci günde suyu tesisten şebekeye verebildik, tekrar devreye aldık arıtma tesisini. Dolayısıyla, orada da şu anda içme suyu anlamında bir sorun bulunmamakta altyapı anlamında.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Demek ki su alma merkezinin biraz merkezli... Barajı gördük, iç kesimlere taşımak lazım.

İLLER BANKASI AŞ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ERDOĞAN TOPÇU – Yani Urfa şanslı bu konuda aslında yani temel tünelin önünde, su kaynağının...

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Sakarya’da Sapanca Gölü’nün ortasından alıyorsunuz...

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCÜOĞLU – Evet daha açıktan alıyor.

Şimdi, tabii, baraj gölünün ortasından bir su alma yapısı yok. Sulama tünellerini yani dolusavak gibi sulama tünellerinin kotundan içme suyu da temin ediyor fakat ne oldu? Bu sel dolayısıyla teressübat vesaire derelerin taşmasıyla bir bulanıklık oluştu, onu giderdiler.

İLLER BANKASI AŞ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ERDOĞAN TOPÇU – Aslında, orada güzel bir sistem yapmışlar yani bir dip savaktan alınmıyor da su, yine Atatürk Barajı büyük bir baraj tabii.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCÜOĞLU – Evet, çok büyük.

İLLER BANKASI AŞ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ERDOĞAN TOPÇU – Orada bir su yaklaşım kanalı yapılmış yani tünellere gelmeden önce de ciddi bir miktarın olduğu açık bir kanal var.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCÜOĞLU – Ha, dinlendirme havuzu gibi işleyen bir kanal sistemi var.

İLLER BANKASI AŞ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ERDOĞAN TOPÇU – Tabii, tabii, oradan alınıyor yani dipten, ölü sudan alınmıyor.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCÜOĞLU – Evet.

İLLER BANKASI AŞ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ERDOĞAN TOPÇU – Güzel bir sistem.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCÜOĞLU – Tabii, selin boyutları da büyük olunca ciddi bir bulanıklık oldu.

İLLER BANKASI AŞ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ERDOĞAN TOPÇU – Ancak tabii, hiç beklenmeyen, küçük, kuru derelerden çok, aşırı bir sel gelince olay yaşanmış yani.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCÜOĞLU – Tekrar Şanlıurfa'ya geçmiş olsun ve başsağlığı dileklerinizi buradan da iletelim Komisyon olarak.

Evet, soru soracak olan Hatay Milletvekili Suzan Şahin.

Buyurun, Sayın Vekilim.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Sunumunuz için tekrar teşekkür ederiz.

Ben de -herkes yoruldu- fazla tutmak niyetinde değilim, baştaki konuşmaları yapmadan.

Şimdi, bu belirlenen yeni yerleşim alanlarında her ne kadar inşaat başlamasın, inşaat olmasın, hâlâ artçı depremler devam ediyor, bilim adamları bunu sağlıklı bulmuyor, “Filizleme bir ayda olur.” diyorlar desek de temeller atıldı. Şimdi, bu yeni alanların altyapı çalışmaları kimin tasarrufunda olacak net olarak? Biraz önce bahsettiniz ama tam net anlayamadım, bu alanları büyük olasılıkla TOKİ ihale edecek belli ki. Peki, bu yeni yerleşim yerlerinin arıtma tesisi, su deposu, terfi istasyonları, bağlantıları ne olacak? Yani bunlar TOKİ'nin ihale ettiği firmalarca mı yapılacak ana bağlantı hatlarına bağlantıları?

İki, Hatay özelinde bir şey sormak isterim: HATSU'nun aylık yaklaşık 60 milyon TL tahsilatı vardı. Daha önceden Hatay Büyükşehir Belediyesi kurulumu sırasında da birçok kapanan belediyelerin borçları HATSU'ya yüklendiği için zaten kötü hâlde başlamıştı, yeni yeni toparlanma aşamasındaydı. Su fiyatlarındaki Meclis kararları, maliyetin onda 1'ine falan fiyatlama yapınca suç olmasına rağmen 60 bin tahsilatı sağlayıp bunun üstünde sadece elektrik parası ödeyen bir belediyedir Hatay Büyükşehir Belediyesi. Şimdi bu tahsilatları sıfır, aylık personel giderleri de 27 milyon civarında. ENERJİSA'ya aylık bu kadar, personele bu kadar ödeyecek bir HATSU... JICA, DSİ ödemeleri de var önceden planlanan. Bunlar ne olacak? Nasıl yapacak bu deprem bölgesinde? Su tahsilatı yapacak hâli yok. Deprem bölgesinde tahsilat yapamayan belediyelerin -sadece Hatay Büyükşehir konumunda da bakmayınız yani bütün belediyeler anlamında- bu ödemeleri yapması imkânsız görünüyor. Bu konuda kurumunuzun ne gibi bir tasarrufu olacak? Yerel yönetimlere bu ödemeler konusunda bir bütçe oluşturulacak mı? Hatay özelinde gene 2023 için mevcut durumda tüm tesislerin onarımı, bizim yaptığımız çalışmalara göre 12 milyar civarında tutuyor. Bu tesislerin yeniden yapımı olsa 12-13 milyar; bakım, onarım ve düzenli giderler bazında baktığımızda 25 milyar gibi bir rakam belirleniyor. Bu ihtiyaç doğrultusunda kurumunuzun tutumu yine ne olacak? Ayrıca, hakikaten çok felaket bir konumda, yeniden neredeyse sıfırdan yapılacak bir şehir olması bakımından bu deprem bölgelerindeki belediyelerin normal hayat sürerken bile bütçeleri çeşitli kredilerle yürüyordu, bugün onlara özel bir bütçe artırımı sağlanacak mı? Hani siyasetle birlikte bu konudaki sizin tutumunuz ne olacak bütçelerinin arttırılması konusunda? Bunu merak ediyorum.

Çok fazla bir şeyle de yormak istemiyorum, herkes yoruldu. Bu, 3 önemli konuyu şimdilik merak ediyorum efendim.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCÜOĞLU – Evet, buyurun.

İLLER BANKASI AŞ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ERDOĞAN TOPÇU – Şimdi, bu TOKİ'nin yaptığı bölgelerle ilgili onları tabii, altyapısıyla, her şeyiyle birlikte kendileri yapıyorlar.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – “Ana bağlantılarını da onlar yapacak.” diyorsunuz.

İLLER BANKASI AŞ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ERDOĞAN TOPÇU – Biz sadece onların içme suyu ihtiyacını hangi noktadan karşılayabileceklerini, atık su bertarafını hangi noktaya verebileceklerini... Hani yakında arıtma tesisi var mı? Genelde aslında yerleşimlere yakın yerler -bildiğim kadarıyla- seçtikleri alanlar.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Dağ bandında genellikle.

İLLER BANKASI AŞ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ERDOĞAN TOPÇU – Evet.

Yani biz mevcut şebeke sisteminden onların ihtiyacı olan “debi” dediğimiz su miktarını alıp onlardan diyeceğiz ki: Şu noktadan alabilirsiniz. O konuda teknik destek vereceğiz. İlk sorduğunuz soru bu şekilde.

İkinci sorunuz: Tabii, para sorunu, önemli bir sorun.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Çok özür diliyorum.

Bir de şey efendim, mesela 6 Şubattan önce enerji, elektrik ödeme borçları olan vatandaşlarımızın silinmesi konusunda bugün basında bir şey duydum yani çok detaylı... 6 Şubattan önceki borçlarının... Bundan sonrakilerin de ileri bir tarihe atılarak ödenmesi konusunda bir kararname açıklandı. Bu son derece ters işlemesi gereken bir şey. Şimdi geçmişteki borçları, tamam, silinmeli, zaten en fazla bir ay ödenmemiş konumda oluyor ya da iki ay. Yoksa elektriği zaten yok, kestirmek durumunda. Gelecekle ilgili de şu anda inanılmaz derecede... Mesela yazlıklarına gitti, evlerde misafir ediyorlar, bir sürü depremzede geldi, ısınma sorunu var, kış vakti yazlıkları ısıtmak çok zor. Camları... “Yazlık” dediğim yani kırsal alanlara herkes dağıldı evlerde. Öbürleri zaten çadırdaki, çadırdakilerin de elektriğini işte devlet karşılıyor, onların bir elektrik gideri yok. Çadırdaki olmayıp kırsalda, evlerinde yaşayan, misafir edindiren, kendi kurdukları çadırlara elektriği TEDAŞ vermiyor bağımsız konumda olanlara. Evlerinden falan çekenler ciddi bir elektrik fiyatlamasıyla karşı karşıyalar, inanılmaz derecede. Onların da mağduriyetleri var. Yani hadi ben kendi adıma söylüyorum. Nereden biliyorsunuz? Ben ödeyebilirim, sorun yok ama en az 3 katı elektrik parası geldi, en az. Bunu nasıl bu insanlar ödeme konumunda olacak? Yani bunlara da bir şey getirilmesi gerekir diye düşünüyorum.

İLLER BANKASI AŞ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ERDOĞAN TOPÇU – Yani kısaca şunu söyleyebilirim: Tabii, 11 ilde baktığımız zaman gerçekten ciddi maliyetler tutan yatırımlara ihtiyaç olacağı aşikâr. Tabii, burada Hükümetimiz de belki de gerekli tedbirler alacaktır ancak biz de İller Bankası olarak bu 10 ilin 9’u -sanırım- büyükşehir. Yani bunların hepsinde hemen hemen bizim hem dış finansmanla hem iç finansmanla yaptığımız birçok tesis var. Bundan sonrası için de yapılacaklar için mutlaka dış finansman araçları, iç finansman... İşte, belediyelerle, su ve kanal idareleriyle mutlaka bir çözüm bulunmaya çalışılacaktır hep birlikte. Bunları söyleyebilirim.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCUGÖĞÜ – Evet, Adana Milletvekilimiz Müzeyyen Hanım’ın da sorusu vardı.

Buyurun.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Evet, teşekkür ediyorum sunumunuz için.

Geçmişte imar planına esas çalışmalar yapıyordu İller Bankası’nda, hâlâ yapılıyor mu? Yoksa bu mekânsal planlamaya mı bırakıldı tamamen? İmar planına esas çalışmalar İller Bankası’na yapılıyor mu? Onu soracağım.

Yine, altyapı tesislerinin depremlere karşı hazır hâle getirilmesi için ne tür iş ve işlemler yapıyorsunuz İller Bankası olarak? Bir de özellikle aktif fay zone üzerinde olan -sürekli bahsediyorum- 18 kent, 100'ü aşkın ilçe ve 502 köyde özel bir altyapı planlama çalışması var mı? Burayla ilgili özel bir altyapı planlaması yapıyor musunuz?

Bir de özelde soruyorum, depremi ilgilendiren bir şey değil ama. Geçmişte asbest borular kullanıldı içme suyu için İller Bankasında. “Bunların, bu asbest boruların sökülmesine dair -yani bu ilçeler ya da beldeler ya da belediyeler yeniden projelendirilip- bir çalışma yapıyor musunuz?” diye sorayım eski bir İller Bankası olarak.

İLLER BANKASI AŞ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ERDOĞAN TOPÇU – Şimdi imar planlarıyla ilgili biliyorsunuz, imar planlarının onay yetkisi belediyelerde. İmar planlarını bizden belediyeler talep ettiğinde biz imar planını ya tek başına ya da imar öncesi jeolojik etüt çalışmalarını da ayrıca yaptırıyoruz. Onu biz vize ediyoruz, onayı Bakanlıkta yani imara esas jeolojik, jeoteknik çalışmalar yapıyor; biz inceleyip vize ediyoruz, Bakanlık onaylıyor. Bu soru böyle.

Şimdi, altyapı tesislerini yaparken tabii, günümüzdeki en iyi teknoloji, en iyi boru hangisiyse artık projelendirmede bunları seçiyoruz. Tabii, fay zone üzerinde yerleşim varsa mecbur bizim o yerleşimin her sokağına suyu iletmemiz gerekiyor ama onu yaparken de tabii ki dediğimiz gibi yani depremden de en az etkilenecek şekilde bunları dikkate alıyoruz projelendirirken.

Asbest boru konusunda zaten yaklaşık yirmi senedir biz asbest boru kullanmıyoruz yani İller Bankası kullanmadı aslında da yani bütün her yer kullandı bunu. İller Bankası...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Mardin’de asbest boru fabrikasından alıyoruz yani Mardin’de hatırlarsanız bir asbest boru fabrikası vardı.

İLLER BANKASI AŞ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ERDOĞAN TOPÇU – Yok, o zaman yani asbest boru vardı, bir pvc boru vardı; belli bir katın üzerinde pvc boru olmadığı için asbest boru kullanılmıştı ama şimdi...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Şunu sormaya çalışıyorum: Hazır döşenmiş olan yerler var, bunların yeniden projelendirilmesine yönelik bir çalışmanız var mı?

İLLER BANKASI AŞ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ERDOĞAN TOPÇU – Çoğu değiştirildi aslında yani epeyce bir kısmında asbest boru kalmadı diyebiliriz. Tabii, bunlarda, yeni projelerimizde zaten diğer borular kullanıldığı için değiştiriliyor ama böyle özel olarak burada asbest boru burada var; bunu değiştirelim demek için yine onu belediyeyle birlikte zaten bir plan çerçevesinde değiştiriyor aslında bunlar, çok da az kaldı diyebiliriz yani.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Büyük şehirlerde büyük oranda değiştirildi, biz Hatay’da çok ciddi anlamda kanalizasyon, arıtma...

İLLER BANKASI AŞ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ERDOĞAN TOPÇU – Evet, küçük yerlerde de zaten çok miktarda değil yani asbest boru.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Bu deprem bölgesindeki şehirlerin, belediyelerin İller Bankasına olan borçlarıyla ilgili bir yasa çıktı mı affedildiğiyle ilgili?

İLLER BANKASI AŞ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ERDOĞAN TOPÇU – Öyle bir şey hatırlamıyorum.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Elektrik, su, doğal gaz borçları evi yıkılanların hepsi affedilsin gibi...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Ben şimdi onu sordum.

İLLER BANKASI AŞ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ERDOĞAN TOPÇU – Bugünkü bir haberde sanırım, affedilmeyle ilgili bir şey vardı.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) - Bugün böyle bir şey yayınlandı, “Bu, kurumlara da yansıyacak mı?” sorusunu sordum, çok net alamadım Gökan ağabey, iyi ettin tekrar sorarak.

İLLER BANKASI AŞ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ERDOĞAN TOPÇU – O hükûmetimizin vereceği karara bağlı.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Yeni döneme kaldı yani.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – “Hükûmet” deyince de Başkana dönüyorum doğal olarak.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCÜOĞLU – Yasama, yürütme, yargı; kuvvetler ayrılığı. Ben Komisyon Başkanıyım, Başkan Vekiliyim hatta Başkan da değilim.

Evet, çok teşekkür ediyoruz İller Bankası Genel Müdür Yardımcımız Erdoğan Topçu. Kolaylıklar diliyoruz, emeğinize sağlık, bölgede büyük hizmetler gerçekleştirdiniz, “40 binden fazla arıza giderdik.” diyorsunuz. Bu kadar ilin içme suyu şebekelerini tekrar canlandırdınız, hayata geçirdiniz. Her enkazın başına gittiniz, abone sonlandırdınız. Bütün çalışanlarınızla diğer hasar tespit çalışmalarına destek verdi İller Bankası. Hepsinin emeğine, yüreğine sağlık. Kolaylıklar diliyoruz, başarılarınız daim olsun. Hayırlı çalışmalar diliyorum.

Sağ olun, teşekkür ediyoruz sunumlar için.

İLLER BANKASI AŞ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ERDOĞAN TOPÇU – Ben teşekkür ederim, çok sağ olun.

OTURUM BAŞKANI RECEP UNCÜOĞLU – Evet, değerli milletvekillerimiz, bugün, sunumlarımızı tamamladık.

Yarın saat 11.00’de yine bu salonda bir arada olmak üzere toplantıyı kapatıyorum.

Hepinize iyi akşamlar diliyorum.

Kapanma Saati: 18.44

